
3 1761 06586703 8

Den sidste Athenienser.

af

Victor Rydberg.

Oversat efter Originalens andet Oplag af

OTTO BORCHSENIUS.

FØRSTE DEL.

KJØBENHAVN.

ANDR. SCHOUS FORLAG.

1874.

I. COHENS BOGTRYKKERI.

Indhold.

Første Del.

Anden Del.

Første Kapitel.

I Athen, en Morgenstund for 1500 Aar siden.

»Hvorledes forholder det sig, Karmides: har Druens Gud nogen Søn?«

»I Sandhed, Olympiodoros, det er lettere at gjøre Rede for de atheniensiske Hundes Slægtregistre end for de olympiske Guders. Men hvortil dette Spørgsmaal? Agter du at sysselsætte dig med Mythologien?«

»Nej, ved Zevs, det har aldrig været min Tanke. Det overlader jeg til Krysantevs og hans skjønne Datter. Jeg mener blot, at hvis en saadan Søn gives, saa skal jeg endnu i Dag digte en Sang til hans Ære. Hans Tilnavne har jeg allerede færdige: »Morgenkval-Uddeleren, Ulyst- og Anger-Guden, den olympiske Tindinge-Smed«. O min Karmides, er han endnu ikke født denne bedrøvelige Gud, saa turde han snart skue Dagens Lys, eller det behager ham, i Lighed med sin Fader, at lade sig føde paa Ny; thi mit Hoved, det føler jeg, er frugtsommeligt med ham.«

»Vel muligt. Zevs fødte jo Visdomsgudinden af sit Hoved; hvorfor skulde da ikke Olympiodoros — —«

»Ja ikke sandt? Og det vil ikke undre mig, hvis Tindinge-Smeden, ligesom hun, træder fuldtrustet ud og overrasker Verden med Ambolten under Armen og Hammeren i Haanden.«

»Trøst dig, min Ven! Morgenluften vil forjage disse mythologiske Fantasier. Hvor frisk blæser ikke Vinden fra Havet! Det gjør godt at indaande den!«

»Ah! — du har Ret. Morgenstunden er herlig — en naturhistorisk Opdagelse, som jeg skal meddele mine Venner. Hvor lang er Skyggen?«

»Det lider mod Torvehandelens Slutning,« svarede Karmides, idet han med øvet Øje maalte Solens Højde over det fjerne, granbedækkede Lykabettos. — »Skal vi til Torvet? Vi kan undervejs gaa ind til Lysis og tømme et Bæger Lesbisk med Is.«

»Et godt Indfald. Det skal lindre mine Fødselsveer. Hejda, Karmides! kast hellere dit Guld i en Danaes Skjød end paa Gaden: Der tabte du en Ring; den ligger ved dine Fødder.«

»Aa! Rakels Ring! Pantet paa min lille Jødindes Flamme!« sagde Karmides til sig selv, idet han tog Ringen op fra Gaden og fæstede den ved sin Guldhalskjæde. »Priset være dine skarpe Sanser, Olympiodoros! Jeg vilde ikke have mistet dette Klenodie for min kappadokiske Akillevs.«

»Jeg forstaar dig, du nye Alkibiades. Ak, du trefold lykkelige Ven! Du drak i Nat som Milon fra Kroton, men Vinen er for dig hvad Dugdraaben er for Rosen: du hilser din Morgen kun mere frisk og straalende. Hvorledes var det? faldt ikke vor gode Vært, Prokonsulen, Falernersækken, tilsidst under Bordet? Mine Minder fra i Nat er som Skygger, der vandre ved Lethes Bredder.«

»Du husker ganske rigtig. Men forhaan ikke vor Annæus Domitius! Han er en mærkværdig Mand —«

»Ja han har et mærkværdigt Held med Terningerne.«

»Jeg mener nu ikke den Egenskab — —«

»Vandt han ogsaa i Nat?«

»En Ubetydelighed. Min Lystjagt strøg Sejl for nogle caniculæ*), som han kalder dem.«

„En Ubetydelighed? Din glimrende Lystjagt? Ja, din Sjælsstyrke er beundringsværdig, min Karmides; men saa har du ogsaa en guldførende Paktolos at øse af.« (Olympiodoros tilføjede ved sig selv: »Men Guldfloden maa snart være udvasket. Ve mig! Hvor skal jeg ad Aare finde en anden Karmides?«)

»Hvad jeg beundrer hos vor Prokonsul,« vedblev Karmides, »er hans Evne til Selvbeherskelse. De Lænker, som Vinguden lægger paa en saadan Mand, er Blomsterkjæder, som han bryder, naar

---

*) Det laveste Terningkast kaldtes saaledes af romerske Spillere.

han vil. Han laa i Nat paa sin Sofa, Bægeret var faldet ud af hans Haand og Kransen gledet ned mod hans Næse, hans Øjne vare halv tillukkede, og hans Tunge lallede slapt efter Tonerne af den lydiske Fløjte, under de mest latterlige Forsøg paa at følge dens Løb, da Dørvogteren lod melde, at en kejserlig Brevbærer ventede ham. Vor Annæus Domitius sprang op som en Fjer, lagde Kransen bort, ordnede Kappen og skred med majestætiske Trin ud i Avlaen, hvor han modtog Brevet, læste det ved Skinnet af Alterlampen og affærdigede Budet, for at vende tilbage og fortsætte Drikkelaget . . .«

»Nu, og Brevets Indhold?«

»Bah, hvilket Spørgsmaal! Gaa til Ægyptens Sfinx og udgransk, hvis du kan. Naturens Gaade!«

»Jeg tænker, at Julianus . .«

»Hys! nævn ikke det Navn!« afbrød Karmides ham og saa' sig omkring.

»Fordømte Tindinge-Smed! — Hvorledes var det, min Karmides: er jeg ikke i Dag budet ud til din Landgaard? Der foresvæver mig nogle Ord fra din guddommelige Mund om grønne Træer og britanniske Østers.«

»Ganske rigtigt.«

»Men Myro og Praxinoa?«

»De følge med.«

»Herligt!«

»Og med nogle andre af dine Venner har jeg

aftalt et Møde, en Time efter Torvehandelens Slutning, ved Trappen til Akropolis.«

»Godt!«

»Du maa ikke belave dig paa noget Overordenligt, Olympiodoros! Alt vil komme til at gaa simpelt og landlig til.«

»Fortræffeligt! Jeg længes netop efter Natur og Uskyld. Jeg skal med Glæde vogte dine Oxer, klippe dine Faar og drikke Vand af samme Kilde som dine Hyrder. Vand, du Gudedrik! Jeg hader — ak, den fordømte Tindinge-Smed! — alle Drikke undtagen Vand. Jeg opdager i dette Øjeblik min sande Bestemmelse. Jeg vil blive Hyrde — en ny Dafnis. Du maa lade en eller anden Testylis eller Amaryllis indvie mig i Ostetillavningens Mysterier, min Karmides. Jeg foragter Kulturen og iler til Naturens moderlige Barm. Apollon har jo været Hyrde; Paris ligesaa: Hyrde var

Drengen, som Kypris selv i Frygiens Skove forfulgte,
Skoven saa' hendes Fryd, og Skoven saa' hendes Taarer;
Hyrde Endymion var, og hos Hjorden han sov, da Selene
steg fra Himmelen ned at kysse hans rødmende Læber;
Rhea begræder en Hyrde, og Lynguden selv i en Ørns Ham
kredsede rundt om Idas Top for en vogtende Yngling. *)

*) Theokritos.

Hvorfor skulde da ikke Olympiodoros kunne nedlade sig til Krogstaven og Hyrdefløjten? Men et Ord, min Karmides! har du Vagtler, Kamphaner og Terninger i dit Arkadien?«

— »Vær rolig. Jeg har en Anelse om Naturlivets Fornødenheder.«

»Véd du, at jeg ved næste Væddeløb lader min Bellerofon optræde? Sølverhvid, krusmanket, bygget til at kløve Luften som en Pil. Hvad mener du? Jeg vover den mod Prokonsulens thrakiske Hingst.«

»Det kan du trygt gjøre.«

»Jeg haaber det.«

De tvende unge Mænd befandt sig nu udenfor Lysis's Samlingssal, et af disse, for Athenienserne saa kjære, med Malerier smykkede Tilflugtssteder, hvoraf Staden ejede flere, end Aaret har Dage. En Mængde Gjæster havde allerede indfundet sig og vandrede samtalende i Buegangen eller sad udenfor i Skyggen af et fra Bjælkelaget nedrullet Soltelt, i Begreb med at nyde Frokosten: Brød dyppet i Vin. Efter at Karmides og Olympiodoros havde forfrisket sig med et Bæger Lesbisk, kjølet med Is, styrede de deres Gang til Torvet.

Her herskede livlig Trængsel, thi den allerede kortere og mere skraa Skygge, som faldt fra det tempelprydede Akropolis, mindede Kjøbere og Sælgere om, at Tiden nærmede sig, da de maatte rømme Torvet. Fiskere med røde Huer og korte Tunikaer holdt

sprællende Thunfiske i Vejret fra deres transportable Hyttefade og erindrede med høje Raab om, at det nu var Fuldmaane og deres Vare bedst. Smaahandlere løb omkring med Prøver paa deres Varer; unge Piger falbød Blomsterkoste, Kranse og Guirlander, idet de smuttede mellem de lange Rækker af Vogne, hvor Øiet fængsledes af Citroner, Ferskener, Figner, Løg og Grøntsager, medens Trækdyrene, Mulæsler og attiske Klepperter, græssede bagi. Fra andre Vogne styrtede i fulde Straaler de svulmende Vinsækkes Indhold ud i de henstillede Kar. Et Stykke derfra, netop omkring Torv-Hermes's kolossale Broncestøtte, altsaa paa samme Sted som i Aristofanes's Dage, falbød Kjød- og Pølsehandlerne deres i Form af Søjler og Guirlander ordnede Varer, omgivne af talrige Kunder, blandt hvilke de Riges Slaver vare de mest højrøstede, thi her, om ellers nogensteds, bestemte Pungens Vægt Personens. Medens Slaven saa efter endt Handel fjernede sig med den fulde Kurv paa Hovedet, listede derimod den fattige Borger sig bort med sin karrigt tilmaalte Smule under Kappen, heldig, hvis ikke et Hul i denne forraadte en fuldblods Atheniensers Fornedrelse. Længere borte, hvor Trængselen var mindre stærk, stod Gipsfabrikanter, Pottemagere og Glashandlere mellem Rækkerne af deres ofte kunstnerisk fuldendte Arbejder, og endnu fjernere fra den største Vrimmel af larmende og gestikulerende Mennesker — omkring Æreporten, der skulde minde om det Kassanderske Rytteris Ne-

derlag — vare glimrende Boder, til hvilke kostbare Tøjer fra Øerne og Asien, Røgelser og Salver fra Arabien og Indien, Juvelerarbejder og Luxusgjenstande af allehaande Slags hidlokkede velklædte Kjøbere af begge Kjøn.

Karmides og Olympiodoros, der, inden vi traf dem, allerede havde faaet Badene og Haarfrisøren fra Haanden, forøgede nu Antallet af de unge Spradebasser, der ved en mærkværdig Skjæbnens Tilskikkelse vare vaagnede saa tidlig paa Formiddagen og, uden andet Ærinde end at forøge Trængselen og tilfredsstille deres Nysgjerrighed, arbejdede sig igjennem de kjøbslaaende Grupper, snart nikkende til en fager Terne fra Kvarteret Skambonide og snart granskende de til Salgs udbudte Slavinder, der, førte herhen fra forskjellige Lande, lod Øjet frit skue alle Nuancer af kvindelig Ynde, ligefra den sorte Æthiopierindes til den rødmende syriske Piges. Ogsaa de fremmede Kjøbmænd fortjente, i det Mindste af det uvante Øje, at betragtes: man saa' blandt hundrede Andre i den brogede Vrimmel den spinkle, livlige Alexandrier, som, skjønt født ikke langt fra Pyramiderne, dog med sin gammelhelleniske Dragt vilde hævde sit Udspring fra Jordens mest dannede Folk, og som, adspurgt om sin Byrd, vilde svaret, at han var en makedonisk Græker; man saa' den sværlemmede Illyrier i en fordringsløs ulden Kappe, som dog ikke savnede den røde Kant, der vidnede om hans frie Herkomst: man saa' Manden fra den per-

siske Grænse, kjendelig paa sin lodne, kegleformige Hue, sin blomstrede Kjole og sine vide Buxer, der vare snorede sammen om Smalbenet; man saa' den stolte Spanier, hvis skinnende Kappe (vævet Svulst!) vidnede med Senecas Sørgespil om hans Landsmænds Tilbojelighed for det Pralende; man saa' den langskjæggede Jode i mork Kaftan, foret med Skind, samt, for endelig at slutte Udvalget, den yppige Halvhellener fra Asien med parfumerede Lokker, Guldringe i Ørerne og en fodsid Tunika.

Kommende fra Piræos-Gaden syntes en Mand at rette sin Gang over Torvet. Folkemængden aabnede sig villig for ham, og alle Nærstaaendes Øjne fæstedes paa hans hoje, majestætiske Skikkelse, omkring hvilken Kappen faldt i plastiske Folder; idet han gik forbi, hilsedes han af Mange i Hoben.

»Krysantevs!« mumlede Karmides, og hans Ansigt formørkedes.

»Hvem er det?« hviskede de Fremmede og fulgte ham med Øjnene, til han var forsvundet i Vrimlen.

Svarene lød: »Krysantevs. Arkonten. — Den rige Krysantevs. — Filosofen Krysantevs, Ærkehedningen.«

Det sidste af disse Svar kom fra en Kristen.

Nu lød Torvopsynsmandens Klokke gjennem Larmen, og faa Minutter efter vare alle Boder tagne ned, alle Vogne forspændte, og den brogede Mængde opslugtes efterhaanden i Mundingerne af Piræos-

Gaden. Kerameikos og de Gader, der i forskjellige Retninger førte omkring Akropolis. Strax derpaa vare en Mængde Byslavers Arme i Bevægelse for at feje Torvets Stenbro, medens Vandkærrer kryd-sede hverandre og udsendte, for at dæmpe Støvet, en fin Regn, der hurtig blev opsuget af de friske Vindpust fra Havet. Torvet, der nylig var i Morgendragt — og i denne Paaklædning saa godt som ukjendt og uigjenkjendeligt for de mange Atheniensere, der elskede Morgendrømme — gjenvandt som ved et Trylleslag sit sædvanlige Udseende, der bedre stemmede overens med dets Minder og dets Værdighed som Hjertet i Visdomsgudindens Stad.

En Tilskuer, som havde valgt sit Standpunkt foran Zevs Elevtherios's Tempel eller den kongelige Søjlehal, der mod Syd begrænsede Torvet, vilde da til Højre have set Raadhuset, Retfærdighedens Tempel, Metroon og Apollons Tempel — en Linie af Kolonnader, i de forskjellige Marmorarters matte Glans, alle hvilende i Skyggen af Akropolis, medens Solen til Venstre lyste paa Billedgalleriets blaahvide Søjler og i Baggrunden af det Hele gjød sin Straaleflod ud over Areopagos's Høj og det ved dennes Fod beliggende Tempel for Krigsguden. Omgivet af disse Bygningskunstens ædle Frembringelser, Søjlerad ved Søjlerad, i hvilke den korinthiske Pragt gav Plads for den doriske Majestæt og denne atter for den joniske luftige Ynde, fremkaldte det vidtstrakte, nu næsten tomme Torv, hvorover en mørkeblaa, i Horizonten grønglinsende Himmel hvælvede

sig, en ubeskrivelig Følelse af vemodsfuld Storhed, der i høj Grad forøgedes ved de Bronce- og Marmorstøtter, som efter Menneskemængdens Forsvinding nu alene befolkede og i tavse, højtidelige Linier, Piedestal ved Piedestal, omgav det. Hvor de nu stod, med Ansigtstrækkene stemplede af olympisk Ro, gjennemaandede (som altid hos Antikerne) af et Vemodspust, syntes disse Gjengangere af Oldtidens vældige Aander, hævede over Tidens Omvexlinger og salige i sig selv, drømmende at betragte Solstraalernes Leg og Skyggens sporløse Vandring over den minderige Plads.

Lidt efter lidt kom der Liv i dette Billede. Fra den pragtfulde Gade Kerameikos steg Grupper af Borgere, som paa denne Tid plejede at samles her, ned paa Torvet, for at tale om Dagens Nyheder og Stadens Anliggender; og hos disse Atheniensere kunde den Fremmede, hvis han havde Øje for Sligt, endnu beundre den attiske Finhed i Adfærd og Tale, hvis Lige aldrig var fundet udenfor Athens Mure, samt den smagfulde og prunkløse Simpelhed i Dragt, der ogsaa var fundet andensteds, men nu var stængt ude fra den øvrige Verden af Despotismens Datter: barbarisk Yppighed. Et Offertog skred stille og ubemærket — saa ubemærket, at det kunde vække Medlidenhed — imellem disse Grupper henimod Marmortrapperne, der førte op til Propylæerne. I Billedgalleriets Søjlegang samlede en Lærer i den stoiske Filosofi et Antal Tilhørere, der for største Delen vare ro-

merske Senatorssønner og andre fornemme Ynglinger, som vare komne til Athen, for at tilegne sig hellenisk Visdom. Thi denne By var endnu, ved Siden af Alexandria, den antike Dannelses Midtpunkt, et Universitet for det romerske Verdensrige, og overstraalede sin Medbejlerinde med Erindringerne om Tankens og Visdommens Heroer: Sokrates, Platon, Aristoteles, Zenon og Epikuros. Endnu efter at den kristne Kirke længe havde været en triumferende Kirke, efter at i selve Rom det sidste hedenske Alter, Sejrens, var bleven nedbrudt, endnu længe herefter brændte i den stille, skjulte By ved den Saroniske Bugt den hedenske Filosofis Lampe, bevogtet af hellige Minder og næret af Forskningens sidste Olie, indtil den endelig, nær ved at gaa ud af sig selv, slukkedes af et Vindpust fra Despotismen, og den fromme Verden, lydig og uden Modsigelse af en eneste Røst, annammede Ordene: credo, qvia absurdum*). Men forinden — saaledes ved Tidspunktet for denne Fortælling — forelæstes endnu Epikuros i hans berømte Haver; endnu udlagdes Platons Lære, hvor han selv, »den guddommelige«, syv Aarhundreder forud havde forkyndt den: under Akademias Popler; endnu vandrede Zenons Disciple mellem Mesterværker fra Pamfilos's og Polygnotos's Pensler i den samme Søjlegang, som

*) „Jeg tror, fordi det er urimeligt“ — et Udtryk, som tilskrives Kirkefaderen Tertullian, skjønt det ikke ordret i denne Form gjenfindes i hans Skrifter.

fra Begyndelsen af gav denne Skole Navn — den sparsomt, men af høje, overmenneskelige Skikkelser befolkede Skole!

Fra den nordøstlige Del af Byen begyndte Klokkerne at ringe i en kristen Kirke. Luften, der var ren og elastisk, forplantede den mægtige, zitrende Klang vidt ud over Egnen. Den gjenlod i Buegangene, den slog imod Akropolis's Kalkskrænter, og, kastet tilbage herfra, klang den som dybe, anelsesfulde Sukke, pressede ud af Pallas Athenes Kobberbarm, hvor hun, jættestor, lysende i Solen og synlig for Sejleren langt ude paa den anden Side Sunions Odde, rejste sig fra Klippens Tinde og med hjelmdækket Hoved saa' over Parthenons Gavl ned paa sin Klient, Byen under hendes Fødder.

Andet Kapitel.

Møder paa Torvet.

Klokkerne ringede endnu, da Karmides og hans Venner vare samlede ved Marmortrappen til Propylæerne. Dagen var de Kristnes Glædes- og Hviledag; man saa' dem familievis skride over Torvet paa Vej til Kirken. Skaren var talrig: den lod ane, at selv Athen, Hedenskabets Bolværk, maaske

inden ret lang Tid skulde tilhøre en Fjende, der var voxet op indenfor Forskansningen og ikke trængt ind udefra. I Rom ved Tiberen og Rom ved Bosporos, i alle det store Verdensriges folkevrimlende Stæder vare de Kristne allerede i Antal de overlegne: dér havde, med Kejseren og Hoffet til Forbillede, Flertallet af de Rige og Fornemme lidt efter lidt samlet sig omkring Korset; dér havde Enhver, som følte en Gnist af Ærgjerrighed i sit Bryst, ilet med at bekjende en Lære, der var det eneste Vilkaar for en af Despotismen mindre lænkebundet Virksomhed; dér havde endelig utallige Nødens Børn ikke formaaet at vise den Gave af en Klædning og tyve Guldstykker tilbage, som udgjorde Lokkemaden, hvormed Konstantinus, en ny Menneskefisker, drog Sjæle op af Hedenskabets Dyb. I Athen var Forholdet anderledes. Athen laa udenfor Omraadet af det kejserlige Hofs umiddelbare Indflydelse: Filosofien havde i denne sin Moderjord de stærkeste Rødder og bar endnu i denne Stund Blomster. Athenienseren var bundet til sine Fædres Tro ved ærefulde historiske Minder, ved Filosofiens og Kunstens henrivende Magt. Han fandt det haardt at fordømme Perikles og Aristides, at betragte Sokrates og Platon som Redskaber for onde Dæmoner: han vilde nødig nedbryde sine Templer, Bygningskunstens Mesterværker, eller sønderslaa sine Billedstøtter, Mejselens Vidundere. Derfor var Mængden af dannede Athenienser endnu den gamle Religion hengiven, saaledes som denne længe havde været: for-

ædlet af en klarere Gudsbevidsthed og gjennemtrængt af Filosofien. Mange bekjendte den med større Begejstring end nogensinde, fordi dens Tilværelse var truet, og fordi de i den saa' den menneskelige Værdigheds, Tankefrihedens og den synkende Kulturs eneste Redning. Men alle de, for hvem Forskning, Kunstnydelse og historiske Minder vare som ikke existerende, alle de, der hentæredes af hemmelig Smerte, af Anger over Synder, for hvilke de ikke saa' nogen Forsoning, af grumme Samvittighedsnag eller af Frygt for Tilintetgjørelsen, alle disse Utallige havde ilet med, for Visheden om Forsoning og et evigt Liv, at bortbytte en Lære, som kun passede for de Sjælsstore, for glade, lykkelige og harmoniske eller for meget tankeløse og letsindige Mennesker, men bød ringe Trøst til de Svage, der følte, at de bukkede under i Livets Strid, til de Fattige og Elendige, til den Brødebetyngede og den Angerfulde, med ét Ord, den store, umaadelig overvejende Del af Menneskeslægten i denne haarde, ulykkelige, sondersplittede Tid.

Vi vende tilbage til Torvet, som i dette Øjeblik frembød et Billede af gribende Modsætninger. Templernes herlige Kolonnader, Gudernes, Tænkernes, Digternes, Heltenes Billedstøtter, bestraalede af en mild Sol og overhvælvede af en smilende Himmel — og indenfor denne Ramme, der var dannet af Naturens og Kunstens glade Skjønhed, de til Kirken vandrende Kristnes Skare, som strømmede ned fra Kvartererne Kolyttos og Skambonide, en alvor-

lig, ja mørk Hob, Kvinderne utilslørede og de fleste af Mændene indhyllede i grove Kapper, fremmede for deres Omgivelser og med skrigende Modsætninger indenfor sin egen Kreds — Side om Side med pjaltede Elendige de kejserlige Embedsmænd i asiatisk brammende Dragter — Side om Side med Sværmere, som vare tilsølede af Smuds og blødte af Saar, de selv havde tilføjet sig, de glimrende af Slaver baarne Palankiner, hvori fornemme kristne Kvinder hvilede — alt dette, glidende forbi Øjet, medens Luften bævede af det indviede Malms manende Klang!

Gruppen ved Marmortrappen formindskede ikke Indtrykket af dette Billede, der var antikt i sin Arkitektur og romantisk i sin Staffage. De unge Epikuræere stode spøgende omkring en Bærestol, mellem hvis Gardiner man snart kun skimtede en Flig af det koiske Tøj, som for sin Gjennemsigtighed kaldtes Byssos-Taage, snart en blændende hvid, guldsmykket Arm, og snart i bedste eller værste Fald et lokket Pigehoved, som ikke tilhørte nogen mindre Person end Praxinoa, Athens yndigste Hetære. Medens man endnu ventede paa Myro, hendes Veninde eller maaske Medbejlerske, fremførtes af Slaver thessaliske Gangere, smykkede med glimrende Dækkener. Karmides, Hovedfiguren i Gruppen, bar en hvid folderig Kiton, der naaede til Knæet og om Livet var holdt sammen af et med gyldne Snorkler broderet Bælte, samt over Kjortelen en rød tyrisk Kappe, skjødesløst kastet over den ene Skulder. Omkring Halsen hang

en Guldkjæde, hvori Signetringen var fæstet. Benene, der vare nøgne fra Knæet til den med en Silkesko bedækkede Fod, havde den marmoragtige Glans, som alene Legemsøvelser og Badeslavernes Frotteringer med Olier, Essencer og Pimpsten kunde tilvejebringe. Karmides's Venner vare klædte omtrent som han. Det Hele frembød et glimrende, men for de forbidragende Kristne ingenlunde opbyggeligt Syn.

»Hu, disse Mennesker,« sagde Praxinoa om de Kristne, »deres Aasyn gjør mig bange. Smukke Karmides, træk Gardinerne for. Jeg bliver syg, hvis jeg skal se disse ulykkelige Ansigter.«

Naar Praxinoa kaldte Karmides smuk, saa var denne forøvrig gængse Artighed her i Overensstemmelse med det virkelige Forhold. Hans Skikkelse, som besad den græske Types naturlige Adel, var ved gymnastiske Øvelser udviklet til en Formfuldendthed, værdig til at mejsles i Marmor, og hans Ansigtstræk vare regelmæssige, uden at dette hæmmede Intelligensens frie Spil; men i disse Træk vexlede tillige en besynderlig Blanding af Letsind med Resoluthed, af Haardhed og Højmod, og hele hans Skabning, fra Øjekastet til Muskelspillet i hans Lemmer, bar Vidne om den tragiske Strid, i hvilken Naturen, langsomt givende efter, men endnu sejrrig, bekæmper Virkningerne af vedholdende Udsvævelser.

»Ved Dionysos!« udbrød Olympiodoros, idet han,

ordnende sin Gangers Bidselremme, kastede et Blik over Torvet, »der har vi jo Prokonsulen.«

»Hvor?“

»Ved Torv-Hermes's Støtte. Han staar ved Siden af en Bærestol og taler med Damen i denne.«

»Rigtigt. Jeg ser ham.«

»Det er Evsebias Bærestol,« sagde Karmides. »Jeg kjender den igjen.«

»Aha! Men betragt vor Annæus Domitius! Jeg tror, ved Here, han paa aabent Torv faar en Gardinprædiken af sin skjønne Hustru,« udbrød en af Ynglingerne.

»Det vilde ikke være saa underligt,« bemærkede en Anden.

»Jeg bilder mig alligevel ind, at de gjensidig har Grund til at bære over med hinanden. Men det er sandt, Karmides, fortsætter den fromme Evsebia sine Forsøg paa at omvende dig?«

»Nej,« svarede Karmides, »vi blev begge kjede af Forsøget. Evsebia er meget foranderlig . . .«

»Og du selve Troskaben!«

»Og hun har formodenlig«, tilføjede Karmides, »en elskværdigere Proselyt i Sigte.«

»Der er Myro! Naa endelig! — Velkommen du Fjerde af Yndens Gudinder!«

»Velkommen, Dagens Straale, som aldrig lyste klarere for vor Stad!« deklamerede Olympiodoros og vedblev, til Trods for Myros Solskjærm, der truende kredsede i Nærheden af hans Mund:

„Kom, Gudinde, nu og af Smertens tunge
Baand os løs! Opfyld nu den Bøn, som Hjertets
ømme Længsel bad dig opfylde: — Hulde!
strid ved vor Side!“ *)

Efter at Myro var ankommen, var Selskabet fuldtalligt. Ynglingerne svingede sig op paa deres Heste, Slaverne løftede Praxinoas Bærestol paa deres Skuldre, og Toget satte sig i Gang.

Vi forlade det og begive os til Annæus Domitius, for at høre, hvorledes det forholdt sig med den Gardinprædiken, om hvilken en af Karmides's Venner havde været ondskabsfuld nok til at henkaste en Formodning.

Vi nærme os Annæus Domitius med den Agtelse, som hans Samfundsstilling og Personlighed bør vække hos os. Han er Prokonsul over Akaja og den første i anden Rangklasse af det romerske Riges Dignitarier, med Rettighed til at kaldes illustris og clarissimus; hans Stamtavle tæller Filosofen Seneca mellem sine yngre Navne og vidner om hans Nedstamning fra en allerede i Republikens Dage anset Slægt. Annæus Domitius's Kappe er broderet med Palmeløv og Stjerner; Støvletterne, som betegne hans Raadsherreværdighed, skinne i Purpurglans og prydes, som Brugen er hos nobiles, af gyldne Halvmaaner, hvilke sidste enten skulde betegne hans høje Byrd, som berettiger hans Sjæl efter Døden til en Plads ovenover Maa-

*) Sappho.

nen, i Naboskabet af Stjernerne, eller (eftersom Annæus Domitius er Kristen og slige Forestillinger ham uværdige) snarere indeholde en gavnlig Advarsel om, at »under Maanen, den evig omskiftelige, boede Ingen, der var fri for Skjæbnens Stød«. Nok herom, Halvmaanerne findes der, deres Betydning maa nu være hvad den være vil. Tvende Slaver, som havde baaret Fyrfade med Røgelse i Prokonsulens Fodspor, staa nu i ærefrygtsfuld Afstand, samtalende med Evsebias Palankinbærere.

Annæus Domitius er en Mand paa fyrretyve Aar, passende høj, men mere end passende fed. Hans Mave vilde hverken anstaa Hermes eller Apollon, men derimod ikke misklæde en bedaget Favn. Prokonsulens Isse er skaldet, hans Ansigt bærer veltilfreds paa Overflødigheden ved en Dobbelthage, Øjnene ere livlige og kloge. Rouéen, Gourmanden, den beregnende Verdensmand, saaledes er Annæus Domitius, saavidt Skinnet ikke bedrager. Linierne omkring Munden fortælle endnu om Nydelsen ved den sidste lukulliske Souper, de slappe Træk sladre om natlige Orgier, eller (hvis man kan tro Prokonsulens egne Antydninger til hans Hustru) om natlige Studier (der i Følge samme Avtoritet skulde omfatte Theologien og drives i den allerdybeste Hemmelighed). Men Annæus's Profil er kraftig, og Øjnene, som vi nylig nævnte, ere alene i Stand til at laane denne Fedtmasse Liv og Udtryk.

Men nu et Blik paa hans Gemalinde Evsebia, kaldet den skjønne, endnu oftere den fromme. Hun

er Romerinde, omtrent 27 Aar gammel, med Ørnenæse, store mørke Øjne og rubinrøde, smaa svulmende Læber. Evsebia er paa Vej til Kirken, som hun aldrig forsømmer; naar Petros, de Rettroendes — det vil paa dette Tidspunkt sige Homoiusianernes*) — Biskop, den hjertegribende Formaner, den tordnende Straffer skal prædike. Hendes Dragt er Bodgjørerskens — og hvor den klæder hende godt, skjønt den ikke bestaar af en Trevl mere end den sorte Klædning, som uden Bælte og fodsid falder saa blødt om de yppige Former. Ikke engang en linned Tunika under denne Klædning! Dens Farve stikker af, som et Ligklæde paa nyfalden Sne, mod den junoniske Hals og de ligesaa junoniske Armes Alabaster, for ikke at tale om en saadan lille henrivende Ubetydelighed som den nøgne

*) Den kristne Kirke er paa Tidspunktet for denne Fortælling væsenlig delt i tvende Partier, som bekæmpe hinanden: Homousianernes og Homoiusianernes. Det er ikke Romanforfatterens Skyld, at disse Partier for Øjet kun adskilles ved et lille i, men det er under saadanne Forhold et tilgiveligt Pedanteri, naar han beder Læseren lægge Vægt paa denne ellers let oversete Forskjel, saa at Partierne ikke, til Harme for dem begge, forvexles med hinanden. Jeg kunde visselig have kaldet de Første for de Rettroende, et Navn, hvorpaa de have Sejrherrens Krav, og da benævnet de Sidste som Halv-Arianere. Men Sejrens Alter er til al Lykke nedrevet, og det er ikke Nogens Pligt at ofre paa dets Ruiner.

Fod, der titter frem, naar hun vender sig paa Bærestolens Puder. Diademet, Ørenringene, Halskjæden, Armbaandene, Ringene, alle disse forfængelige Prydelser, lige indtil den juvelsmykkede Solskjærm, ere efterladte hjemme paa Toiletbordet. Evsebias mørke Lokker rulle, uden at hæmmes af en eneste Haarnaal, i frie Bølger omkring Skuldrene, og hendes Fingre, der ere berøvede deres Diamanter, have ingen anden Prydelse end deres naturlige Skjønhed og den lette Rosenfarve, som Toiletpenselen har givet deres Negle. Evsebias Kind, ellers livlig farvet af Sundhed og Ungdom, er i Dag noget bleg, thi Bleghed klæder Bodgjørersken. Kunsten har her, med nogle lette Strøg af en i hvid Sminke dyppet Pensel, opfyldt et Ønske, som Naturen, overladt til sig selv, for Øjeblikket ikke kunde tilfredsstille.

»Annæus,« siger Evsebia i en mildt bebrejdende Tone, og hendes Blik svæver mellem Bærestolens Gardiner hen mod Gruppen ved Marmortrappen (som da endnu ventede paa Myro), »du var altsaa ogsaa i Nat optaget af vigtige Sysler. Var det med Statssager eller Theologien?«

»Med Theologien? Nej, min Evsebia! Med Statssager? Ja, ved Herakles,« forsikrede Prokonsulen, og tilføjede i en halvt fortvivlet Tone: »disse Statssager martre mig til Døde.«

Prokonsulen trak et purpurkantet Klæde op af Bæltet og tørrede sin Isse, som om den blotte Tanke paa disse Anstrengelser fik ham til at svede. I

Mellemtiden kastede han et stjaalent Blik til sine hedenske Venner, Epikuræerne, hvor særlig de tvende Bærestole tiltrak sig hans Opmærksomhed.

»Annæus,« sagde Evsebia og truede med Fingeren, »du har endnu den gyselige Uskik at sværge ved de hedenske Guder, og dog er du Katekumen.«

»O, tilgiv mig, Evsebia! Jeg skal, ved Martyrernes Benrade, ved Helgenernes Relikvieskrin, herefter vogte min Tunge for denne Synd. Ak, naar skal vi vende tilbage til vort Korinthos, gode Evsebia? Dette Athen, hvori Kejserens Villie holder mig tilbage, denne By, som tilsyneladende er saa rolig, saa stille, saa fjern fra Begivenhederne — ak, du aner ikke hvad der gjærer i dens Barm. Min Sjæl er i en uophørlig Spænding.«

»Stakkels Annæus! — Han er dog endnu smuk, den arme i Mørke vandrende Yngling.«

Disse sidste Ord, som Evsebia kun tænkte og ikke udtalte, gjaldt ikke Prokonsulen, men Karmides, som just nu steg til Hest.

»Jeg véd,« vedblev hun, »hvad du mener. Alle vi Rettroende véd det, og Petros tøver ikke med at udtale det paa Prædikestolen. Det er Krysantevs, den hedenske Arkont, som er den eneste Rod til dette Onde. At du ikke fængsler Krysantevs, som dog er den oprørske Julians erklærede Tilhænger! Vi Alle i Menigheden undres derover.«

»Ak, min smukke Gemalinde,« faldt Annæus Domitius hende smilende i Talen og truede nu i sin Tour med Fingeren. »Nu bryder du vor Over-

enskomst. Ingen Statssager imellem os! Du erindrer det?«

»Den anden Rod til det Onde«, vedblev Evsebia med Harme, »er Homousianerne, disse forfærdelige Kjættere, som paastaa, at Sønnen er af samme evige Guddomsvæsen med Faderen. Er det ikke en Blindhed uden Lige!?«

»Ak, en ubegribelig Blindhed — og en Letsindighed tillige!« istemte Prokonsulen. »O, Evsebia, hvor du i Dag er fortryllende!«

Prokonsulen greb og kyssede hendes Haand.

»Annæus,« vedblev Evsebia, »er det sandt, at Kjætteriets Hoved, Athanasios, har vist sig i disse Egne?«

»Hvad véd jeg mere end Rygtet? Hvad kan jeg gjøre mere end sende Befaling til alle Embedsmænd i Akaja om at efterspore og gribe ham? O, disse Statssager, de udmarve mig — efterhaanden.«

»Stakkels, stakkels Annæus! — Men sig mig,« hviskede hun og bøjede sit Hoved nærmere mod hans, »har du i Nat modtaget noget Budskab fra Konstantinopel?«

»Evsebia, ja!« svarede Prokonsulen i den samme Tone og lagde Pegefingeren paa Munden.

Evsebia vidste det i Forvejen, thi Budbæreren havde søgt Prokonsulen i dennes Hjem, førend han af en fortrolig Kammerslave blev vist til det Hus, hvor Prokonsulen souperede med Karmides, Olympiodoros og Hetærerne. Men hvad Evsebia ikke vidste og absolut vilde vide, var Brevets Indhold.

»Nu?« spurgte hun i yderste Spænding.

»Julianus — — Men stille for Himlens Skyld, Evsebia!«

»Naa, skynd dig! Hvad er der sket med den ugudelige Thronusurpator?«

»Oprør mellem hans Tropper! To galliske Legioner ere gaaede over til Kristendommens og Konstantius's Fane. Men jeg besværger dig, Evsebia, bevar denne Hemmelighed i Dybet af din Sjæl!«

Den skjønne Bodgjørerske foldede Hænderne og kastede et taknemmeligt Blik til Himlen.

Da Prokonsulen betroede sin Gemalinde denne Underretning, vidste han, at den inden faa Timer vilde være skriftet for Biskop Petros. Meddelelsen var ogsaa afpasset derefter.

»Og nu, min Annæus, formoder jeg, at du er paa Vej til Kirken, for at love Herren og bede om fortsat Held for Kejserens Vaaben?«

»Evsebia, jeg føler dette baade som Pligt og som Trang. Men Statsforretningerne, ve mig, Statsforretningerne!«

Prokonsulen saa' sig om og gjorde et Tegn til en Mand, som var standset i hans Nærhed.

»Stakkels Annæus! jeg vil ikke opholde dig.«

»Skjønne! dit Aasyn er min Lykke, men det er sandt, at jeg for Øjeblikket har travlt — — ogsaa du bør ile thi der ser jeg allerede Biskopen og Klerkerne.«

Evsebia saa' ud af Palankinen. Hun søgte

Nogen i Skaren af de Præster, som i højtidelig Procession fulgte Biskopen til Kirken. Formodenlig fandt hun ogsaa den, hun søgte, thi Glansen i hendes mørke Øje opløste sig pludselig i en smægtende Taage, hendes Barm hævedes af et Suk, og drømmende sank hun ned i Bærestolens Puder. Et Øjeblik derefter gav hendes lille Klokke Tegnet til Bærerne at sætte sig i Gang.

Saasnart Prokonsulen var bleven alene, vinkede han ad Manden, som ventede i hans Nærhed. Denne stak et Brev i hans Haand.

»Hvor?« spurgte Prokonsulen.

»Midt imellem Athen og Korinthos.«

»Gaa!«

Prokonsulen løsnede med sin Stylus det Baand, paa hvilket Seglet var trykt, og fløj hastig Overskriften igjennem:

»— — til Petros, Biskop i Athen, broderlig Hilsen og Fred af Faderen, ligesom og af Sønnen, af lige, men ikke af samme Væsen med Faderen!«

Derefter stak han Brevet i Bæltet under sin Kappe, ordnede denne og agtede at gaa, da Biskop Petros, som red paa et Muldyr i Spidsen af sine Præster, nikkede og hævede Korset i Vejret, til Tegn paa, at han ønskede at tale med Prokonsulen. Et andet Vink til Klerkerne befalede disse at trække sig tilbage. Prokonsulen ilede med elastiske Skridt og begge Røgelsesvingerne i Hælene, for at møde Prælaten paa Halvvejen.

Petros, den homoiusianske Biskop, var endnu i sine kraftigste Aar — en bredskuldret, mager og muskuløs Skikkelse med et Hoved, der blev baaret højt og som i hvert et Træk var præget af Villiestyrke. Stridshesten havde bedre end Muldyret anstaaet en saadan Mand. Petros's Pande var høj og lige, Blikket skarpt og forskende, Øjenbrynene lange og stærkt hvælvede, Næse kroget og velproportioneret, Munden stor men symmetrisk. Hvilken Modsætning mellem denne Mand, der af Folkets laveste Klasse var steget op til sin Værdighed, og mellem den patriciske Annæus Domitius! Prokonsulen over Akaja syntes lille og komisk, hvor han i sin pralende Galladragt, med skaldet Isse, rødt oppustet Ansigt, Dobbelthage, Hængemave og kvindelig fyldige Lægge stod overfor Petros, Biskop i Athen. Men Forholdet udjævnedes, naar man iagttog Romerens rolige Verdensmands-Holdning, hans spillende, selvbevidste Blik og det fine Smil paa hans Læber.

»Lysende og ædle Herre,« sagde Petros i en Tone, hvis Overlegenhed opvejede Ordenes Ydmyghed, »tør jeg i Morgen have den Ære at se dig under mit Tag, eller tillader du din ringe Tjener at besøge dig paa samme Tid? Tiderne ere onde. Julians vanvittige Foretagende har til en frygtindjagende Højde løftet Modet hos Kjætterne saavel som hos Hedningerne. Her findes meget, som opfordrer os til fælles Raadslagninger.«

Prokonsulen indrømmede dette under en be-

tænkelig Rysten paa Hovedet og skyndte sig med at forsikre, at han skulde indfinde sig, hvor som helst Biskopen ønskede og hans egen Pligt kaldte ham. Efter udvexlede Hilsener satte Petros atter sit Muldyr i Gang, fulgt af Klerkerne. Prokonsulen gik i modsat Retning over Torvet.

Epikuræerne, som vi nys forlod, hilstes paa deres Vej gjennem den lange Gade Kerameikos med Bifaldsraab af Bekjendte og Ubekjendte blandt de Skarer, der vrimlede i Samlingsalene og Buegangene. Men Mange vare ogsaa de, som korsede sig og valgte en anden Gade, naar de blev det letfærdige Tog vár.

»Lutter ægte Atheniensere! Det gjør mit Hjerte godt at se dem,« sagde en gammel forsulten Athlet.

»Jeg kjender dem! Hellenere af den gamle Stamme, der elske Kunsten og Fædrenes Tro!« raabte en Billedhugger i luslidt Kappe og klappede i Hænderne.

»Han der paa den graa Skimmel, han, som ler saa hjertelig og spøger med Hetæren, gjæt hvem det er!« sagde en Boghandler, idet han vendte sig til en romersk Yngling, der tilfældigvis var bleven hans Nabo. »Jo, Ingen mindre end Olympiodoros, den udødelige Digter. Det var mig, der forlagde hans første Epigrammer. De fandt daarlig Afsætning, thi Verden gaaer tilbage, og Literaturen foragtes. Men jeg beklager mig ikke, nej ingenlunde. Endnu finde Muserne høje Velyndere. — Og da jeg

tilfældigvis har hos mig et aldeles nyt Exemplar af de beundrede Epigrammer (Boghandleren trak en lille Rulle frem under sin Kappe), saa afstaar jeg det med Glæde til en ædel Fremmed — —«

Romeren sagde Intet, men vinkede ad en Slave, som modtog og betalte Rullen, hvorefter han fjernede sig fra den paatrængende Sladderhanks Nærhed.

»De prægtige Fyre!« udbrød en Blomsterpige til en anden, idet hun løftede lidt paa Sløret og stirrede efter Rytterne; »saa' du Karmides, min Ven? Saa' du ham?«

»Demofilos,« sagde en Borger til en anden, »ser du Skyen over Thesevstemplet?«

»Jeg ser ingen Sky, min Ven. Himlen er jo aldeles klar.«

»Saa hør da!«

Med en Bøjning af Hovedet henledede Borgeren sin Vens Opmærksomhed paa tvende Personer i deres Nærhed. Den ene var en Gubbe, som med en Kurv paa Armen havde sat sig ned for at hvile paa Trappen til Buegangen; den anden en kristen Presbyter. Den Sidste tiltalte den Første med følgende Ord:

»Du er Bathyllos, Olivenhandleren?«

»Ja.«

»Du gjælder for en from Mand, men i Kirken har jeg alligevel aldrig set dig. Hvoraf kommer det?«

»Jeg er en Rettroende. Guds Hus er i lang

Tid bleven vanhelliget af dem, der vakle mellem Ordets Sandhed og Arios's Løgn.«

»Du er da en af dem, som spalte den eneste Kirke og adsplitte Herrens Lemmer. Forudse I ikke Gjengjældelsens Dag?«

»Martyrernes Dag, Sejrens Dag!« svarede Gubben saa højrøstet, at han tiltrak sig alle de Omkringstaaendes Opmærksomhed. Homoiusianeren fjernede sig.

»Demofilos, ser du Skyen nu?«

»Ja, det er kvalmt i Luften. Det tegner til Torden.«

»O, den er velkommen, hvis den blot renser Luften.«

»Min Klinias,« hviskede Demofilos, »Rygtet gaar, at Julianus — —«

»Tys, Menneske!« afbrød Klinias ham i samme Tone og saa' sig om med et ængsteligt Blik. »Nævn ikke hans Navn, hvis dit Hoved er dig kjært. Kejseren underholder hundred tusinde Spejdere. Murene har Øren, Sivene sladre som paa Midas's Tid, ja selv Maanen lader sig besværge til at røbe, hvad den læser i dine Øjne. Tal ikke, haab ikke, tænk ikke, saafremt du endnu elsker det rosenrøde Lys!«

Tredie Kapitel.

Delfi. Orakelspørgerne.

Apollons berømte Orakeltempel var beliggende i en af Bjerget Parnassos paa tre Sider omgiven Dal. Egnen er vild og skrækindjagende, og maa have været det endnu mere for en Pilegrim, der betraadte den for første Gang, skjælvende i Følelsen af at nærme sig en hemmelighedsfuld, guddommelig eller dæmonisk Magt, og uvis om, hvilken Skikkelse Dampen fra den pythiske Hule vilde give hans Fremtid. Til en saadan Fremmed var selve Naturen et advarende Tilraab om ikke letsindig at søge at udforske den Skjæbne, som ventede ham nærmere hans Grav. Aaben mod Syd indsnevres Dalen, Klipperne blive højere og brattere, deres Former vidunderligere, jo mere man nærmer sig det Punkt, hvor Dalvæggene støde sammen i en spids Vinkel. Her, i Skyggen af Cypresser, springer Kastalia i tre Kildeaarer ud af Klippen.

Denne tidtbesungne Kilde fostrer en Bæk, som efter en ensom Vandring gjennem Dalen forener sin Skjæbne med Aaen Pleistos, og sammen med den finder sin Grav i den korinthiske Bugt. Langs denne Bæk gik Vejen til Orakeltemplet.

En Høstaften i Aaret 361 efter vor Tidsregning vandrede paa Tempelvejen en ældre Mand og en ung Pige, som ved hinandens Side styrede Koursen ind ad Dalen til. Begge vare hvidklædte,

og man kunde have anset dem for Pilegrime, hvis ikke Oraklet mere end 30 Aar tidligere var bragt til Tavshed ved et Magtsprog af den første kristne Kejser, og Valfarterne til Delfi siden da vare hørte op. Fremmede vare de i al Fald i denne Egn, at dømme efter Blik og Adfærd, der røbede, at Gjenstandene, de her mødte, vare nye eller i det Mindste ikke hverdagsagtige for dem. Pigen betragtede med Studsen de mørke Klipper, som paa begge Sider taarnede sig op mod Himlen, og gyste maaske for den dybe Stilhed, der snarere forhøjedes end afbrødes af Bækkens Rislen og Cikadens klagende Sang. De øvrige Sanser vare dømte til Hvile, medens Øjet mættede Sjælen med Billeder af en skrækindjagende Natur.

Hvor var den øde nu, denne Vej, der fordum havde vrimlet af Sendebud fra Stæder og Konger, af Offertog og Pilegrime! Græs og Mos bedækkede den, Myrter skjød op i Revnerne mellem dens Stene. Den skyedes ogsaa af Dalens Beboere; de valgte hellere en anden, nærmere Staden Delfi, fordi Egnen paa denne Tid foruroligedes af Røvere, der havde deres Tilhold i Parnassos's utilgængelige Kløfter. Dette vidste begge de Fremmede, men de vare opfyldte af Tanker, der udelukkede Frygten for deres Sikkerhed.

Der fandtes imellem Manden og hans Ledsagerinde, trods Forskjellen i Aar, en paafaldende ydre Lighed. Den græske Profil var fælles for begge, og hos begge mildnedes den, om end i for-

skjellig Grad, af samme individuelle Afvigelser. Det var vanskeligt af Mandens Udseende at bestemme hans Alder. Hans Lemmer vidnede endnu om en herlig Manddomskraft, men Kindernes Linier vare furede af Aarene, og — hvad der tydelig røbede den overskredne Midalder, men tillige gav hans Ansigt et mærkværdigt Udtryk — Øjenbrynenes Bue sprang usædvanlig meget frem og lagde et Træk af Energi imellem Pandens Alvor og det næsten Sværmeriske i Blikket. Man gjenfinder dette Træk i antike Afbildninger af Nestor og Ajax. Hans Haar var noget tyndt over Panden; Skjægget (paa denne Tid en sjelden Prydelse), mørkebrunt og kruset som Haaret, omgav Læber og Kinder. Hans Skikkelse var høj og fuld af Værdighed. Pigens Ansigt var regelmæssigere end hendes Ledsagers, regelmæssigt lige til typisk Strenghed, og denne forøgedes af den klare, gjennemsigtige, men friske Bleghed i hendes Ansigtsfarve. Hun lignede en Marmorstøtte, men Marmoret varmedes af de store mørkeblaa Øjnes milde Lys og oplivedes af Mundens yndig bøjede Linie, der for en Lavater vilde have gjældt som et ubedrageligt Tegn paa Hjertets Godhed.

»Hermione,« sagde Manden til Pigen ved sin Side, »Bjergtoppen, som hæver sig der henne, iført Afstandens blaa Kappe, er Lykoreia. Paa den og dens Nabohøjder vandrede, inden Tvivlen forjog dem, Apollon og Sanggudinderne. Sølvskyerne, der bekranse den, vare da Fartøjer fra Lyksalighedens

Øer, der landsatte salige Aander, som kom for i de Olympiskes Sange at høre og i deres Danse symbolsk at skue Verdensaltets Mysterier. Disse Sange, saaledes beretter Sagnet, hørtes i stille Aftener som denne ned i Dalen, og paa deres Toner sænkede Sjælefred sig i de Lyttendes Hjerter — —«

»Og nu«, sagde Manden ved sig selv, »færdes paa de samme Højder ulykkelige Menneskebørn, Voldsmænd og kristne Sværmere, udstødte af et Religionssamfund, der er dem værdigt. Røvere paa Parnasset! Saadanne skal have været truffet der før disse, men de plyndrede kun Digterne.«

Et Smil spillede ved denne Tanke omkring Mandens Læber.

»Fader,« sagde den unge Pige, »disse Klipper vilde forskrække mig, hvis jeg vandrede alene. De ere saa høje og gruelig søndersplittede. Men Øjet opfriskes af Lykoreia, thi paa det kaster Solen sit Skin, og Himmelen er klar og ren omkring dets Isse.«

»Saaledes er det. Naar vore Omgivelser ere mørke og triste, søger Øjet gjerne et lysere Fjerne. — — Hermione,« vedblev han og pegede til Venstre, »dernede ligger den ældgamle Stad Delfi, af Homeros besungen under Navnet Pytho. Nu ere dens Tusinder af Billedstøtter sønderslagne, dens Skatte plyndrede, dens Glans forsvunden. Theatret, Stadiet, Læresalene, Gymnasierne ere tomme. De Kristne, Hermione, hade Kunstens høje Leg saavel som Forskningens dybe Alvor. De tale om

Fattigdom og plyndre vore Templer, om Ydmyghed og trampe paa vore Nakker. Fordum gjenlød disse Gader af Pæaner, fordum vrimlede de af højtidssmykkede Fremmede og hvidklædte Offerpræster. Nu vandrer et sørgende Folk over dets Torv. Den Mark, du ser der henne, med henvisnende Grønsvær, Tegnet paa en forsømt Dyrkning, til hvis Fuldførelse der savnes baade Arme og Lyst, denne Mark er den krissæiske, hvorhen fordum Hellenernes Skarer drog for at overvære Aandens, Styrkens og Skjønhedens Sejre.«

Hammerslag lød fra Staden. Man brød Sten af en Søjlehal til en kristen Kirke, der var under Opførelse. Det var den knidiske Søjlehal, paa hvis Vægge Polygnotos, Penselens Homeros, havde malet det erobrede Troja, Grækernes Afrejse og Odyssevs's Besøg i Underverden. Ødelæggelsen kunde ses fra det Punkt, paa hvilket begge de Fremmede befandt sig. De saa' det; Pigen indhyllede sit Ansigt i Sløret, Manden greb hendes Haand og fremskyndede sin Gang.

Saaledes traadte de ind i en Lund af gamle Lavrbærtræer, som adskilte Staden fra Orakeltemplet. Lunden opfyldte det Inderste af Dalen mellem Parnassets Skrænter og forøgede dens Skumring med sit mørke Løv. Den var helliget Apollon, og Kransene til Hellas's Digtere og de pythiske Sejrherrer vare tagne af den. Dens gamle Stammer hældede ud over Bakken, samlede sig til hviskende Grupper og flettede deres Kroner sammen til dunkle

Hvælvinger, i hvis Skygger man anede store Minder. Og Kunsten var kommen Anelsen i Møde. Hvor en Straale af Dagens Lys skød ned imellem Træerne, der faldt den stundom paa Marmorpanden af en Homeros, som, greben af Inspirationen, slog de tomme Øjne op mod Himmelen, eller lyste paa en Gruppe Dryader, der vare samlede om en cither-spillende Orfevs. Nu skyedes Lunden af Mangen som Tilholdssted for en hedensk Dæmon, og de friske Blade, der aarlig sprang ud, fandt ingen Pande at smykke, thi Palæstraen savnede sine salvede Stridsmænd, og hvor Inspirationen endnu fik en Digters Bryst til at svulme, lød Hymnen til Ham, »den ukjendte Gud«, om hvem Pavlus engang havde talt til Folket i Athen.

Der var saa stille nu i Lunden, medens Hermione og hendes Fader vandrede igjennem den. Der var stille, efter at de havde forladt den — stille i Aarhundreder, medens Delfi sagte tæredes hen og Byen Kastris Lerhytter lænede sig op til dens styrtede Søjler.

Men en Dag, tolv hundrede Aar nærmere os end Tidspunktet for denne Fortælling, saa' Kastris Kvinder, medens de skyllede Tøj i Kilden Kastalia, nogle Fremmede i den tynde Lund. Hvad søgte de i denne forglemte Krog mellem Bjergene? De sagde paa et for Kvinderne uforstaaeligt Sprog, at Kastalia var vanhelliget, og brød af et gammelt Lavrbærtræ nogle Grene, kyssede dem og vandrede bort. De fremmede Mænd vare fra Rom. Det ro-

merske Folk havde besluttet, at en Digter, ved Navn Tasso, skulde lavrbærkrones paa Kapitolium, og skjønt Lavrbær voxede i deres egne Skove, foretrak de at hente dem fra Parnassos. Var da den afbrudte Traad mellem før og nu atter knyttet sammen? Ja, en stor Forandring var indtruffen, omend det gode, halvvilde Folk i Kastri ikke anede Noget derom. Hellas var gjenopstanden i Frihedsaanden, Kunsten og Videnskaben. Videnskaben og Kunsten ere af Naturen Hellenere og uomvendelige Hedninger. De have Ærefrygt for Golgathas Oliegrene, men Parnassets Lavrbær ere Symbolerne for deres Kampe og Sejre.

Vore hvidklædte Vandrere — Faderen og hans Datter — stege ad en forfalden Stentrappe op ad en Klippe ved Foden af den ene Dalvæg og saa' nu Orakeltemplet ligge under de mørke Fjeldskrænter. En alderstegen Apollonpræst, den eneste Tiloversblevne af hundrede, bevogtede dets blegnende Pragt. De traf ham liggende under en Cypres, stirrende paa det hemmelighedsfulde E, som en eller anden af Oldtidens Mænd havde sat over Indgangen til Templet. Det hendøende Livs Aftenrøde kastede et Skjær over hans indfaldne Kinder, og Skjægget faldt i hvide Bølger over hans Bryst. Pilegrimene, thi dette vare de virkelig, hilsede ham med Ærefrygt.

»Jeg hedder Krysantevs,« sagde den Fremmede, »og er en Mand fra Athen. Denne Pige er min

Datter Hermione og har i sexten Aar været mit eneste Barn.«

»Jeg hilser jer velkommen,« sagde Apollonpræsten Herakleon. »Er eders Ærinde at bese Helligdommen?«

»Nej,« svarede Krysantevs, »vort Ærinde er et andet end den Skuelystnes, hvilket ikkun vilde fylde os med Sorg. Vi ere komne for at raadspørge Oraklet.«

Den gamle Præsts Ansigt udtrykte Forbavselse. »Véd du ikke,« sagde han, »at Pythias Røst er forstummet, og at de profetiske Dampes Kilde er udtørret? Den sidste Præstinde er for længe siden død.«

»Desværre, jeg véd det altfor vel,« svarede Krysantevs. »Men om end Pythia er død, lever dog Spaadomsguden evig.«

»Apollon er død!« gjensvarede Herakleon og fæstede paa Krysantevs et Blik, hvis mystiske Udtryk forhøjede det Uventede og Besynderlige i disse med Overbevisningens fulde Kraft udtalte Ord. Gubbens Øjne aabenbarede en Sjæl, som helst dvæler i sig selv, men naar den fra Selvbetragtelsen drages til de ydre Gjenstande, snarere griber dem i et eneste Billede end fæster sig ved de enkelte Fænomener. Et saadant Blik er ejendommeligt for Theosofer og Mystikere; det har noget Uhyggeligt og Spøgelsesagtigt for Verdens Børn; det erindrer om Døden og nøder En til at tro paa Uforgængeligheden. Det aabenbarer tillige Noget, som ligger

udenfor Forstandens Kreds, paa Grænsen til Vanviddet. Maaske var det netop dette, som Krysantevs fandt i Oldingens Blik, og hvoraf han forklarede det Svar, som denne havde givet. Arkonten fra Athen følte en Gysen fare igjennem sig. Han tav et Øjeblik og sagde saa i en mild, af Medlidenhed gjennemtrængt Tone:

»Jeg lader din Tro staa ved sit Værd. Men mon ikke vi alle, ligesom Sokrates, bære et Orakel i vor egen Barm?«

»Hvis saa er, hvi kom du da hid, for at raadspørge det forstummede?«

»Den, der vil drømme, søger jo Stilheden, Ensomheden og Mørket, ikke Larmen, Menneskevrimlen og Dagslyset. Saaledes ogsaa den, som vil tale med Gud i Bønnen og fornemme hans Svar i Indskydelsen. For ham er Stilheden for det ydre Øre Mørket for det ydre Øje ikke nok. Enhver jordisk Lyd maa have fortonet sig i Følelsen, ethvert jordisk Billede maa være udslettet i Fantasien, thi Følelsen er jo som Sjælens Øre og Fantasien som dens Øje, hvormed den fornemmer det Guddommelige. Men hvor finder jeg et Sted, der som dette griber Følelsen med en tusindaarig Helligheds Majestæt og tager Fantasien fangen ved sin Ensomhed og den høje Symbolik i sin Natur? Se derfor, Herakleon, kom vi hid; jeg og min Dattter.«

»Og hvormed kan jeg nu komme dit Ønske i Møde?«

»Min Datter er en from Jomfru. Lad hende

underkastes de Renselser, som i legemlig Henseende lette Sjælens Anstrengelse for at befri sig fra jordiske Tanker og blive modtagelig for himmelske. Og naar dette er sket, saa før Hermione til den hellige Trefod og lad hende forblive en Nat i Templet!«

Hermione, som opmærksomt havde lyttet til Apollonpræstens og hendes Faders Samtale, sagde nu: »Ærværdige Mand, opfyld min Faders Ønske!«

Apollonpræsten betænkte sig et Øjeblik og svarede derpaa:

»Hvis det er din Hensigt, Athenienser, at din Datter selv paa éngang skal være den, der spørger, den, der modtager Inspirationen, og den, der opfatter dens Mening, saa er mit Embede her overflødigt, og jeg handler ikke mod Kejserens Befaling, naar jeg for jer, ligesom for enhver skuelysten Besøger, aabner Tempeldøren. Du selv, Krysantevs, maa føre din Datter til Trefoden. For det Orakel, som du vil udspørge, er det ligegyldigt, hvem der forretter en saadan Handling. Og hvad Renselserne angaar, saa maa din Datter, hvis hun vil følge de foreskrevne Sædvaner, bade sig i Kilden Kassotis, tilbringe en Dag med Faste og Betragtninger, samt, naar hun er kommen til Trefoden, drikke en Skaal af Kastalias Vand. Min Tjenestekvinde skal undervise og hjælpe hende i disse Forberedelser. Men i Mellemtiden skulle I være mine Gjæster. Jeg har ikke i mange Maaneder skuet et fremmed Ansigt; jeg lever her som i en Verden for mig selv og ven-

ter Døden i Skyggen af mit Tempel. Men desto kjærere er mig Synet af en Mand som du og en Jomfru som din Datter. Følger mig! Jeg vil byde eder velkommen over min Tærskel.«

Den gamle Herakleon rakte Hermione Haanden og førte sine Gjæster til et Kammer, der laa i en Bygning nær ved Templet Hans alderstegne Tjenestekvinde, det eneste Menneske, som delte hans Ensomhed, beredte Hynder til Hvile for Krysantevs og Hermione, toede deres Fødder og dækkede dem et Bord med Brød, Mælk, Frugt og Druer. Hun glemte heller ikke at flette Kranse af friske Blomster, hvormed Gjæsterne skulde smykke sig til det simple Maaltid.

Det begyndte allerede at skumre i Kammeret, hvis eneste Vindue vendte ud mod den nærstaaende Klippevæg. Samtalen faldt under Maaltidet paa den Røverbande, som foruroligede Egnen. Den gamle Præst vidste ikke mere derom, end at disse Røvere vare Kristne af en, blandt de andre Kristne forhadt Sekt, at de ikke vare indfødte i Landet, men komne did, man vidste ikke hvorledes eller hvorfra, samt at de en Dag i den sidstledne Vaar i et betydeligt Antal havde indfundet sig her og affordret ham Tempelnøglerne, men lige saa lidt tilføjet ham og hans Tjenestekvinde noget Ondt, som gjort nogen Skade i Templet, der forøvrig ikke ejede det Mindste, som kunde tilfredsstille Røvbegjærligheden. Kejser Konstantinus var i saa Henseende for længe siden kommet dem i Forkjøbet,

idet han havde ladet bortføre de sidste Kostbarheder, som den fordum saa umaadelig rige Helligdom ejede. Oldingen berørte denne sidste Omstændighed i en Tone, der ikke forraadte nogen Bitterhed. Alderdommen havde maaske tillagt hans Hjerte med Is. Men den atheniensiske Mands Ansigt formørkedes, og han lyttede knap til den gamle Tjenestekvinde, der nu tog Ordet og fortalte, at Røverbanden flere Gange havde gjort natlige Indfald i den nærliggende Stad Delfi, plyndret meget og ihjelslaaet mange Mennesker. Men nu var fra Korinthos en Trop Soldater kommet til Delfis Beskyttelse. Dette vidste hun at berette, thi hun plejede at besøge Staden i Husholdningsanliggender, hvorimod hendes Herre aldrig kom der.

Da Maaltidet var indtaget, forlod man Kammeret, for i det Fri at nyde Aftenens svindende Skjønhed. Herakleon førte sine Gjæster til en Grotte, som fandtes et Stykke fra Templet. Bækken rislede i dens Nærhed. Den var aaben mod Vest, og Aftensolen, som skinnede gjennem et trangt Pas lige overfor, kastede sit Rosenkjær ind i dens Skumring. Cypresser, Myrte- og Rosenbuske voxede rundt omkring. Vedbend og Kaprifolium slyngede sig om dens Vægge. Her paa en Mosbænk ved Indgangen til Grotten satte Apollonpræsten, Arkonten fra Athen og hans Datter sig.

Hermione sagde: »Mindes du, Herakleon, om Oraklet, da det endnu talede, nogensinde ytrede sig

om ham, efter hvem de Kristne have taget deres Navn?«

Den Gamles Ansigt lyste, som om dette Spørgsmaal var ham kjært at besvare. Han sagde: »Hører følgende Orakelsprog, der blev givne en Mand, som for mere end hundrede Aar siden ankom hertil og netop spurgte Oraklet om Jesus:

Kjendt af de Vise er, at fra Støvets smuldrende Lænke
hæver sig Menneskets Aand med Magt over Døden, men Ingens
Sjæl til olympisk Flugt sig svang paa hvidere Vinger.

Da Spørgeren undredes over, at en saa ædel Mand maatte lide Misdæderens Død, svaredes der gjennem Pythia:

Aldrig den evige Sjæl besmittes af legemlig Smerte;
lide er Alles Lod, men Himlen at vinde den Frommes.“

»Jeg kjender disse Orakelsprog,« sagde Krysantevs, »Porfyrios anfører dem i sin Bog mod de Kristne.«

»Er dette Alt hvad Oraklet har ytret om den galilæiske Visdomslærer?« spurgte Hermione.

»Nej, vi har endnu et Udsagn fra en meget senere Tid:

Ormædt, tørret i Sol, hvad eller visnet i Frostnat
eller endog i Knoppens Skjød alt formet til
Misvæxt
ser jeg paa Verdens Træ hvert Blad; men et
er fuldkomment.

Apollon«, vedblev Herakleon, »var skjøn af Skikkelse, men som Profet kaldtes han alligevel den skjævmundede. fordi han havde sine Grunde til snart med almindelige, snart med tvetydige Svar at vise den paatrængende Nysgjerrighed tilbage. Saa meget er dog klart, at Oraklet ingenlunde har vist Nag til Jesus. Ingen, ikke engang Sokrates, er af Apollon bleven saaledes prist som den Vise fra Jødeland.«

»Han var«, sagde Krysantevs, »en religiøs Aand, gjennemtrængt af det Guddommelige, en praktisk Visdomslærer og en stor Theurg. Porfyrios beretter om sin Mester Plotinos, at denne fire Gange, i Henrykkelsens Tilstand, har skuet Ur-Enheden, den eneste og sande Gud. Dette skete i hans Alderdom mod Slutningen af et Liv, hvis hele Tragten var Sjælens Renselse og Ideernes Verden. Jeg forestiller mig, at hvad Plotinos opnaaede ved at sænke sin Sjæl i det Begrebs- og Formløses Hav, det besad Josefs Søn mere af Naturen og som noget Stedsevarende, saa at han kunde vandre blandt Menneskene og virke i det Ydre, uden at hans Skuen i det Guddommelige blev forplumret. Hvad han besad i den højeste Grad, det besidde vi Alle,

i det Mindste som en Mulighed, i en lavere Grad. Lotosblomsten synes at gynge frit paa Bølgen, men dens Stængel bugter sig gjennem Dybet og er rodfast paa Bunden. Saaledes svæver Menneskeaanden med begrænset Frihed paa Verdensflodens Overflade, og dens Fornuft er som Blomsterkalken, der aabner sig for Solen og drejer sig efter den, men den er ved tvende Rødder, Følelsen og Fantasien, rodfæstet i Verdensaanden, Apollon, eller hvad man vil kalde den. Gjennem disse to Rødder trænger Gud ind i os; gjennem dem som gjennem et Talerør taler han i vore Sjæle og lader sig fornemme i mange Former: som Samvittighedens Røst, som Kunstnerens Inspiration, som Anelse og Profeti. At Grunden til disse Fornemmelser ikke findes i det enkelte Menneske selv, men er en almindelig og fælles, nemlig Gud i hans Aabenbaring som Verdensaand, det ses deraf, at Grundtrækkene i Samvittighedens Lov ere de samme hos alle Folk og Mennesker, og at Kunstnernes Værker, om end i ulige Fuldkommenhed og fra forskjellige Sider, dog afspejle samme Idé.«

Da Krysantevs tav, og den gamle Herakleon, som med et svagt Smil havde lyttet til, ikke syntes tilbøjelig til at svare noget derpaa, tog Hermione beskedent Ordet og sagde:

»Det røber sig ogsaa af den himmelske Varme, som fylder Sjælen, naar den gribes af noget Skjønt, Sandt og Godt. Men Forskjellighederne kunne for-

klares af Menneskenes ulige Sjælsanlæg. To Blomster, som voxe ved Siden af hinanden i samme Jordsmon og derfra hente samme Næring, omarbejde denne i Overensstemmelse med deres egne, indbyrdes ulige Naturer og afgive den som yndig, men indbyrdes forskjellig Vellugt. Er det ikke saa, min Fader?«

Krysantevs smilede bifaldende, lagde sin Arm omkring Datterens Hals og kyssede hendes Pande.

Da Solen var gaaet ned, vendte Herakleon med sine Gjæster tilbage til sin Bolig. Her forlod Hermione dem og fulgte med den gamle Tjenestekvinde, thi den unge Pige skulde samme Aften bade sig i Kassotis og gjøre andre Forberedelser til den forestaaende Nat, som burde tilbringes under Betragtninger og Bønner. Den følgende Dag skulde endvidere helliges til fortsat Badning, Faste og ensomme Betragtninger, indtil Skumringen brød frem. Da skulde Hermione af sin Fader føres til Pythias over de profetiske Dampes Hule staaende Trefod og forblive ene om Natten i Templet, afventende Aabenbaringen.

Da Mændene befandt sig alene med hinanden i det lille Kammer, hvilende paa deres Løjbænke og med den tændte Lampe imellem sig, bad Krysantevs om en Forklaring af de besynderlige Ord, som hans Vært havde ytret om Apollons Død.

Herakleon var villig til at give en saadan Forklaring, og det viste sig nu, at den Gamle, drevet af sin Sjæls Trang, havde dannet sig et eget theo-

sofisk System, i hvilket han fandt den Trøst, han behøvede, for den Læres Undergang, som han fra sin Barndom havde tjent og som han havde omfattet med religiøs Varme. Han elskede sine Minder, bar Ærefrygt for den faldne Storhed, i hvis Tjeneste han havde virket, og kunde alligevel, idet denne Lære forsonede ham med Skjæbnen, dø tilfreds og rolig som den sidste Apollonpræst, med Blikket paa sit forladte Tempel.

Herakleon sagde:

»I Aandeverdenen, af hvilken den synlige Verden, som Platon siger, er en Skygge, har der allerede for lang Tid siden, nemlig ved den Tid da Jesus levede, fundet en stor Forandring Sted. Om denne Forandring vide vi dog kun lidet, thi naar den skyggende Gjenstand forandres, saa omformer vel ogsaa Skyggen sig, men den gjengiver dog kun Gjenstandens Omrids, og dette endogsaa ufuldkomment. Det, hvortil jeg sigter, skal blive dig klarere af hvad jeg nu vil berette. Jeg har opsporet og anmærket mig mange hemmelighedsfulde Tildragelser, som bære Vidnesbyrd om den i Aandeverdenen skete Forandring, men skal af disse kun anføre følgende:

Epitherses,*) Fader til Rhetoren Æmilianus, rejste engang til Italien paa et Skib, som havde mange Rejsende og meget Handelsgods ombord. Da Skibet var naat udenfor de ekinadiske Øer, blev

---

*) Beretningen findes hos Plutarkos.

det Vindstille. Det var Aften, men de Fleste af Skibets Besætning og de Rejsende vare endnu vaagne, da pludselig Alle hørte en Røst, der — som det syntes — kom fra Paxæøerne, og der raabte paa Styrmandens Navn. Han var en Ægypter og hed Thasus. En almindelig Forbavselse opstod, og Thasus selv blev grebet af Skræk. Først efter at Røsten tre Gange havde ladet sig høre, formaaede han at svare, hvorefter den Raabende med endnu højere Stemme lod følgende Befaling gjenlyde: Naar du er kommen til Palodes, saa giv til Kjende, at den store Pan er død! Alles Forbavselse voxede, og man overlagde, hvad der var at gjøre. Thasus selv besluttede i Tilfælde af god Vind, uden nogen Standsning, at sejle forbi Palodes, men indtraadte der Vindstille i dets Nærhed, vilde han udraabe, hvad han havde hørt. Da Skibet nu var ankommen udfor Palodes, var det atter Vindstille og rolig Sø, hvorfor Thasus, i Overensstemmelse med sit Forsæt, raabte, fra Agterstavnen af sit Fartøj og vendt imod Land, de Ord, han havde hørt: Den store Pan er død! Neppe vare disse Ord udtalte, forend Luften fyldtes med Undring og Klagelyd. I Rom blev denne Begivenhed snart bekjendt gjennem de Mange, der havde været Vidne til den, og Kejser Tiberius lod Thasus kalde til sig og anstillede en nærmere Undersøgelse af Begivenheden selv, samt dens mulige Aarsager og Betydning.

En lignende Hændelse«, vedblev Herakleon, »oplevede Grammatikeren Demetrios paa sin Op-

dagelsesrejse omkring de britanniske Øer. Hermed sætter jeg i Forbindelse det Rygte, som paa Jesu Tid gik Verden om og gjorde megen Opsigt i Rom, at nemlig Fuglen Fønix paa Ny havde vist sig i Ægypten*); ligeledes den Omstændighed, at fra samme Stund den evige Lampe i den ægyptiske Ammons Tempel har udkrævet et mindre Maal Olie til sit aarlige Underhold end fordum**). Thi smaa Ting, Krysantevs, kunne være Tegn paa en meget stor Forandring. Men Vidnesbyrd, endnu klarere end disse, findes jo ogsaa. Saadanne ser jeg deri, at den profetiske Kraft mere og mere forsvandt fra dette Orakel, længe førend de Kristne blev en mægtig Sekt, og at alle de utallige andre Orakler efterhaanden forstummede af sig selv; endvidere deri, at Troen paa Guderne er udslukket i flere og flere Hjerter, at Digtere og Kunstnere ikke faa den Inspiration som fordum, og at rædselsfulde Ulykker, følgende hverandre tæt i Sporet, gaa over Verden og formindske Menneskeslægten. Hele vort Hellas kan nu, efter hvad jeg har fundet skrevet, ikke opstille saa mange tungt bevæbnede Krigere, som fordum det lille Megara sendte mod Perserne. Mærker du ikke, at Noget savnes, som fordum har været, at en eller anden Haand, som fordum var aaben, nu har lukket sig over Verden? Kan du nævne, hvilke de Mure vare, som fordum holdt det ukjendte

*) Tacitus.
**) Plutarkos.

Østens Skarer indenfor deres visse Grænser, og hvorfor disse Mure paa éngang ere faldne? Hvorfra skriver sig den feberagtige Længsel, som har grebet Ørkenens Sønner og driver dem, Bølge efter Bølge, til at knuses mod vore Legioners Bolværk? Ville de ikke tilsidst besejre Hindringen og oversvømme os? Kan du nævne, hvorfor vore Skove og Kilder ikke suse som fordum, hvorfor Naturens Symboler pludselig ere stivnede til sjælløse Tegn, hvori ingen Guddomskræfter aabenbare sig? Det Ubeskrivelige og Ufattelige, som fordum aandede gjennem Alt, dette Noget, som vi kaldte den store Pan, der ligesom med Fløjters Lyd oplivede Naturens Ensomhed, det er borte. Det steg som en Taage op fra Jorden, løftede sig højere og højere, og forsvandt i Rummet. Jeg har sporet dets Vej. Da det forlod Gæa, blev Røsten fra den pythiske Hule og Trofonios's Grotte svagere og svagere, thi den ubeskrivelige Kraft var bortveget fra Jordens Dyb og ligesom svævede nu over Jordoverfladen og trængte ind i Menneskesjælene. Deraf forklarer jeg det Fænomen, at Verden paa éngang blev opfyldt af Spaamænd, Sibyller, Magere, Theurger, Goeter og Undergjørere, blandt hvilke Apollonios fra Tyana var den største. De vare tidligere saa godt som ukjendte og kom i det Højeste enkeltvis; nu oversvømmede de Landene. Fra Ktesifon til Herakles's Støtter vare Folkene Vidne til deres Undergjerninger, indtil endelig den ubeskrivelige Kraft ogsaa var forsvunden hos Menneskene. Disse ere de Tegn, jeg

har iagttaget hos Skyggen, og hvoraf jeg slutter til en stor Forandring hos det Skyggende. Men hvori bestaar nu denne Forandring og hvoraf er den opstaaet? Dette Spørgsmaal har sysselsat min Sjæl i de lange Aar, jeg har tilbragt her i Ensomheden. Og da jeg havde forsket i ti Aar, i tyve Aar og havde forsøgt mange forskjellige Veje for at trænge ind i denne Hemmelighed, saa maatte jeg dog tilsidst standse ved den Formodning, som i det første Øjeblik af min Tænken over dette Æmne paatrængte sig mig, men hvilken jeg da forkastede som lav og ufilosofisk. De Naturlove (saaledes er min Tanke), som herske i Menneskeverdenen, ere Skygger af Aandeverdenens og finde der, hvad der svarer til dem. Den Lov, som byder, at Mennesket skal fødes, blive gammelt og dø, er en Skygge af den Lov, som de Olympiske vare undergivne. De ere, dog i højere Forstand end den menneskelige, blevne fødte — det siger selve Mythen — de ere blevne gamle, og de ere døde. Den store Pan er død, Apollon er død, de Væsener, som vore Fædre dyrkede, ere døde. Forfærdes ikke, Krysantevs, over mine Ord! De indeholde intet Bespotteligt. Disse Væsener, gode og værdige til at dyrkes, som opfyldte Verden med Skjønhed og Glæde, som elskede de Dydige, beskyttede Samfundene og straffede Forbryderne, vare dødelige som Mennesket, de beskyttede, og udødelige som det. O, laa jeg ikke allerede som Yngling foran min Apollons Billede og skuede hele Timer i hans Aasyn, henreven af hans rolige,

overmenneskelige Skjønhed! Og alligevel strømmede mine Taarer, thi jo længere jeg betragtede ham, desto mere smeltende skinnede et Vemod igjennem hans Skjønhed, et Vemod, olympisk og overmenneskeligt som den; og jeg grundede over, om Kunstneren bevidst havde lagt dette Træk i sit Værk, eller om det nødvendigt, uden Kunstnerens Hensigt, følger med den højeste, i Former fremstillelige Skjønhed.

Jeg kjender nu dette Træks Betydning: det var Bevidstheden om Dødeligheden. De Olympiske vare en Slægt, højere end vor; vore Fædre kaldte dem Guder. I Filosofer kalde dem med et rigtigere Navn Magter eller Dæmoner. Som Menneskets første Opfostring styredes af dem, saaledes var det ogsaa deres fortsatte Opgave at ordne vor Slægt i Samfund, lære os det Rette og vække os for det Skjønne. Fra denne Virksomhed ere de bortkaldte; de findes ikke mere for os, thi de ere vendte tilbage til det Skjød, som fødte dem: til Mangfoldighedens Enhed, Altets Kilde, Tilværelsens Midtpunkt: den eneste sande Gud. Banlyst være den Tanke, at de Guder, i hvis Skjød vore fromme Fædre nedlagde deres Bønner, som de anraabte i deres Sorg og lovsang i deres Lykke, vare tomme Fostre af deres Indbildning! Men at de vare dødelige, derom fandtes allerede i den graa Oldtid en Anelse, som Hesiodos gav sanselig Form i følgende Udsagn af en Najade:

Tre Gange trende Menneskeslægter den sladrende
Krage
henvisne ser; men tre Gange fler dog skues af Hjorten.
Tre Gange Hjortens Liv er Ravnens; ni Gange Ravnens
leves af Fønix, hvem brændt os ti Gange undes at skue,
os den ægisrystende Zevs' skjøntlokkede Døtre."

Saaledes talte Apollonpræsten, medens Lampens Skin faldt usikkert paa hans visnede Ansigt. Hans Gjæst havde lyttet med Opmærksomhed, men vilde nu ikke med nogen Indvending mod hans Anskuelse forlænge Samtalen, maaske fordi Natten allerede var langt fremskreden og den Gamle trængte til Hvile.

Fjerde Kapitel.

Krysantevs.

Læseren vil fra det forste Kapitel af denne Fortælling erindre sig en Mand, der en smuk Morgenstund gik over Torvet i Athen, medens Handelsvrimlen var paa sit livligste Punkt, og der da af forskjellige Personer udpegedes som den rige Krysantevs, Filosofen Krysantevs, Erkehedningen Krysantevs. Det er den samme Mand, som Læseren nu ser optræde i Delfi og forstyrre den sidste Apollonpræsts Ensomhed. De tre

ovennævnte Tillæg til hans Navn vare alle berettigede, ikke mindst det sidste. At Krysantevs var den rigeste Mand i Athen, betød paa denne Tid ikke saa meget; mere betød det, at hvis han havde ombyttet dette Athen med det yppige Babylon ved Tiberen eller dets ungdomsstraalende Medbejlerske ved Bosporos, og der havde udviklet en Levevis, der var i Overensstemmelse med hans Indtægter og Tidens Brug, vilde han i ødsel Yppighed vanskelig være blevet fordunklet af Andre end Kejserens Yndlinger og de kristne Biskoper, thi vi tale ikke om Hoffet selv og dets kolossale Pragt, som naturligvis stod over enhver Sammenligning med hvad en privat Mand i saa Henseende kunde iværksætte. Men Krysantevs var aldeles utilgængelig for en Ærgjerrighed af denne Art. Han forblev i sit Athen, og Grunden hertil laa ikke i en Cæsars Stolthed, hellere at ville være den Første i en ringe By end den Anden i Rom. I selve Athen overstraalede Mangen ham i Pragt og Vellevnet.

Men hvortil anvendte Krysantevs da sin Rigdom, naar man ikke i hans Hus saa' noget til den asiatiske Luxus, hvormed den Tids Rige omgav sig? Enhver Athenienser kunde besvare dette Spørgsmaal. De vidste, at hans Skarpsindighed havde udfundet tusinde andre Maader til at sætte Penge overstyr paa. Hans Ødselhed var af en aldeles egen Art. Landet omkring Athen havde fordum været berømt for sine Olivenplantninger. Athens Bjergskraaninger vare da beklædte med Skove af dette herlige og

nyttige Træ, helliget, som man véd, til Pallas Athene. Paa Krysantevs's Tid vare disse Skove saa godt som forsvundne, og Attika havde mistet den vigtigste af sine Indtægtskilder. Krysantevs vilde bringe den til at flyde med ny Yppighed, og han kæmpede, uden at trættes, en Jættekamp mod Natur, Mennesker og Tidsforhold, for at give de nøgne Bjerge deres Prydelse og deres elendige Beboere deres Velstand tilbage. Kampen havde nu staaet i tyve Aar, og Krysantevs var endnu saa langtfra bleven træt, at han, i Stedet for sløvet, tvertimod følte sig opmuntret af sine Anstrengelsers forholdsvis ubetydelige Held. Landejendommene omkring Athen havde i Stadens selvstændige og glimrende Tid været meget dyre; nu laa de for en stor Del øde. Krysantevs kjøbte saadanne henliggende Marker, indsatte sine frigivne Slaver til Forpagtere deraf og havde den Glæde at se Sæd bølge der, hvor der før neppe fandtes Græsgange for Faar. Men denne Glæde blev paa det Nærmeste hans eneste Udbytte, thi Prokonsulen Annæus Domitius følte tilvisse paa den ene Side den Sandhed, at »hvor der Intet er at tage, der har Kejseren tabt sin Ret«, men drog paa den anden Side heraf den følgerigtige Slutning, at hvor der er Noget at tage, der har Kejseren ikke tabt sin Ret. Den praktiske Anvendelse, han gav denne Slutning, var lige saa følgerigtig som Slutningen selv, og førte i en Cirkel tilbage til Udgangspunktet, den førstnævnte Sandhed. Alene den personlige Afgift —

»Næseskatten« — steg paa Kejser Konstantius's Tid til 26 Guldstykker. Hvad skulle da Krysantevs gjøre? Han fandt sig i sin Skjæbne og trøstede sig med, at den magre, stenige Egn omkring Athen endnu bar Afgrøde, medens i det herlige Kampanien 400,000 Tønder Land — en ottende Del af Landskabet! — laa øde som Følge af de kejserlige Embedsmænds Udsugelser. Men Krysantevs's Ødselhed havde ikke indskrænket sig til Olivenplantning og Agerbrug. Hvor som helst han paa Torv og Gade fandt en Athenienser, som skjulte sit ægte Blod under en laset Kappe, standsede han denne Lediggænger med Spørgsmaalet: hvad Nyttigt kan du gjøre? Nu fandtes der i Athen en hel Mængde Dagdrivere, hvis ædle Stolthed saaredes ved dette Spørgsmaal, skjønt det blev gjort i den venligste Hensigt, og naar de i lang Afstand saa' Krysantevs, smuttede de, hellere end at møde ham, ind i en Buegang, en Samlingssal eller en Barberstue; men mange vare ogsaa de, som et oprigtigt Svar paa hans Spørgsmaal havde skaffet Velstand. Krysantevs gav ingen Almisser, uden til Gamle og Arbejdsudygtige — de Kristne dadlede den rige Mand for denne Hjerteløshed — men han besad en beundringsværdig Evne til at opdage, hvortil Mennesker duede, og til at anvende dem paa deres rette Plads. Maaske var det den ene Dag en Ætling af Kleon, som Krysantevs satte i Stand til at drive et Garveri; maaske den anden Dag en Efterkommer af Hyperbolos, som han laante Penge til at ind-

rette en Lampefabrik. I al Fald: Haandteringer, for hvilke det gamle Athen var berømt, blomstrede frem paa Ny; Kvarteret Skambonide gjenlød paa Ny af Amboltens Klang i Vaaben- og Metalfabriker, i Kolyttos tilvirkedes atter Klæde og Tøjer, i Piræos byggedes atter Skibe. Efter at Krysantevs havde givet det første Stød, gik Bevægelsen videre af sig selv og voxede uden hans Medvirkning. De Summer, han havde ofret paa Næringsflidens Opmuntring, strømmede tilbage til Pengekassen i hans Avla. Men om end Heldet saaledes dækkede hans Ødselhed i denne Retning, saa gik det desto daarligere i andre. Krysantevs havde en rum Tid den Kjæphest at ville se de skjønne Kunster gjenoplivede i deres egen Fødeby. Fidias og Parrhasios havde ved deres Frembringelser forvandlet Kunstneren i Folkets Øjne fra en sædvanlig Haandværker til en Præst for det Skjønne, inspireret af Apollon, og hellig som saadan. Men Hellas's Kunst var gaaet under med det sidste Glimt af Hellas's Frihed. De, der nu førte Mejselen eller Penselen, betragtedes, trods deres egne Fordringer, som hvad de virkelig vare: Haandværkere — Stenhuggere eller Væggesmørere. Fejlen laa hos dem selv, som gjorde Kunsten foragtet, og hos Tiden, som lod sig forlede til at foragte Kunsten og dens Udøvere. En Yngling af ædel Byrd kunde ikke længer tage Penselen eller Mejselen i Haanden, om den end raktes ham af selve Pallas Athene. Hedningerne forgudede deres gamle Kunstnere og miskjendte

deres nye; de Kristne hadede baade de gamle og de nye. Under saadanne Forhold var den Opgave, Krysantevs her vilde løse, temmelig vanskelig. Forsøget mislykkedes ogsaa aldeles, for saa vidt man nemlig antager, at Maalet ikke var at sætte Penge overstyr, men at ophjælpe Kunsten. De Malerier, Krysantevs havde kjøbt af unge Kunstnere og gavmildt betalt, prydede nu Væggene hos hans Forpagtere; de Billedstøtter, som den samme Kjæphest havde bevæget ham til at anskaffe, vare allesammen bragte til hans Landsted og opstillede i en Lund, hvor deres Yndigheder skjultes af Cypressers Skygge og bevogtedes af tornede Rosenbuske. Desværre have vi endnu ikke endt Fortegnelsen over den atheniensiske Arkonts pengeslugende Daarskaber. Vi nødes til at bekjende, at han ogsaa elskede Literaturen. Selv ejede han en Bogfabrik, som oversvømmede Verden med Skrifter, ikke blot af de gamle klassiske Forfattere, men ogsaa af adskillige nye, som Hierokles, Porfyrios og Jamblikos. Han havde for ikke længe siden i sin Egenskab af Boghandler lidt et anseligt Tab ved Kejsers Konstantius's Befaling, at alle Skrifter af Porfyrios skulde brændes. Porfyrios havde nemlig skrevet mod Kristendommen — Hierokles og Jamblikos ligeledes. Udbredelsen af saadanne Bøger var alene en tilstrækkelig Grund til det Navn af Ærkehedning, som Athens Kristne havde givet Krysantevs, men hvoraf han ikke følte sig det Ringeste saaret. Beslægtet med hans Kjærlighed til Literaturen var den til Theatret. Han

havde i sin Ungdom ofret Summer, som vi blues ved at nævne, blot for at lade Athenienserne endnu engang skue et Sørgespil af Sofokles, opført med samme Glans som fordum. Han selv havde lønnet Skuespillerne og opstillet de glimrende Dekorationer, han selv havde indøvet Korene, til hvilke Athen, paa hans Opfordring, havde givet sin fornemste Ungdom. Staden belønnede ham ogsaa med en Lavrbærkrans og en Billedstøtte. Men den sidste var som Kunstværk uværdig til en Plads ved Siden af de gamle Koragers, og Lavrbærkransen -- var den virkelig saa store Ofre værd? Vi lade dette Spørgsmaal staa hen og fortsætte med ubønhørlig Strenghed vor Fortegnelse over Arkontens Svagheder. Hans Kjærlighed til Theatret holdt sig ikke strengt indenfor Sørgespillets Grænser: den lagde stundom Kothurnen bort og strejfede ind paa Komediens Omraade. Krysantevs havde fundet en ung Komedieforfatter, den eneste talentfulde Kunstner i hele Athen. Krysantevs opmuntrede ham og satte ham i Stand til at opføre sine Komedier. De vandt Tilskuere i Tusindvis. I Begyndelsen vare de uskyldige eller gjorde i det Højeste maskerede overgivne Udfald mod Prokonsulen Annæus Domitius. Men Forfatterens Dristighed voxede med hans Lykke. Krysantevs befandt sig i Pergamos, som Gjæst hos sin gamle Lærer i Filosofien, Ædesios, da hans Klient, under stormende Bifaldsraab af fem tusind Athenienserer, lod et Lystspil gaa over Scenen, som i grove Træk satiriserede over Kejser Konstantinus's.

af Konstantius fortsatte Bestræbelser for at løskjøbe Sjæle af Hedenskabet, til en Pris af en Højtidsklædning og 20 Guldmønter per Stykke. Dagen efter gaves af samme Forfatter et andet Lystspil, som viste, hvorledes de kristne Biskoper i store Skarer flakkede rastløst omkring paa Evropas og Asiens Landeveje, fra det ene saakaldte Kirkemøde til det andet, ødelæggende Postvæsenet, medens de rejste efter den eneste saliggjørende Tro. Petros, Biskop i Athen, sendte strax Underretning til Patriarken Makedonios i Konstantinopel om hvad der var sket, idet han udpegede Filosofen Krysantevs som de dristige Optøjers Ophavsmand. Denne havde ingen Anelse om det hele Uvæsen, førend han kom tilbage til Athen, og han misbilligede begge Lystspillene, saasnart han havde lært deres Indhold at kjende — ikke af Hensyn til sin egen Sikkerhed eller paa Grund af deres antikristelige Tendens, men fordi det var hans Natur imod at se Forhold, som voldte ham Smerte, behandlede med Spøg og overfladisk Letsindighed. I hans Væsen laa der meget af den romerske Gravitet, dette honestum og decorum, som ikke vil nedlade sig til Gjøglet; men Graviteten blandedes hos Krysantevs med hellenisk Ynde og udsprang af en Alt beherskende Følelse for det aandelig Skjønne. Følgen af hans Klients, Komedieforfatterens, Letsindighed blev følelig for hele den romerske Verden i Form af et Edikt, der lukkede alle Theatre. Krysantevs selv overraskedes af en Haandskrivelse fra Kejseren, paa éngang en Ad-

varsel og en Naadesbevisning. Dominus Augustus nedlod sig til overfor den atheniensiske Borger at retfærdiggjøre sit strænge Paabud og indbød ham til sit Hof i Konstantinopel. »Makedonios«, skrev Kejseren blandt Andet, »brænder af Utaalmodighed efter at se dig. Han vil disputere med dig, som den ene Filosof disputerer med den anden, og haaber at kunne omvende dig.« — Krysantevs besvarede den kejserlige Naadesbevisning i Udtryk af dyb men kjølig Ærefrygt og kom ikke. idet han frit overlod dem at tyde Udeblivelsen som Frygt for Makedonios's overbevisende Veltalenhed.

Naar man nævner, hvorledes Krysantevs anvendte sin Rigdom, bør ikke forglemmes den Rundhaandethed, hvormed han sørgede for Ofrenes Pragt og de øvrige Skikke, der hørte til den gamle Folkereligion, saa lidt som den Omsorg, han helligede Skolerne og Gymnastiksalene. Det var maaske Krysantevs's Fortjeneste, at Ungdommen endnu ikke aldeles havde forladt disse sidste. Det blotte Syn af ham, naar han gik igjennem Herodes Attikos's yppige Thermer, var en levende Bebrejdelse til Ungdommen, som her overgav sig til de varme Bades enerverende Nydelse, og mangen Yngling, som havde erfaret hans Velvillie, fandt det ubehageligt at overraskes der af den strenge Visdomslærer.

Naar vi nu til alt dette lægge hans Virksomhed som en af Stadens vigtigste Embedsmænd, saa maa det forekomme En, at en Mand, der i den Grad som

han var optaget af mangfoldige praktiske Forretninger, vilde savne Tid og Sans for filosofiske Studier og videnskabelig Virksomhed. Der findes en Slags Mennesker, som altid have daarlig Tid og aldrig udrette Noget. Der findes en anden Slags Mennesker, hvis Tid forslaaer til Alt, uden at de nogensinde have Hastværk. Krysantevs hørte til disse Sidste. Det maa, efter hvad vi nu kjende til hans ydre Virksomhed, opvække Forundring, at Krysantevs i Grunden ikke var en praktisk, men en indadvendt, for Refléxionen dannet, ja sværmerisk anlagt Aand. Han arvede sin store Formue som Yngling, medens han endnu sad ved Nyplatonikeren Ædesios's Fødder under Akademias Popler. Med Ulyst indskrænkede han dengang sine til Studier helligede Timer, for at opfylde de nye Pligter, som han ansaa for knyttede til hans nye Stilling. Men denne Ulyst ophørte snart Han fandt, at meget Godt og Stort, mange af hans varmeste Ønsker, fra den Tid han allerede som Dreng fik Øjnene op for og Sjælen fyldt af den smertelige Sammenligning mellem før og nu, kunde gjøres til Virkelighed med dette Guld. Hans praktiske Virksomhed greb som en Faktor ind i hans Sjæls Harmoni. Den skjænkede ham mangen ædel Tilfredsstillelse og gav ved Afvexlingen forøget Spændkraft til hans spekulative Forskninger. Han betragtede denne ydre Virksomhed i det helliggjørende Lys af et præsteligt Kald, hvis Maal var at virkeliggjøre det Skjønne i Menneskelivet, og som et Middel til Prøvelse

for Sjælen, der, hvis den sejrede i Prøvelsen, lod den lutret stige til sit sidste Maal: Hvilen i Gud. Den bidrog ogsaa for sin Del til at læge de Saar, som Skjæbnen slog hans huslige Lykke, da den ved Døden berøvede ham en elsket Hustru og ved en mystisk Begivenhed hans eneste Søn, som to Aar gammel var forsvundet tillige med tvende Kristne af hans Husfolk. Dette havde tildraget sig for sexten Aar tilbage. Hans eneste Barn var nu den tyveaarige Datter Hermione. Hun var hans Glæde og Stolthed, Medhjælpersken ved hans Arbejder, Trøsterinden i hans mørke Øjeblikke. Han havde selv med Forkjærlighed helliget sig til hendes Opdragelse, og maaske var det dette, der i den unge Piges jomfruelige Sjæl indflettede det Træk af mandlig Alvor, som hun besad. Det vilde have været et Syn af rolig, antik Ynde, hvis Nogen ved Indtrædelsen i Arkontens Avla, indenfor Rammen af Søjler, Marmorstøtter og blomsterfyldte Vaser, havde set en Gruppe, dannet af ham og hende: han, den tankefulde, majestætiske Mand, bøjet over Pigen med sin Arm om hendes Hals, opmærksomt betragtende den Plan til en Bygning eller en Plantning, som hun med Blyantspennen i Haanden viste ham, eller lyttende til den allegoriske Udtydning, som hun gjorde af en eller anden af de hellige Myther. Thi hun som han var Fædrenes Tro sværmerisk hengiven, og Filosofens Datter elskede Tankelege, der forholdt sig til Filosofien

som Skjaldens Tolkning af en Blomsts Natur forholder sig til Videnskabsmandens.

Efter Ædesios, som tidlig forlod Athen, blev Krysantevs det nye, »gyldne Led i Platonismens Kjæde«. Krysantevs holdt næsten daglig Forelæsning i Akademias Lund for en endnu temmelig talrig Flok Disciple, dels Atheniensere, dels Fremmede fra forskjellige Dele af Verden. Hans filosofiske System, som havde udsondret meget af Jamblikos's theurgiske Tilsætninger, gik tilbage til Plotinos, men knyttede til en Tankeserie af denne en Retning hen imod den ydre Verden, som ellers var fremmed for Nyplatonismen og tilsyneladende stred mod dens Aand. Krysantevs syntes selv at erkjende denne Modstrid, idet han ofte ytrede: Naar jeg bliver tresindstyve Aar gammel, vil jeg trække mig tilbage i mig selv og fordybe mig i Betragtningen af Gud.

Krysantevs's filosofiske System gjenfindes ikke i nogen Bog, thi han udgav aldrig dets enkelte Dele i skriftlig Sammenhæng. Men hans Lære og Undervisning bar en verdenshistorisk Frugt i en af hans Disciple — Julianus.

Julianus havde paa tvende Tidspunkter af sit Liv nydt hans Undervisning. Den gamle Filosof Ædesios skrev en Dag til Krysantevs:

»Forlad dit Athen og kom til mig. Intet maa hindre dig i at opfylde min Bøn! Jeg selv er for gammel, og min Jordbund har tabt sin Avlekraft, men i din vil jeg nedlægge et ædelt Frø, som skal spire

op til et Træ og overskygge Jorden. Jeg blev i Dag ikke lidet forbavset, da den unge Julianus traadte over min Tærskel. Du véd, hvorledes han er bleven opdraget af sin Faders Mordere. Biskopen Evsebios fra Nikomedia har villet gjøre ham og hans Broder ikke til Fyrster, Cæsarer og Helte, ikke heller til Mennesker, men til kristne Helgene. Macillums Fæstningsmure, indenfor hvilke de stakkels Børn have tilbragt deres Liv, understøttede hans Bestræbelser. Og hvem anede Andet, end at de lykkedes? Julianus, saa vel som Gallus, bøjede jo Knæ for Munke, kyssede Eremiters Pjalter og forelæste Evangeliet for den kristne Menighed i Nikomedias Domkirke! Og Gallus er bleven saaledes, som man har villet gjøre ham. Han er Kristen — af samme Stof som Konstantius og Konstantinus. Men da Julianus i Dag traadte ind under mit Tag, omfavnede han mig med Taarer i Øjnene og sagde. at han havde længtes efter mig, thi mit Navn var gjennem Macillums Mure naat til hans Øre. Han fremtog Bog efter Bog af mit Bibliothek og nævnte med Henrykkelse deres Forfatteres Navne. Jeg forstod ham ikke i Begyndelsen. Du véd, at Evsebios understøttede Kejseren, da denne udryddede sin Slægt og kun skaanede disse Børn, Gallus og Julianus. Men jeg troede, at Evsebios's Brodefuldhed var ubekjendt for Julianus. Saaledes var det ikke. Det erfarede jeg, da Julianus greb min Haand og sagde: »Jeg hader de Kristne. Han, som underviste mig

i deres Lære, ryger af min Faders Blod. Jeg kaster nu for dine Fødder den Maske, som har skjult min Afsky for ham og dem Alle. Han vilde tvinge min Sjæl ind i de Formler, som han og hans Lige diktere for Verden. Nu er jeg fri. Ædesios, jeg kjender disse Præster, som paa deres Kirkemøder bestemme snart paa den ene, snart paa den anden Maade, hvad de Kristne skulle tro. Det er en gruelig Samling af Voldsmænd, Rænkesmede, Hyklere og Dosmere. De sønderslide Verden og hverandre i Stridigheder om Ord uden Mening, men det, hvori de Alle stemme overens, er det, jeg mest afskyr: Alle banlyse de Fornuftens Frihed. Alle lære de, at Herskerens Magt og Folkets Slaveri er af Gud. Friheden er forsvunden fra Virkeligheden, men disse Mennesker fornægte den ogsaa i Tanken. Ædesios, nu er jeg Herre over min Tid. Jeg elsker mine Fædres Tro og Republikens ærerige Minder. Vil du undervise mig i Platons Visdom og i Mythernes Udtydning? Vil du blive mig en Fader, eftersom jeg er fader- og moderløs?« — Saaledes talede Julianus. Han blev lige til Aften i mit Hus. Han er en ildfuld Sjæl, men hans Ild brænder med en jævn Flamme, som lover Standhaftighed. Han er en Yngling, begavet med store Kræfter. Hans Natur er mild, elskværdig og glad, men af hans Skjæbne blandet med fremmede Bestanddele. Kom til ham, Krysantevs, og rens hans Sjæl fra Had og Bitterhed! Lær ham at glemme hvad han har lidt, og at elske med Forstand og Hjerte, hvad han nu kun

elsker med Hjertet! Jeg passer ikke for ham. Jeg kunde fordærve et saa herligt Værk, hvis jeg tog fat derpaa med mine rystende Hænder. Min Tunge er kold og afmægtig af Alderdom. Men til ham maa man tale med en Ildtunge. Bør ikke han, som elsker Sandheden, høre den i dens Sejrskraft? Bør ikke disse Minder, som han elsker, fremstilles for ham i deres Herlighed? Ve, om min Alderdoms Kulde skulde dæmpe hans Lue! Nej, jeg passer ikke mere for ham. Du maa komme, min Krysantevs, og i Julianus skabe en Fremtid. Jeg har sagt Julianus, at jeg overgiver ham til dig, og vi vente begge. at du vil komme.»

Krysantevs efterkom Kaldelsen. Han indfandt sig i Efesos, hvor Julianus nu paa Kejserens Befaling opholdt sig. Den unge Fyrstes Skridt bevogtedes af Spejdere. Kejseren holdt Spioner i hans Omgivelser, og det var Evsebios magtpaaliggende, at hans Discipel ikke skulde komme i Berøring med nyplatoniske Filosofer. To saadanne — de mest frygtede formedelst deres Veltalenhed og Glansen fra deres rene Vandel — Maximos og Libanios vare blevne forviste fra Efesos. Kun hemmelig og ved Nattetid kunde derfor Julianus og Krysantevs holde deres Møder. Men desto uimodstaaeligere lokkede de Ynglingen. Han sammenlignede Evsebios, Konstantius's onde Aand, Sjælen i Hofkabalerne og Kirkestridighederne, hvis Haand dryppede af Blod og hvis Tunge af Hykleriets Salvelse, han sammenlignede denne sin Lærer i den kristne

Religion med den hedenske Filosof, hvis Væsen bar det klare Præg af en Aand, som i Forskning og Levnet harmonisk stræbte til Skjønhedens og Sandhedens Urkilde. Den Luft, han indaandede i Krysantevs's Nærhed, var berusende: det var de store Minders, Digtekunstens, Filosofiens og Mystikens Luft. Sine egne Tanker gjenfandt han her, dog ikke som løsrevne Tanker, men som nødvendige Dele af en Fornuftens Tempelbygning; han kunde se Fodstykket, paa hvilket de hvilede, Arkitraven, som de bare. Julianus var paa éngang skarpsindig og sværmerisk. Begge disse Retninger fandtes ogsaa hos den nyplatoniske Filosofi — den antike Forsknings sidste titaniske Anstrengelse for at storme Himlen. Alt forenede sig til at forøge Julianus's Henrykkelse: Lærerens Personlighed, Lærens Beskaffenhed, som fra Dialektikens Klarhed førte gjennem Mystikens henrivende Halvlys ind i Theurgiens anelsesfulde Mørke, og endelig ogsaa den Maade, hvorpaa den fremstilledes, da den kun vilde overbevise ved sin egen Magt. Deres hemmelige Sammenkomster vedbleve flittig i tre Maaneder. Derpaa vendte Krysantevs tilbage til Athen, efterladende hos sin Discipel uudslettelige Følelser af Ærefrygt og Kjærlighed.

To Aar derefter hændtes det, at Gallus, som af Konstantius var bleven beklædt med en Cæsars Værdighed, faldt som et Offer for sin Velynders vilde Mistænksomhed og forøgede Hekatomben af Paarørende, som denne havde slagtet. Gallus havde

aagret med sin korte Regeringstid, for at kunne vinde et Rygte, der var Caligulas og Neros værdigt. Hans Broder, den for Statssager aldeles fremmede Julianus, blev kun paa Konstantius's Gemalindes Forbøn reddet og sendt fra Hoffet til Athen. Han hørte sin Forvisningsdom med hemmelig Glæde. Under sit Ophold i Athen blev han Krysantevs's Gjæst og for anden Gang hans Discipel. Sex Maaneder, de lykkeligste i hans Liv, havde Julianus tilbragt i Visdomsgudindens Stad og Akademias Lund, da en kejserlig Befaling nødte ham til at vende tilbage til Hoffet, som da opholdt sig i Milano. Fra den Tid af havde Krysantevs ikke gjenset sin elskede Discipel, men Verden opfyldtes snart med Bulderet af hans Bedrifter. Julianus, i Spidsen for Galliens Legioner, havde besejret de allemanniske Barbarer i flere blodige Træfninger. Hans Berømmelse havde vakt Konstantius's Misundelse. Hoffet spottede forgjæves over »den skjæggede Abe, som havde lært Krigskunsten af Krysantevs i Athens Haver«, men Haanen forstummede overfor nye Bedrifter. Paa Valpladsen ved Strasbourg bøjede syv germanske Konger og ti Fyrster Knæ for deres Overvinder, den skjæggede Filosof. Nogle Dage derefter slog den samme Filosof Frankernes Konger og frelste Gallien for denne Gang fra Oversvømmelsen af deres vilde Skarer. I Løbet af de tvende følgende Aar fortalte Rygtet fra Tid til anden om nye Sejre, som Julianus havde tilkæmpet sig i Hjertet af Barbarernes eget Land.

Nu havde Konstantius's Misundelse og Frygt naat Højdepunktet. Han besluttede at berøve den unge Helt hans Hær og den galliske Provins dens Forsvarer. Julians Legioner fik Opbrudsordre til — Persien! Hele Gallien gjenlød af et enstemmigt Angstraab, thi Barbarerne stormede atter mod dets Grænser, og Kejserens Befaling bortrykkede dets Beskytter. Legionerne gjorde Oprør og udraabte deres elskede Feltherre til Kejser. I sin Beretning om disse Dages Tildragelser lader Historien Julians Karakter staa ren for enhver Plet. Konstantius viste ethvert Tilbud om Forsoning tilbage. Paa den Tid, vor Fortælling begynder, er Julianus i Spidsen for sine faa, men sejervante Tropper paa Vejen mod Konstantinopel. Konstantius samler alle Østerlandets Stridskræfter om sin truede Throne. Krigen, som forestaar, er ikke alene en Krig mellem Julianus og Konstantius. Den betyder langt mere. Verden skjælver af Haab og Frygt. Julianus har givet sig »under de udødelige Guders Beskyttelse«. Han har offenlig frasagt sig Kristendommen. Den Sæd, som Krysantevs saaede, er skudt op for Dagens Lys. Krigen er mellem den antike Kultur og Kristendommen. To Tidsaldre skulle støde sammen med Vaaben i Haand.

Og Spørgsmaalet, som Krysantevs vil forelægge Oraklet, er følgende: Skal Julianus eller Konstantius sejre?

Femte Kapitel.

Hermiones Nat i Templet.

En raakold Dag fulgte paa den, der havde set Athenienseren og hans Datter ankomme til Delfi. Himlen var bedækket med Skyer. Mod Aften faldt Regn i voldsomme Byger, og fra den korinthiske Bugt blæste en heftig Søndenvind ind i Dalen, som aaben mod Syd opfangede og i smallere og smallere Spillerum pressede Vindstødene ind mellem sine Vægge, indtil et lodret Fjeld spærrede for deres Vej og tvang dem til Kamp mod deres paatrængende Efterfølgere. Saaledes dannet til Tumleplads for Vindene, er den delfiske Egn bekjendt for de Storme, som ikke sjelden i Høst- og Vintertiden rase der. En saadan Storm, beretter Historien, tilintetgjorde engang en Sværm af galliske Barbarer, som var lokket derhen af Orakeltemplets vidtberømte Skatte.

Orakeltemplet laa paa en Terrasse, som beskyttedes af høje Klipper mod Søndenvinden. Udenfor Kampens værste Tummel, hørte man der dens forfærdelige Larm, naar Vindene brødes mellem de stængende Bjerge og stormede ind i de trange Passer, som aabnede dem en Udvej mellem sig.

Saaledes var Aftenen, da Hermione, efter fuldbyrdede Renselsesceremonier, førtes af sin Fader til Apollons Tempel, for dér at tilbringe Natten. Hun

var lavrbærkranset og iført en pythisk Præstindes Dragt.

Krysantevs følte hendes Haand skjælve i sin. Han standsede og sagde: »Lader os vende tilbage!«

Han lyttede til Vindens Toner og gjentog: »Lader os vende tilbage!«

Hermione saa' op mod den af Aftenskumringen omgivne Tempelkolonnade, over hvilken de ilende Skyer nu og da kastede deres Kæmpeskygger. Hun vaklede. Men da Krysantevs lagde sin Arm om hendes Liv og gjorde en Bevægelse for at vende om til Herakleons Bolig, rejste den andagtsfulde Følelse sig, som Dagens Bodsøvelser og Bønner havde efterladt i hendes Bryst, og sejrede, i Forening med Tanken om deres Forehavende, over en endnu ikke fuldtrustet Frygt. Hun svarede:

»Den Guddomsmagt, vi nærme os, er Lysets, som elsker Menneskene. Og du, min Fader, vaager jo i Nat, tænker paa mig og kommer ved første Morgengry for at hente mig. Nej, lad det ske, som vi have besluttet! Naar jeg har overvundet Indtrykket af det Usædvanlige, bliver jeg rolig.«

De fortsatte deres Vej. Vinden legede med Hermiones Lokker, medens hun ved sin Faders Haand steg op ad Tempeltrappen og skred igjennem den med tvende doriske Søjlerader smykkede Forsal. Her glimtede et mat Lys dem i Møde fra den halvaabne Dør, som førte til Helligdommens Indre.

Et hellenisk Tempels Naos — den indenfor Forsalen beliggende Hal, Bygningens Midtpunkt, hvor Gudebillederne stod — var altid omgivet af Mure uden Vinduer, og i de fleste Tilfælde med Tag over, i Særdeleshed hvor de religiøse Skikke som her bare et hemmelighedsfuldt Præg. Hallens eneste Aabning blev saaledes Døren, som altid vendte mod Øst, for mellem Forsalens Søjler at kunne lade den opgaaende Sols Straaler derind. Hvor man ikke foretrak den mystiske Skumring, som bør herske paa et saadant Sted, brændte Kandelabre Dag og Nat paa Gudens eller Gudindens Alter.

Det delfiske Orakeltempels Naos var oprindelig delt i tvende Dele ved et gyldent Gitter, udenfor hvilket de Spørgende, naar de bekransede og under Trompeters Klang traadte ind i Helligdommen, skulde afvente Pythias Svar. Bag Gitteret var det Allerhelligste: den profetiske Hule med den derover stillede Trefod, samt Apollons af Lavrbær omgivne Billedstøtte. Nu var Gitteret for lang Tid siden borttaget af rovbegjærlige Hænder. Da Hermione slog Øjet op, saa' hun i det matte Skin af en eneste fra Taget nedhængende Lampe en Søjlehal, hvis Baggrund tabte sig i Mørket. Skumringen forøgedes af vellugtende Dampe, som steg op fra tvende Røgelsekar mod Søjlernes Kapitæler og svævede som lyseblaa Skyer under Taget. Lampens Skin samlede sig paa Apollons Ansigtstræk og viste dem i en mild, forklaret Skjønhed.

Krysantevs førte Hermione til Trefoden. Hulen bedækkedes af en Marmorplade, i hvis Midte der var en Aabning. Den unge Pige gyste, thi hun nærmede sig Værkstedet for en dæmonisk Magt. For hendes Fantasi steg Pythias Billede op i profetisk Raseri med skjælvende Lemmer, rullende Øjne, skummende Læber. I dette Øjeblik trøstede det Hermione, at de profetiske Dampes Kilde var udtørret. Hun satte sig paa Trefoden. Hendes Ansigt var blegt som Marmorstøtten, mod hvis Fodstykke hendes Hoved sank tilbage. Krysantevs rakte hende Skaalen, som Herakleon havde fyldt med Kastalias Vand og stillet paa Alteret. Hun drak den kølige, inspirerende Drik. Da Krysantevs atter tog imod Skaalen, mødtes deres Blikke. Hermiones var mat og glansløst. Faderen gjentog: »Lader os vende tilbage!« Men den unge Piges Læber bevægedes af et anstrengt Smil. Hun vinkede med Haanden til Tegn paa sin faste Beslutning. Derefter lagde hun Armene over Kors i sit Skjød og lukkede sine Øjne.

Hun hørte Faderens Skridt, da han fjernede sig over Marmorgulvet. Hun hørte Døren blive lukket og Nøglen drejet om i Laasen. Hun var alene.

Da Ideen, en himmelsk Aabenbaring, nedsteg i Platons Sjæl, blev Grunden lagt til en mægtig og gjennemgribende Omvæltning i den menneskelige Tankeverden. Mennesket ophørte at være Støv og Verden kun en Bygning af Atomer.

Materien forvistes fra Virkeligheden til Mulighedens Skyggerige. Alt aandeliggjordes: Naturen, Menneskene, Guderne. Alt vibrerede som Ætherbølger om den for Bevidstheden opgaaede Ursol. Men Enheden, som var vundet mellem det sande Værende og Sanseverdenen, var snarere en profetisk Tanke end Frugten af den strenge Forskning. Ideernes Verden, den sande, laa, skjønt opdaget, i et uopnaaeligt Fjerne — og Tvivlen, Forskningens negative Element, var ganske nær. Hvorledes skulde man blive forvisset om vor Videns Sandhed? Ere vore Sætninger sande, hvor findes saa Prøvestenen, paa hvilken det kan bevises? Tvivlen affødte Uro i Bevidstheden, Uroen en Længsel efter at befri sig derfra. Man vilde have en Sandhed, der var uantastelig for Tvivlens Indvendinger. Men denne Sandhed viser sig uopnaaelig for den blotte Forstandsvidens Slutninger. Den findes ikkun, sagde Grækenlands sidste Filosofer, ovenover Sanseverdenens forvirrende Skin, ovenover Erfaringskundskaben, ovenover Fornuften og alle Begrebsbestemmelser, i det Begrebs- og Formløse, hvor Verdensaanden strømmer ind i den enkelte Menneskesjæl. Vil du gribe det Guddommelige, vil du skue Sandheden Ansigt til Ansigt, saa undertryk Alt hvad der er sanseligt, Alt hvad der er dit Eget og dig ejendommeligt, Alt hvad der gjør dig til et særligt Væsen, skilt fra det Ene og Almene, udslet af din Sjæl enhver Tanke, enhver Følelse, ethvert Billede, enhver Villiesytring! Paa denne Maade kommer du

til Anskuelsen af det Ene, Oversanselige, Ubegribelige. Intet staar da imellem den skuende Sjæl og det skuede Guddommelige. Den Skuende og det Skuede ere Et. Den Forskende er bleven Et med Sandheden. Denne Tilstand, i hvilken Sjælen ikke længer lever sit eget Liv, men Verdensaandens, Verdensfornuftens, og i sig optager dens Visdom, dens Fremsynethed, dens Ubundethed af Tid og Rum, paa samme Maade som Magneten gjennemstrømmes ikke af sin egen men af en almen kosmisk Kraft, denne Tilstand er den højeste Henrykkelses: Extasens Tilstand. Extasen, sagde Nyplatonikerne, er Formen for den højeste Viden: den umiddelbare Anskuelse. Musiken, Bønnen og Kjærligheden ere Kræfter, der hjælpe den sandheds- og renhedselskende Sjæl til Nærheden deraf; det Øvrige maa den selv gjøre ved at fordybe sig i fuldkommen Uvirksomhed, ved at danne sig til et tomt Rum, hvori det Guddommelige rent og ublandet af menneskelig Sanselighed kan strømme ind.

Man ser af disse Antydninger, at den græske Filosofi ved Nyplatonikerne led den samme Omformning, som den antike Bygningskunst ved Middelalderens Bygmestere. Platons Tanketempel med sine lyse Søjlegange blev ved en Kjæde af Forvandlinger til en Bygning med gjennembrudte Vinduer, malede af Mystiken, og med Spidsbuer, udspændte af himmelsk Længsel.

Da Krysantevs's Datter i den stormende Nat,

ene i det hemmelighedsfulde Tempel og nedsunken paa Pythias Trefod, lukkede sine Øjne, hvilende Hænderne i sit Skjød og Hovedet mod Gudens Pjedestal, afventede hun den profetiske Grad af Extasen, den lavere, for sædvanlige Mennesker opnaaelige Henrykkelsens Tilstand, i hvilken Sjælen, svævende over det Bevidstløses Hav, men endnu ikke nedsænket i dets Dyb, skuer med Verdensharmoniens fremsynede Øje det, som den vil vide.

Man vil engang kunne gjøre Rede for de legemlige Fænomener, der ledsage den extatiske Tilstand: for visse Nervepartiers Overanspændelse og andres Slappelse. Men Extasen selv — hvem forklarer den og dens forbavsende aandelige Fænomener? Hvor mærkværdigt! Femten Aarhundreder ere gaaede hen over den sidste helleniske Filosofs Grav, og Menneskeslægtens forskende Aand har i Tidernes Løb kæmpet mangen en vældig Kamp, men den Dag i Dag staar Tænkeren atter overfor samme Fænomen, og det nittende Aarhundredes theistiske Filosof, Manden paa Højden af sin Tids Viden, nødes til i Extasens Væsen at se omtrent det Samme, som de gamle Hedninger Plotinos, Jamblikos og Krysantevs før ham!*)

Skal Julianus eller Konstantius sejre? Hvor er Filippos, min forsvundne Broder? Omkring disse Spørgsmaal — det sidste af Pigens Hjerte, uden foregaaende Overlæg, føjet til det første

*) Se den yngre Fichtes Værk.

— søgte Hermione at samle sin Bevidsthed. Hvis Nogen i dette Øjeblik var traadt ind i Orakeltemplet, vilde han ved Foden af Apollons Billedstøtte have sknet en anden Støtte, bleg, ubevægelig og skjøn som den. Vinden sukkede imellem Forsalens Søjler. Stormens Brusen hørtes som en dæmpet Klage gjennem de tykke Mure. Hermione vilde ikke høre dette. Hun bød sit Øres Nerve at dø. Hun saa' i Tankerne endnu den dunkle Tempelhal, de usikkert belyste Søjler, den hvirvlende Røgelse, medens Lampeskinnet trængte som et mat, mørkerødt Skjær gjennem hendes Øjenlaag. Hermione vilde ikke se dette. Hun bød Synets Føletraade stanse med deres Virksomhed.

Saaledes under Villiens Kamp med Sanserne lænkede sig uden Tal Minut til Minut. Da fløj pludselig igjennem hende en Tanke om det Ansigt, som skuede ud over hendes, Apollons Ansigt, dette uforanderlige Ansigt, der i Aarhundreder havde stirret som nu. I denne Tanke laa der noget Rædselsfuldt, forenet som den var med Erindringen om Stedets dæmoniske Natur og Følelsen af Ensomheden. I sig selv kan Ensomheden, dybt og pludselig fornummet, virke overvældende paa Mennesket. Hermione fløj op fra Pythias Trefod. Hun skjælvede og skjulte Øjnene i sine Hænder. Fantasien foregjøglede hende, at Marmorstøtten havde forladt sin Pjedestal og stod med de iristomme Øjne rettede imod hendes. Hun vovede ikke at

se op. Stilheden indjog hende Skræk, men enhver Afbrydelse i Stilheden vilde have forvandlet hendes Blod til Is. Saaledes stod hun og ventede paa Kraft til at bekæmpe sin Frygt. Og denne Kraft vandt hun i Tanken om sin Fader. Hun aabnede Øjnene. Alt var jo som før: Gudens Billede havde ikke forladt sin Plads, Lampen syntes at kaste et klarere Skin, Røgelsekarrene at give en mildere Duft. Krysantevs's Datter bebrejdede sig sin kvindagtige Angest. For at hærde sig mod dens Tilbagevenden betragtede hun længe Apollons Træk og gik derefter med faste Skridt gjennem Tempelsalen. Hun besaa' de Votivtavler og Trofæer, som endnu smykkede Væggene, de Altere og Trefødder, som endnu stode mellem Søjlerne. (Konstantius's og hans Yndlingers Nidkjærhed havde nemlig hidtil skaanet saadanne af Templets Ejendele, som ikke vare af Guld eller Sølv.) Hun rørte ved Dørene, som hun fandt i Baggrunden, og som førte til Opisthodomen og de smaa Sanktuarier paa hver sin Side af denne. Derefter vendte hun beroliget tilbage, satte sig paa Trefoden og lukkede paa Ny sine Øjne.

Timer forløb, medens Hermiones Villie kæmpede en ny og tilsidst sejrrig Kamp med Sanserne. Stormen hvinede som forhen om den gamle Bygning, men hun hørte det ikke mere. Øjenlaagene med deres mørke Frynser laa stive, blaahvide og uigjennemsigtige over deres Lys. Lemmerne vare stivnede som et Ligs, hele Organismen var død for

den ydre Verden. Men indenfor den forstenede Skal levede en Bevidsthed, som trofast og iagttagende fulgte Forandringerne indenfor sig selv. Dette er ejendommeligt for den Tilstand, som gaar forud for Extasen, saaledes som Jamblikos*) skildrer den, og som den viser sig i den nærbeslægtede magnetiske Søvn, ligesom ogsaa undertiden i Skindøden.

Den første Følelse, som efter Villiens endelige Sejr indfandt sig, var smertelig. Hermione følte sit Hoved sammenpresset som af et Jernbaand. Men Smerten hørte øjeblikkelig op og efterfulgtes af et vidunderligt Farvespil. Hjernen var forvandlet til en Ildfontaine, som kastede Stjernekaskader af blændende Pragt, hvori alle Farver flød sammen eller lynsnart afløste hverandre. Lidt efter lidt blegnede dette Farvespil og efterlod ængstende Mørke. Dette varede længe, men gjennemtrængtes tilsidst af et mildt Skin fra Egnen under Hjertet. Tanker og Følelser strømmede ud af den formørkede, dumpt arbejdende Hjerne, ned til dette Punkt, og efter at Bevidstheden havde samlet sig der, udvidedes den Grænse, der omgav den, til en Verden.

Det forekom Hermione, at hun svævede paa en Sky gjennem det uendelige Rum. Himlen hvælvede sig blaa og ren omkring hende, og Luften, som hun indaandede, var berusende. Skyen sænkede sig og efterlod Hermione paa smaragdgrønne

---

*) I et Værk, der er bevaret for Efterverden.

Enge. Klipper, omkransede af lyse Skyer, hævede sig i Baggrunden, og imellem dem brusede et Vandfald ned mod en Flod, som bred og majestætisk flød igjennem Dalen. Alle Gjenstande, selv de mest fjerne, tegnede sig med skarpe Omrids mod Horizonten. Paa Floden gyngede en Baad, som hurtig nærmede sig. En Ynglingeskikkelse sad bøjet over dens Ræling og skuede ned i Vandet. Hermione saa' hans Ansigtstræk, og hendes Hjerte gjenkjendte den elskede Broder.

Hun vilde raabe, men Stemmen døde klangløs hen, som om Luften her var for ætherisk til at bære Vægten af et menneskeligt Ord. Hun vilde brede Armene ud imod ham, men kunde det ikke. Det var, som om denne frugtesløse Anstrengelse havde Indflydelse paa Billedet omkring hende.

Dets Farver blegnede, Gjenstandene opløstes i Taager.

»Filippos, hvor er du? O kom, kom til din Fader og Søster!«

Var det denne Bøn, som formede Billedet til hvad det blev? Ud af Taagerne steg Tripodgaden i Athen. Hermione var henflyttet til Pladsen udenfor sin Faders Hus. Gaden vrimlede af Mennesker. Hermione spejdede i Folkemængden efter sin Broder. En Anelse sagde hende, at han vilde komme. Da saa' hun et Tog af kristne Præster nærme sig. I Spidsen red Biskopen af Athen paa et Muldyr. Denne Mand gjorde i Drømmens som i Virkelighedens Verden et ubehageligt Indtryk paa Krysan-

tevs's Datter, og for ikke at forlænge dette, vendte hun sig om og gik ind. Men da hun var gaaet igjennem Vestibulen, befandt hun sig ikke i den velbekjendte Avla — hun saa' en gul Sandslette, som strakte sig ud til Horizonten. Solen glødede over den med utaalelig Hede. Lige ved hende laa en Purpurkappe, hvis Folder forraadte et under den skjult Legeme, og ved Siden af Kappen et Scepter, halvt begravet i Sandet. I nogen Afstand sprængte en Skare Ryttere bort paa hurtige Heste. De bare høje Huer og Ringbrynier, og Buen hang over deres Skuldre.

Ogsaa dette Billede opløstes i Taager. Hermione hørte igjennem dem et Brag og en Larm af Stemmer, som indjog hende Skræk og kaldte hende nærmere tilbage til Virkeligheden. Hun saa' sig atter paa Pythias Trefod. Apollons Støtte bøjede sig ned og omfavnede hende med sine kolde Arme. Men Støttens Ansigtstræk vare ikke længer de samme; de tilhørte en Yngling, som Hermione i lang Tid havde villet glemme.

»Karmides!« raabte hun og fløj op fra Sædet. Hendes Øjne aabnedes. Alt var i samme Stand som før. Men var det en Gjenlyd fra den Verden, hun havde forladt? — udenfor Tempelporten hørtes en Larm, blandet med Menneskestemmer. Var det Stormen, som bruste derudenfor? Nej, Døren rystede af tunge afmaalte Slag, Stemmerne talte, som Vinden ikke kan tale. Hermione lyttede, fór med Haanden over sin Pande, sit Haar og sin Dragt.

Hun saa' Lavrbærkransen, som havde smykket hende, ligge ved sin Fod. Hun overbeviste sig om, at hun ikke drømte. Forskrækkelsen fattede en Beslutning for hende: hun ilede til Hallens Baggrund og skjulte sig bag et Alter. Døren aabnedes, flere Skikkelser traadte ind. Hermione saa' det og trykkede Hænderne mod sit skjælvende Bryst.

»Afsted, Menneske! Derind! Ha, jeg tror, du er mørkeræd,« hørtes en Stemme bag den Første, som nølende traadte ind med en Lygte i Haanden.

»Her brænder en Lampe og Røgelse,« vedblev den samme Stemme, hvis Ejer ved en af sine Ledsageres Side gjorde nogle Skridt frem i Salen, medens flere andre Skikkelser flokkede sig sammen ved Døren.

»Tillad mig at oplyse,« svarede hans Ledsager, »at her endnu skal findes en gammel Præst. Det er formodenlig ham, som med Iagttagelsen af gamle Skikke — —«

»Godt. Tænd en Fakkel! Her er skummelt i Djævlereden. Mere Lys!«

Kort efter at denne Befaling var givet, forøgedes Belysningen med det røde, rygende og viftende Skin af en Harpixfakkel.

Alteret, bag hvilket Hermione havde søgt Tilflugt, stod i Skyggen af en Søjle. Pigens Blik var med ubeskrivelig Angst fastnaglet til Optrinet foran hende. De fremmede Mænd havde Hovederne indhyllede i Hætter og vare alle bevæbnede. Naar en Kappe gled til Side, traf Fakkelskinnet et Sværdfæste.

Han, der nylig havde talt, var øjensynlig den Fornemste. Han var af Middelhøjde, hans Bevægelser hurtige og befalende. Hans Skikkelse og Ansigt skjultes forøvrigt af Kappen.

»Ha, ha!« lo han, og hans Stemme lød hul og uhyggelig, »vi vil se, hvorledes det forholder sig. Apodemius og Evsebius, I have paa en skjændig Maade plyndret Apollon. Rub og Stub! Jeg kan knap finde mig til Rette igjen her. Og der staar han selv! Støtten, Støtten mener jeg. Han selv! Vi skal faa at se, om han findes.«

»Lad det gaa rask,« vedblev Manden, idet han gik frem til Pythias Trefod og sparkede den omkuld. »Herhid, Mænd, og løfter Stenen bort! Rask. Vi vil se, om Apollon — — Vi vil godtgjøre, at de er Løgn, alle disse Historier. Hvorledes var det, Osius? Du sagde, at en Præst endnu lever her?«

»Ja. Domine,« svarede den Adspurgte med en dyb Bøjning.

»Vi skal ved Lejlighed lægge ham paa Pinebænken. Her skal endnu findes skjulte Skatte. Husk det, Evsebius, at vi ikke glemme ham! . . . Hvad, er I lammede, eller hvad er det? Kan I ikke løfte en saa elendig Byrde, I Slaver? Osius, du nye Goliath, hjælp dem med at aabne Porten til Underverden!«

Efter at Manden, som benævnedes Osius, havde forenet sine Kræfter med de Andres, lykkedes det

dem at skyde den Sten til Side, som bedækkede den pythiske Hule.

»Osius«, vedblev han, som kaldtes Dominus, »du er en Stentor, og din Røst naar ud over ti Tusind Palatiner, opstillede i Slagorden. Naa, væk nu Apollon! Raab, brøl, thi maaske sover han, eller han er døv.«

»Herre, hvad er din Villie?«

»Dosmer, begriber du ikke, at det er et Indfald? Et prægtigt Indfald ved alle Engle! Naa, hen til Hulen, læg dig ved Randen og raab ned i Helvedet: Apollon!«

»Du spøger vel ikke, Herre?«

»Ve dig, hvis jeg spøgte! Skynd dig!«

Osius nærmede sig atter Hulen, som nu gabede med bredere Svælg. De øvrige Skikkelser trak sig hen imod Døren, ligesom frygtende for hvad der skulde ske. Deres Herre trak Hætten tilbage, maaske for at høre bedre, og lod Fakkelskinnet falde frit paa sit mørke, gulblege, skarpt markerede Ansigt.

Osius saa' ned i det sorte Dyb, og sagde mere end raabte: »Apollon!«

»Højere!« brølede den Gulblege. »Skurk, hvor er din Stemme henne?«

»Apollon!!«

Raabet, som denne Gang gjorde den nye Stentor Ære, blev, hvad maaske Ingen af de Tilstedeværende havde ventet, – besvaret. Fra Jordens Indre steg Toner op, dumpe som Bulderet af en fjern

Torden. Det var, som om en Hær af Dæmoner, bundne i Grotterne dernede, vare vaagnede til Bevidsthed om deres Lænker og sukkende spurgte, hvem der forstyrrede deres Hvile. Da den underjordiske Larm var ophørt, herskede den dybeste Stilhed i Templet. Skikkelserne stod som forstenede. Kun Osius viste Tegn til Liv, idet han trak sig tilbage fra Dybet, ved hvis Rand han stod.

»Bah!« udbrød tilsidst den Gulblege, »det var Ekkoet af din Stemme, Osius, og intet Andet. Man siger, at der findes milelange Gange og Sale dernede. Den Røst profeterer ikke. Halloh,« vedblev han og traadte hen til Hulen, »halloh, du dernede, hvem du end er, hvad siger du om Rebellen Julianus? Svar!«

Samme dumpe underjordiske Bulder rullede endnu engang under deres Fødder.

»Hører I! Ingen forstaaelige Ord! Kun Mumlen, Mumlen, endogsaa naar det gjælder Afgrundens bedste Ven. Først talte han i flydende Hexametre, denne Apollon, saa blev hans Vers noget knudrede, saa nedlod han sig til Prosaen, Digterguden, og nu — Mumlen!«

»Hvor hans Tunge flyder over med Bespottelse,« tænkte Osius og maaske flere af de Tilstedeværende. »Vi ere Kristne, men man bør dog ikke tirre de hedenske Magter.«

»Apodemius, hvad synes du om denne Spøg her?« spurgte den Gulblege leende.

»Det reneste attiske Salt, o Herre!«

»Fortjener det ikke at fortsættes?«

»Din Naade bereder os en grænseløs Fornøjelse.«

»Orakelbogen, hvor er den?«

»Formodenlig i et af Sanktuarierne.«

»Rask derhen! følger mig!«

— »Ved Gud, han bevægede Øjnene og vinkede med Haanden,« hviskede en af de Bevæbnede til en anden.

»Hvem, hvem?«

»Apollon, Støtten mener jeg.«

»Ah! Dette ender ikke godt. Og jeg — jeg saa' noget Hvidt titte frem derhenne bag Søjlen. Gud og hans Engleskarer bevare os!«

Han nikkede hen mod det Sted, hvor Krysantevs's Datter, mere død end levende, laa nedsunken bag det beskyttende Alter.

De to Mænd, som hviskende havde ført denne Samtale, medens de fulgte med de Øvrige hen til Opisthodomen, bare under deres Kapper Gardecenturionernes glimrende Vaabendragt.

Man stod foran det ene Sanktuarie. Ved Hjælp af sit korte romerske Sværd lykkedes det Osius at sprænge den skrøbelige Dør, førend den Gulblege havde faaet stampet mere end en Gang i Gulvet af Utaalmodighed.

»Nærmere med Faklen!« lød den befalende Røst inde fra Sanktuariet. »Skatte findes her ingen

af. Evsebius og Apodemius, jeg siger jer endnu en Gang, I har plyndret skamløst . . .«

»Herre, her er Skatten!«

»Ha, lad se! Lutter løse Blade! og hvilken Masse! Apollon har formaaet at hobe flere Løgne paa sin Samvittighed, end jeg troede. Tag Haanden fuld, Evsebius. Det er tilstrækkeligt for den Spøg, vi vil have.«

Mændene traadte atter ud af Sanktuariet. En af dem bar i Haanden en Mængde Blade, paa hvilke gamle Orakelsprog, givne af den delfiske Apollon, vare optegnede. De vare blevne bevarede med samme Omhu, som de sibyllinske Udsagn. Men ligesom med disse og med hellige Bøger i Almindelighed foretrak man fremfor Rulle- eller Kodexformen at samle dem paa en Maade, der skulde minde om deres Tilblivelse og Uafhængighed af hverandre, maaske ogsaa om de mythiske Sibyllers Skik at skrive deres Spaadomme paa virkelige Blade, som de efter Digternes Beskrivelse kastede i Floden eller spredte for Vinden.

Da Gruppen atter stod under Lampen, hvis Skin var roligere end den viftende Fakkels, tog paa Befaling tvende af Mændene de Hjelme af, som de bare under Hætten, rakte dem frem og fik dem fyldte med de fra Sanktuariet røvede Papirer.

»Forstaar I mig nu?« sagde den Gulblege med en hul Latter. »Vi vil fuske i Kleromantien. Du, Evsebius, trækker af Marcellus's Hjelm for Julianus . . .«

»Anathema over hans Navn!« mumledes i Kor.

»Og jeg trækker af Osius's for mig selv. Apollon, hvor som helst du end er, i Olympen eller i Helvede, saa besværger jeg dig nu at styre vore Hænder til det Rette! Har du nogensinde aabenbaret, hvad Tiden bar i sit Skjød, saa gjør det nu!«

Den Gulbleges Tone forraadte i dette Øjeblik alt Andet end Spøg. Han mumlede en Besværgelsesformular mellem Tænderne, stak derefter Haanden ned i Osius's Hjelm og trak en Pergamentslap op. Evsebius gjorde det Samme af Marcellus's og rakte det paa Slump grebne Papir til sin Herre.

Den Gulblege gjennemløb først det for Julianus af Lodtrækningen bestemte Orakelsprog, og Trækkene i hans mørke Ansigt syntes at stivne — derefter det, som skulde gjælde for ham selv. Hans Omgivelser betragtede ham med den yderste Uro. Det varede nogle Øjeblikke, inden han aabnede sin Mund og sagde med mat Røst:

»Evsebius, din Arm!«

Evsebius skyndte sig at støtte den Vaklende.

»Konstantius, min Herre og Kejser,« udbrød han.

»Det er Intet. En pludselig Mathed. Det heftige Ridt har medtaget mine Kræfter. Venner, lad os gaa,« tilføjede han efter en Pavse. »Ingen Dødelig maa vide, at jeg har været her. Inden jeg lægger mit Hoved til Hvile, skal denne Djævlerede være jævnet med Jorden.«

Konstantius, thi det var ham, det romerske Riges Kejser, Konstantinus's Søn, forlod Templet, støttet paa sin Kammerherre Evsebius's Arm og omgiven af sine Ledsagere. I Apollons Lund ventede deres Heste. En halv Time derefter havde de den delfiske Dal bag sig. Nogle Dage derefter mønstrede han i Antiokia den Hær, med hvilken han var dragen fra den persiske Grænse, for at møde Julianus. Med Undtagelse af hans nærmeste Fortrolige vidste Ingen, at han i Løbet af disse Dage havde forladt sit Palads.

Da Krysantevs, omtrent en Times Tid efter den ovenfor beskrevne Scene, i det første Morgengry nærmede sig Templet, fandt han sin Datter siddende paa Trappen til Forsalen, med Hovedet lænet mod en Søjle, medens de mørke Lokker, der vare fugtede af Morgenduggen og spredte af Vinden, rullede ned over marmorblege Kinder.

Sjette Kapitel.

Prokonsulen i Forlegenhed. I det biskoppelige Palads.

»Klart som Dagen, ikke sandt, lysende og ædle Herre? Har jeg ikke tydelig godtgjort, at Atha-

nasios er en Sofist eller rettere ikke engang Sofist, men ringere end en Sofist, thi Sofisten gjør dog tilsyneladende rigtige Slutninger?«

Dette Spørgsmaal udgjorde et af Leddene i en Samtale eller en i Samtaleform holden Forelæsning, som en smuk Aftenstund fandt Sted i Tepidariet i det guld- og marmorskinnende Badehus, som Herodes Attikos havde skjænket Athenienserne. Tepidariet var en med Marmorgulv, Væggemalerier og kassetteret Loft smykket, dunkelt oplyst Sal, i hvis vellystig varme, med Vellugt mættede Luft Badegjæsterne opholdt sig, inden de begav sig til Varmvands- eller Svedebadet, og hvorhen de senere vendte tilbage, for at modtage de talrige Frotteringer, som udgjorde Badets sidste og høieste Nydelse. Den Person, hvis Spørgsmaal vi ovenfor have gjengivet, stod indsvøbt i et Lagen og demonstrerede — snart med den høire Pegefinger paa sin lange og tynde Næse, og snart med samme Finger tegnende dialektiske Kredse i sin venstre Haand — overfor en liden tyk Figur, som afklædt hvilede paa en af Salens med bløde Puder forsynede Bronce-Løjbænke, omgiven med Slaver, der af Krystal- og Alabasterflasker overskyllede hans Lemmer med Olier og Parfumer samt, fortrolige med alle Frotteringens Mysterier, fuldbyrdede disse med den største Iver og Punktlighed.

Den Adspurgte, som befandt sig i Badenydelsens syvende Himmel, svarede blot med en stønnende Lyd, der paa éngang udtrykte Øjeblikkets Be-

hagelighed og hans Utaalmodighed over at forstyrres i den fulde, udelte Nydelse af sin legemlige Tilværelse.

Manden i Badelagenet udtydede den gryntende Lyd som et Bifald og vedblev:

»At Origines i visse Stykker nærede kjætterske Meninger, er ikke blot min private Anskuelse, men jeg kan i saa Henseende paaberaabe mig Epifanios's Vidnesbyrd og flere Andres. Athanasios vasker ham forgjæves ren. En Mor bliver ikke hvid, om han ogsaa ti Gange om Dagen vilde tage koldt Bad, Styrtebad, varmt Bad, Svedebad og lade sig gnide med Børste og Pimpsten af alle Slaverne i disse velsignede Thermer. Moren er og bliver sort, lysende og ædle Annæus Domitius, ikke sandt?«

En ny Stønnen og et utaalmodigt Grin var Svaret.

»Men for nu at komme tilbage til Athanasios,« vedblev den theologiserende Badegjæst, »saa findes der vel Intet mere komisk og tillige mere uforskammet, end hans Paastand, at Kirkemødet i Nicæa, bedrøvelig Ihukommelse, da det antog Ordet homousios, var i Overensstemmelse med og bekræftede de antiokiske Fædres Beslutning, som netop forkastede det samme kjætterske Ord? Hvad gjør nu Athanasios for at rede sig ud af denne Klemme? Den Sofist siger, at begge Møderne mente den samme Ting, da det ene antog det samme Ord, som det andet forkastede. Nu spørger jeg . . .«

»Nej, nej, nej, spørg mig ikke,« udbrød An-

næus Domitius med en fortvivlet Anstrængelse. »Jeg billiger i Forvejen Alt hvad du har ytret og agter at ytre. Du gjør mig en Tjeneste, hvis du vil flytte dig noget til Siden, thi du ser, at du hindrer mine Slaver i deres Forretning. — — Ak, hvor Livet er fuldt af Besvær! — Karmides, mine Øjnes Lyst, hvor er du?«

»Her, min elskelige Prokonsul!« lød Svaret fra en anden af Slaver omgiven Bænk.

»Ak, den fordømte Sladderhank!

Huat hanat haut
Ista pista sista
Domiabo elamnaustra.“

»Hvad siger du, min Annæus?«

»Ak, jeg læser en Besværgelsesformular, som min gamle Amme brugte mod Gigt og Værk i Lemmerne, men som maaske ogsaa hjælper mod paatrængende Sladderhanke. Det skader i det Mindste ikke at prøve det.«

Manden i Badelagenet var aabenbart meget stodt over denne Vending i Samtalen. — »Prokonsulen omgaas med udsvævende Hedninger, men taaler ikke, at hans fattige Brødre i Menigheden nærme sig ham paa ti Skridts Afstand. Han er en halv Hedning — — og forøvrigt altfor indskrænket til at forstaa Theologien,« mumlede han for sig selv, idet han med højtidelige Skridt vandrede frem og tilbage i Tepidariet. Han forsvandt derpaa gjennem Døren til Afklædningsværelset, hvorfra man snart gjennem Larmen af Stemmer hørte hans Røst

i afbrudte Ord som: Nicæa — Origines — Athanasios — Homousion — Antiokia — Pavlos fra Samosata o. s. v.

At theologisere var paa denne Tid baade Mode og Trang. Kirkemødernes Ordstridigheder vilde ikke have rystet Verden saaledes som de gjorde, hvis de ikke havde fundet Gjenlyd i de talløse Folkemasser. Despotismen havde kvalt al Interesse for Statssager; den nye Statsreligion havde banlyst Filosofien; Literatur og Kunst laa i deres Dødskamp; Sansen for materielt Erhverv var udslukket ved de indbyrdes Stridigheder og Regeringens Rovlyst. Enhver Kristen maatte vælge sin Plads mellem de stridende Partier, da selv Hedningen ikke kunde undgaa at spørge efter de Aarsager, som forvandlede de store Stæders Kirker til blodbestænkte Slagterhuse og førte Brandfaklen til de fjerneste Byer i Paflagonien og Afrika. Ikkun Theologien besvarede dette Spørgsmaal. Og Theolo ien skulde nu besvare alle Spørgsmaal, som den granskende Aand havde opkastet. I Sejrsglæden over endelig at have vundet den faste Grundvold, som Filosofien forgjæves havde søgt i selve Fornuften, gik alle Bestræbelser op i den eneste at belyse de guddommelige og menneskelige Mysterier med den Fakkel, der var tændt ved Aabenbaringens Lys. Og det var ikke til at undres over. Trøstesløsheden ved den Tilintetgjørelse, hvori Filosofien havde opløst den gamle Folkereligion, havde hos Millioner Menneskesjæle været altfor dyb, til at ikke denne Trang skulde

træde frem med uhørt Styrke. At sysselsætte sig med Theologien var saaledes en Fornødenhed for Tiden, og hvor det ikke føltes som en saadan, var det en Modesag. Alt var farvet af Theologien: Kejserens Drømme, Hoffets Kabaler, Skolernes Skriveøvelser, Damernes Konversation, Samtalerne paa Torv og Gade, Larmen paa Cirkus, de private Tvistigheder, de indbyrdes Kampe. Kunde Annæus Domitius med sin gammelromerske Trylleformular bortmane Figuren i Badelagenet, saa ventede der ham utallige andre af samme Slags, thi de vrimlede som Myg, hvor som helst en anstændig Kristen kunde sætte sin Fod. Og til de Steder hørte vel ogsaa Badene, skjønt mange Kristne bortviste Renlighedens hedenske Dyd til Litaniet.

Efter at Badeslaverne havde lagt den sidste Haand paa Annæus Domitius og Karmides, og disse derpaa vare blevne iførte de Dragter, som deres egne i Samlingssalen ventende Slaver havde holdt i Beredskab, lagde de et fælles Program for den følgende Dags Adspredelser, og skiltes ad. Karmides gik med nogle andre Venner til det i Nærheden af Tepidariet beliggende Bibliothek, hvor Olympiodoros ventede dem, for at oplæse sit nyeste Digterværk: en letsindig Skildring af Hverdagslivet i Olympen. Annæus Domitius var nu, som altid, plaget af Statssager. Han ilede til Biskopens Palads, thi Petros havde ved en Diakon frembaaret sit Ønske om endnu samme Aften at maatte faa en Samtale med Prokonsulen over Akaja.

Skumringen var allerede brudt frem, da Annæus Domitius forlod Thermerne. I Tempelbuegangene vare Lamperne tændte; der brændte Fakler ved alle offenlige Bygninger, omkring Gudernes og Heroernes Billedstøtter; Gader og Torve vare oversaaede med Fodgængeres Lygter. Annæus Domitius svøbte sig i sin Kappe. Hans Pande var rynket. Allerede Karmides havde opdaget en vis Adspredthed hos Prokonsulen, en vis Ligegyldighed, da de lagde Raad op om den bedste Maade at slaa Morgendagen ihjel paa. Prokonsulen var i Virkeligheden optagen af helt alvorlige Sager. En Skare af dæmoniske Hvis og Men sled og rev i hans Hjerne. Saaledes omtrent saa' hans Tanker ud:

»Den fordømte Skrivelse! Naar fik jeg nogensinde en lignende? Kejserens Regering giver mig Tilladelse til at tage Krysantevs's Hoved, men befaler mig det ikke. Den skjænker mig en Gave, som jeg ikke ønsker; og naar den lægger Filosofens Hoved i mit Skjød, løfter den Sværdet over et andet, som er mig uendelig dyrebarere, nemlig mit eget. Hvem kan vide, hvor længe den nuværende Regering vil holde sig? Efterretningerne fra Krigsskuepladsen ere snart gunstige, snart ugunstige for Julianus. Sæt, at Julianus sejrer! Hvorledes gaar det saa mig, hvis jeg har taget min Ven Krysantevs's Hoved? Julianus er hans Discipel. Ven og Beundrer. Det første Hoved, som den nye Kejser lader springe, bliver da mit. Han vil uden Barmhjertighed ofre Senecas Ætling til Platoni-

kerens Skygge. Og hvorledes gaar det mig, hvis jeg med egen Fare har skaanet Krysantevs? Jeg bliver en dyrebar Gjenstand for min nye Kejsers ubegrænsede Taknemmelighed. Han vil være lutter Omsorg for mig. Han gjør mig til Præfekt i Rom, til Konsul, og mit Navn gaar over til Udødeligheden i evig Forening med et af Leddene i Tidens Aarskjæde. Endnu om tusinde Aar efter denne Tid maa Skoledrengene indpræge sig det i deres Hukommelse, at den eller den mærkværdige Begivenhed indtraf i det Aar Annæo Domitio et X. X. consulibus. Men desværre, nu hænder det Modsatte! Konstantius sejrer! Hvorledes former sig da min Skjæbne, hvis jeg har opfattet Tilladelsen som hvad den er: en forsigtig given Befaling? De endnu mægtige Hedninger ville gribes af Forbitrelse, og den kejserlige Regering vil skynde sig med at vælte Skylden over paa Gjerningens Iværksætter. Derpaa er just Skrivelsens Bogstavlyd beregnet. Fordømt være de listige Ræve i Kejserens Omgivelser! Hvis jeg derimod har ladet, som om jeg misforstod Befalingen, saa udtyder man det, hvis man dømmer mildt, som Uduelighed, og uden overdreven Strenghed som en Mistillid til Kejserens Lykke, en Plan til at redde mig selv, hvis Rebellen skulde komme til at bestige Thronen. O ve! hvad skal jeg nu gjøre?«

Medens Annæus Domitius skiftevis bander ved Helgenene og ved Olympens Guder over sin Ulykke, ile vi i Forvejen for ham til det biskoppelige Palads.

Udenfor Porten til dette staar, som sædvanligt ved denne Tid paa Aftenen, en Hob Tiggere, der vente paa Almisseuddelingen og imidlertid ordne deres Pjalter saaledes, at disse ikke skjule de selvvoldte, uhyggelige Saar. Er man lykkelig og vel kommen gjennem denne modbydelige Skare og gjennem Forstuegangen traadt ind i Avlaen, træffer man i den halvmørke Søjlegang nærmest Vestibulen en Mængde Mennesker, som vente paa Avdiens: dels Hedninger, som ville anmelde deres Beslutning om at gaa over til den kristne Lære, dels retsøgende Kristne, som have foretrukket at skyde deres Stridigheder ind under Petros i Stedet for under den verdslige Domstol. I den aabne Gaard og i Søjlegangene nærmere ved det i Baggrunden beliggende Embedsværelse ses, ved Skinnet af tvende Fakler, Grupper af Præster, som afvente deres Overhoveds Befalinger: Presbytere, Diakoner, Besværgere og Forelæsere, alle i hviskende Samtale om de sidste Nyheder angaaende Apostaten Julianus, om det Rygte, at Athanasios havde vist sig i Omegnen af Athen, og fremfor Alt om den højst vigtige Underretning, som just samme Aften var kommen Biskopen i Hænde fra Konstantinopel. De derværende Homousianere vare blevne forfærdelig tugtede, da de med Vold havde villet forhindre Flytningen af den hellige Konstantinus's Levninger fra det forfaldne Kapel, hvori de hidtil havde hvilet, til en af Homoiusianerne opført Kirke. En Presbyter hvisker til de om ham lyttende Diakoner, at efter hvad Biskop

Petros selv har berettet ham, var Brønden udenfor denne Kirke bleven fyldt med Kjætterlig, og Kjætterblod havde faaet Rendestenene i Kvarteret deromkring til at flyde over. Et Varsel om, hvad der ogsaa maatte komme i Athen — tænkte Alle ved sig selv.

Vi træde ind i Embedsværelset, en aflang Sal, med et stort Bord i Midten, ved hvilket tvende Præster, Biskopens Sekretærer, ere sysselsatte, den ene med at skrive, den anden med at tælle Penge. Støttet til Bordet, med Blikket rettet mod Baggrunden af Værelset, staar en Yngling, der neppe nok er kommen ud over Drengeaarene, og er iført en Forelæsers præstelige Dragt. De, paa hvem hans store febergløende Øjne ere fæstede, og hvis Samtale han opmærksomt følger, ere tvende velvoxne, Ærefrygt indgydende Mænd af et forøvrigt meget forskjelligt Udseende: den Ene er Petros, Biskopen i Athen, den Anden Krysantevs, den hedenske Filosof.

Den nye Smag, den kristne, har prydet det biskoppelige Embedsværelse paa en Maade, der svarer til dets Bestemmelse. Det oplyses af tvende Phari: skaalformige, paa støbte Søjler hvilende Lamper; men det snevre Vindues Afstand fra Gulvet giver Værelset, selv ved Lampeskin, et trist Udseende. Væggene, der ere malede azurblaa, ere ved Snørkler og Arabesker inddelte i Felter, hvoraf hvert indeholder sit kristelige Symbol. Fisken, som sjelden savnes i den oldkristelige Symboliks Mindes-

mærker, er malet i Guld paa Dørfeltet*). I de øvrige Felter ser man Lammet med Korset; Evangelisternes Tegn: Engelen, Løven, Oxen og Ørnen; Aandens Due, Forsynets Øje, Vagtsomhedens Hane, Fasthedens Klippe, Fredens Olieblad, Sejrens Palme, Opstandelsens Fønix, med flere, dels originale, dels fra Antiken laante Symboler. I Baggrunden hænger et Oliemaleri: Kristus som Orfevs, med frygisk Hue og spillende paa Lyre, medens Løver og Tigere hvile ved hans Fod og brogede Fugle lytte i Træet, hvorunder han sidder.

Under dette Billede, paa det med Mosaik indlagte Bord, mod hvilket Petros nu under Samtalen med Krysantevs støtter sin knyttede Haand, staar en i Elfenben udskaaret Kristus som ung Hyrde, i kort Tunika og kjærtegnende det gjenfundne Lam. Tunikaen er oversaat med Ædelstene. Den unge Kunst som har frembragt begge disse Værker, er endnu bunden til antike Motiver; dens hele Ejendommelighed ligger i Teknikens Raahed og Bestræbelsen efter Pragt. Uberørt af en ny Folkeaand er den i Virkeligheden endnu den gamle Kunst, men i dens allerdybeste Forfald.

I den modsatte Ende af Salen staar et gyldent

---

*) Paa det græske Sprog dannes Ordet Fisk af Begyndelsesbogstaverne til de enkelte Ord i Formularen: Jesus Kristus, Guds Søn, Frelser.

Kors og i Nærheden af dette en for Øjeblikket aaben Pengekasse.

De to ved Arbejdsbordet siddende Præster lod sig ikke forstyrre i deres Forretninger. Disciplinen forbød dem endogsaa kun med et Blik at røbe deres Interesse for Samtalen, der holdtes i en særdeles afmaalt og kjølig Tone. Men deres Øren vare spændte, og der undslap dem ikke et Ord af det, som de vilde høre.

»Du har i nogle Dage været borte fra Athen,« sagde Biskopen til Krysantevs.

»Ja . . Og du har givet til Kjende, at du ønskede en Samtale. Hvad vil du mig?«

»Du kom netop i rette Tid tilbage, for at modtage Meddelelse om et Edikt, som den første af Stadens valgte Embedsmænd er pligtig til at gjøre sig bekjendt med.«

»Godt, og det er dig, som har at meddele mig det?«

»Ja.«

»Du maa da gjøre det paa Prokonsulen af Akajas Vegne, thi hidindtil har det været ham, gjennem hvem Kejseren har kundgjort Staden Athen sin Villie.«

Petros svarede ikke paa denne Bemærkning, men vendte sig til den pengetællende Presbyter. »Er du færdig med at tælle?« spurgte han.

»Ja, højærværdige Fader,« svarede denne, idet han tilsnørede Pungen, hvori han havde nedlagt de aftalte Sølvpenge.

»Clemens, min elskede Søn,« vedblev Biskopen, idet han vendte sig til den unge Forelæser, »tag denne Sum og uddel den til de ventende fattige Brødre. Jeg véd, at de helst modtage Almissen af dine Hænder. Sig med det Samme til dem, der søge Retfærdighed, at de maa komme igjen iMorgen til sædvanlig Tid, og til dem, der søge Naade, at de nu kunne træde ind.«

Drengen i Præstedragt fór ligesom op af dybe Tanker, da han hørte sit Navn. Hans Øjne havde ufravendt været heftede paa Krysantevs's Ansigt og Skikkelse. Det var første Gang, han saa den atheniensiske Ærkehedning, om hvilken Biskopen saa ofte, snart med Harme, snart med Medlidenhed havde talt til ham. Men Billedet, som Clemens efter Biskopens Ord i Fantasien havde dannet sig af den bekjendte Filosof, stemte ikke overens med Virkeligheden. Clemens vilde tvinge sig til at opdage noget Haardt, Overmodigt, Egoistisk, eller Dæmonisk i dette Ansigt. Det var i denne Bestræbelse, han nu blev forstyrret.

Da Petros vendte sig bort fra Krysantevs, var denne, ved at kaste sit Blik ud over Salen, bleven den unge Præst vár. Clemens var bleg og spinkel, men hans Ansigtstræk straalede af en serafisk Renhed, som trængte ind til den skjønhedselskende Atheniensers Hjerte og opfyldte det med Deltagelse. Det forekom ham som et grusomt Spil af Skjæbnen, at en saa spæd og elskelig Skabning allerede var bleven iført en Dragt, som fordømte ham til at

give Afkald paa Sjælens Selvstændighed og Hjertets naturligste Tilbojeligheder.

Clemens havde netop fjernet sig gjennem Døren til Avlaen, da denne udenfra aabnedes af Dørvogteren for en liden Skare af Mænd og Kvinder. Det var Naadesøgende, det vil sige Hedninger, som begjærede at optages i den kristne Menigheds Samfund. Det var vanskeligt af deres Ydre at gjætte, hvem der af disse Mennesker blev dreven herhen af Hjertets Trang og hvem af verdslige Beregninger. De syntes Alle at tilhøre den ulykkeligste Samfundsklasse.

Midt i Skaren kom en Mand til Syne, der bar Kappe over sin Tunika, en pjaltet Kappe, men som fortalte om bedre Dage. Hans frie, utvungne Lader adskilte ham end yderligere fra de Øvrige, som tavse og ærbødige standsede ved Døren. Denne Mand var den sidste Ætling af en atheniensisk Slægt, som regnede sine Aner fra Ifikrates; han havde ved Udsvævelser ødelagt sin Fædrenearv. Han gjorde et Par Skridt frem i Salen og vilde just med sædvanlig Uforskammethed fremsætte sit Ærinde, da han pludselig blev Krysantevs vár. Denne havde han mindst af Alle ventet at træffe her. Mødet var ham meget ubehageligt og nær ved at bringe ham ud af Fatningen. Men han tog sig hurtig i det, kastede et Blik af forstilt Forbavselse ud over Salen og udbrød:

»Ved Zevs! dette var en komisk Fejltagelse, en Odyssé i det Smaa. Du maa undskylde mig,

min Biskop. Jeg søger ikke dig, men din Nabo, min fortræffelige Ven Antikvaren.«

Med disse Ord drejede han sig om paa Hælen, hilste Krysantevs med uforskammet Fortrolighed og forlod Salen.

Petros vendte sig nu til de Naadesøgende og sagde med Eftertryk i Tonen:

»Børn, I ere hidkomne for at reddes ud af det hedenske Mørke og tage eders Fornuft til Fange under Kristi Lydighed?«

De Adspurgte bejaede Spørgsmaalet ved Bøjninger.

»Velan, opgiver eders Navne og Bopæle for denne Broder Presbyter. I erholde af ham skriftlige Vidnesbyrd, som, fremviste for den prokonsulariske Skatmester, forskaffe eder nye Højtidsklædninger. Iførte denne Dragt, indfinde I eder næste Guds Hviledag i vor Domkirke, for at modtage Haandspaalæggelsen til et nyt Liv, hvorefter enhver af eder hos nævnte Skatmester paa samme Vidnesbyrd kan hæve ti Guldstykker. Presbyter Gregorius, giv dem Vidnesbyrdene og indskærp paa Ny, hvad jeg sagde dem!«

Med disse Ord vendte Petros sig fra de Naadesøgende, for at fortsætte Samtalen med Krysantevs. At modtage og affærdige frafaldne Hedninger var for Biskoperne paa denne Tid en daglig Forretning, som ikke krævede videre Ceremonier.

»Du ser,« sagde Petros: »som nu, saaledes strømme daglig nye Skarer under Korsets Fane.

Din og dines Visdom formaar ikke at læske tørstige Sjæle, som hige mod en Kilde med levende Vand. Menneskenaturen, siger Tertullianus, er af Naturen kristen; deraf Aarsagen til deres Længsel, deraf Instinktet, som fører dem hid.«

»Jeg vilde ønske, det forholdt sig saaledes.«

»Virkelig?«

»Fordi det vilde udslette det Foragtelige, om end ikke det Sørgelige i det Skuespil, hvortil du synes at have indbudt mig.«

»Vi bryde det raa Malm med hvilket som helst Værktøj, men for at forædle det.«

»Dog til Sagen! Du talte om et Edikt, som angik Staden Athen. Gjør vor Samtale saa kort som muligt.«

»Se her!«

Petros tog en paa Bordet liggende Elfenbenstavle og rakte den til Arkonten. Medens denne læste, vare Biskopens Øjne fæstede paa hans Ansigtstræk og iagttog den smertelige Overraskelse, som de røbede.

Krysantevs gav Tavlen tilbage. Hans Ansigt udtrykte en Harme og en Smerte, som han ikke brød sig om at undertrykke.

»Ediktet«, sagde han, »skulde saaledes skjænke eder, Kristne, Krigsgudens Tempel, et af de skjønneste i Athen, og fuldt af Minder fra vore ærefulde Tider. Dog, det er ikke første Gang, Sligt hænder. Udsætter ikke Kejseren Belønninger til saadanne Stæder, som nedrive de Bygninger, der

ere blevne opførte for de guddommelige Magter, for Heroerne og Menneskeslægtens Velgjørere? Og hvad der skjænkes eder, det ødelægge I, for af det Herliges Ruiner at flikke et Lapværk sammen, værdigt, det er sandt, den Vederstyggelighed, som I der gjemme — disse Benrade og Kjødstumper af Helgene, disse Dødens væmmelige Levninger, som I kysse og tilbede.«

»Herre, forbarm dig! hvilken Gudsbespottelse!« sukkede den ene af Sekretærerne, medens den anden korsede sig. Den unge Clemens, som under Samtalen var vendt tilbage, rejste sig i Vejret fra sin bøjede Stilling, hans Kinder blev overtrukne af Harmens Rødme, og han undertrykte med Møje et Vredesord, som allerede svævede paa hans Læber.

Men Petros smilede og sagde:

»Hvis det kan tjene dig til Trøst, saa maa du vide, at dette Tempel ikke skal nedrives. Jeg haaber, at det skal kunne blive brugbart, naar vi blot have skrabet og røget dets Vægge, bestænkt dets Mure med Vievand og fjernet Alt, som erindrer om den onde Aand, I der have dyrket.«

»Men«, sagde Krysantevs med et Skuldertræk, »under Ediktet saa' jeg et Navn, som jeg ikke skylder Lydighed. Hvem er denne Makedonios, som vover at bortskjænke, hvad han ikke ejer? Templet med dets Skatte, historiske Mindesmærker og Kunstværker tilhører Staden Athen. Vore Fædre have opført det, og deres Efterkommere lige

til denne Dag have beriget og vedligeholdt det. Hvorledes kan da en af eders Præster, en for Athen aldeles ubekjendt Fremmed, frarøve os vor Ejendom?«

»I Morgen tage vi det i Besiddelse,« svarede Petros.

»Det staar da kun tilbage for os at klage til Kejseren.«

»Som ikke vil høre eder.«

»Jeg véd det,« sagde Krysantevs med et dybt Suk, og Aarerne i hans Pande svulmede af Blodet fra det sammenpressede Hjerte.

»Og forøvrigt,« vedblev Petros, »saa læs dette.«

Han fremtog en anden, med Guldmor omviklet Elfenbenstavle, hvis Ramme bar Navnene paa Aarets Konsuler Tavrus og Fulgentius, og var prydet med raa Basreliefer, der forestillede Kapløb og Sligt, og rakte den til Krysantevs. Denne gjennemløb Tavlen og sagde:

»Jeg ser, at den kejserlige Regering bekræfter den besynderlige Gave.«

»Og, som sagt, i Morgen tager jeg den i Besiddelse. Du finder Gaven besynderlig. Det er i din Mund et mildt Udtryk. Du mener mere. Men du og dine, I have ikke Magt til at gjøre Modstand. Filisternes Magt er brudt.«

Krysantevs's Tanke fløj til Julianus. Filisternes Magt var endnu ikke brudt. Den sidste Kamp stod tilbage.

Det var ligesom Petros havde anet denne Tanke, thi da Krysantevs spurgte: »Har du Noget videre at sige mig?« svarede han:

»Jeg har i Dag modtaget Nyheder om Julianus. Vil du høre dem?«

Han ledsagede dette Spørgsmaal med et triumferende Blik, som fik den ellers saa stærke Mand til at fare sammen af hemmelig Skræk. Den samme Følelse, som griber Vandreren, naar han sætter sig til Hvile i Græsset og mærker en kold, bugtende Slange under sin Haand, aftvang Krysantevs et instinktmæssigt Nej. Han ordnede sin Kappe, hilste Biskopen og de øvrige i Værelset forsamlede Personer og gik hen imod Døren.

»Farvel, Filosof! Tænk paa din Ringhed for Gud og paa din Sjæls Salighed!« udbrød nu den unge Forelæser, hvis Øjne hele Tiden havde været fæstede paa Krysantevs's Ansigtstræk.

Denne standsede og betragtede Ynglingen med et strengt og forskende Blik, som dog hurtig blev mildt og venligt, da han i Forelæserens smukke Ansigt hverken opdagede Haan eller Overmod, men Nidkjærhedens Oprigtighed. Clemens's Øjne vare saa klare og alvorlige. — »Den gode Mening giver dine unge Læber Værdighed,« sagde Krysantevs, idet han gik.

Da han var kommen ud i Avlaen og banede sig Vej mellem Præsterne, som der ventede, følte han sig heftig omfavnet af en Person, hvem han ved

Fakkelskinnet gjenkjendte som ingen mindre end Prokonsulen over Akaja.

»Ak, hvad ser jeg?« udbrød denne, »min egen Krysantevs! Du er da kommen tilbage til vort gode Athen! Jeg har i disse Dage allevegne søgt min Arkont og ingensteds fundet ham. Velkommen! trefold velkommen! Jeg ser,« vedblev han hviskende, »at du har været hos Biskopen. Ogsaa jeg er kaldet til ham. Kaldet — du forstaar mig? Prokonsulen over Akaja render paa Befaling af en Præst. Men hvorfor ikke finde sig i Tidsomstændighederne, naar Kejseren vil have det saa. Kjærligheden til vor hellige Kirke gjør Underværker, min Ven — men det forstaar du ikke, og jeg tilgiver dig denne Svaghed. Du forstaar dig ikke paa Theologien, du. Omnia vincit amor et nos cedamus amori!«

Og Prokonsulen svævede hen mod Døren til Embedsværelset, hvilken Dørvogteren slog op paa vid Gab for hans lysende og ædle Person.

Biskopen trak sig med sin høje Gjæst tilbage til et af sine private Værelser, hvis odsle Pragt ligesom vilde retfærdiggjøre sig ved de hellige Former, som den havde iført sig: Gulvets af blanke Stene sammensatte Mosaikarbejde forestillede Gideon, der nedbrød Afgudens Altere; de med guldfrynsede Purpurhynder forsynede Stole og Løjbænke vare indlagte med hellige Symboler i Elfenben og Sølv, de massive Sølvvaser og Kandelabre vare lutter

Engle og Tabernakler, og Felterne mellem Vægpillerne bare Billeder af Apostlene.

Samtalen aabnedes med, at Biskopen beklagede den Usikkerhed, der herskede paa Landevejene i Attika. Det havde nemlig i den senere Tid ofte hændet sig, at Budbærere, sendte til ham fra Konstantinopel og Korinth, vare blevne overfaldne paa Vejen og berøvede deres Breve. Dette, antydede Biskopen, var Akajas Styrer til ringe Hæder.

Annæus Domitius undskyldte sig med Tidernes almindelige Usikkerhed. Tilstanden i Akaja var dog bedre end i de fleste andre Provinser. Som Følge af Julians Oprør var jo en betydelig Del af de Tropper, over hvilke Prokonsulen havde raadet, bleven trukket til Konstantinopel. De Øvrige vare fordelte paa saadanne Punkter, som nødvendig udkrævede Besætninger: Korinth, Athen, Argos, Sparta og nu senest ogsaa Delfi, det stakkels Delfi, som hjemsøgtes af de til Hellas flygtede Donatistbander, der havde sat sig fast i Parnassets utilgængelige Kløfter. Hvad skulde da Prokonsulen gjøre?

Annæus Domitius fortav, at de til Biskopen sendte, bortkomne Breve befandt sig i hans egen Besiddelse. De Skrivelser, han Tid efter anden modtog fra den kejserlige Regering, kunde, det vidste han, paa ingen Vis, hvad Paalideligheden angik, maale sig med de fortrolige Breve, som Biskoperne ved deres egne Budbærere, sædvanligvis underord-

nede Præster, skikkede hverandre. I Brevene fra Makedonios til Petros erholdt Annæus Domitius de bedste Underretninger om Oprørets Stilling, om Kabalerne ved Hoffet og de Intriger, som dér lagdes for og imod hans egen Person.

Det var imidlertid ikke lykkedes Prokonsulens Udsendinge at bemægtige sig et Brev fra den nævnte Makedonios, som just samme Dag var overbragt til Petros. Dette Brev, der indeholdt Adskilligt, som Prokonsulen gjennem sine private Korrespondenter allerede kjendte, men ogsaa Adskilligt, hvorom han ikke havde nogen Anelse, var skrevet med Chifre og meddelte Petros blandt Andet Følgende:

— — »Kejserens Helbred, saaledes skrives der til mig, viser sig yderst vaklende. Efter at han i flere Dage har holdt sig indelukket i sit Palads, i hvilken Tid han kun lod sig se af Apodemios og Evsebios, Kammerherren, ja endogsaa vægrede sig ved at modtage vor Evsebios, Biskopen af Nikomedia — hvilket, i Forbigaaende bemærket, vakte den yderste Uro hos de Rettroende og indgav de bestandig lurende Athanasianere de dristigste Forhaabninger — er han nu endelig bleven tilgængelig for sine Venner, men viser sig, til deres store Bestyrtelse, plaget af forfærdelige Syner og taler. som om han var grebet af Vildelse. Den fromme Fyrste, hvis Sjæl hidtil var fordybet i hellige Betragtninger og dybsindige Undersøgelser i de guddommelige Mysterier, lider nu af en besynderlig Forestilling, at han forfølges af den delfiske Apol-

lon. Evsebios har søgt at besværge denne Djævel. men desværre uden Held. Herren bevare den allerhelligste Majestæts dyrebare Liv! Hans Bortgang kan blive en forfærdelig Ulykke, vor og Sandhedens Undergang, hvis vi ikke træffe Foranstaltninger til i ethvert Fald at betrygge vor Stilling. — — Athanasios's Tilhængere gløde af Had og Raseri; med Utaalmodighed afvente de Øjeblikket, da Konstantius, vor Støtte, skal falde bort. — Endnu, om endog kun for nogle Dage, have vi Magtens Sværd i vore Hænder. — Du véd, hvad der er sket her i Konstantinopel. — Denne Tugtelse var streng, men ikke tilstrækkelig. — Et almindeligt Bud udgaar til Vore om hver for sig at gjøre, hvad han kan, medens det er Tid.«

Makedonios havde ikke undertegnet Brevet, thi det var Højforræderi at skrive om Kejserens Helbred, hvis man skildrede den som daarlig.

Medens Prokonsulen beklagede sig over Mangelen paa Tropper, hvilken hindrede ham i med tilbørlig Kraft at opretholde Ordenen í Akaja. spurgte Petros ham, hvor stor Besætningen for Øjeblikket var i Athen.

»Syvhundrede Mand Legionærer og halvhundrede Mand af den Jovianske Garde,« oplyste Annæus Domitius.

»En ubetydelig Styrke for en saadan Stad,« bemærkede Biskopen. »Legionærernes Befalingsmand, Pylades, er jo rettroende Kristen?«

»Ja.«

»Og Tropperne forøvrigt paalidelige?«

»Ja, min Biskop.«

»Anføreren for Jovianerne er imidlertid en Hedning, ikke sandt?«

»Jo. Ammianus Marcellinus er en uforbederlig Hedning, men prægtig Soldat.«

»Godt. Det betyder for Øjeblikket mindre, at han er Hedning. Findes der blandt Tropperne nogen Athanasianere?«

»I det Mindste ikke mellem Befalingsmændene. Homousianerne mellem dem ere fjernede. Forøvrigt, min Petros, have vel disciplinerede Tropper, som disse, ingen anden Religion end deres Befalingsmands. Beklagelsesværdigt, eller ikke, er det dog en Sandhed.«

»Omstændighederne nøde mig maaske til at kræve den verdslige Magts Bistand. Jeg ønsker, at samtlige Tropper stilles til min Raadighed.«

»Du har Ret til at fordre det. Skal det ske endnu i Aften?«

»Nej. Det er tidsnok i Morgen.«

»Tør jeg spørge dig om Aarsagen?«

»Du skal i rette Tid faa den at vide.«

»Jeg ønsker da blot et skriftligt Bevis, at du har begjæret Raadighed over de kejserlige Tropper i Athen.«

Petros skrev strax dette Bevis, og Annæus Domitius stak det i sit Bælte.

Prokonsulens Ansigt udtrykte en hemmelig Glæde. Han anede, hvad der forestod, og havde

pludselig faaet en Indskydelse, hvorledes han ved Hjælp af de kommende Begivenheder kunde slippe uskadt ud af den Klemme, hvori Regeringsskrivelsen havde sat ham med Hensyn til Krysantevs:

Staden vilde om nogle Dage blive Skuepladsen for blodige, forfærdelige Optrin. Under saadanne kan Meget hengaa ubemærket. Prokonsulen indsaa, at det gjaldt Athanasianerne, men en og anden Hedning kunde jo ved en Fejltagelse eller Uforsigtighed ogsaa komme med i Legen. Ved saadanne Lejligheder slippes jo alle Lidenskaber løs. Allermindst kunde Annæus Domitius, naar han havde stillet hele Besætningen til Biskopens Raadighed, hindre en rovlysten Skare i at plyndre den rige Krysantevs's Hus, eller en fanatisk Hob i at angribe den hadede Krysantev's Person. Annæus Domitius agtede forøvrigt i god Tid at ryste Støvet af sine Fødder og med sin skjønne Evsebia at begive sig til Korinth, hvorhen vigtige, uopsættelige Statssager naturligvis kaldte ham. Der kunde saa ske hvad der ske vilde, saa vidste Annæus Domitius, at ingen Regering vilde misbillige det, dersom han forsømte at benytte sig af Tilladelsen til at tage en død Mands Hoved, om endogsaa Ingen vilde belønne nam for at have undladt det.

Medens Annæus Domitius tumlede med disse Tanker, ledte Petros netop Samtalen over paa den Person, der var Gjenstanden for dem. Han spurgte i en hviskende Tone, thi han kjendte sine Presbyteres og Diakoners øvede Hørelse — han spurgte,

om Prokonsulen havde erholdt Befaling fra Hoffet til at tage Arkontens Hoved.

Annæus Domitius besvarede dette Spørgsmaal med et Nej, idet han smilede og legede med sin Halskjæde.

Et Suk lettede Petros's Bryst, thi Biskopen havde virkelig frygtet Tilværelsen af en saadan Befaling.

»Desto bedre,« sagde han. „Man anser ham ved Hoffet for en ivrig Tilhænger af Oprøreren Julianus, og for en Person, der er farlig formedelst sin Indflydelse og Rigdom. Jeg har af ren Medlidenhed for hans Skyld lagt mig ud med Evsebierne og Apodemios. Manden har dog sine gode Sider ...«

»Upaatvivlelig.«

»Og maaske have mine Forestillinger baaret Frugt. Men det er alligevel uvist, om ikke en saadan Befaling kan ankomme endnu i Aften, i Morgen, naar man mindst venter den. Og imellem os (Petros sænkede atter sin Røst til Hvisken), det er farligt at være rig i vore Dage. Hoffets Evnuker — du forstaar mig?« Annæus smilede og nikkede bifaldende. Han tænkte ikke blot paa Hoffets Evnuker, men ogsaa paa dets Biskoper. Derpaa betragtede han sine fyldige Lægge og bandede i Stilhed en Ed over sin Alipilarius*), thi hans skarpe Blik opdagede paa det højre Skinneben

*) Slaven, hvis Forretning det var at udrykke de enkelte Haar.

et enkelt Haar, som var undgaaet den omtalte Slaves Opmærksomhed.

»Men det,« vedblev Petros, »hvortil jeg nu kommer, er en Bøn til dig, min lysende og ædle Herre, samt tillige en Opfordring, som gives af Sjælehyrden til et af Faarene i hans Hjord. Inden du krummer et Haar paa Krysantevs's Hoved, maa du underrette mig derom. Jeg beder dig derom som det største Bevis paa dit Venskab, besværger dig derom i Navn af den hellige almindelige Kirke, som vilde lide et stort, et uerstatteligt Tab, hvis du forglemmer den Bøn, jeg herved lægger dig paa Hjerte og Sinde.«

Prokonsulen forsikrede, at han vilde være meget lykkelig, hvis han i en saa ringe Sag kunde lægge den ubegrænsede Ærefrygt og Hengivenhed for Dagen, som han nærede for Biskopen i Athen.

Efter at Petros dernæst havde vist ham den Skrivelse fra de kejserlige Ministre, som berettigede de Kristne til at tage Krigsgudens Tempel i Besiddelse, og Prokonsulen havde lovet at træffe alle de Foranstaltninger, som dertil udkrævedes, var Samtalen til Ende.

Annæus Domitius fjernede sig, idet han med Held skjulte den dybe Harme, han følte over, at en saadan Skrivelse var meddelt Biskopen paa første Haand og ikke ham.

»Disse Præster«, tænkte han, idet han traadte

ud paa Gaden Kerameikos, »ville tilsidst voxe selve Kejseren over Hovedet.«

Syvende Kapitel.

Petros.

Sekretæren og de tjenstgjørende Præster havde fjernet sig. Maanen, som var steget op over Lykabettos, kastede sit Skin paa den vestre Søjlerække i den forladte Avla.

Petros var alene i sit Studerekammer, gjennem hvis eneste glugagtige Vindue Maanelyset strømmede ind og brødes med Skinnet fra en Lampe, som stod paa et massivt gammeldags Bord, og hvis Straaler ved en Skjærm vare saaledes rettede, at de faldt paa en nedenunder opslaaet Bog.

I Nærheden af Bordet stod et i samme Stil forarbejdet Skab, som tjente til Underlag for en Bogkasse, der indeholdt nogle Bind og Papyrusruller.

Paa Væggen lige overfor Bogkassen hang et Kort over Jorden, tegnet overensstemmende med Ptolemæos's Opfattelse af Landenes og Havenes Beliggenhed. Paa dette Kort havde Biskopen med fine, men tydelige Blækstreger trukket Grænserne for de kristne Moderkirkers Omraader; man saa, hvorledes Østerlandet var delt mellem Konstanti-

nopels, Korinths, Antiokias, Jerusalems og Alexandrias Patriarkater, hvorledes disse trykkedes af hverandre paa denne Side af Jorden, medens Resten dannede et uhyre Hele, som omfattede Italien, Afrika, Mavritanien, Hispanien, Gallien og Britannien med Midtpunktet i Rom.

Roms blotte Navn var endnu en Magt. Angst for de Frihedsminder, som spøgede der, havde den første kristne Kejser flyttet Hoffet derfra til den nye Hovedstad, han havde anlagt ved Bosporos. Han havde ødslet med Verdens Rigdomme, for at give denne sin Frembringelse en Glans og en Storhed, som kunde kappes med og om muligt overgaa den gamle Tiberstads. Han havde berøvet tusinde Stæder deres Kunstværker, for dermed at smykke denne eneste. Han havde kaldet sin Stad det nye Roma, for at den med Navnet ogsaa skulde arve det gamles Anseelse og Yndest.

Men i Folkenes Øjne var og blev det gamle Rom Verdens Hovedstad, og trods alle Konstantinus's Anstrengelser hvilede det nyes Værdighed, naar det kom til Stykket, ikke paa noget Andet end det løse Sagn, at Hælvten af de gamle Senator-Slægter og patriciske Familier vare flyttede did og havde bosat sig indenfor dets Mure. Saa stor er Mindets, Navnets og Vanens Magt.

I sin Egenskab af Biskopresidens forøgedes desuden det gamle Roms Indflydelse netop ved Imperatorens Fraværelse og Hoffets Fjernhed.

Da Petros stod foran Kortet og trak disse Li-

nier, ledsagedes hans Haand af en Tanke, som længe havde staaet klar for hans Bevidsthed, at ikke Konstantinopel, ikke Alexandria eller noget andet af de østerlandske Patriarkater, men at Rom var bestemt til Udgangspunktet og Herskersædet for den Præstevælde, som nu, lig en uhyre Polyp, med daglig mangfoldiggjorte, bestandig længere og længere voxende Arme greb omkring Jorden fra de skytiske Stepper til Oceanet.

Troedes det ikke almindelig, at begge de store Apostle, Petrus og Pavlus, havde lidt Martyrdøden i Rom? Havde ikke Petrus grundet den kristne Menighed dér, og betragtedes han ikke som dens første Biskop?

Var ikke den Simon, som Kristus havde givet hint Navn, den Klippe, paa hvilken han vilde bygge sin Menighed? Var det ikke ham, til hvem Mesteren sagde: »Fød mine Faar!« og til hvem alene han gav Himmeriges Nøgler, for at vise, hvorledes Kirkens og Præsteskabets Enhed skulde udgaa fra et Punkt — for at anskueliggjøre Kirkens og den biskoppelige Magts Enhed?

Havde ikke allerede Martyren Cyprianus kaldet Rom for Petri Kathedral og stillet Kristenheden det skjæbnesvangre Spørgsmaal: »Hvem kan endnu mene at forblive et Lem af Kristi Kirke, hvis han løsriver sig fra Petri Biskopdømme, paa hvilket Kirken er bygget?«

Biskopen af Athen standsede nu, som hundrede Gange forhen under sine natlige Betragt-

ninger, foran Ptolemæos's Kort og gjentog i Tanken disse Spørgsmaal. Og han vedblev:

»Allerede Irenæus erkjender Roms Fortrin fremfor andre Bispestole. Den stolte Victor, den djærve Stefanus have for længe siden søgt at gjøre dette gjældende. Og hvad mere er: det har fundet Indgang i Forestillingskredsen hos de uhyre Menneskemasser, som bebo det store Vesterland. De se allerede med hellig Ærefrygt til Roms Biskop. Af Folkets Forestillingskreds afhænger den Magt, hvormed det beherskes. Hvad betyder det, at Østerlandet, det jammerfulde, søndersplittede, trælbundne Østerland fornægter den romerske Biskops Overhøjhed? Desværre, vi have en uslere Herre, en verdslig Fyrste, der paatvinger os sine skiftende Meninger og stempler som aabenbar Løgn, hvad vore Kirkemøder skrive under deres Beslutninger: »Indgivne af den hellige Aand«. Desværre, de have længe været indgivne af Konstantius's Aand. Vi maa nøjes med den Trøst, at det i det Mindste i visse Tilfælde er en af Vore, den uvurderlige Evsebios, som igjen indvirker paa ham. Men hvor, om ikke i Rom, kan den Magt voxe op, som skal frelse Kirken fra skjændig Trældom under en jordisk Fyrste og lægge den verdslige Magt, hvor den bør være, hvis den overhovedet bør findes, — ved Kirkens Fødder?

Vi lære, at den hellige Aands Kraft gjennem Haandspaalæggelsen er bleven forplantet indenfor Kirken lige til vore Dage. I denne Lære ligger Grundstenen til Roms Storhed, thi Aandens Kraft

kan ikke skilles fra Kristi Embede, som med Himmeriges Nøgler overgaves til Roms første Biskop og gjennem denne ved Haandspaalæggelsen overflyttedes fra Efterfølger til Efterfølger. De romerske Biskopers uafbrudte Række danne saaledes Pulsaaren, fra hvilken den hellige Aands Kraft som livsbringende Blod strømmer ud i alle det kirkelige Legemes Dele gjennem utallige Kanaler og Forgreninger: fra Roms Kirkefyrste til de af ham indviede Biskoper, fra dem til Præsteskabets lavere Grader, og fra dem til Folkenes Masser. Saaledes vandrer denne magiske Strøm fra Haand til Hoved, for at vande de yderste Egne. Og derfor er hver den, der skiller sig fra Kirkens Legeme, lig et afhugget Lem. Han udelukker sig fra Delagtigheden i det guddommelige Liv og fra Frelsens Naade. Alene kan han ikke tilegne sig denne Naade ved Troen paa Forløseren. Naaden vindes kun gjennem Foreningen med Kirken, Treenighedens Legeme.

Sublime Lære om Kirken og Bekjendelsens Enhed!

Du opvoxer af et ringe, i Skriften neppe synligt Sennepskorn til et vældigt Træ, der skal overskygge Jorden. Du er dristigere end nogen Mennesketanke, og ingen menneskelig Klogskab har formaaet at opfinde Noget, der kan sammenlignes med dig. De Midler, som de listigste af Menneskenes Børn opfandt, for at skabe et Herredømme over

deres Lige, ere Intet mod dig. I dit Skjød bærer du en Magt, for hvilken Jordens Folk og Konger skulle bøje Knæ. Den Magt, du kan forlene, skal ikke alene strække sig til Ejendele, Liv og Legemer, men til Sjælene. Du skal stække selve Tankens Vinger og forvandle den frie Ørn til en Struds, der tam og bidslet føres ad den Vej, som den skal vandre. Du skal gribe Traadene til Menneskenes hemmeligste Følelser — forfærde, naar du vil, trøste, naar du vil. Paa dit Vink skal Broder væbne sig mod Broder, Moderen fornægte sit Barn, og Barnet sin Moder, Brudgom og Brud vende sig bort fra hinanden og skjule deres Smertes Taarer, som om de vare afpressede dem af en forbryderisk Følelse. Paa dit Vink skulle Krigens og Hadets Flammer udslukkes, Fjende forsone sig med Fjende, Herskeren ydmyge sig for Slaven. Fred herske over Jorden...

Din Tankerække er dannet af Diamantled, mod hvilke Filosofernes Slutninger ere Spindelvæv. Med Nødvendighedens uimodstaaelige Magt skal du paatvinge Verden dig og lægge den i dine Lænker. Og den, som ryster Lænken, han er Dødsens, han skal udslettes af Israel, for ham lukkes det menneskelige Samfunds og Salighedens Port, for ham tændes Helvedes evige Luer.

Der fattes dig ikkun Et: en Mand, som kan benytte dig.

Jeg kjender to, som ville kunne det. Den Ene er Athanasios, den jernhaarde, ubøjelige, forunderlige, snu, forfærdelige Olding, de Rettroendes Døds-

fjende og Kjætteriets eneste, men uomstødelige Støtte, den nye Proteus, der, altid den Samme, viser sig i tusinde Skikkelser; den Landflygtige, Banlyste, af Vogne og Ryttere Forfulgte; som optræder, naar man mindst aner det, og forsvinder, før man er kommet saa meget til sig selv igjen, at man kan gribe ham; som lurer i Konstantinopel udenfor Kejserens Dør, naar man gjør Jagt efter ham i Gallien; som efterspores i Rom, medens han skjuler sig mellem Munkene i Ægyptens Ørkener; og maaske aabenbarer sig her i Athen, medens Georgios skjælver ved Rygtet om, at han gjemmer sig i Alexandria.

Lykkeligvis har Athanasios aldrig rettet sit Blik paa Rom. Hans Bestræbelser gjælde det Bispedømme, som han saa ofte har besiddet og mistet: Alexandria. Han har ikke faaet Øjnene op for Roms Betydning. Besynderlig nok!

Besynderlig nok og til al Lykke! Thi den anden Mand, som i Athanasios ellers vilde faa en overmægtig Medbejler, er mig selv!«

Petros forlod sin Plads foran Kortet, kastede sig i en Lænestol og sank hen i Tanker om sin uhørte Fremtidsplan.

Han havde iøvrigt samme Dag gjort et Skridt mod sit dristige Maal. Med Summer, hvormed det kejserlige Skatkammer havde forstrakt ham i Anledning af den netop nu paa det Ivrigste drevne Mission blandt Gotherne, havde han udrustet to Missionærer, to til blind Lydighed opdragne, for Homoi-

usion fanatiserede unge Præster og sendt dem, ikke til Barbarerne, men til Rom, for at prædike Homoiusion og udbrede Petros's Ry i den romerske Menighed.

Den Bog, der laa opslaaet paa hans Bord og belystes af Lampen, var Tertullians Afhandling De Carne Christi. Han læste den, maaske mindre af Videbegjærlighed, end for at lære den vesterlandske Kirkes Sprog, Latinen, at kjende, og af denne Mester i haard, næsten vild, men kraftig og henrivende Fremstilling at lære, hvorledes man paa rette Maade kunde benytte en nødvendig Løftestang for den Plan, der, medens den æggede hans Ærgjerrighed og berusede hans Indbildningskraft, tillige stod for ham som en guddommelig frelsende Tanke, hvilken han var kaldet til for sin Del at virkeliggjøre til Menneskeslægtens Frelse fra timelig og evig Nød. Den Oprigtighed, hvormed han troede paa denne Tanke, den flammende Nidkjærhed, hvormed den opfyldte ham, vare de Lodder, som han i Selvprøvelsens Øjeblik kastede i den ene Vægtskaal, og som da syntes ham mere end opveje de Motiver fra den menneskelige Svaghed og de ikkun fra Hensigtens Synspunkt tilgivelige Midler, som tyngede i den anden.

Denne indre Sofistik havde i fordums Tider kostet Petros mangen søvnløs Nat. Ihærdigere og heftigere havde han kæmpet med sig selv, end maaske de Fleste gjøre. Men mere bestemt og mere urokkelig end de Fleste havde han ogsaa efter

Kampens Slutning indtaget og forskanset sig i den Stilling, som Udfaldet anviste ham.

Maanelyset, der strømmede ind igjennem Vinduet, faldt nu paa hans Ansigt og vakte ham til Tanker om Anliggender, som for Øjeblikket laa ham nærmere. Han ringede, og en Mand i præstelig Dragt, som syntes at have afventet dette Signal, indfandt sig strax.

Den Indtrædende var en undersætsig, bredskuldret Person, men saa korthalset, at det besynderlig formede, sorthaarede Hoved syntes at været sat umiddelbart mellem Skuldrene. Den meget lave Pande dannede en hvidgul Stribe mellem to parallele Linier: Haaret og de brede sammenvoxede Øjenbryn. Da Manden holdt Hovedet noget forover bøjet, vare hans smaa, sorte Øjne rettede opad, naar han skulde se paa den, han talte med. Dette gav hans Ansigt et Udtryk, der af en velvillig Iagttager kunde udtydes som fromt og ydmygt.

Denne Mand var Petros's nærmeste Fortrolige, Presbyteren Evfemios.

Fortroligheden imellem dem var i Virkeligheden meget stor, men fik dog aldrig Evfemios, den ældste Presbyter, til at glemme, at Petros var hans Foresatte. Evfemios satte sig ikke, før Biskopen havde peget paa en Stol og fremsat et Spørgsmaal, som han da i ydmyg Tone, med korte, tydelige, ligesom efterregnende Ord besvarede.

»Du har i Dag været hos Enken Apollonia?« spurgte Biskopen.

»Jeg kom for en halv Time siden fra hendes Sygeleje.«

»Hun dør velberedt?«

»Ja.«

»Og hendes Testament?«

»Er affattet og undertegnet i lovlig Form.«

»Og du har nu ladet hende alene med Arvingerne?«

»Gregorius afløste mig og sidder nu ved hendes Seng. Hun vil ikke et Øjeblik være alene ... Formodenlig udaander hun i Morgen.«

»Gud være hendes Sjæl naadig! Hun har bestandig været en from Kvinde. Hun imødeser med Rolighed og Glæde sin Opløsning?«

»Ja, priset være Gud!«

»Og Testamentet?«

»Det skal i Morgen være i dine Hænder.«

»Og dets Indhold?«

»Ak, højærværdige Fader, hun har hverken forglemt Kirken eller dig, hendes Skriftefader, saalidt som sine Slægtninges naturlige Krav. Hun har endogsaa ihukommet mig, den fromme, ædle Kvinde, med en Donation den dyrebareste og værdifuldeste af alle . . .«

Biskoppen standsede. En mørk Skygge fór over hans Pande, og han fæstede et lynende Blik paa Presbyteren.

»Dig?« sagde han med dæmpet Røst. — »Nu, jeg ønsker dig af Hjerte til Lykke.«

»Ja,« svarede Evfemios ydmygt, og hans Øjne

saa' under de brede Øjenbryn fromt, men stift ind i Biskopens Ansigt. »Jeg er i Sandhed ikke en saadan Lykke værdig, men da Herren har ladet mig den vederfares, saa modtager jeg den med den inderligste Glæde og Taknemmelighed.«

Biskopens Blik var stadig rettet paa Presbyteren, medens han i en tør. befalende Tone sagde: »Gjør Rede for Testamentets enkelte Punkter.«

»Apollonia skjænker Kirken sit Hus i Staden, en Plads ved Piræos-Gaden og sin Landgaard udenfor den Melitiske Port, med ét Ord: hele sin faste Ejendom.«

»Den fromme, fortræffelige Kvinde! Dette skal tusindfold gjengjældes hende hisset. Men bliv ved!«

»Til dig, sin Hyrde og Skriftefader, skjænker hun sine rede Penge, samt alt sit Guld og Sølv.«

»Jeg er uværdig til en saadan Godhed,« sagde Biskopen, idet han gik op og ned ad Gulvet; »men spring dette over og bliv ved!«

»Slægtningene, som bestaa af en gammel Søster, en ugift Broderdatter og en femaarig Brodersøn, ere blevne erindrede med hendes øvrige Løsøre: Møbler, Bohave og en Slavinde.«

— »Og du selv?« afbrød Biskopen ham, ikke uden Utaalmodighed i Stemmen, idet han paa Ny standsede foran Evfemios og med et forskende Blik betragtede ham.

Det vilde være umuligt at beskrive Udtrykket i den korthalsede Presbyters Ansigt, saaledes som

han i dette Øjeblik sad med Armene i Skjødet, Hovedet bøjet og de besynderlige opadrettede Øjne mellem Øjenhaarene fæstede paa Petros. Disse Øjne skjød et Lyn — om det var af Harme eller Glæde, er vanskeligt at sige. Han sukkede og svarede:

»Ak. min elskede Biskop, din ringe Tjener blues ved sin Uværdighed. Jeg kunde ikke ane en saadan Lykke. Men jeg skulde kjende dig daarlig, hvis jeg kunde tro dig i Stand til den Mistanke, at jeg ved Overtalelse eller ved andre Midler havde formaaet den gode Enke til Noget, der var til Afbræk for Kirken eller dig og til min egen Fordel . . .«

»Godt, godt!« afbrød Biskopen ham; »hvad skjænker Enkens Testament dig?«

Med et nyt Suk svarede den Korthalsede, idet han slog sine Øjne ned:

»Den ædle Apollonia har for den ringe, men hjertelige Omsorg, hvormed jeg har omgivet hendes Sygeleje, bestemt mig til Ejer af hendes ypperste Skat — trende, i en Krystalflaske forvarede Skjæggehaar af Martyren, den hellige Polykarpos.«

»Misundelsesværdige!« udbrød Biskopen, medens et Smil, som han ikke kunde holde tilbage, spillede omkring hans Læber.

»Ja, jeg er i Sandhed værd at misunde,« istemte Evfemios, idet han tyggede paa sine Negle.

»Jeg kunde have Lyst til at bytte med dig,« vedblev Biskopen, »hvis ikke den punktlige Op-

fyldelse af den fromme Apollonias Testament var os en hellig Pligt.«

»Nej, nej, jeg bytter ikke. Du maa ikke fordre for meget af mig, o Fader! Jeg bytter ikke.«

»Men nu til noget Andet,« sagde Biskopen med opklaret Ansigt, idet han bestandig vandrede op og ned i det snevre, aflange Værelse. »Du skulde i Formiddag opsøge Jøden Baruk.«

»Jeg fandt ham hjemme.«

»Og du fik ham til at meddele, hvad vi ønskede at vide?«

»Ja, med nogen Vanskelighed.«

»Jeg indskærpede dig, hvorledes du skulde gaa til Værks, og kjender forøvrigt din Skarpsindighed. Hvor meget er Karmides ham skyldig?«

Evfemios trak et Papir frem under sin Kappe og rakte Biskopen det. Denne løb det igjennem og udbrød:

»Han er en forfærdelig Ødeland. Dette kan ikke vedblive længe.«

»Jeg sagde det Samme til Baruk.«

»Med hvad Virkning?«

»Da jeg pegede paa Muligheden af, at de Sikkerheder, han havde erholdt, turde blive utilstrækkelige til at betrygge ham mod Tab, blev han ligbleg og skjælvede.«

»Og saa?«

»Han vil trænge meget haardt paa Karmides.«

»Du er forvisset herom?«

»Ja.«

»Fortræffeligt, min gode Evfemios. Har Karmides vist sig i denne rejsende Vellyst-Filosof Athenagoras's Selskab?«

»Ja, han og nogle andre af Athens fortabte unge Hedninger ere sete, naar de ved Nattetid eller hen imod Morgenen forlod Athenagoras's Hus.«

»Det er godt. Denne Athenagoras er en Sædemand og hans Vej gjennem Landene en Fure, hvori Fortvivlelse og Samvittighedskval voxe op. Men Høsten, saaledes vil Gud det, giver ofte den reneste Sæd i Kristendommens Lade. Lad ham derfor kun fortsætte sin Virksomhed. Herren vender Ondt til Godt!«

»Desværre har ogsaa Prokonsulen været set i Athenagoras's . . .«

»Vi lade Prokonsulen fare, min Søn. Han har sine Fejl, saavel som sine store Fortjenester. Lad os vende tilbage til Karmides. Har du indhentet flere af de Underretninger, jeg har afæsket dig angaaende denne ulykkelige Yngling?«

»En Ubetydelighed, min Fader.«

»Lad høre!«

»Alkmene taler stundom med den smukke Slavedreng, som han kjøbte . . .«

»Jeg véd det — til en fabelagtig Pris. Hele Athen har talt derom. Men videre! hvad har Alkmene faaet at vide af Drengen?«

— »Ikkun det, at hans Herre er forfærdelig

mørk, naar han er alene. Han drikker da berusende Vine og forsmaar at blande dem med Vand. Der er Dage, paa hvilke han lukker sig inde og ikke lader sig se af nogen Anden end sin Kammerslave. Han ruger da over sørgelige Tanker og drikker uophørlig. Men ellers skyr han Ensomheden og tilbringer Dagen i vilde Selskaber, hvorfra han sædvanlig hjembringer de berygtede Terner Myro og Praxinoa, der styre og tumle som Herskerinder i hans Hus, befale over Slaverne, anordne Fester, vende op og ned paa Alt og begaa de værste Daarskaber. Jeg gyser ved den blotte Tanke om et saadant Liv, min Fader.«

»Du har Grund dertil. Du nævnte nylig den unge Kvinde, som er Kammerpige hos Krysantevs's Datter. Hvad er det, hun hedder?«

»Alkmene!«

»Du har truffet hende i Dag?«

»Ja, hun ytrede Samvittighedsskrupler over, at hun maatte skjule sin Tro og rette sig efter de hedenske Skikke i hendes Husbondes Hus.«

»Du trøstede hende med den Forsikring, at hun opofrer sig for et godt Formaal?«

»Ja, og jeg lovede hende Absolution af dig selv.«

»Hun skal faa den. Hvad havde hun denne Gang at meddele dig?«

Kun lidet.«

»Intet om deres hemmelighedsfulde Fraværelse fra Athen?«

»Alkmene har søgt at udfritte sin Herskerinde angaaende denne Sag. Det synes kun at have været en Fornøjelsesrejse.«

»Findes der endnu Ingen mellem de Gjæster. der besøge Krysantevs's Hus, som fortrinsvis er yndet af Hermione?«

»Nej. Det synes. som om Hermione mente det alvorlig. hvad hun betroede Alkmene, at hun udelukkende vil leve for sin Fader.«

»Og med Hensyn til Karmides?«

»Krysantevs har forbudt ham sin Tærskel . .«

»Det en gammel Historie . .«

»Og Hermione har forbudt Alkmene at nævne hans Navn.«

»Det betyder mere.« mumlede Biskoppen, »men er, hvis jeg dømmer rigtig, et godt Tegn. En saadan Kvinde glemmer ikke let. De have fra Barndommen elsket hinanden . . . og Karmides er uovervindelig. hvis han vil. Evfemios,« tilføjede han højt, »denne Alkmene synes ikke at du til sin Plads.«

»Jo,« afbrød Evfemios ham bestemt. »hun er usædvanlig klog og forslagen.«

»Og har alligevel ikke formaaet at vinde sin Herskerindes fulde Fortrolighed?«

»Jeg skal give hende nye Forholdsregler.«

»Med Hensyn til Karmides?«

»Ja. min Fader.«

»Har de aldrig opdaget noget Spor af den

spæde Dreng, Hermiones Broder, som for sexten Aar siden forsvandt fra deres Hus?«

»Formodenlig ikke. Krysantevs sørger over ham endnu. Han er, beretter Alkmene, endnu Gjenstand for de Bønner, som Fader og Datter hver Aften i Fællesskab opsende til deres afmægtige Guder, og Hermione glemmer aldrig at omtale for Alkmene, naar hun om Natten har drømt om sin Broder. Thi det er for hende en liflig Drøm.«

»Beretter Alkmene dette?«

»Ja, det er hendes Ord.«

»Du har ikke siden i Morges været hos Theodoros?«

»Nej, ikke siden jeg bar Maden til ham.«

»Hans Halsstarrighed forvolder mig de dybeste Bekymringer. Jeg haaber dog, at det Middel, vi nu anvende, skal faa Bugt med den.«

»Han var endnu i Morges fuld af Gudsbespottelse, min Fader.«

»Men siden i Morges er femten Timer forløbne. De Timer har været ham lange. Han turde have betænkt sig. Naar du i Morgen tidlig besøger ham i Fængslet, saa stil Vandkrukken udenfor Gitterdøren, saa at han kan se den, uden at naa den. Gud ramme mig, hvis jeg ikke skal kvæle Oprørsaanden i denne vanartige Søn!«

»Amen!« mumlede Evfemios.

»Det er silde. Gaa nu til Hvile, min Ven. Men sig forinden til Clemens, at jeg er færdig.«

— »Det skal ske. Jeg ønsker dig en rolig Nat, min Fader!«

Den Korthalsede forsvandt igjennem en Dør, som førte ud til Peristylen.

Ottende Kapitel.

Søjlehelgenen.

En Stund derefter skred to Personer, indhyllede i Kapper, over Avlaen og traadte gjennem Vestibulen ud paa Gaden Kerameikos. Det var Biskopen og den unge Forelæser.

Den lange Gade udmundede mod Syd i Torvet og endte mod Nord ved Dipylon eller Dobbeltporten, udenfor hvilken den fornemste Begravelsesplads, Athens Père Lachaise, var beliggende. Gjennem Dobbeltportens venstre Hvælving traadte man ud paa den saakaldte hellige Vej, som førte til Elevsis; gjennem den højre Hvælving saa' man den lige, af Ælmetræer og Plataner beskyggede Vej, som førte til Akademia og de platoniske Filosofers Lystgaarde.

Gaden oplivedes endnu af Vandrere, som vare lokkede ud af den milde Luft og det herlige Maaneskin. Først paa den anden Side af Thesevstemplet blev Tallet paa saadanne ringere, og længer ude

afbrodes Nattens Stilhed kun af Vaabenklangen og Fodtrinene af en forbivandrende Patrouille. Petros og Clemens valgte den højre Porthvælving, gik forbi den dér posterede Vagt og tog, efter at have vandret et Stykke ad den mørke Allé, Vejen til Højre gjennem en Gitterport af Jern, som førte ind til Begravelsespladsen.

Clemens korsede sig og læste en Bøn, da han betraadte dette af de Kristne skyede Sted. Det var dog en herlig Plet, fuld af Skjønhed og store Minder. Her hvilede Hellas's og Menneskehedens største Mænd og de tusinde Gange tusinde Ynglinger, som det gamle Athen havde opfostret i Skjønhed og Glæde til en tidlig Heltedød. Tempelagtige Monumenter og afbrudte Søjler rejste sig over Lavrbærtræernes og Cypressernes dunkle Grupper, som beskyggede simple Mindestene, eller halvt om halvt skjulte tavse Grotter, hvori man skimtede Urner og Billedstøtter. Kerameikos's Ligmark var Athens Historie, mejslet i Marmor.

Dens nuværende Forfald, dens forsømte Tilstand, det over Gangene voxende Ukrud, de hældende Mindesmærker med deres udslettede Indskrifter, de lemlæstede Basreliefer og omstyrtede Billedstøtter, alt dette talede ogsaa med Historiens Røst. Bag Stadens Mur, som paa den ene Side grænsede til Pladsen, skuede det høje Akropolis med Pallas Athenes Kæmpebillede, de kyklopiske Mure og Templernes, af Maanen forsølvede Søjlerækker derned fra det Fjerne. Levede der i disse

Værker en Sjæl. den saa' og følte da, hvad et Menneskehjerte kan føle ved Tilbageblikket paa det Forsvundne, naar det sørger over en Skjønhed, som er gaaet tabt, over en Kraft, som er død.

»Fader,« sagde Clemens, medens han ved Petros's Side fremskyndede sin Gang, »de Døde, som hvile her, vare Hedninger, men iblandt dem fandtes jo alligevel Mangen, som søgte at vandre den rette Vej?«

»Visselig,« gjensvarede Petros, »de havde Naturens Lov skreven i deres Hjerter.«

»Og tror du ikke,« spurgte Clemens, idet han kastede et vemodigt Blik paa Marmormindesmærkerne, som tittede frem mellem Løvet, »tror du ikke, at Forsonerens Død skal regnes ogsaa dem til Retfærdighed?«

»Jeg tror det,« svarede Biskopen. »Da Kristus efter Døden nedsteg til Helvede, prædikede han der Forløsning for Hedningernes Sjæle.«

»O Guds Godhed! Han forskyder ingen af sine Børn. De Fortabte skulle vende tilbage til hans faderlige Skjød.«

Ynglingen sukkede dybt og tav. Petros sagde:

»Min Søn, du tænker maaske i dette Øjeblik paa din jordiske Fader, den Ukjendte, som gav dig Livet.«

»Ja, du fremkaldte selv den Tanke, da du i Aften lod mig skrive mit Testament.«

»Du undrer dig uden Tvivl over, at jeg opfordrede dig dertil.«

»Ja, hvad har jeg at bortskjænke? Jeg kommer jo med tomme Hænder fra Antiokia, hvor din faderlige Godhed aabnede mig Udveje til ved Studier at berede mig til mit hellige Kald. Det, jeg ejer, har jeg jo fra dig. Du optog mig, da jeg var et hjælpeløst, forladt, til Hungersdøden udsat Barn. O min stakkels, stakkels Moder!«

Clemens overvældedes af Tanken om denne Moder, som han ikke kjendte, denne Kvinde, som havde været i Stand til at begaa den unaturligste og afskyeligste Forbrydelse: at forskyde sit spæde, hjælpeløse Barn. Han standsede og brast i Graad.

Biskopen greb hans Haand og sagde:

»Min elskede Clemens, behersk dine Følelser! Tænk ikke mere paa hende! Hun fortjener det ikke. Selv Tigerinden elsker sin Yngel og forsvarer den i Døden.«

»Tal ikke saaledes, min Fader,« bad den unge Forelæser, idet han hævede sine taarefyldte Øjne. »Jeg kjender ikke Verden og Menneskenes Hjerter, men jeg forstaar alligevel, at min Moder maa have været meget ulykkelig, inden en saa vild Beslutning fæstede Rod i hendes Sjæl. Tror du ikke, at hun fældede Taarer, da hun forlod mig? Ak, det gjorde hun. Hun var forvildet i det Øjeblik og vidste ikke, hvad hun gjorde. Jeg tror, jeg er forvisset derom, at hun bagefter, at hun snart vendte

tilbage til den Plads, hvor hun havde udsat mig, og blev fortvivlet, da hun ikke gjenfandt mig.«

»Tro det, Clemens! Du gjør Ret deri. Det kan jo virkelig have forholdt sig saaledes,« bemærkede Biskopen trøstende.

»O, at jeg maatte gjense hende«, tænkte Clemens ved sig selv, idet han aftørrede sine Taarer. »Jeg skulde Intet bebrejde hende, nej! Men hun vilde sikkert glæde sig over, at hendes Søn lever, og at Gud har forbarmet sig over ham og hende.«

Biskopen vedblev:

»Jeg lod dig oprette dette Testament, fordi det er muligt, at din Herkomst bliver opdaget. Guds Veje ere vidunderlige. Hvem véd, om du ikke er Arving til store Rigdomme?«

Clemens smilede sørgmodig over denne dristige Tanke.

»Tænk dig denne Mulighed! Testamentet er og skal forblive i dine egne Hænder. Du har Magten til at tilintetgjøre det, i Fald du giver efter for en uventet Rigdoms Fristelser og angrer at have stillet den til min Raadighed for Kirkens Bedste. Jeg taler nu kun om Muligheder, min Søn; men den, som brænder af Kjærlighed til Kirken, han haaber ogsaa paa det Umulige og er betænkt paa Alt, som kan gavne den.«

Ak, hvorfor gjøre Rede for dine Grunde? Du er lige saa god, som du er klog og forudseende. Dette véd jeg, og det er tilstrækkeligt.«

»Og jeg tænkte,« vedblev Biskopen mildt,

»jeg tænkte paa din Længsel efter at skilles hernede fra. Dit legemlige Hylster er svagt. mit elskede Barn. Du er ikke bestemt til at leve længe i denne Verden.«

»Jeg haaber det og tænker derpaa med Glæde.«

»Vel den, som kan sætte sig ved Herrens Fødder, medens de Andres Lod er at bestyre Huset! Men ogsaa dette er nødvendigt. Kirken behøver Ordnere og Forsvarere. Jeg længes som du bort fra disse mangfoldige Forretninger, disse Tvistigheder og Kampe, til den stille Betragtning, den taalmodige Forventning. Men i Kampen er min Plads, saa længe min Arm kan føre Sværdet, thi Sandhedens Fjender ere mange og farlige.«

De havde under denne Samtale fortsat deres Gang. De forlod Begravelsespladsen gjennem en Port, i den modsatte Retning af den, gjennem hvilken de vare traadte ind.

Foran dem laa nu i Maanens klare Skin en Slette, som til Højre begrænsedes af en Række Høje, over hvilke Stadsmuren slyngede sit uhyre graahvide Bælte. Baggrunden lukkedes af olivenbeklædte Højder, fra hvis Skygger en Aa traadte ud som, kommende fra den anden Side af Lykabettos, sagte bugtede sig frem mellem høje Siv, enkeltstaaende Pile og Cypresgrupper, og brudt tilbagekastede Maanens Billede, indtil den paa sin Vej til Floden Kefissos skjulte sig bagved den lange, mørke,

i det Fjerne forsvindende Række af gamle Træer, som angav Vejen til Akademia.

Midt paa denne Slette hævede sig en ensom Søjle. Oven paa denne øjnedes en bevægelig Gjenstand, der lignede en Menneskeskikkelse.

Den bevægelige Gjenstand var i Virkeligheden et Menneske, — en Olding med skaldet Isse og graat bølgende Skjæg. Han laa paa Knæ, hældende sig ud over Dybet, og holdt i Haanden et Tov, som om han vilde maale Afstanden til Jorden.

Dette var dog ikke hans Hensigt. Ved Søjlens Fod stod trende Kvinder, af hvilke de to søgte at skubbe hinanden til Side, medens begge kappedes om at strække de Kurve, som de bar, i Vejret. for at fæste dem ved en Jernkrog, med hvilken det nedhængende Tov var forsynet.

»Fromme Simon.« raabte den ene op til Oldingen, »det er kun et Brød og — —«

»Af Vejen med dig,« udbrød den anden; »at du, som er en Kjætterske, blot vover at byde den hellige, rettroende Simon . . .«

Et nyt Puf fra den første afbrød hende.

»Gode Simon, det er mig, Tabitha, Bathyllos's Hustru, Olivenhandlerens, som saa ofte kommer til dig . . .«

»Tabitha er en Kjætterske, hellige Simon. Men jeg er Anastasia, Enken Anastasia, som bor ved Dipylon. Mig kjender du godt. Jeg kommer saa ofte til dig . .«

»Det er kun et Brød og nogle Draaber Vin . . .«

»Det er Gift, hun byder dig, Simon! Jeg er Anastasia, den rettroende Anastasia . . Af Vejen med dig, Slange!«

»Lama ragschu gojim!« hørtes Oldingens Røst, vredt og tordnende. Fordømte Pludrersker! Hvad bestiller I der?«

Nu kom den tredie Kvinde sin Veninde til Hjælp og rykkede Kurven fra Tabitha, hvorved Anastasia fik Tid til at fastgjøre sin ved Tovet, som i det Samme blev trukket i Vejret.

»Se saa,« udbrød Anastasia triumferende til Tabitha, som skyndte sig at tage sin lille Vinflaske op, der under Kampen var falden ud af Kurven og ned i Græsset, »se saa, hvad fik du for din Ulejlighed? Du har baaret Ugler til Athen og Hø til Megara. Har du ikke, hvad?«

Oldingen oppe paa Søjlen tømte den optrukne Kurvs Indhold og kastede den ned til dens Ejerinde.

»Bort herfra, I snadrende Skader,« raabte han derpaa med arrig og grov Røst ned til de kjævlende Kvinder, »ellers — ellers . .«

»Kom,« sagde Anastasias Veninde og greb hendes Arm, »vi tør ikke forstyrre ham længer. Han kan blive vred, og du husker, at han da taler forfærdelige Ord.

Oldingens Trusel virkede saa meget, at de Stridende efter et Par yderligere, meget korte, men saftige Udgydelser skiltes ad. Anastasia tog sin tomme Kurv paa Armen og vendte med sin Ledsagerinde tilbage til Staden, idet de dog gjorde en

lang Omvej, for at undgaa den hedenske Begravelsesplads. Tabitha med sin fulde Kurv styrede nedslagen og bedrøvet sine Skridt mod de i Slettens Baggrund beliggende Olivenhøje, mellem hvilke Bathyllos's, hendes Mands tarvelige Bolig laa.

For omtrent fire Aar tilbage var Petros bleven Biskop i Athen. Kort Tid derefter havde han fra et hedensk Tempel ladet borttage en Søjle og oprejse den paa en Slette udenfor Stadens Mur; man vidste ikke i hvilken Hensigt. Men tvende Ynglinger, som vandrede ud til Akademia, for der at høre Krysantevs, overraskedes en Morgen ved Synet af en Skikkelse, som befandt sig paa den ensomme Søjle og paa en besynderlig Maade bevægede sig deroppe. Forbavsede gik de nærmere og fandt, at Skikkelsen var en Olding, som kastede sig paa Knæ, rejste sig op og atter kastede sig paa Knæ, med Ansigtet vendt mod den nys opstaaede Sol. Han vedblev paa denne Maade, saa længe som de betragtede ham. I Stedet for at fortsætte Vandringen til Akademia, skyndte Ynglingerne sig tilbage til Staden og berettede, hvad de havde set. Rygtet spredte sig med utrolig Hurtighed mellem den nysgjerrige og livlige Befolkning, og i Løbet af hele Dagen strømmede Stadens Beboere, Kristne og Hedninger imellem hverandre, ud gjennem Dobbeltporten, for at tage det nye Fænomen i Øjesyn. Man puffede sig frem, for ikke at komme for sent; Sletten fyldtes med en broget Blanding af Fodgængere, Kjørende, Ryttere og Bærestole, med Borgere,

Fremmede, Børn og Kvinder. Men Hastværket var overflødigt. Endnu ved Middagstid var det langskjæggede, forfærdelig hæslige, for Alle ubekjendte Væsen paa sin besynderlige Plads og fortsatte med korte Mellemrum sine ensformige Legemsbevægelser. Han syntes ikke at have Øje for de Tusinder, som vrimlede omkring Søjlen og betragtede ham med blandede Følelser af Nysgjerrighed, Beundring, Afsky og Forfærdelse. Men hans Ansigt var nu vendt mod Syd, hvorfra Middagssolen sendte sine brændende Straaler.

Hvem var han? De Overtroiske blandt Hedningerne betvivlede, at han var et Menneske; de ansaa ham for et uhørt, forfærdeligt Jertegn, som varslede græsselige Ulykker, et Skinvæsen, som viste sig, for snart igjen at forsvinde. Men Nøglen til Gaaden blev funden, da mod Aften Stadens kristne Præsteskab, anført af Biskopen, med Kors og Faner drog ud til Søjlen, ordnede sig omkring denne, sang Psalmer, faldt paa Knæ og i Kor bad om den Ubekjendtes Velsignelse. Solen var da just ved sin Nedgang, og Oldingens Ansigt var vendt mod Vest; hans nøgne Isse syntes at besidde Heliotropens Natur og at tørste efter den synkende Ildkugles sidste Straale. Først da den var forsvunden bag Aigales Klipper, saa' han ned paa de Forsamlede. Hans Øjne vare stirrende og blodsprængte, hans Skjæg faldt som en lang, sammenfiltret Hængeplante ned over Kapitælen. Han udstrakte sine Arme og mumlede: »Jeg velsigner eder!«

Manden paa Søjlen var en kristen Asket. et af disse Vidundere af Selvplageri, som en misforstaaet Kristendom har avlet omkaps med Indiens Tilintetgjørelse forkyndende Religioner — en af disse Sjæle. som. spaltede lige til Hjerteroden af Modsætningen mellem det Aandeliges og det Verdsliges Fordringer, stræbte at vinde Aandens Fuldkommenhed ved at dræbe sin Natur — maaske en af dem, som, medens de vilde udrydde deres sanselige Tilbøjeligheder, tillige fandt deres eneste Frelse mod en skyldbetynget Samvittigheds fortærende Luer i legemlige Lidelser, og som endelig opmuntredes til at gaa videre paa denne Bane, til at fordoble deres Plager, og til at opfinde det Utænkelige for at forøge disse, fordi de begejstredes af den beundrende Mængdes Tilbedelse. af Helgenglorien i dette Liv og Haabet om en højere Salighed, unævnelige Glæder og ufattelig Vellyst i det tilkommende.

Simon Søjlehelgenen — saaledes kaldtes han — var nu vidt kjendt i den kristne Verden. Man valfartede fra Øster- og Vesterlandet, for at se ham og erholde hans Velsignelse. Glansen fra hans Helgenglorie blev om mulig forhøjet ved en Oplysning af Petros. at han, Søjlemanden, var en Bekjender. en af de faa endnu Levende, som ved den sidste Forfølgelse under Kejser Maximinus heltemodig havde lidt for sin Tro. Hvorfra han var kommen. vidste forøvrigt Ingen, om ikke Biskopen.

Men fire Aar. det vidste Alle, havde Simon tilbragt deroppe paa Søjlens Kapitæl, paa en Plads

af nogle Fods Omkreds, med svimlende Dyb rundt omkring, samt daglig, fra Solens Opgang til dens Nedgang, med visse Ophold gjentaget sine Knæbøjninger. Der sagdes, at han bøjede Knæ tusinde Gange om Dagen. Fire Sommeres Sol havde der udtømt sin Ild paa hans Isse, fire Vinteres Snestorme der raset omkring ham. Hans Dragt var en Bjørnepels og et Reb, som holdt den sammen; hans eneste Bohave Tovet, hvormed han trak den Føde op, som Stadens fromme Kvinder bar til ham. Han var den kristne Befolknings Stolthed; begge de store fjendtlige Partier, Homousianerne og Homoiusianerne, stredes om Æren af at tælle ham i deres Rækker; begge betragtede ham som Athens fornemste Mærkværdighed og Prydelse. Hedningerne derimod afskyede Søjlemanden, efter at han havde ophørt at være Gjenstand for deres Nysgjerrighed. De ofrede jo Blomster og Røgelse til Livets og Glædens Guddomsmagter og bekransede de skjønne Billeder, som Kunsten havde skjænket dem af disse. De Kristne derimod bøjede Knæ for deres Helgeners Benrade. Det forekom derfor Hedningerne ganske naturligt, at de Kristne endnu varmere vilde dyrke denne smudsige, hæslige, forrykte Olding, som dog havde det Fortrin fremfor Benradene og Mumierne, at han var en levende Afgud.

De Hedninger, hvis religiøse Følelse og Skjønhedssans ikke tvang dem til at afsky ham, betragtede ham med samme Ligegyldighed som Tritonen,

der i Aarhundreder havde svunget sin Vejrfane paa Vindenes Taarn ved Torvet i Athen. Søjlehelgenen og Broncetritonen syntes begge at være af samme Stof, i lige Grad følesløse for Solhede og Storm, i lige Grad rodfæstede paa deres snevre Højde.

Men om Simon end var følesløs for Naturens Kræfter, saa var han det maaske ikke for den Dyrkelse, som helligedes ham, thi de Dage, paa hvilke mange Fremmede havde indfundet sig for at begabe ham, viste han sig blid mod de fromme Kvinder, som bar Brød, Vin og Vand til ham; havde han derimod i Løbet af Dagen været lidet bemærket, saa modtog han dem om Aftenen, efter Solens Nedgang, thi først da talede han, med forvirrede Ord og uhyggelige Trusler.

Natten forbeholdt Simon for sig selv. Han behøvede dens Timer, for at samle Styrke til den følgende Dags ensformige Anstrengelser. Efter at han henimod Midnatstiden havde sunget sin Aftenpsalme, maatte Ingen nærme sig hans Søjle. Han syntes at undse sig ved sin Afhængighed af den Naturlov, som byder Hvile vexle med Bevægelse, Søvn med vaagen Tilstand. Men sov han, saa var det Fuglens lette Søvn, thi han vækkedes af den enlige Nattevandrers Skridt og var altid rede til at slynge gyselige Spaadomme efter ham. Baade Hedninger og Kristne skyede derfor at vandre over Søjlesletten om Natten.

Efter at de trende Kvinder havde fjernet sig,

hørte Biskopen og Forelæseren, medens de nærmede sig Søjlen, hvorledes Helgenen, der nu havde sat sig til at spise sin Aftensmad, udstødte en besynderlig, skjærende Lyd, som besvaredes fra en lille Lund paa den anden Side af Aaen. I næste Øjeblik saas en stor, sort Fugl svinge sig over Lunden, rette sin Flugt mod Søjlen og med flagrende Vinger svæve omkring denne, ligesom den havde Lyst til, men ikke vovede at sætte sig ned paa den.

»Kom da, Ravnen min, Ravnen min!« hørtes Helgenens skrattende Røst. »Kom og æd din Nadver! Saa kom da, kom da, Ravnen min, Ravnen min!«

Ravnen besvarede disse Ord med et sorgmodigt og mistænksomt Skrig og vedblev at slaa med Vingerne, medens Helgenen fulgte den med Haanden, i hvilken han formodenlig havde lagt nogle Brødsmuler.

»Saa, vær nu ikke bange! Jeg er ikke vred paa dig længer. Jeg skal ikke dreje Halsen om paa dig. Saa kom da, kom da.«

Tonen, hvori disse Forsikringer gaves, syntes at gjøre Indtryk paa Ravnen. Den slog ned paa Kanten af Kapitælen, men hoppede baglænds, bevægede Vingerne og udstødte nogle hæse Lyd, da Simon udstrakte Haanden, for at fange den. Dens Mistanke var saaledes endnu ikke aldeles overvunden. Men efter at Simon var afstaaet fra Forsøget og havde vendt sig bort, for at fortsætte sit Maaltid, vandt Fuglen lidt efter lidt igjen Tillid

til sin Herres Hensigter. Den kom nærmere og nærmere, hoppede tilsidst hen paa hans Knæ og lod ham frit stryge den ned ad den kulsorte, glinsende Ryg, idet den med stor Graadighed deltog i Helgenens Maaltid.

»Du har været borte hele Dagen. siddet arrig og gnaven der henne i Træerne,« sagde Simon i en venlig bebrejdende Tone. »Jeg avede dig temmelig strengt i Gaar, det gjorde jeg, men saa er du ogsaa saa dum og ulærvillig, at jeg engang imellem bliver rasende og vil dreje Halsen om paa dig. To lange Aar i Skolen. og endnu har du ikke lært Navnet Elpenike!«

Simons Ravn var næsten lige saa berømt som Helgenen selv. De Kristne troede at vide. at den var mere end hundrede Aar gammel. og man berettede, at en Dag, da Simon var bleven forglemt af de fromme Kvinder, som boede i Nærheden af Dobbeltporten. havde Ravnen bragt ham Føde, ligesom det fordum skete ved Elias, den store Profet.

Maaske var den virkelig en gammel Særling, en Methusalem mellem sin længelevende Slægt. som havde overlevet sine Nærmeste og. fremmed for den yngre Ravneverden. tilbragt Aarene i Klipperne og Lundene ved Kefissos. ene og sørgende, indtil den endelig fandt en ny Selskabsbroder af en anden Slægt. fandt en Ven, som i Meget lignede den selv. og til hvem den lidt efter lidt droges af det Sympathiens Baand. denne blide. uransagelige Magt. som giver ethvert Hjerte. endogsaa det mest en-

somme, det koldeste og mest fortørrede, en Gjenstand, paa hvilken det kan udøse den Art af Ømhed, hvoraf det endnu er i Besiddelse.

Den fortrolige Samtale, som Søjlemanden førte med sin Ravn, blev hastig afbrudt, da den Førstes skarpe Øre opfangede Lyden af de Ankommendes Skridt paa Grønsværet. Han havde siddet med Ansigtet vendt mod Olivenlundene i det Fjerne. Nu vendte han sig om, lagde sig paa Maven, og hans skaldede Hoved med det filtrede Skjæg stak frem mellem Kapitælens Løvværk som et hæsligt vildt Dyrs, der spejder gjennem et Krat. Ravnen havde flyttet sig til hans Skulder.

Simon var harmfuld over at blive forstyrret i sit Maaltid. Han havde vel endnu ikke sunget sin Aftenpsalme, men det begyndte at lide stærkt mod Natten, og han vilde være alene. Derfor brølede han allerede i Afstand mod de Kommende:

»Gaa bort, gaa bort! Gaa, siger jeg!«

Men da de alligevel nærmede sig, gnistrede hans Øjne, og han begyndte i en gjækkende Tone:

»Kommer, mine Børn! kommer og hører! Hvorfor skal Øret være fæstet til Hovedet? Riv det af, dumme Menneske, og nagl det til dit Bryst . . .«

Disse Ord udgjorde Indledningen til en af de forvirrede Straffeprædikener, med hvilke han plejede at skræmme enlige Vandrere, som nærmede sig til Søjlen i upassende Tid. Men Simon kom

ikke til at fortsætte. idet han blev afbrudt af en velbekjendt Røst, som raabte:

»Fader Simon, du maa ikke vredes. Det er mig, Petros. som kommer.«

»Ah. det er dig, Petros, Biskopen — Biskopen! Ah!«

»Jeg har opfyldt dit Ønske og bringer min unge Clemens til dig.«

»Hvem er Clemens?«

»Du véd det, Fader.«

»Clemens? Nej.«

»Clemens, min unge Fostersøn, om hvem jeg engang talte til dig, og som du ønskede at faa at se.«

»Ah! Nu husker jeg.«

»Han kommer, for at bede om din Velsignelse.«

Sejlemanden laa en Stund ubevægelig i den Stilling. han havde indtaget, og fæstede sit Blik paa Biskopens unge Ledsager, som nu havde slaaet Kappen til Side og blottet sit af lange. lysebrune Lokker ombølgede Hoved. Derpaa rejste Simon sig paa Knæ. førte Haanden ligesom eftertænkende til sit Skjæg, saa' sig om med spejdende Blikke til alle Kanter og greb endelig sit Tov, hvis ene Ende han flere Gange snoede omkring et af Kapitælens fremspringende Blade.

Ravnen, som begyndte at blive søvnig, forstyrredes af denne Bevægelse, slog med Vingerne, lettede sig og fløj med tunge Vingeslag hen til det

nærmeste Punkt af den halvforfaldne Stadsmur, hvor den satte sig i Skyggen af en Myrtebusk og stak Hovedet under Vingen.

Under den Stilhed, som herskede i disse Øjeblikke, hortes i det Fjerne melodiske Toner, og paa Aaen, der lyste i Maanens Skin som flydende Sølv, kom en Baad, der nærmede sig, til Syne.

I det næste Øjeblik saas Helgenen at gribe Tovet med begge Hænder, svinge sig ud fra Kapitælen og glide ned til Jorden.

Han stod eller rettere han sad nu sammenkrøbet ved Siden af Søjlen foran Biskopen og Forelæseren, hvis Ærefrygt for Helgenen, da han saa' ham saa nær for sine Øjne, man skulde have ventet at finde blandet med Rædsel. Solen havde forbrændt og Stormen torret denne Skikkelse ind til en Benrad, overtrukket med et sortebrunt Skind, paa hvilket Aarerne laa som Strenge og bevægede sig som sammensnoede Orme, medens de gjennemstrømmedes af den ringe Blodmasse, som endnu spredte Liv i denne uhyggelige Skikkelse. Øjnene laa dybt i deres Huler. og Ringene omkring dem lyste med brunrød Glans. Helgenen sad foroverbøjet i en halv knælende Stilling, med Benene trukne op under sig, og støttede sig paa de lange haarbevoxede Arme, som lodes bare af den Bjørnepels, der iøvrigt bedækkede hans Krop.

Petros berørte ærbødig hans Skjæg og hans Knæ, samt hviskede med det Samme i hans Øre: »Fader, vogt din Tunge!«

Den vilde Glans i Simons Øjne blandedes med et Udtryk af Klogskab og hemmelig Forstand. Han nikkede bifaldende og rettede sit Blik paa Clemens.

»Kom til mig! Frygt ikke for mig!« sagde han med umiskjendelig Ømhed i sin Stemme.

Clemens adlød. Han nærmede sig med den dybeste Ærefrygt og bøjede sit Hoved, idet han sagde: »Din Velsignelse, gode Fader!«

Maanen belyste i dette Øjeblik to Ansigter, der havde nærmet sig hinanden: Ynglingens skjønt, blidt og rent, Oldingens vidunderlig hæsligt og skrækindjagende; de nærmede sig hinanden ligesom for tydelligere at vise den grænseløse Afstand, der kan findes mellem Individer indenfor samme Slægt, thi de vare saa forskjellige, saa modsatte, som det typisk Menneskelige adskiller sig fra det Udartede, det, der med Tabet af sit Menneskelige bliver forfærdeligere end det Forfærdeligste, Dyreverdenen har at opvise, og dog — hvem vilde have anet det? — var det den englelige Ynglings oprigtige, varme, inderligste Ønske at blive hvad han var, den uhyggelige, forunderlige Skikkelse, som sad foran ham og lagde sin ene Haand paa hans Lokker, medens den andens sammenskrumpne, med lange Negle bevæbnede Fingre strøg over hans Kind.

For Clemens forsvandt det Gyselige i Synet for det Hellige, som han lagde ind deri. For ham var denne Olding skjøn.

Men under dette Optrin følte Petros sig meget urolig. Han frygtede for, at Søjlemanden skulde

sige Noget, som han ikke burde. Han skyndte sig derfor at afbryde det med følgende Ord:

»Fromme Fader, jeg har nu opfyldt dit Ønske om at se min unge, højt elskede Søn. Og han har ogsaa modtaget, hvad han higede efter: din Velsignelse. Det er paa Tide at lade dig i Ro.«

Søjlemanden støttede sig med den ene Haand til Jorden; den anden førte han til sine Øjne, som om han var blændet af Maanens Klarhed.

»Clemens,« sagde Biskopen, »jeg har nogle Ord at sige den Hellige i Fortrolighed. Gaa forud og vent mig ved Stadsporten.«

Vant til at adlyde, bød den unge Præst den gamle Helgen et ærefrygtfuldt Farvel og fjernede sig over Sletten.

En Stund forløb i Tavshed, medens Simon førte Haanden hen over sine Øjne. Han fjernede fra dem en Fremmed, som i lang, lang Tid ikke havde vist sig dér, — en Taare, afpresset af ømme Følelser. Derefter sagde han, idet han saa' sig om:

»Hvorfor gik Filippos?«

»Nævn ikke dette Navn, min Fader!« bad Petros med en vis Uro, skjønt Ingen kunde høre dem. »Jeg vovede ikke at lade ham blive her, thi du formaar ikke at vogte din Tunge.«

»Du har Ret,« sagde Gubben, idet han lagde begge Hænder paa sin Isse. »Naar jeg har knælet længe, bliver jeg saa underlig heroppe. Det suser og bruser i min Hjerne. Men lad mig faa ham at se igjen! Jeg skal nok tage mig i Agt. Han

hedder nu ikke Filippos. men Clemens: han er ikke længer Elpenikes Søn — vist ikke!«

»O,« vedblev han ved sig selv, »hvor han ligner hende! Elpenike i Brudedragt med Myrtekrans paa sine Lokker! Elpenike i Ligdragt med Sellerikrans om sin Pande! Elpenike i Ligdragt — Elpenike!«

Simons Jernbryst hævedes af et dybt Suk, som lignede en Dødsrallen; han vendte sig og hældede mod den kolde Søjle sit gyselige Ansigt, sin brændende Pande og sin Kind, som bar Vidne om det nye Underværk af endnu en Taare.

»Berolige dig, Fader!« sagde Petros, som nu først var bleven Helgenens oprørte Tilstand vár. »Hører du ikke? Der nærmer sig Mennesker. Der kommer en Baad paa Aaen. Lad Ingen se, at du har forladt din Plads deroppe.«

Petros's Paamindelser understøttedes af en Cithers Toner, som ledsagede en livlig, klar og melodisk Sang, stundom afbrudt af Latter og glade samtalende Stemmer. Baaden, fra hvilken man hørte disse Toner, nærmede sig med sagte og jævne Aareslag i det sølvglinsende Vand.

Biskopens Ord egnede sig fuldkommen til igjen at bringe Simon til Bevidsthed, thi de talte til hans asketiske Ærgjerrighed. Han rejste sig op, sendte et skarpt og hastigt Blik hen mod Aaen, greb Tovet, skjød det over til den Side af Søjlen, der laa i Skygge, og klatrede med en Abes Behændighed op til Kapitælen. Kommen derop, indtog

han sin sædvanlige Stilling, stak Hovedet ud mellem Kapitælens Løvværk og sagde i en fortrolig, indtrængende Tone:

»De kan ikke have set mig, Petros.«

»Nej, du kan være rolig.«

»Petros, Filippos er Kristen?«

»Ja vist.«

»Filippos er jo døbt? Filippos er jo Præst?«

»Ja.«

»Herligt, herligt! Saaledes vilde jeg have det. Lille Lam, som vi reddede ud af Ulvens Kløer! Lille Lam, som vi bar hjem til den rette Hyrde! Petros, lad mig atter gjense det lille Lam! Vær ikke bange! Jeg skal vogte min Tunge. Lad ham komme før Solnedgang; du véd, at jeg ikke taler før Solnedgang.«

»Jeg skal hver Aften sende Clemens herud med et Brød og et Bæger Vin.«

»Petros, du er en god Søn. Tusindfold Velsignelse over dig, min gode Petros! Men hvorledes er det? Er det den Forhadte, som lader Klokkerne ringe i Staden?«

»Krysantevs? Du mener ham, ikke sandt?«

»Jo. Er ikke han og Hedningerne paa Ny Herrer i Staden?«

»Hvad siger du? Den Højeste forhindre, at en saadan Tid nogensinde skulde vende tilbage!«

»Eller fejre I nu hver Nat Martyrernes Fest?«

»Hvad har vakt disse Forestillinger hos dig, min Fader?«

»Have I ikke i de to sidste Nætter været samlede derovre?« sagde Simon og strakte Haanden ud mod Olivenskovene. »Har jeg ikke hørt de Trofastes Psalmer lyde. som kom de dybt nede fra Jordens Skjød? Det er jo som fordum, da vi forfulgtes for vor Tro og fejrede Herrens Fest i Huler og Gravkamre. Herlige Tid!«

Og Søjlehelgenen begyndte at synge en af disse Psalmer — i Begyndelsen med sagte Røst, som om han havde villet efterligne den Lyd, hvorom han havde talt — derpaa med stærkere og stærkere Stemme, som om han vilde overdøve de glade Toner fra den sig mere og mere nærmende Baad:

Guds Navn er kjendt i Judaland, forherliget i Israel;
han Sion til sin Borg har valgt. i Salem slog han højt sit Tjeld.
Han knuser Buer, Spyd og Sværd,
de Stolte synke for hans Fod,
og brat forstummer Verdens Færd
af Rædsel for hans Vredesmod.

Se Røverbjerget, i sin Grund det vakler for hans hvasse Syn,
og Krigerskarer sænke mat hvert Vaaben for hans Øjes Lyn.
Se Vognen standser med sit Spand,
og dødt er Stridstrompetens Bud,
og sænkt i Dvale Hest og Mand —
blot ved et Vink af Jakobs Gud.

Petros's Ansigt udtrykte den største Spænding i Anledning af den Opdágelse, han troede at have gjort ved Helgenens Ord om den natlige Gudstjeneste. Men da han indsaa, at det ikke vilde føre til Noget at æske videre Oplysninger herom af Simon, og da han desuden vidste, at denne, saasnart han havde fordybet sig i sine Yndlingspsalmer, ikke vilde forstyrres, saa besluttede han at fjerne sig i Stilhed, saa meget mere som Clemens ventede ham ved Stadsporten, og Natten var langt fremskreden.

Han vandrede med langsomme Skridt hen over Sletten, paa hvilken hans Skikkelse, hyllet i den vide Kappe, kastede en fantastisk Kæmpeskygge. Der gik i Athen et Rygte om, at man havde set en Skygge paa Jorden, ligesom af et Menneske — men uden at et saadant eller nogen anden levende Gjenstand kunde opdages — langsomt over Sletten nærme sig Dobbeltporten, og der hæve sig i Vejret som en Taageskikkelse og pludselig forsvinde. Maaske havde Fortællerens Indbildningskraft ikke skabt dette Syn af noget Andet end af en forbi Maanen sejlende Sky; eller maaske havde den dumpe, ubestemte, trykkende Frygt, der lig en tung Luft hvilede over Befolkningen, fundet Udtryk i dette Sagn. Men Enhver, der i dette Øjeblik havde set den enlige Vandrer, som skred hen over den frygtede Slette, kunde være bleven grebet af en lignende Anelse og have følt, at en ond Aand, der havde taget sig dette Væsens Skikkelse paa, nærmede sig den slumrende Stad.

Sangen, Citherspillet og den muntre Larm, der nys havde gjenlydt, var, overdøvet af Simons stærke og andagtsfulde Sang, pludselig forstummet, og kun de jevne Aaretag hørtes fra Aaen, medens Baaden gled fremad paa sin lyse, rolige og bugtede Vej mellem Pile og Cypresser. Det glade Selskab, som var samlet i den, havde for nogle Øjeblikke hørt op med at le og synge og lyttede nu for Afvexlings Skyld til Søjlemandens Sang.

Baadens Forstavn var prydet med Roser; Blomsterkjæder hang omkring dens Sider; tvende Drenge, smukke som Hylas og Ganymedes, førte Aarerne; Praxinoa, den henrivende Hetære, sad som Herskerinde ved Roret; Olympiodoros, den guddommelige men af en utaknemmelig eller glemsom Efterslægt forglemte Digter, laa skjødesløst udstrakt paa svulmende Puder, med Hovedet i Praxinoas Skjød, og sværmede smilende, lykkelig og halvberuset omkring mellem Maanen, Stjernerne og de sejlende hvide Skyer; Palladios, Sangeren, som lige var forstummet, sad ved Siden deraf med den ene Arm omkring sin Cither og den anden omkring Livet paa en femtenaarig, sortøjet syrisk Danserinde, og lyttede med ironisk Begejstring til Søjlehelgenens skurrende Sang; Karmides, indsvøbt i en folderig Kappe, laa omtrent i samme behagelige Stilling som hans Ven Olympiodoros, men i Stedet for at vælge en lige saa tillokkende Hovedpude i Myros Skjød, havde han, med Albuen støttet mod Rælingen, bøjet sig ud over denne og morede sig med at betragte Maa-

nens Billede nede i Dybet og dyppe Fingerspidserne i den kolde Bølge; Myro havde taget Kransen af hans Hoved, for at flette Violer i dens Roser, og kastede engang imellem, ligesom det øvrige Selskab, et Blik over til Søjlen og lo eller forsøgte at le, ganske som det øvrige Selskab, ad den besynderlige skrattende Sang, der alligevel, alvorlig som den var, gik igjennem Marv og Ben og i de Følelser, de Tanker, den vakte og udtalte, i saa høj en Grad stak af mod de sorgløse Omgivelser, den tavse Egn, den milde Himmel og den skjønne Nat med dens magiske Lys.

Thi Simon sang om Noget, som er jammerfuldt og sønderknust, om en Skabning i Naturen, som ikke deler dennes Harmoni, hvis Ben henvisne, hvis Lemmer brænde af en syndefuld Bevidstheds fortærende Ild, og som brøler i sit Hjertets Angst, naar den ser, at dens Synder, lig stormende Bølger, slaa sammen over dens Hoved.

Simon sang om en streng og forfærdelig Gud, hvis Vrede Ingen kan stille, som flytter Bjergene og bevæger Jorden, saa dens Støtter skjælve, som taler til Solen, saa den ikke staar op, og forsegler Stjernerne; som sender sine Engle med Vredens Skaaler hen over Verden, for at omstyrte Hedningernes Stad, det store, det glade, af Silke, Guld og Skarlagen lysende Babylon, saa at Lys og Lysestage ikke mere skal lyse der, Bruds og Brudgoms Stemme aldrig mere vorde hørt derinde . . .

Da denne Sang var forstummet, hørtes paa Ny fra den blomstersmykkede Baad Citherens Toner, som ledsagede følgende Dithyrambe:

Svende og Møer!
Herlig er Livets
rødmende Morgen.
Luftige, lyse.
smilende Timer
svæve i lette
flygtige Rækker
hen over Ungdommens
blomstrende Vaar.
Hurtig, ak hurtig
ile de fagre
himmelske Væsner,
hastende mod det
straalende Fjerne:
medens jer egen
jublende Skare
føres af Skjæbnen
bort til et modsat
Mørke og Mulm.
Iler, o iler,
Møer og Svende,
iler at bryde
Kjæden den lette.
iler at slynge
Nydelsens Lænker
om de olympisk
smilende ømme
flygtige Børn!
Husk, af vor ene
dirrende Vægtskaal
tager bestandig
Moren den grumme

Glædernes gyldne
tilmaalte Lodder,
for i den anden
synkende Vægtskaal
atter at kaste
slappede Sansers,
mattede Kræfters,
Savnets og Sorgens
tyngende Bly.
Hurtig som Faklen
gribes og gaar fra
Haand og til Haand i
Panathenæernes
natlige Fester,
skulle I give
Ungdommens evig
brændende Fakkel
til de bag ved jer
ilende yngre
blussende Slægter,
medens I selv skal
graanende bo i
skumrende Skygger,
synke i Gravens
hæslige Nat.
Kindens som Engens
Blomster skal visne;
bølgende Lokker
tyndes som Lundens
høstlige Kroner;
straalende Blikke
slukkes som Festens
osende Lamper.
Iler, o iler,
Svende og Møer,
Møer og Svende,

iler at tømme
Glædernes Nektar!
Kranser Pokalen!
Kryst til det endnu
sværmende Hjerte,
Pige din Yngling,
Yngling din Mø!

Petros var vendt tilbage til sit Palads og havde sagt Godnat til den unge Forelæser, som havde ventet paa ham ved Stadsporten og nu begivet sig til sit i Peristylen beliggende Sovekammer.

Petros var atter alene i sit Studereværelse. Skjønt han under hele den forløbne Dag havde været i streng Virksomhed, følte han endnu ikke Trang til Hvile. Han forsøgte at samle sin Opmærksomhed paa Tertullians Bog, som laa opslaaet paa hans Bord, og hans Øje faldt paa følgende Ord, disse mærkværdige, vildt kraftige Paradoxer, i hvilke Troen har affattet sin Friheds- og Uafhængighedserklæring mod Viden:

»Guds Søn er korsfæstet. Det er beskæmmende og derfor Intet at skamme sig over.«

»Guds Søn er død. Det er utroligt og netop derfor troligt.«

»Og begraven stod han op fra de Døde. Det er vist, fordi det er umuligt.« *)

---

*) Originalens Kraft kan ikke gjengives i Oversættelse. — „Crucifixus est Dei filius; non pudet, quia

Men skjønt den Læsendes Villie og det Læstes ildfulde Veltalenhed forenede deres Kræfter, vare de ikke i Stand til at trænge de Tanker tilbage, som Biskopen havde bragt med hjem i sin Sjæl. Han slap Bogen og vandrede længe op og ned i Værelset.

Førend han endelig begav sig til sit Sovekammer, havde han aabnet det ved Siden af Bordet, under Bogkassen staaende Skab, fremtaget en lille Flaske af Sølv og en større af Glas, hældt nogle Draaber af den første, som indeholdt en Sovedrik, ud i den sidste, som indeholdt en let, uskyldig Vin, samt derefter stillet begge Flaskerne tilbage paa deres Plads og lukket Skabet.

Efter tre til fire Timers Søvn var han atter vaagen for sine Tanker. Han forlod sit Leje i Morgendæmringen, netop samtidig med, at Evfemios, den korthalsede Presbyter, kroget og indhyllet i sin Kappe, med en Lampe og et Nøgleknippe i den ene Haand samt et Lerkrus i den anden, gik over en lille mørk Baggaard, der laa bag ved Peristylen, og standsede udenfor en Kjælderdør, som han, efter at have sat Lampen fra sig paa en Bænk, aabnede ved Hjælp af en stor Nøgle.

Paladsets gamle Natvægter, som paa éngang

---

pudendum est. Et mortuus est Dei filius; prorsus credibile est, quia ineptum est. Et sepultus resurrexit; certum est, quia impossibile est.“

var Kirkebetjent og biskoppelig Tjener, sad, indsvøbt til Næsen i en grov Kappe, paa den samme Bænk, grundende ved Siden af sit Timeglas og sin Hornlygte. Han dukkede med Munden op af Kappen, vendte sig til Evfemios og sagde:

»Broder, det har været en fortrædelig Nat, denne her. Jeg har dernede fra hørt hans Sukke og Jamren, og det var mig forskrækkelig svært ikke at give ham Vand. Hvad har han da gjort?«

»Han fornægter Kirken,« svarede Evfemios, idet han atter greb Lampen og gik ned ad Kjældertrappen.

Niende Kapitel.

Filosofens Hjem.

Nedenfor Akropolis's østlige Skraaning strakte sig fra Nord til Syd den smukke Tripodgade, hvis vestre Husrække, begyndende ved Prytanernes Palads og endende ved Perikles's Odeum, udgjorde en uafbrudt Kjæde af monumentale Bygninger, medens den østre Række bestod af Privathuse, opførte i let Stil og kun et eller to Stokværk høje, for ikke ved deres Størrelse at formindske Indtrykket af de første, der, ligesom Hellenernes offenlige Bygninger

i Almindelighed, mere udmærkede sig ved ædle Former end ved kæmpemæssigt Omfang.

Af Tripodgadens Pragtbygninger staar tilbage endnu den Dag i Dag en rund, taarnagtig, af korinthiske Halvsøjler omgiven Bygning med sirlig Arkitrav, en Frise, smykket med Billedhuggerarbejde, der forestiller Dionysos's Æventyr paa Sørøverskibet, samt hvælvet med Tag, som øverst oppe prydes af en Akanth med frodige, yndefuldt nedhængende Blade. En Indskrift oplyser, at denne Bygning skal forevige Athenienseren Lysikrates's og hans Stammes, den akamantiskes, Sejer i en tragisk Korstrid.

Dette smagfulde Mindesmærke over en Triumf i Skjønhedens Verden — og selv en saadan — har nu i Løbet af mange Aarhundreder staaet indeklemt mellem de mørke, snavsede Mure af et Kapucinerkloster, lignende der en smilende Barndomserindring, som dukker op i en grublende, mørk og indesluttet Sjæl. Munkene have benyttet det til Marterkammer og Fængsel. Skjæbnen leger, som en Kunstner, med Kontraster. Lige overfor dette Monument, paa den anden Side af Gaden, laa Krysantevs's Hus. Ikkun to Stokværk højt, havde det en stor Udstrækning og indesluttede foruden Avlaen og Kvindegaarden en ikke ubetydelig Have. Greb man den forgyldte Broncering, som smykkede Porten, og ved Banken med denne tilkjendegav sit Ønske om at komme ind, saa lukkedes der snart op af en gammel venlig Tjener, og man traadte ind i en lang, halvmørk Korridor, som Dag og Nat oplystes af en

Lampe. Korridoren lukkedes i den modsatte Ende af en anden Dør. Naar denne aabnedes, viste der sig et overraskende smukt, af Himlens Klarhed overstraalet Perspektiv. Man stod da i den aabne Avla, hvis joniske Søjler af pentelisk Marmor tegnede sine hvide, luftige Linier mod en i klar, mørkerød Farvetone holdt Baggrund, og bare et gjennembrudt, omkring det øvre Stokværk løbende Galleri. Avlaen, i hvis Midte der stod et Alter med stadig brændende Røgelse, omgaves paa tre Sider af denne Søjlegang, bagved hvilken Døre førte til Værelser af forskjellig Art: Modtagelsesværelser, Gjæsteværelser, Sovekamre, Badeværelser o. s. v. Den fjerde Side — den, der vendte lige mod Indgangen — optoges af tvende større Værelser: Kunstkabinettet og Bibliotheket, begge kun adskilte fra Avlaen ved violette Draperier, der sædvanlig vare trukne til Side, saa at man saa' deres Væggemalerier, der vare holdte i en harmonisk Vexel af lyse Farver, og deres med forskjellige Marmorruder indlagte Gulv. Begge disse Værelser adskiltes ved en bred, lige overfor Korridordøren beliggende Aabning, hvorigjennem Udsigten forlængedes over den bag Avlaen kommende Kvindegaard, som prydedes af et Springvand, omgivet af Blomstervaser, og aabnede sig ud mod Haven, hvor Perspektivet endte med en skyggefuld Gang af løvrige Træer, beskaarne hist og her, for at lade Solskinnet falde paa en Billedstøtte eller brydes i Perleregnen fra et plaskende Springvand.

Dagen efter at Clemens i Biskopens Selskab havde besøgt den berømte Søjlehelgen, hændte det omtrent ved den tiende Time*), at Dørhammeren paa Krysantevs's Hus dundrede med usædvanlig Heftighed. Den gamle Dørvogter saa' ud igjennem sit lille Kighul og opdagede, at den, der foraarsagede denne Larm, var en alderstegen Mand i meget tarvelig Dragt. Dørvogteren i Krysantevs's Hus var i mange Henseender forskjellig fra sine Embedsbrødre. Først og fremmest var han ikke Evnuk, men lykkelig Famliefader med Hustru og mange Børn; for det Andet var han af sin Herre formanet til at vise sig lige høflig mod enhver Besøgende, og for det Tredie laa det ikke i hans Temperament at antage det vrantne Væsen, som, hvis vi skal tro de gamle Komedier, var et staaende Træk hos Datidens Dørvogtere. Men særlig Forkjærlighed og yderlig Ærbødighed nærede han for Alle, som bar Skjæg og Filosof-Kappe — thi hans elskede Herre var jo Filosof, skjønt han ikke bar Filosof-Kappe — og med den Gubbe, som nu tog i Dørhammeren, forholdt det sig netop saaledes, at han baade var skjægget og iført den filosofiske Kappe, skjønt Kappen var af groveste Sort. Vor Dørvogter skyndte sig derfor at lukke op.

»Hvem søger du?« spurgte han.

---

*) Omtrent Klokken 5, efter romersk Tidsregning, som paa denne Tid tillige med mange andre romerske Skikke havde gjort sig gjældende i Grækenland.

»Gaar jeg rigtig? Jeg søger Krysantevs, Arkonten.«

»Dette er Krysantevs's Hus. Men han er ikke hjemme.«

»Naar ventes han hjem?«

»Derom kan jeg ikke give dig sikker Underretning. Men har du Tid til at vente paa ham, er du velkommen over hans Tærskel.«

»Jeg takker dig.«

»Saa vidt jeg kan se, er du en Fremmed her i Staden — maaske en langvejs Rejsende?«

»Saaledes er det.«

»Maaske gammel Ven af min Herre?« vedblev Dørvogteren, som af lutter Velvillie udsatte sig for at synes nysgjerrig.

»Nej,« svarede den Fremmede. »Jeg kjender ham kun af Rygte.«

»Ja, hvem gjør ikke det?« sagde Dørvogteren med en vis Stolthed. »Men du er altid velkommen. Min Herre er glad ved at se fremmede Filosofer i sit Hus.«

Under denne Samtale havde Dørvogteren lukket Døren til Gaden og ledsaget den Fremmede til den modsatte Dør. Han aabnede denne, bød Gjæsten træde ind i Avlaen, vinkede med det Samme ad en ung Slave, der gjorde Tjeneste som Atriensis, og vendte derpaa tilbage til sit Portkammer.

Okos, den unge Slave, Dørvogterens Søn, en Yngling med et glad Aasyn og belevent Væsen, underrettede den Fremmede om, at det turde vare

noget længe, inden hans Herre kom hjem; det var derfor hans, Okos's, Pligt at vise Gjæsten, hvor han kunde finde Badekammeret, dersom han vilde bade sig, Bibliotheket, dersom han vilde læse, eller et afsides Gjæsteværelse, dersom han var træt og foretrak et saadant fremfor Løjbænkene i Avlaen.

Den Fremmede valgte Bibliotheket. Han vistes derhen, betragtede en Stund de skjønne Malerier, rystede ved Synet af dem paa Hovedet, tog derpaa en Papyrusrulle og slog sig ned paa en magelig Løjbænk, for at læse. Nogle Øjeblikke derefter traadte en Dreng, Okos's yngre Broder, ind og stillede ved Siden af Gjæsten et lille rundt Bord med Frugter, Bagværk og tvende Krystalflasker, den ene fyldt med Vin, den anden med Vand, nylig hentet fra Kilden i Haven. Efter at dette var sket, gik Drengen ud, men vendte snart tilbage med friske vellugtende Blomster, som han, i Stedet for nogle andre, endnu ikke visnede, satte i en Blomstervase, som stod under Draperiet ved Indgangen til Værelset. Efter at han paa denne, i dette Hus sædvanlige Maade havde sørget for den ubekjendte, meget tarvelige Fremmedes Velbefindende, fjernede han sig.

Da Dørvogteren lukkede op for den Ubekjendte, havde han ikke iagttaget, at denne, medens han bankede, vexlede et fortroligt Blik med den gamle Olivenhandler Bathyllos, som stod paa Gaden et Stykke derfra, med Forbavselsen tydelig malet i sit Ansigt, samt at ikke langt fra Bathyllos stod tvende

Mænd, den ene Præst, som hviskede til hinanden og betragtede den Fremmede med skarpe Blikke.

Disse to Personer havde udenfor Prytanernes Palads tilfældigvis mødt den Fremmede og havde derpaa vendt om og fulgt efter ham i kort Afstand. Den Fremmede. som var en temmelig skarpsynet Mand. havde mærket, at han var Gjenstand for deres Opmærksomhed, men havde, uden at vise noget Tegn til Uro, ganske rolig fortsat sin Vej, indtil han standsede udenfor Krysantevs's Hus.

Den ene af de to var en kejserlig Agent — et Slags Brevpost og tillige Spion — som den foregaaende Dag var ankommen til Staden med Breve til Prokonsulen.

»Bah,« fortsatte Agenten sin Samtale med Præsten, idet de fjernede sig ned ad Gaden, »du siger, at du har set ham to Gange; jeg siger, at jeg har set ham hundrede Gange. Hvis denne Gubbe er Athanasios, saa maa du skjære Næsen af mig, til retfærdig Straf, fordi den har lugtet saa forkert. Det er for latterligt! Til hvilken By jeg nu kommer, i Evropa, Asien eller Afrika, saa har man nylig set Athanasios. Man behøver kun at være ubekjendt paa Stedet og have nogle Rynker i Ansigtet, for strax at være Athanasios, ham og ingen Anden. Det er med ham som med Jerusalems Skomager, som Bonderne paastaa at se i hver en gammel Stodder, der stryger igjennem deres By.«

»Naa, naa.« bemærkede Evfemios, »jeg sagde ikke, at han er Athanasios, men at han lignede ham. Det skader imidlertid ikke at have Øjnene med sig.«

»Øjnene? Ja, dem glemmer jeg aldrig hjemme, lige saa lidt som Ørene, vær vis derpaa, ærværdige Presbyter! Og mine Øjne sagde mig, at denne Gubbe er en Spurveunge mod Athanasios.«

»Men du véd, at der gives visse Midler, som kan forandre . . forynge Udseendet. Man farver for Exempel Haaret med Lixivium, man — — —«

»Hør engang!« afbrød Agenten ham og standsede. »Betragt mig nøje! Hvor gammel tror du jeg er?«

»Omtrent halvhundrede Aar,« gjættede Evfemios.

»Min Ven, jeg er i Dag virkelig halvtresindstyve Aar. I Morgen er jeg maaske halvfjerds, i Overmorgen tyve. Men ellers er jeg født for tredive Aar siden. Du bærer Hø til Megara, hvis du vil lære mig, at der findes en saadan Kunst.«

»Ved Englenes Skarer! Du forbavser mig, min Ven. Den Kunst var værd at lære. Min bedste Ven, jeg slipper dig ikke, før du giver mig nogen Undervisning deri. Forøvrigt betvivler jeg ikke, at du har fuldkommen Ret angaaende Gubben. Det sluttede jeg strax deraf, at han gik ind i Ærkehedningens Hus. Dertil vilde dog Athanasios sikkert aldrig overtale sig, om han end ikke tager i Be-

tænkning at hylle sig i Filosof-Kappe og at lade Skjægget voxe. Manden er uden Tvivl en Filosof, en af de hundske, at dømme efter den grove Kappe. Men nu angaaende den mærkværdige Kunst, saa . . .«

»Er den aldeles overflødig for dit Vedkommende?« bemærkede Agenten leende, »thi om du kun lader Halsen blive hjemme, naar du gaar ud, saa er du tilstrækkelig uigjenkjendelig. Ha ha ha! Tilgiv mig! Jeg vil ikke saare dig. Naar man af Naturen er opvakt, saa kommer slige Indfald af sig selv.«

Vi forlade de to Samtalende, Præsten og den hemmelige Agent, og vende tilbage til Filosofens Hus. Men denne Gang standse vi ikke i Avlaen, hvor vi forlod den mystiske Fremmede, men fortsætte vor Vej til Kvindegaarden.

Ligesom Avlaen, omgaves denne af joniske Søjler, som bar en med Billedstøtter smykket Altan, paa hvilken man traadte ud fra det øverste Stokværk. Fraset visse Mellemrum til fri Passage, var Altanen opfyldt af Pragtvæxter og overtrukket med et fint, fra Gaarden umærkeligt Net, indenfor hvilket der flagrede Sangfugle og andre Fugle, paa hvis metalglinsende Fjer Naturen havde ødslet sine mest skinnende Farver. Jorden eller rettere Gulvet — thi disse Gaarde vare i de fleste Maaneder af Aaret Beboelsesrum med Himlen til Tag — var rudeformet belagt med sorte og hvidgule Stene, med Undtagelse af Midten, som bedækkedes af en Græs-

plæne, over hvilken det ovennævnte Springvand kastede sine Straaler i et Marmorbassin. I Nærheden af dette træffe vi Krysantevs's Datter Hermione og nogle Veninder, der ere paa Besog hos hende.

Aftenen er smuk. Himlen hvælver sig høj og skyfri over denne indtagende, fra Stadens Larm afsondrede Plads, hvor Blomster dufte og Fuglesang blandes med Plasken af Kaskader. Solen skinner endnu paa den østre Søjlerække og Springvandets øverste Bue; Varmen er saadan, at Kjøligheden i Springvandets Nærhed behager, uden at man attraar den fulde Skygge, som den vestre Søjlegang frembyder. Et Bord med de lette Lækkerheder, hvorpaa den græske Kogekunst var saa opfindelsesrig, samt nogle lange divanagtige Løjbænke, med Bolstrer, overtrukne med mørkegrønt, fløjelsagtigt, sølvbroderet Tøj, ere stillede mellem Blomstervaserne nær ved Bassinet. Her hvile de unge Kvinder under glad og fortrolig Samtale, medens Alkmene, Hermiones Hebe-agtige Kammerpige, svæver om mellem Blomsterne og vander dem fra en Urne, som hun engang imellem fylder under Springvandets Straaler.

Den rene Himmel, den indtagende Søjlebygning, Billedstøtterne og Vaserne, det plaskende Springvand, og i disse Omgivelser den smukke Gruppe af unge Kvinder, klædte i de simpleste, kyskeste og ædleste Dragter, som nogensinde have ombølget kvindelig Ynde, alt dette dannede et for Antiken

ejendommeligt Maleri af klare Linier, rolig Skjønhed og ideal Poesi. Den gammelhelleniske Dragt var paa Ny bleven anlagt af mange Atheniensere, for hvem Fortidens Minder vare blevne kjærere end nogensinde, saaledes som det altid gaar i Tider, hvor en løssluppen uforsonlig Kamp mellem forskjellige Verdensanskuelser fremkalder de skarpeste Modsætninger ved Siden af hverandre. Hermione bar en snehvid Kiton af ægyptisk Sindon, fæstet med en Agraf over den venstre Skulder og forsynet med lange Overstykker, der fra Halsen faldt ned som Slag over Brystet og Ryggen, og næsten skjulte det lyseblaa, guldstukne Bælte, som holdt Kitonen sammen om Midien, hvorfra den fodsid, i rige naturlige Folder faldt ned over de sandalprydede Fødder. Ærmerne paa denne Klædning vare meget vide, opskaarne fra Skuldrene og løst holdte sammen med smaa Guldspænder, saa at undertiden kun en Stribe, undertiden hele Rundingen af de ædelt formede Arme med deres marmorfaste, blændende, i blegt Rosenrødt faldende Hud blev synlig. For yderligere Bekvemmeligheds Skyld ved Paaklædningen var Kitonen ogsaa opskaaret under den venstre Arm ned til Livet, men her holdt sammen med en tæt Rad Agraffer. En smal Purpurgarnering omgav dens nederste Del og forhøjede Indtrykket af Foldernes plastiske Fald.

Hermiones rige, mørkebrune Haar var ikke skilt, men naturlig ordnet som paa et lokket Drengehoved og holdt sammen af et simpelt, diademagtigt

Baand. Under dette delte det sig midt over Panden i tvende lange Bølgelinier, som nærmede sig hen mod de fint tegnede Øjenbryn og endte bag disse med smaa krøllede Lokker, medens Haaret bagtil i en Flod af lange glinsende Bølger faldt ned over Hals og Skuldre.

Af de øvrige tilstedeværende Damer vare de to klædte omtrent som Hermione, men bar over den hvide Kiton en anden kortere, der hos den ene var saffran-, hos den anden ametystfarvet.

Den tredie var en smuk Brunette i romersk Toilet: den unge Julia, gift med Krysantevs's Ven, den jovianske Gardetribun Ammianus Marcellinus, som har gjort sit Navn udødeligt ved en værdifuld Historie over sin Tid.

Julia var født i Galliens Hovedstad Parisii, hvis Navn dengang endnu ikke havde en saa verdenshistorisk Klang som nu. Hun havde opholdt sig der, endnu efter at den unge Cæsar Julianus var flyttet derhen med sit fordringsløse Hof. Hun kunde fortælle, og hun gjorde det gjerne, om den isnende Forfærdelse, som de allemanniske Barbarers Fremtrængen havde vakt i Gallien, om den almindelige Jubel over Provinsens Frelse ved Julians Heltemod, om den Velstand, Hygge og Tryghed, som nu under hans retfærdige, kraftige og velvillige Styrelse lykkeliggjorde det nys saa lidende, udarmede Land. Med ét Ord: Ammianus Marcellinus's Mage beundrede Julianus, og denne Beundring var mellem hende og Hermione det første

Tilknytningspunkt for et Venskab, der blev inderligere, jo mere de lærte hinanden at kjende, og endvidere styrkedes af fælles Ærefrygt for den gamle Religion, fælles Kjærlighed til Visdom og Skjønhed.

Ismene og Berenike vare indfødte Athenienserinder og Hermiones Barndomsveninder, endnu ligesom hun fri for Hymens Baand — Berenike en mørklokket Pige med sjælfulde Træk og rolig Værdighed i sin Skikkelse, Ismene en blond smilende og barnagtig egensindig Sextenaarsmø, hvis Ansigt var det klareste Speil for et glad, sensibelt, af Luner behersket Temperament, og hvis Holdning og Adfærd med megen Livfuldhed forbandt megen Ynde og uskyldigt Kotetteri.

»Hvad synes du om den lille Vise, min Julia?« spurgte Ismene, idet hun lagde Lyren bort og løftede sine smaa Fødder op i den bløde Løjbænk, mod hvis grønne Grund Sandalernes Perler glimrede. »Har du hørt den før?«

»Nej,« svarede Julia; »dens Melodi er simpel men uforglemmelig smuk. Jeg slutter deraf, at den er meget gammel.«

»Du dømmer rigtig,« sagde Hermione; »det er et Skud af Simonides's Vinstok.»

»Og hvis jeg havde sunget den i min Bedstemoders Bedstemoders Tid,« afbrød Ismene hende, »saa vilde jeg være blevet udlet, fordi jeg kunde synes om en saa gammel, af Mode gaaet Vise. Ser du, i min Bedstemoders Tid, da havde Verden Smag.

Da bar Damerne en Haarpynt, høj som Vindenes Taarn, og Mændene Skjønpletter, som gjorde dem aldeles uimodstaaelige ... Fy, Alkmene! Ser du ikke, at en Sommerfugl sidder i den Blomst der? Tror du, at en Blomst tørster, saa længe den kysses af en saa smuk lille Kavaler? Vent, til den er fløjet! Den flyver snart, thi Sommerfugle er ustadige og troløse, Alkmene, men at drukne dem for den Sags Skyld var i al Fald for haard en Straf. Det er deres Natur at være troløse — begriber du ikke det, enfoldige Pige?«

»Julia,« sagde Hermione, »nu er Touren til dig at forelæse det nye Digt, som du har oversat paa vort Sprog, af din romerske Ovidius. Sangen om Pyramus og Thisbe var saa smuk, at vi længes efter at høre mere af samme Digter ...«

»Og dine Vers er saa fejlfri og naturlige, som om vort Sprog var dit Modersmaal,« afbrød Berenike hende.

»Jeg vilde kun overbevise eder om,« sagde Julia, »at vi Romere ikke aldeles uden Nytte have gaaet i Skole hos jer Hellenere. Det lykkes os stundom at efterligne eder ret godt. Se her,« vedblev Julia og rakte Hermione et lille zirligt Haandskrift, »her er mit Forsøg. Denne Gang gjælder Sangen den stakkels Narkissos. Du skal læse den op, Hermione; jeg vover det ikke selv, thi da jeg sidst oplæste Sangen om Pyramus og Thisbe, hændte det jo, at Ismene, netop som hun fik Taarer i Øjnene over de ulykkelige Elskendes Skjæbne, slog en Latter op,

fordi jeg med romersk Akcent udtalte et af eders vanskelige helleniske Ord.«

»Ak, gode Julia, — tilgiv mig, men det lød saa komisk,« sagde Ismene og begyndte paa Ny uvilkaarlig at le ved den blotte Erindring derom. Modsætningen var saa morsom mellem Digtets rørende Indhold og Julias sjælfulde Deklamation paa den ene Side, samt det galt udtalte Ord paa den anden.«

»Den selvbehagelige Narkissos!« vedblev Ismene. »Denne Gang skal jeg hverken le eller græde. Hverken Ovidius eller du, min kjære Julia, skal med al eders Kunst kunne aflokke mig Taarer over en Nar, som blev forelsket i sig selv.«

»Sig ikke det,« sagde Berenike; »det var jo en Forvildelse, hvormed Eros straffede ham for hans Haardhed mod den stakkels Ekko. Men hvem kan elske den, som man ikke kan elske? Alle Ulykkelige fortjene Medlidenhed, enten de selv har forvoldt deres Skjæbne eller ikke. Ja, jeg tror, at de Første ere de ulykkeligste og derfor fortjene en endnu større Deltagelse.«

»Du har Rét, gode Berenike — men græde over Narkissos, nej, det gjør jeg aldrig,« sagde Ismene, kjølende sig med sin Vifte.

»Maaske«, sagde Julia, »ligger der ogsaa i denne Mythe en dybere Betydning end den kun at fremstille Egenkjærligheden. Døm ikke Narkissos altfor hurtig, Ismene!«

»Maaske finder han i Hermione en veltalende

Beskytterinde,« tilføjede Berenike. »Jeg er meget nysgjerrig efter at høre din Udtydning af denne Mythe, min Hermione. Naar du fortolker vore Sagn, saa blive de mig ikke alene skjønne, men ogsaa hellige.«

»Ak, mine Fortolkninger ere ikkun Forsøg,« svarede Hermione, »som fremkaldes af min Overbevisning om, at disse Sagn ere Iklædninger for høje Sandheder, paa samme Vis som vore Gudebilleder sanseliggjøre den usynlige Gud og hans Magt. Disse Billeder ere ikke blot Træ og Sten. Mythen om Eros og Psyke er ikke en almindelig Kjærlighedshistorie. Det er mig umuligt at læse den eller andre uden at ane symbolsk udtrykte Sandheder. De skinne igjennem dem, som Perlen lyser fra Bunden af en Kilde, som Sjælen skinner igjennem Menneskeskikkelsen.«

»Men«, sagde Ismene, »er det ikke Digterne, som have digtet disse smukke Sager for sig selv og Andre?«

»Det Samme siger de Kristne,« bemærkede Julia.

»De Kristne?« udbrød Ismene, idet hun atter satte sin Vifte i Bevægelse.

»De sige det,« vedblev Julia, »fordi de tro, at de alene ere blevne glædede med guddommelig Aabenbaring. Men min Ammianus, som har studeret deres Skrifter, fortæller mig, at de selv ikke tage i Betænkning at anvende samme symbolske Opfattelsesmaade som vi, naar de ville bringe de gamle jødiske Sagn, som de have tilegnet sig,

i Sammenhæng med deres Lære. De se Symbóler, som skulle have Hentydning paa dem, i Hebræernes Udgang fra Ægypten, i en Kobberslange, som Hebræerne fæstede til et Kors i Ørkenen, i Dugdraaber, der faldt paa et Faareskind, som en hebræisk Kriger i en eller anden Hensigt havde udbredt paa Jorden, ja endogsaa i en Sang, som en jødisk Konge skrev til en af sine Hustruer. Men Forskjellen er den, at de Kristnes Fortolkningsmaade er meget vilkaarligere, end vore Filosofers og Hermiones, og at de jødiske Sagn slet ikke bære noget symbolsk Præg saaledes som vore, men ville være rene historiske Beretninger.«

»Men ogsaa de Kristnes Fortolkningsmaade kan være berettiget,« sagde Hermione, »thi jeg forestiller mig, at de guddommelige Sandheder symbolisere sig i historiske Begivenheder, ligesom i Digternes Inspirationer. Du, Ismene, spurgte nylig, om det ikke er Digterne, som opfinde vore Myther, for at more sig selv og Andre — —«

»Ja, jeg gjorde saa,« svarede Ismene, »og nu skal du forklare mig den Sag, Hermione.«

»Jeg tror, at mange af vore Digtere har haft et højere Maal for Øje end at more, at de have digtet i en pythisk Begejstringsrus, at Mytherne ere ældre end de, og at de kun have givet dem bestemtere Former, livligere Farver. Men ogsaa naar Digteren har skrevet for kun at more, kun med Skjønheden og ikke med Sandheden for Øje, saa udelukker dette ikke Muligheden af, at Sandheden, ham uafvidende, indfinder sig og fæster Bo i de Former,

han har skabt, ligesom Livsgnisten indfandt sig i Pygmalions Billedstøtte. Digteren forholder sig da til sit Værk, som en Moder til det Barn, hun har givet Livet. Moderen er Barnets Ophav, men det er ikke hende, der har dannet Tankens Love for dets Sjæl; hun er uden Kjendskab til dets Anlæg, hun véd ikke, hvorledes den Aand er, som lever i det. Ja, jeg tror, at det er umuligt at skabe noget Skjønt, uden at deri uvilkaarlig som Kjærne skjuler sig noget Sandt, hvoraf det Skjønne er Gjenskinnet. Den sande Kunstners Haand føres ikke af ham selv, men af en højere Magt, og hvad der synes at være et Indfald af hans Fantasi, er en Lov i den guddommelige Natur. Derom erindredes jeg i Gaar ved en Fortælling af min Faders Ven, Mathematikeren Diofantos — — —«

»Diofantos? Den besynderlige, adspredte Gubbe?« faldt Ismene hende i Talen.

»Ja, ham.«

»Det skal være en rigtig Troldmand,« sagde Ismene. »De siger, at han regner ud, hvorledes Solen, Maanen og Stjernerne skulle gaa, og at ikke engang den allermindste lille Stjerne kan snige sig til at gaa paa anden Vis, end den skaldede Gubbe foreskriver den. Han skal være en formelig Tyran mod Stjernerne.«

»Hvad fortalte Diofantos?« spurgte Julia og Berenike.

»Han omtalte, at han havde maalt Kapitælvolutens Sneglehuslinier paa Templet ved Ilissos. Denne Volute har Kunstneren tegnet paa fri Haand

uden andet Mønster end det, hans Indbildningskraft har avlet. Og dog ligner den lige til Fuldkommenhed den skjønneste af alle Havkonkylier, der er fundet ved Kyster, fjernt fra vore. Samme Bugtninger af Buelinien, samme Afstand mellem Bugtningerne. Diofantos, som anvender sin Regnekunst baade paa Himlens og Havdybets Vidundere, fortalte, at alle Sneglehuse ere dannede efter tvende forskjellige mathematiske Love, af hvilke den ene danner smukkere Former for det menneskelige Øje end den anden. Han fortalte meget Andet om den samme Sag, hvilket forøger dens Mærkværdighed, men som jeg ikke fuldstændig opfattede, fordi det var saa mathematisk . . Men nu«, vedblev Hermione, »er det paa Tide at komme til Julias Oversættelse af Ovidius.«

Medens Hermione ukunstlet og indtagende oplæste Mythen om Narkissos i Ovids Digterværk »Forvandlingerne«, var den Fremmede, som afventede Krysantevs's Hjemkomst og havde tilbragt en Stund i Bibliotheket, trængt ind i Kvindegaarden og havde nærmet sig de unge Damer, lokket som det syntes af de pragtfulde Blomster, der stod i deres Nærhed ved Springvandet, thi han standsede foran disse og syntes med Velbehag at nyde deres Duft og Farver.

Begyndelsen af den Mythe, som Julia havde oversat og som Hermione nu læste op, omtaler, at Narkissos var en Søn af Flodguden Kefissos og den mørklokkede Nymfe Leiriope, samt at Spaamanden,

Teiresias, adspurgt om hans Fremtid, havde forudsagt, at han kun i det Tilfælde vilde opnaa høj Alder, hvis han aldrig lærte sig selv at kjende. Narkissos opvoxede til saa smuk en Yngling, at Alle, som saa' ham, forelskede sig i hans Skjønhed, men selv havde han kun Sans for Jagtens Glæder og sværmede daglig om i de aoniske Skove paa Spor efter de takkede Hjorte. Blandt dem, som brændte for den ligegyldige Jæger, var ogsaa Nymfen Ekko. Hemmelig sneg hun sig efter ham. hvor som helst han vandrede mellem Klipper og Skove, og mere og mere blussede hendes Lue i Vejret,

næsten paa lignende Vis, som Svovl, der er Føde for Ilden,
gnedet paa Kanten af Fyr, griber fat i den nærende Flamme,

men desværre, hun formaaede ikke engang at meddele ham, hvad hun følte, thi af en fortørnet Guddomsmagt var hun blevet straffet med, at hun kun kunde gjentage de sidste Ord af hvad Andre sagde. Forgjæves benyttede hun de Lejligheder, hvor ogsaa denne ringe Evne kunde komme hende til Gode. Raabte Narkissos til sin Jagtkammerat: Kom! saa gjentog hun med smægtende Røst det samme Kom! — men til ham. Som sagt, det var forgjæves. Mødt med Foragt, sneg hun sig tilsidst til de ensomme Grotter mellem Bjergene, tilhyllede sig med Træernes Løv og henvisnede, fortæret af sin Kjærlighed, saa at kun hendes Stemme blev til-

bage af hendes Væsen. Fra det Øjeblik af er hun ikke synlig mere, men høres af Alle. Hævnen ventede imidlertid Narkissos. Han var ikkun sexten Aar, da den Begivenhed indtraf, som bekræftede Teiresias's Spaadom. Lader os høre Ovidius!

Blank med sit lysende Vand uden Dynd var en Bæk der i Egnen,
hvilken ej Hyrderne selv, ej Faaret, som græsser paa Fjeldet,
eller det øvrige Kvæg havde rørt; der ikke var mudret
enten af Fugl eller Vildt, eller Grene, som nedfaldt fra Træet.
Rundt om spirede Græs, bestandig forfrisket af Kilden,
dertil en Skov, som skjærmed dens Vand mod i Solen at lunknes.
Trættet saavel ved sin ivrige Jagt, som tillige ved Heden,
lagde sig Ynglingen her, bevæget ved Kilden og Egnen.
Men da han ønsker at stille sin Tørst, da fødes en ny Tørst.
Drikkende bliver han rørt ved det Billed, han ser af sin Skjønhed,
elsker et svigfuldt Skin og tager for Legemet Skyggen.
Henrykt ser han sig selv; med uforandrede Blikke
stirrer han stift, som den pariske Sten, der er formet til Billed*).

Narkissos var fortryllet af sit eget Spejlbillede.

*) [Efter Meislings Oversættelse.]

Sulten, Trangen til Søvn formaaede ikke at løsrive ham fra dets Aasyn. Han klager for Skovene:

— — Sig mig, I Skove, har Nogen da elsket saa usælt?
Mangen I skjænked jo skjærmende Ly, saa I vide det sikkert.
Siger — thi her eders Liv randt hen udi talrige Sekler —
mindes I Nogen i Aarenes Løb, der smægted, som jeg gjør?
Ynde jeg maa, hvad jeg ser, men det, som jeg ser og jeg ynder,
ikke jeg evner at faa; af Vanvid Elskeren gribes.
Ja, for at øge min Kval, ved Havene skilles vi ikke,
ikke ved Bjerg eller Vej, eller Byer, som lukkes med Porte,
blot ved et useligt Vand. Selv ønsked han gjerne, jeg greb ham;
tidt naar jeg bukker mig ned til et Kys i de rullende Bølger,
flux han møder mig selv med sin opad stræbende Læbe.
— O, ved dit venlige Blik du giver mig Glimt af Forhaabning;
rækker jeg mine Arme mod dig, da bevæger du dine:
smiler jeg, smiler du med; jeg mærked endogsaa din Taare,
dengang jeg græd; naar jeg blinker til dig, du svarer med Tilvink.
Ja (hvad jeg slutter mig til af din dejlige Mund, som bevæges)
sikkerlig ytrer du Ord, skjønt aldrig de naa mine Øren.

Ak! men jeg mærker, at jeg er i dig; jeg kjender mit Billed.
Elskov jeg bær til mig selv; hvad selv jeg vækker, jeg attraar.
Beder jeg, eller modtager jeg Bøn? og hvem skal jeg bede?
Det, som jeg ønsker, jeg har; men Besiddelsen gjør mig dog fattig.
— Se! mine Kræfter fortæres i Sorg; af mit Liv er der ikke
meget tilbage; jeg finder min Død i min tidlige Ungdom.
Døden dog skrækker mig ej; det er den, som vil ende min Kvide.
Maatte kun han, som jeg haver saa kjær, end længere leve;
nu i den enkelte Sjæl ville to deres Endeligt finde.

De Taarer, den Ulykkelige udgyder, plumre Vandet, og Billedet viser sig med utydelige Træk. Da

altsom han klager, han river sin Dragt fra den øverste Linning,
og med sin snehvide Haand han slaar sig for Brystet, som blottes.
Se! under Hændernes Slag faar Brystet en blidelig Rødme,
ligesom ofte man ser, at et Æble, naar Hælvten er snehvid,
rødmer paa modsat Kant, eller Druernes modnende Klase
faar paa de spættede Bær efterhaanden den purpurne Farve.
Som han nu atter betragtede Sligt i den klarede Bølge,
ikke han mægter at bære det mer; men ligesom Voxet

smelter ved sagtelig Ild, og i Morgenens Time en Rimfrost
svinder i varmende Sol, saalunde han smægter i Elskov.

Ekko, den foragtede, sørger dog over ham. Hun gjentager sørgmodig det Farvel, han siger til Billedet i Kilden, thi

Hovedet bliver ham tungt; han skjuler det dybt udi Græsset,
og udi Mørke nu lukkes det Blik, som beundred hans Skjønhed.
Selv da mellem de Døde han stod og var bleven en Skygge,
spejled han sig i det stygiske Vand.
De najadiske Søstre
ofred for Broderens Skyld deres Haar, som de sørgende afskar.
Ogsaa Dryaderne græd; deres Taarer besvarede Ekko.
Alt stod Baalet beredt, samt Kvas og Fakler og Baare,
Da — var hans Legem der ej; i Stedet for Legemet fandtes
ikkun en rødgul Blomst, udi Midten af snehvide Blade.

Efterkommere af denne Blomst kaldes endnu den Dag i Dag efter den Yngling, hvis Død gav den Tilværelse, for Narcisser.«

Efter nogle Øjeblikkes Stilhed sagde Julia:

»Nu, Ismene, er Touren til dig først at fremkomme med de Tanker, som denne Fortælling har vakt i din Sjæl.«

»Mine Tanker?« gjensvarede Ismene, idet hun

rystede sine Lokker med et dybsindigt Udseende. »Jo, véd du hvad, jeg har haft mange, rigtig agtværdige Tanker netop angaaende den stakkels Narkissos. Først og fremmest fortryder jeg oprigtig, at jeg har kaldet ham en Nar, thi en Nar dør ikke af Kjærlighed — ikke engang til sig selv. For det Andet beklager jeg Ekkos sørgelige Skjæbne. Hun besvarede Klageraabene over den Døde, som havde forskudt hende, og hun besvarede dem sikkert med en smerteligere Tone, end hun havde modtaget dem. Hun følte intet Nag, ingen Bitterhed, men Kjærlighed, Kjærlighed til sin sidste Stund, den gode, ulykkelige Ekko. Men for det Tredie bør dette lære en Pige ikke at ødsle sine Følelser paa en kold og ligegyldig Gjenstand, men spare dem til en taknemmeligere, som kjender sin Pligt til med Sukke og Slavetjeneste at søge at vinde dem. — Ekko, er det ikke sandt?« raabte Ismene hen mod Avlaen.

»Sandt!« gjentog Ekkoet fra Avlaens Søjlegang. Ismene klappede i Hænderne af Henrykkelse og vedblev derpaa:

»For det Fjerde opstod hele Ulykken deraf, at Narkissos levede i en bedrøvelig Tid, som ikke ejede andre Spejle end Kildernes. Havde Narkissos, som jeg, spejlet sig daglig fra Barnsben af, saa havde han nok vænnet sig til en lidt efter lidt tiltagende Tækkelighed og Elskværdighed, og var bleven en forstandig Yngling. — Jeg kan ikke nægte, at jeg holder meget af at spejle mig,« til-

føjede Ismene og indtog en magelig Stilling i Divanen med begge Armene over Hovedet og Blikket paa Springvandets legende Straaler.

»Ismene«, sagde Berenike, »har ikke har haft mindre end fire Tanker i Anledning af Julias Vers — —«

»Ja,« afbrød Ismene hende, »var det ikke meget, det?«

»Usædvanlig meget,« svarede Berenike leende; »først og fremmest maa jeg erkjende det, jeg, som ikke har en eneste, der er klar nok til at jeg kan udtale den. Ak, jeg maa være meget tankeløs og indskrænket, thi naar jeg hører en Fortælling, som denne, saa lever jeg paa Overfladen af den, knytter mig saaledes til Skikkelserne, deres Handlinger og Lidelser, lever saaledes i Farvespillet, Bevægelserne og Formerne, at jeg ikke kan se den aandelige Betydning i dens Klarhed, skjønt jeg føler, at en saadan findes, at det er den, som indenfra puster Liv i Skikkelserne, spreder Rødme eller Bleghed paa deres Kinder, skaber Naturen, i hvilken de optræde, omkring dem, og fører dem med Nødvendighed efter sine Love. Men hvad jeg ikke kan, det formaar du, min Hermione. Dine Forklaringer af vore Myther have været liflige Vine for mig, min elskede Veninde, i hvilke jeg har inddrukket dybere Ærbødighed for vore Fædres Lære.«

Undseelsens Rødme lagde sig paa Hermiones Pande. Hun svarede:

»Mine Udlægninger ere maaske ofte vildledende;

det er kun Anelsen om det Højeres og Aandeliges Nærværelse i de sanselige Former, paa hvilken jeg ikke selv tvivler. Og hvis jeg en og anden Gang rammer en Sandhed, saa ligner den det nærmest under Skallen liggende Hylster, hvorfra der endnu er langt til Kjærnen. O, I skulde høre min Faders Forelæsninger i Akademia,« vedblev Hermione med funklende Øjne og hævet Pande. »Ham skulde I høre! Hvad er Kvinden i Tankens Verden mod Manden! Det kan være hende muligt ved en pludselig Anelse at finde en Sandhed, til hvilken han kun kan naa med stor Besværlighed og dybe Tankeslutninger; men ved disse Besværligheder, og kun ved disse, bliver det Vundne en Ejendom for Viden, en bevist Sandhed, i Stedet for et sandt Indfald. Mine Tanker ere pludselige Indfald, intet Andet. Jeg er rig paa Indfald, og dine Vers, min Julia, have fremkaldt et nyt.

Narkissos, saaledes udtyder jeg denne Mythe, er Menneskeaanden. En Flodgud var Narkissos's Fader og en Kildenymfe hans Moder. Floden og Kilden tilhøre Jorden, men afspejle Himlen. Saaledes er Menneskeaanden født og ammet i Naturens Skjød, men er tillige et Gjenskin af det Guddommelige. Spaamanden Teiresias forudsagde kun Narkissos en lang og rolig Levetid i det Tilfælde, at han ikke lærte sig selv at kjende. Saaledes forkyndte ogsaa Gud, i Følge et af Hebræernes hellige Sagn, den nyskabte Menneskeslægt, at den vilde miste sit Elysium, hvis det smagte Kundskabens

Frugt og lærte Forskjellen mellem Godt og Ondt at kjende. Menneskeaanden, saaledes antyde Mytherne, saaledes lære Filosoferne, levede i Begyndelsen Instinktets uskyldige Liv; Mennesket var fuldkomment som en Plante og et Dyr, lykkeligt som disse, omgivet som de af Naturens moderlige Omhu, der i en uophørlig Kreds førte det til Nydelsen, naar det følte Trangen dertil; til Hvilen, naar det havde nydt; til Trangen, naar det havde hvilet ud. Mythen sigter hertil, naar den siger, at Narkissos voxede op, skjøn og elsket af alle Naturens Guddomme. Dette var en Tilstand af Lyksalighed. Men Mennesket var dannet til en anden end den. Det bar i sig en Kraft, som engang skulde gjøre det myndigt og føre det ud af Uskyldighedens Naturliv, den lavere Fuldkommenheds fredelige Elysium, ud af Vankundighedens og Trældommens Ro, til en højere Tilstand, fuld af Ufuldkommenhed, Trængsler og Sorger, for at det, under Kamp med sig selv og Verden, som en fri og fornuftig Skabning skulde bane sig Vej tilbage til den Uskyldighedens Tilstand, hvilken det forlod som en ufri Naturgjenstand, et højtbegavet Dyr. Det er bestemt til at lyde den moralske Lov, som det tidligere adlød Instinktet. Det var stødt ud af Natur-Uskyldighedens Elysium, for ad tornefulde Stier, med blødende Fødder at naa Himlen, den sædelige Uskyldigheds Elysium. Mythen sigter til den i Naturmennesket spirende urolige Frihedskraft, naar den siger, at Narkissos,

efter at være voxet til, blev en Jæger og strejfede om i Skovene, kold mod de Naturens Guddomme, som elskede ham. Fremfor dem alle nævner Mythen Nymfen Ekko, fordi Naturen i Forhold til Menneskeaanden er uselvstændig; den ligesom gjentager vore sidste Ord, fordi den farves af vor egen Sindstilstand: synes os lys, naar vi selv ere lykkelige, trykkende, naar vort eget Sind er formørket, forfærdelig i sin Torden, sine Storme, sine truende Optrin, naar vi frygte den, men ophøjet i de samme Fænomener, naar vi beundre den; uregelbunden og hemmelighedsfuld, naar vi ikke lære at forstaa den, regelbunden og oplysende, naar vi sætte os ind i dens Love. Narkissos's Tørst er Menneskeaandens Higen efter Kundskab og Lys. Narkissos, der bøjede sig ned over Kilden, er Mennesket, i hvis Sjæl Ideernes Verden pludselig aabenbarer sig. Kilden, som ingen Hyrde, ingen Hjorder, ingen nedfaldende Grene plumre, er Visdommen. Spejlbilledet er Idealet, i sin guddommelige, uforgængelige Skjønhed aabenbaret for den Dødeliges Øje. Det bærer hans egne Træk, fordi det Guddommelige ikke kan sanseliggjøres paa anden Maade end som menneskeligt — — fordi det Guddommelige er iboende i det Menneskelige, og netop er det indre Menneske, som gjennem Kamp og Strid skal udvikles. Aanden ser sig selv, betragter sig selv og gribes af uendelig Smerte og uendelig Glæde, thi den opdager, hvor høj dens Bestemmelse er, hvor fuldkommen den kunde og burde være. Idealet

er den saa nær, men dog ikke til at gribe; den møder Virkelighedens kolde Bølge, naar den vil kysse og favne det. Den finder det ikke, før den himmelske Længsel har fortæret alt Jordisk i dens Væsen. Da besidder den det — hos Gud. Den er borte — hos ham, og Dryaderne, som samle sig, for at klage omkring den Døde, finde ikke den, men en Blomst, Symbolet paa dens tilbagevundne Uskyldighed."

Hermiones Stemme var bøjelig og velklingende, og Indtrykket af den forhøjedes ved den saa sjeldne, men saa henrivende Harmoni af Ro og Varme. Tankernes fremstormende Mængde, Fantasiens voxende Kraft, Hjertets raskere Slag havde ikke paaskyndet Ordenes Gang; de udviklede sig, som en gylden Kjæde, Led for Led for de lyttende Veninder. Hun var henrivende i dette Øjeblik, Filosofens Datter; Alvoren hvilede paa hendes Pande, Sjælens Henrykkelse tændte en højere, mere aandelig Glans i de tankefulde Øjne og udgjød et Purpur, lig Aftenrødens Gjenskin paa en Snemark, over de runde, men blege Kinder; hendes Mund smilede, hendes Gestikulationer vare rolige som hendes Ord, den ædleste Undseelse forenede sig med den ubevidste Højhed og Værdighed i hendes herlig formede Skikkelse, af hvilken den antike Dragt, hun bar, var et kysk, henklingende Ekko.

Da hun havde endt, var det stille i Gaarden. Alkmene havde fjernet sig, Fuglene havde ophørt at synge, kun Springvandet plaskede som sædvan-

ligt. Men Stilheden blev brudt af en ubekjendt Røst. Den Fremmede i den grove Filosof-Kappe stod overfor de unge Kvinder.

Tiende Kapitel.

Filosofens Hjem.

(Fortsættelse.)

De saa' hans gamle furede Aasyn og hørte ham sige:

»Tilgiv min Dristighed, I unge Kvinder og du Hermione, Filosofens Datter, som jeg har gjenkjendt paa din Tale. Jeg er en Fremmed, som nylig i Avlaen ventede paa din Fader, men Springvandets Kjølighed og de skjønne Blomster fristede mig saa meget, at jeg vovede at trænge herind —. Min Dristighed voxede, da jeg saa', at ogsaa her er den nu borte, den avindsyge Port, som for ikke saa længe siden overalt adskilte Kvindernes Gaard fra Mændenes. Forholdet mellem det stærke og det smukke Kjøn begynder at blive friere, hjerteligere, ligeligere, saavidt jeg kan dømme af min egen Erfaring — og opmuntret heraf vover jeg det endnu dristigere Skridt, at tilstaa eder, at jeg har lyttet til eders Samtale og gjerne vil blande mig i den.«

»Du kommer da vort Ønske i Forkjøbet. Athens Kvinder ære endnu Filosof-Kappen. Tag Plads i vor Kreds.«

»Gamle Folk ere snakkelystne. Hav Overbærelse med dem! Det følger med Alderen,» vedblev den Ukjendte spøgende. »Men nu, uden lange Indledninger, til Sagen. Ogsaa jeg vil tale om Narkissos. Hermiones Fortolkning af Mythen om ham har overrasket mig. Jeg har læst denne Mythe hundrede Gange uden at ane en saadan Mening. Men den samme Fortolkning har nu indgivet mig selv en anden nærbeslægtet Udtydning, som, oprigtig talt, overrasker mig endnu mere. Sig mig, Hermione, var ikke Flodguden Kefissos den stakkels Ynglings Fader?«

»Jo.«

»Floden, som kommer fra hans Urne — jeg mener Kefissos selv — hvor løber den?

»Her ved Athen — —«

»Min Fader har netop et Landsted ved Kefissos,« afbrød Ismene dem. »Du er velkommen derud, min Filosof.«

»Jeg takker dig. Men til Sagen. Du indrømmer saaledes, Hermione, at Narkissos paa en Maade kan kaldes en Athenienser?«

»Jeg indrømmer det gjerne.«

»Naar Mythen saa bestemt angiver hans Fødested, saa ligger deri maaske et Vink om, at vi ikke bør betragte ham som Symbol for noget altfor Omfattende og Alment. Der kan i det Mindste være

Grund til at forsøge paa at give ham en mere indskrænket Betydning. Du, Hermione, gjorde ham til Mennesket i Almindelighed, til Repræsentanten for vor Slægt; jeg derimod gjør ham ganske simpelt til Athenienser. Det Første var maaske for meget; det Sidste er sikkert for lidet. Lad os gaa en Middelvej og gjøre ham til Hellener. Vi ere berettigede dertil, thi Athen har altid været Hellas's Hjerte.«

»Indrømmet!« sagde Hermione smilende og meget nysgjerrig. »Narkissos repræsenterer Helleneren.«

»Godt. Helleneren er ligesom Narkissos Naturens Yndling — — «

»Han har i det Mindste fordum været det — —«

»Lige meget! Lad os gaa videre nu, da vi ere fuldkommen enige! Narkissos er den helleniske Aand, den helleniske Anskuelse af Livet og Verden. Ekko er, som du selv udtydede det, Naturen. Ekko var kommen i Ugunst hos en Guddomsmagt og havde mistet den fulde Evne til at tale. Det betyder, at Naturen er en falden, fordærvet Natur, berøvet sin oprindelige elysiske Skjønhed — thi Skjønheden er Naturens Tunge, hvormed den taler til Menneskeøjet. Ekkos Yndling lader sig ikke paalægge nogen Lænke af hende; han er haard mod hende, bryder sig ikke om hendes Sukke, Taarer og Vrede. Saaledes brød ogsaa den helleniske Aand med Sejrskraft ud af den Træl-

dom, hvori Naturen holdt de øvrige Folk fangne: disse Fonicier, der ofrede deres Børn til vrede Naturmagter; disse Ægyptere, der dyrkede Krokodiller, Katte, Oxer og Hunde; disse Persere, der endnu bøje Knæ for Ilden. Har du Noget at anmærke mod min Fortolkning, Hermione, du eller nogen af dine Veninder?«

»Bliv ved,« bad Hermione. »Vi skulle siden fremsætte vore Bemærkninger.«

»Godt. Narkissos var sexten Aar, da han smægtede hen ved Kilden. Siger ikke Mythen saaledes, du unge Digterinde?« spurgte Gubben Ammianus Marcellinus's Hustru.

Julia bekræftede Spørgsmaalet.

»Lad os antage, at disse sexten Aar betyde sexten Aarhundreder, og lad os se, hvorledes det stemmer! — Ikke sandt, det passer forbavsende godt, thi omtrent saa lang er den Tid, der er forløben fra den trojanske Krig indtil nu. Den trojanske Krigs Tidsrum kan med Rette kaldes det, hvori Hellas fødtes, hvori Hellenerne samlede sig til ét Folk, og den helleniske Aand antog sit ejendommelige Præg. Er det ikke saa?«

»Dine Sammenstillinger ere skarpsindige,« sagde Hermione og betragtede den Gamle med stigende Opmærksomhed.

»Den blinde og dog saa fremsynede Teiresias«, vedblev den fremmede Filosof, »havde forudsagt, at Narkissos vilde blive ulykkelig og dø, hvis han lærte at kjende sig selv. Hvorledes an-

vende vi dette paa vor Narkissos? Erindrer I eder, unge Kvinder, hvad der stod og maaske endnu staar at læse over Indgangen til den delfiske Apollons Tempel? Der stod: Kjend dig selv!«

»Den Indskrift findes der endnu,« oplyste Hermione.

»Og den Indskrift«, vedblev Gubben, »var saaledes Hellas's Dødsdom!«

»Slutningen er fra dit Udgangspunkt rigtig.« sagde Hermione, idet en let Gysen fór igjennem hende.

Ogsaa paa Julia, Berenike, ja selv paa Ismene forfejlede den Ukjendtes sidst ytrede Ord ikke deres Virkning. De betragtede ham med Forbavselse, og Berenike sagde tøvende:

»Jeg beder dig forklare din Paastand, thi jeg forstaar den ikke.«

»Efter Evne skal jeg opfylde din Begjæring. Hellenerne vare i deres Blomstringstid et Folk af glade, lykkelige og elskværdige Børn, som, uden at foruroliges af nogen Tvivl, overgav sig til den Forestillingskreds, der gav enhver livløs Ting i Naturen Liv og Personlighed — for dem vare Bjergene stivnede Titaner, Havets Bølger Møer med hvide Slør, de mørke Skove Bolig for Pan og fløjtespillende Satyrer; enhver Kilde havde sin Najade, hvert Træ sin Dryade, enhver Grotte var Nymfernes Bolig; Blomsten paa Marken, Fuglen i Lunden, Stjernen paa Himlen havde sin Historie, som de hviskende fortalte, og deres Tilskikkelser vare

jo menneskelige Tilskikkelser, for hvilke Hjertet maa føle Deltagelse. Men imedens de lykkelige, glade Børn — disse Børn, der sejrede ved Marathon og Salamis — legede i deres skjønne Verden og troede, den var evig, havde en ubekjendt Haand for længe siden skrevet Dommen over den i de delfiske Ord Kjend dig selv! ligesom der alt paa det nyfødte Barns Pande med usynlig Skrift staar den Lov: du skal dø! Den glade Leg havde varet længe, da der pludselig paa Athens Gader hørtes en Røst, som gjentog dette Kjend dig selv! Det delfiske Bud havde taget menneskelig Skikkelse og kaldtes Sokrates. Filosofien — ikke denne legende Børnefilosofi, som spekulerede over, om Verden var opstaaet ved Ild eller Fugtighed — men en fuldstændig mandig og alvorlig Filosofi raabte til de lyttende Børn: »Lad dig ikke bedrage af dine Forestillinger! Lær at kjende dig selv! Du selv er Verdens Maal. Undersøg din Tankes Love! Ikkun det, som stemmer overens med dem, ikkun det, som er fornuftigt, er virkeligt!« Hvorhen tog de nu Vejen, disse Najader, som havde hældet deres Urne ud over Dalen, disse Dryader, som havde strøet Blomster over den? De flyede, og Blomsterne og Stjernerne tav stille, Bjergene bleve Bjerge, Havets Bølger et uroligt Vand og intet Andet. Endnu mere: det, man havde æret som Ret, blev befundet at være Uret; Sædvanens hellige Baand blev en Dumhed, en rusten utaalelig Lænke; den ydre Lovs Diamantskrift blev udslettet, thi den En-

kelte havde fundet Loven i sig selv, og selve Olympen styrtede sammen og begravede under sine Ruiner unyttige Guder — unyttige, thi Fornuften havde fundet dem latterlige, vanhellige, uvirkelige. Alt var forsvundet, med Undtagelse af Mennesket selv og Filosofiens Kilde, hvori det spejlede sig. Som Narkissos hvilede Helleneren ved denne Kilde og betragtede sin Menneskelighed — men lykkelig? Nej! Ulykkelig, hensmægtende, fortvivlet! Han hviler der endnu og slaar sig for sit Bryst, omfavner den kolde Bølge, skuer nedad, nedad, bestandig nedad, medens rundt omkring ham en anden Natur er blomstret op, medens et andet, evigt, straalende Olymp har aabnet sig over ham, og han hører ikke Røsten fra Himlen, som raaber til ham: Se opad, opad! Fra Skinnet til Virkeligheden! Du elsker det skjønne, fuldkomne Menneske. Vel, her er Jeg — jeg selv, ikke mit Billede! Du mejslede anelsesfuldt dine Guder til Lighed med Mennesket. Jeg har gjort mere: Jeg, den Evige, er nedstegen til Jorden i et Menneskes Skikkelse. Hvad du har anet og ønsket, er jo opfyldt. Kom til mit Bryst! Jeg er sand Gud og sandt Menneske, jeg er Verdens Skaber, den Oprindelige, Uudgrundelige, og se — jeg er ogsaa din Broder, din elskede Broder; i min evige Barm har jeg baaret et dødeligt, lidende Hjerte, — og dette for at gjøre dig fortrolig med din Gud. Jeg er vendt hjem til hans Favn, som Barnet til sin Fa-

ders. Kom, min Elskede og Førstefødte! Frygt ikke! Dine Synder ere aftvættede med mit Blod. Jeg er ikke en forfærdelig Skjæbne. Jeg er din Fader, din Broder og Forløser!«

Den ukjendte Filosof havde under disse, med flammende Begejstring udtalte Ord rejst sig, hans Skikkelse, nylig bøjet af Aarene, havde rettet sig i Vejret, og hans Røst var ham uafvidende bleven stærk og vældig, som om han var vant til at tale til Tusinder.

»Men nej,« vedblev han i en bedrøvet Tone, »Narkissos er døv for den himmelske Røst, han er fortryllet af et usandt Billede, han er fængslet af en Løgn. Ve den Forhærdede, som ikke lytter til en bønfaldende Gud! Snart er hans sidste Time kommen, og hans Dom forkyndt. Mythen siger, at han i de Underjordiskes Boliger endnu spejler sig i den stygiske Bølge. Mythen taler Sandhed. Hans Straf bliver evig. Evig Længsel, evig Smerte, evige Helvedesluer! Ve, ve den Ulykkelige! — —«

Den Ukjendte havde neppe udtalt denne forfærdelige Advarsel, før han, svøbende Kappen om sig, skred forbi de forbavsede Kvinder, gik igjennem Avlaen og forlod Krysantevs's Hus. I det samme Øjeblik han passerede Indgangen, som forbandt Avlaen med Kvindegaarden, traadte tvende i glimrende Dragter klædte Mænd ind i den sidste, nærmede sig Gruppen ved Springvandet, sluttede sig til den og gav den forstummede Samtale en ny Retning.

Den ene af disse Besøgende var Julias Ægtefælle, Gardetribunen Ammianus Marcellinus, den anden Prokonsulen over Akaja, Annæus Domitius.

I Skumringen havde den Kreds, som var samlet om Hermione, opløst sig og forladt hende. Hermione var alene i sit lille Kammer. Hun ventede paa sin Faders Hjemkomst. Imidlertid hengled Time efter Time. Himmelens Stjerner vandrede forbi og saa' mellem Altandørens Gardiner ind til den i vemodige Drømme hensunkne Pige. Der gives en Sindsstemning, som ikke lader Plads for klare Tanker, men i hvilken Sjælen mere helt og holdent føler sig selv, fordi denne Stemning er foraarsaget af dens samlede Indtryk. Hermione var længe hensunken i en saadan. Menneskesjælen er en Kunstner, der aldrig er i Hvile: Øjeblikke som dette er dens Musik; naar den frembringer klare Billeder, fører den Mejselen eller Penselen. Men ud af disse Hermiones ubestemte Drømme fremsteg tilsidst Erindringen om en Begivenhed, som af Alt, hvad hun længe havde oplevet, havde efterladt det dybeste Indtryk, nemlig Opholdet i det delfiske Tempel i den stormfulde Nat. Den opbrudte Dør til Sanktuariet og de paa Gulvet strøede Papirer havde vidnet, at de Syner, hun denne Nat havde haft, ikke alle vare af profetisk Natur eller Fostre af Indbildningskraften. Hermione saa' op til Stjernerne

og sammenlignede deres Klarhed og Uforanderlighed og Himlens rolige Majestæt med det omskiftende, urolige, gaadefulde Skyggeliv i Jordens Dale. Hun tænkte videre paa de glimrende, men hemmelighedsfulde Billeder, som Extasen havde oprullet for hendes indre Øje. Filippos, det var hans Billede, hans andet Jeg, som hun havde skuet gyngende paa Floden, Tidens Flod, der bar ham med rastløs Fart, med Nødvendighedens uimodstaaelige Strøm til Evighedens Fjerne. Saaledes som hun dengang saa' ham, havde hun set ham i sine Drømme, saaledes saa' hun ham i sin Moders Ansigtstræk, der, bevarede af Penselen, forskjønnede det Kammer, hvor Hermione nu overgav sig til sine Tanker. Filippos var ilet forud for sin Fader og Søster for at finde sin Moder — det var den Udtydning, som Krysantevs havde fundet for denne Visions Symbolik.

Svaret paa det andet Spørgsmaal, som Krysantevs havde forelagt Oraklet eller rettere sin Datter, dette Svar skjulte sig under Folderne af en paa Jorden liggende Purpurkappe. Hvis dette Syn ikke var blevet afbrudt af den besynderlige Aabenbaring fra Virkelighedens Verden, for hvilken Tempeldøren blev slaaet ind, saa havde maaske et Vindstød, der strøg over den solbrændte Ørken, revet Kappen bort og vist Trækkene af den Faldne, som laa under den, eller maaske Hermione selv med rystende Haand havde løftet en Flig af den, for at se Konstantius's for hende ukjendte Aasyn

eller i værste Fald de velkjendte, elskede Træk af Julianus. Nu var denne Vision næsten lige saa gaadefuld som Fremtiden, den skulde belyse. Men den hede Sandørken, de i det Fjerne bortsprængende Ryttere med deres høje Huer og deres over Skulderen hængende Buer? Disse Ryttere, havde Krysantevs sagt, lignede ingen Andre end Persiens Krigere. Ørkenen vilde maaske gjenfindes i det hærgede Grænseland mellem Roms og Xerxes's nyopstandne Rige. Konstantius befandt sig netop paa Hærtog mod Perserne, da Underretningen om Julians Opror kaldte ham tilbage til hans Thrones Frelse. Vilde da ikke dette Syn, som varslede om Død og Nederlag, snarest have Hentydning til Konstantius? Krysantevs og Hermione troede det, fordi de haabede det.

Om Betydningen af de Syner, som hun havde fremmanet fra Dybet af sin Sjæls Bevidstløshed, havde han og hun samtalt, medens de vandrede tilbage fra Templet, og mange Gange senere. Krysantevs havde med Alvor og Interesse lyttet til Hermiones Beretning om dem. Det var ikke Overtro, men Konsekvens i hans Maade at tænke paa, som bevirkede dette. Det maa forekomme os underligt, os Børn af dem, som have givet Luftpumpen, det elektriske Apparat, den kemiske Ovn og det rhomboidiske Net en Plads mellem Himlens Stjernebilleder. Vi frygte Overtroen i den Grad, at vi opfyldes af Fordom mod Alt, som ligger udenfor den daglige Erfarings Grænse, og vi vilde

kalde den klareste Filosofi Mystik, hvis den for Alvor ledte os ind i det Oversanseliges Verden og lukkede Porten i efter sig. I Almindelighed lade vi os nøje med nogle Maximer, der unægtelig ere tjenlige til at frelse os fra et Tilbagefald til aandeligt Mørke, men som ikke du til at føre os frem paa Lysets Vej. Vi mene, at vi have gjort nok for vor Selvstændighed, naar vi ikke sælge vor Sjæl til den Tro, som rækkes os i Barndommen. Men det er Pendulens Selvstændighed, som svinger mellem to Yderligheder, mellem Voltaire og Cagliostro. Vi ere langt fra at ligne disse helleniske Filosofer, der øvede deres Tænkning, som Athleten sine Lemmer, der forlod sig paa Fornuften, som han paa sine Muskler, og med fast Fod, med kraftig Arm og Cestusen om Haanden stod beredt til at sejre eller falde for Menneskeaandens Selvstændighed og Fornuftens Ret. Fandt de i denne Selvstændighed ingen Tilfredsstillelse for deres religiøse Trang, og raktes der dem da af en medlidende Haand en Rustning, for at tjene til Beskyttelse, saa stødte de den tilbage, foretrak at kæmpe haabløst med frie Lemmer og faldt som Helte. Fandt de derimod en saadan Tilfredsstillelse hos sig selv, havde deres Tanker givet dem Nøglen til Himlen, saa gik de derind med Barnets Genius, glædede sig over Herlighederne i den lyse Sal, talede med Aanderne Aandernes Sprog, og spurgte ikke, om Verden derudenfor begreb dem eller ej, eller om

den tog deres Omgang med de Usynlige for skuffende Leg med tomme Skygger.

I de Syner, Hermione havde haft i det delfiske Tempel, var Billedet af Karmides dukket op. Hermione undrede sig ikke derover, thi hun tænkte ofte mod sin Villie paa denne Yngling. Kjærlighed til ham eller rettere til den Karmides, som ikke mere fandtes, den ufordærvede, mod Dyd og Visdom stræbende Yngling, laa endnu i hendes Hjerte. Tilintetgjøre den havde hun hidindtil ikke kunnet; i visse Øjeblikke vilde hun det ikke engang. Karmides, der var en Ætling af en velhavende, med Krysantevs beslægtet Familie, havde allerede i sin Barndom mistet sine Forældre og var derefter bleven opfostret i Krysantevs's Hus. Hermione og han vare opvoxede sammen. Krysantevs, som havde mistet sin eneste Søn, hilste i sin spæde Slægtning en ny, overflyttede paa ham en Faders hele Ømhed og knyttede de største Forhaabninger til dette Barn, som Naturen saa rigt havde begavet med Skjønhed og opvakt Forstand. Det var for disse Hellenere en ubegribelig Modsigelse, hvis der ikke til et skjønt Ydre skulde svare rige Sjælsanlæg, som det blot var Kunsten at uddanne paa rette Maade. De vilde ikke skjelne mellem Skjønhed og Sandhed, de vilde ikke vide af nogen Kløft mellem Aand og Natur. Platon, deres første Tænker, var en ideal skjøn Mand; Sofokles, deres største Tragiker, ligesaa. Deres Filosofer omgav sig helst med skjønne Ynglinger og tog sjelden fejl i deres Valg. Sokra-

tes, skjønt selv yderlig hæslig, hyldede samme Anskuelse og indrømmede med Henvisning til sin Satyrnæse, at Naturen havde nedlagt Frø til mange Laster i hans Sjæl. Men han tilføjede, at Filosofien havde forbedret ham. Hellenerne indrømmede Aanden Herskermagten over Naturen; de saa', at den Skjønne kunde blive hæslig ved Lasten, at den Hæslige kunde forskjønnes ved Dyden. For Sokrates's Disciple, som elskede ham til Sværmeri, forsvandt hans Satyrnæse, naar han talede om Dyden, og de endte med at finde ham skjøn, fordi noget Guddommeligt saa hyppig skinnede igjennem hans Ansigtstræk.

Hermione var en hellenisk Kvinde, og enhver Gjenstand, som havde omgivet hende fra Barndommen af, selv den Luft, hun indaandede, havde udviklet hendes medfødte Kjærlighed til det Skjønne i alle dets Aabenbaringer. Forgjæves prædikede ikke blot de Kristne, men ogsaa mangen hellenisk Visdomslærer i disse Tider om Naturens Fordærvelse og Sansernes Undertrykkelse; hun lyttede vel til deres Lærdomme, og Ideernes Verden, som Krysantevs havde aabnet for sin Datters Øjne, var ogsaa for hende den eneste fuldkomne og efterstræbelsesværdige; men at betragte den anden som syndig og foragtelig formaaede hun ikke. Hun elskede Himlens Stjerner og Skyer, Jordens Bjerge, Kilder og Skove, dens Blomster og Fugle; hun fortrylledes af Kunstens Frembringelser, og ethvert klart Barneøje var hende en klar Gjendrivelse af den Sætning,

at Menneskesjælen var et Vredens Barn og fra Begyndelsen af rent fordærvet. Et yderligere Bevis behøvede hun ikke, men havde mange saadanne i de Vise, hvis Liv havde været en vedvarende Fremgang i Dyden; i de Kjærlighedsfulde, som havde lidt, for at gjøre Andre lykkelige; i de Helte, som havde opofret sig for hvad de ansaa for Skjønt og Sandt. I alt dette saa' hun det Guddommelige, der aabenbarede sig i det Synlige. Hun saa' dette Guddommelige i enhver ædelt formet Skikkelse, hørte det i enhver velklingende Røst. Spejlet havde lært hende, at hun selv havde et indtagende Ydre. Hvorfor skulde hun skjule dette for sig selv eller Andre? Hun kunde det ikke, selv om hun havde villet det. Hun var glad og taknemmelig for denne Guds og Naturens Gave og fandt i dens Besiddelse et Vink om at blive den værdig ved sin Sjæls Forædling.

At vanrøgte denne Skjønhed, at afklippe sine rige Lokker eller hylle sit Legeme i en misklædende Dragt, saaledes som mangen kristen Sværmerske gjorde, vilde for hende have været en bespottelig og irreligiøs Handling. Og fra det Øjeblik — det uforglemmelige — da Kjærligheden pludselig blev bevidst i hendes Bryst, da de tvende Fostersøskende og Legekammerater uden Rødme, uden Forlegenhed, følgende deres uskyldige Hjerters Trang, aabenbarede deres blufærdige Flamme og skjænkede hinanden den rolige, ubeskrivelige Salighed, som ligger i den første Kjærligheds Gjensidighed — fra

dette Øjeblik betragtede Hermione sig ikke længer som eneste Ejer af sin Skjønhed; den var en Skat, som hun gjemte til dens rette Herre, den ædle og dydige Yngling, hvem hun havde givet sit Hjerte.

Hvor ofte udtalte de ikke i de første Dage, det første Aar af denne Kjærligheds Tilværelse for hinanden deres Glæde over Skjønhedens Gave, som de gjensidig fandt hos hinanden! Om Sjælenes Sympathi, om den gjensidige Højagtelse — dette kolde Ord, denne stive Højtidsdragt, i hvilken Manden nærmer sig til Kvinden og Kvinden til Manden for at komplimentere og tage hinanden i Besiddelse — om Sligt talte de aldrig; Sympathien, Agtelsen fandtes hos begge, men de behøvede dem ikke til Draperi om deres Øjenslyst, deres Skjønhedssans, thi heri fandt de Intet at blues for. Og hvorledes skulde Hermione være kommet paa en saadan Tanke, hun, som ikke kunde høre et velklingende Ord, uden at længes efter at se dette Ord legemliggjort som et selvstændigt Væsen i skjønne Former, hun, for hvem endog den tørre Logiks Tankerækker formede sig til vingede, med Blomsterkjæder legende Børn, og som aldrig hørte Ordet Idé, uden at tænke sig en himmelsk, straalende Jomfru!

Karmides havde været hende dobbelt dyrebar ved hendes Kjærlighed og ved de Forhaabninger, som hendes Fader havde knyttet til hans Person. Ligesom hun passede sine Blomster, plejede dem, vandede dem, flyttede dem fra Solskinnet til

Skyggen, fra Skyggen til Solskinnet, saaledes havde Krysantevs stræbt at bortrydde alle Hindringer for Udviklingen af en Natur, som i sin første Spire allerede lovede saa meget. Han havde øvet sin unge Vens Tænkekraft og Lemmer, havde søgt at opflamme ham ved høje Forbilleder, havde villet staalsætte hans Sjæl mod kommende Lidelser, ligesom mod kommende Fristelser, men gjøre den blød og modtagelig for alle gode Indtryk, aaben som et Talerør for den guddommelige Stemme i dens Indre — han havde med Karmides forbundet Tanken om den platoniske Læres Fremtid, havde haabet i ham at finde en Efterfølger paa Akademias Lærestol og, efter at han selv var gaaet bort, en ny Stridsmand for Skjønhedens Religion og Fornuftens Frihed.

Karmides havde i Begyndelsen svaret til disse Forhaabninger. Da han havde naat Myndighedsalderen, trolovede han sig med Hermione og foretog derpaa, med Krysantevs's Bifald, en Rejse gjennem Syrien, Ægypten og Italien. Da han var kommen tilbage til Athen, syntes hans Karakter og Tilbøjeligheder aldeles forandrede. Han befandt sig ikke vel i Krysantevs's Nærhed. Mod Hermione var han lunefuld og besynderlig; snart viste han sig mørk og hemmelighedsfuld, snart udbrød han i Kjærlighedsforsikringer, som forskrækkede hende, fordi de bare Præget af Vildhed og Unaturlighed; snart, og det hyppigst, behandlede han hende med et Slags Galanteri, som maaske vilde

have tiltalt Neapels Skjønheder, men som ydmygede og saarede Hermione. Det travle Rygte hviskede i hendes Øre det ene Æventyr efter det andet, hvori Karmides havde spillet Helten. I Begyndelsen troede hun dem ikke; men han selv gjorde Alt, for at rive hende ud af den Vildfarelse, hvormed hun endnu søgte at holde fast paa sin Drøm om ren Kjærlighed og jordisk Lykke, sin Tro paa Karmides's ædle Natur og høje Bestemmelse. Krysantevs anvendte forgjæves sin Menneskekundskab og en af Ømhed inspireret Veltalenhed, for at føre sin Fostersøn og tidligere Discipel tilbage paa den Vej, han havde forladt. Forholdet mellem dem begge blev bestandig kjøligere. Hermione saa' sin Faders Smerte og følte sin egen dobbelt dybt. De Kristne pegede paa Karmides som en Prøve paa en hedensk Filosofs Evne til at opdrage Mennesker. Han omgav sig med de mest udsvævende Ynglinger i Athen, var Gjenstand for sine ligesindede Venners og de atheniensiske Hetærers Beundring eller Beregninger, men alle Andres Foragt. Den sidste Gang, han viste sig i Krysantevs's Hus, var denne fraværende. Han fandt Hermione alene. Hun bebrejdede ham under Taarer al den Sorg, han forvoldte hende og hendes Fader. Han svarede med Spøg og forlod hende. Kort derpaa indlod Karmides sig i et nyt Æventyr, som blev mere omtalt af Rygtet end hans tidligere, fordi den anden Medspillende i Æventyret var den skjønne Evsebia, Annæus Domitius's Gemalinde. Annæus tog Sagen

med en Ro, i den Grad urokkelig, at den virkelig understøttede de Kristnes velvillige Forklaring, at det Hele indskrænkede sig til et Omvendelsesforsøg. som den fromme Evsebia, i sin Bekymring for Ynglingens Salighed, havde paataget sig. Men da Rygtet i en mindre gunstig Skikkelse end denne naaede til Hermione, tilbagesendte hun, dødelig saaret i sine Følelser, Trolovelsesringen til Karmides.

At kunne elske mere end én Gang forekom Hermione en Urimelighed. Endogsaa nu, da hun vilde glemme Karmides, var hun overbevist om, at Hjertets Instinkt og den første Kjærlighed aldrig kunne bedrage. Hun betragtede ham som tabt for dette Liv. Hun troede paa en fremtidig Tilstand. hvor tvende Sjæle, der fra Begyndelsen havde været Et, da de hvilede i Guds Tankes Skiød, paa Ny skulde forene sig, efter at de vare rensede for de Fejl og Vildfarelser, som paa Jorden stødte dem fra hinanden. Denne Tro, som hun gav Næring ved Læsningen af Platons Skrifter, og som maaske ethvert Menneske engang i Livet har hengivet sig til, skjænkede hende en Trøst, om end blandet med Vemod, naar hun lyttede til sin naturlige Længsel efter at forenes med en elsket Mand og forplante den guddommelige Livsgnist, hvori hun selv ved en Mands og en Kvindes Kjærlighed var bleven delagtig.

Skjøn og elskværdig, som hun var, og Arving til en usædvanlig Rigdom, havde Hermione talrige Tilbedere; men de Ægteskabstilbud, som de

Dristigere af disse havde vovet at fremføre, havde hun vist tilbage. Hun forsonede sig med Tanken om at leve ugift. Lig Æventyrets Pil, som lægede de Saar, den selv havde forvoldt, er Kjærligheden alene i Stand til at læge Kjærlighedens Saar. Hermione havde meget at elske. Hun elskede Naturen og Filosofien; hun elskede at udbrede Lykke til Alle i sin Nærhed; hun elskede fremfor Alt sin Fader, hvis Stræben og isolerede Stilling som Stridsmand for en synkende Kultur, en undertrykt Religion hun forstod og delte. Badende sig i de friske Bølger af denne Kjærlighed, vedligeholdt hendes Sjæl sin Klarhed, Kraft og Sundhed; den var i Harmoni med sig selv, skjønt dens Akkorder klang vemodig.

Kort før Skumringen var Clemens af Biskop Petros bleven sendt til Simon, Søjlehelgenen, med et Brød og en Flaske Vin. Flasken var den samme, som Petros den foregaaende Aften saa omhyggelig havde gjemt i det i hans Studereværelse staaende Skab. Den Nat, som fulgte herpaa, sang Simon ikke sin Aftenpsalme.

Krysantevs vendte først hjem ved Midnatstid. Han havde da været Vidne til, hvorledes Krigsgudens Tempel toges i Besiddelse af det kristne Præsteskab. Petros havde fundet for godt at opsætte dette til en Tid, hvor man ikke behøvede at frygte for unødvendig Opsigt og Sammenstimlen af

Folk. En Afdeling Soldater, kommanderede af Tribunen Pylades, havde fulgt Præsterne og stillet sig op foran Templet. En Embedsmand oplæste fra Trappen det kejserlige Edikt, som skjænkede Templet til de Kristne; nogle Nattevandrere, hvis Vej tilfældigvis havde ført dem over Torvet og som vare standsede, forundrede over det besynderlige Optrin, maatte forestille det atheniensiske Folk, til hvilket Ediktet var rettet. Læsningen endte, som sædvanlig, med Opfordring til Raabet: leve Kejseren! Soldaterne istemmede pligtskyldigst, Præsterne af Hjertet, det atheniensiske Folks tilfældige Repræsentanter tvungent og af gammel slavisk Vane. En aldrende Borger, hvis Mund tav, men hvis Hjerte maaske raabte: leve Julianus! blev hugget ned af en fanatisk Soldat. Den gamle Mand var gaaet ud for at skaffe Lægehjælp til en Datter, der pludselig var bleven syg. Han naaede, forend han døde, at betro Krysantevs ikke blot sit Ærinde, men ogsaa sin brødløse Familie; Krysantevs ilede bort for at skaffe Hjælp. Derpaa blev Ediktet slaaet op paa Tempeldøren, Krigsgudens Billedstøtte og Alter bleve styrtede om og kastede ud. Malerierne skaarne itu, Tempelskatten taget i Beslag, Arkivet med dets historiske Aarskrøniker opbrændt, samt det hellige Kors, Fredens og Forsoningens Symbol, plantet foran Indgangen, netop lige i Blodpølen ved Siden af den Myrdede.

Dette skete ved Skinnet af de Lamper og Fakler, som vare tændte i Buegangene og omkring

Torvets Billedstøtter. Oppe paa Akropolis aftegnede Visdomsgudindens Kæmpestatue sig mod den stjernebesaaede Nattehimmel. Maaske hævede hendes Kobberbarm sig i dette Øjeblik.

Ellevte Kapitel.

Rakel.

Athen med sin livlige Havnestad Piræos havde hidlokket et anseligt Tal af de Civilisationens Nomader, de Handelens Beduiner, som kalde sig Israels Børn. De havde allerede for længe siden mistet deres lille Fædreland og i al Fred og Ro faaet taget deres store i Besiddelse, det, som Astronomerne kalde Tellus og andet Godtfolk Jordkloden. Blandt Hebræerne i Athen var Baruk en meget anset Mand, thi han vandrede ustraffelig efter Fædrenes Love, var barmhjertig mod sit Folks Fattige og ikke sjælden ogsaa mod Gojims trængende Børn, og fremfor Alt: han var rig, meget rig. Han ejede Skibe, hvis Master vare Cedere fra Libanon, hvis Ror vare af Eg fra Basan eller Egnen deromkring, og han havde gjerne, for i Alt at rette sig efter Profeten Ezekiel, givet dem

Sejl af ægyptisk Lærred og Soltelt, farvede med Purpur fra Elisaøerne, hvis han ikke havde fundet, at dette var en altfor vidt dreven Ødselhed. Med disse Skibe indførte han indiske og ægyptiske Mousseliner, som vare de atheniensiske Hetærers Henrykkelse, Røgelser fra Saba og Rema, farvede uldne Tøjer og Korn fra Syrien, Tin og Bly fra Afrika, Slaver ikke blot fra Tuba og Mosocs, men fra alle Verdens Egne. Disse Varer byttede han bort for andre, som han udførte med samme Skibe: Oliven, Figner, Vox, Heste, Vaaben, Bøger og Kunstsager. Baruk vidste paa en Prik, hvad en Platon, en Homeros i Haandskrift var værd, skjønt han aldrig havde læst dem; han forstod med en Kjenders Blik at taxere Værdien — Pengeværdien — af Billedstøtter og Malerier, med hvilke han vilde have betragtet det som en Dødssynd at pryde sit Hus. Helgen- og Gudebilleder, Kors og Amuletter rullede gjennem hans Hænder; men han toede disse omhyggelig, naar han havde rørt ved slige Ting, læste sine Bønner og smilede til de uskyldige Guldkorn, som den vanhellige Strøm havde efterladt mellem hans Fingre.

Han drev desuden en indbringende Handel med Penge og laante gjerne, mod god Sikkerhed og ikke særdeles umenneskelige Renter, til Javans*) letsindige Sønner, de saa fordømt smukke og saa skamløst

*) Javan, Hellenernes Stamfader i Bibelen.

glade, til Ødelæggelsens Gehinom*) uundgaaelig bestemte atheniensiske Ynglinger, som med saa uforskammede Blikke forfulgte hans Datter, den sortlokkede Rakel, naar hun ærbart mellem Fader og Moder vandrede til Synagogen.

»Rakel, løft ikke saaledes paa dit Slør!« hændte det ved saadanne Lejligheder, at den gamle Ester sagde.

»Kjære Moder,« hændte det, at Rakel svarede, »dette Slør er jo nær ved at kvæle mig. Jeg kan neppe trække Vejret.«

»Jeg skal gjøre et Lufthul i det med den første den bedste Kniv,« sagde den gamle Baruk. »Det er af Tøj fra Damaskus og har imellem Venner en Værdi af 50 Guldstykker, men Hullet skal komme der alligevel, det lover jeg.«

Rakel havde endnu ikke fyldt sit syttende Aar. Hun var en smuk Pige med fyldige Former, sorte Lokker, en noget stor, men velformet Næse og de mest ildfulde Øjne, som nogensinde vare tændte under Orientens Sol. Der fandtes vel neppe en Yngling af Abrahams Slægt i hele Athen, Piræos medregnet, som ikke sværmede for Rakel og den anselige Arv, der engang vilde tilfalde hende. Men Enhver som helst var ikke den rige Baruks smukke Datter værdig. Dette vidste saavel Baruk som Ester. Da de derfor bortlovede deres Datter, var det til ingen ubetydeligere Person end Rabbi

*) Helvede.

Jonas, den atheniensiske Synagoges Stolthed, en endnu ung, men meget lærd Mand, som ikke blot kunde Lovens Bøger udenad, men ogsaa havde studeret den helleniske Filosofi og skrevet lange med kabbalistiske Spekulationer spækkede Kommentarer til sin Landsmand Filons dybsindige Værk.

Forældrene havde med Hensyn til dette Valg ikke gjort sig den Møje at raadsporge deres Datters Tilbøjelighed. Sligt var ikke Brug hos deres Folk, og forøvrigt kunde vel Rakel ikke blive Andet end meget fornøjet med en Mand af saa overordenlig Lærdom, saa stor Veltalenhed i Synagogen og dertil af saa anset Slægt som Rabbi Jonas.

De anede ikke, at Rakels Hjerte allerede var fanget af en Anden, og denne — o Ve! var en af Javans uomskaarne Sønner, som ikke havde en Draabe af Abrahams Blod i sine Aarer og ikke kunde læse et Bogstav i de hellige Ruller.

Det er den følgende Aften efter den, paa hvilken den ubekjendte Filosof havde besøgt Krysantevs's Hus.

Dagen er Hebræernes Sabbath. Baruk og Ester have begivet sig til Synagogen. Rakel har foregivet en eller anden Grund for at kunne blive hjemme. Hun forsager dermed den Glæde og Opbyggelse at høre, hvor sindrig Rabbi Jonas udlægger Profeten Daniel. Hun forsager Lejligheden til at se sin Trolovedes Person, netop i det Øjeblik, den tager sig ud: naar han staar foran

Alteret, og hans mørke, melankolske Øjne faa Liv, naar hans af Studier furede Pande opklares, og hans af samme ihærdige Studier krogede Skikkelse retter sig i Vejret ved Korets Sang: »Hvor skjønne ere dine Telte, o Jakob, og dine Boliger, o Israel!« og ved den forsamlede Menigheds Raab: »Hør, Israel! Adonaj vor Gud er den eneste Gud!« Da gjennemstrømmes han af Fædrenes Aand og Erindringen om deres Bedrifter; da opbygger han i Tanken Jerusalems ødelagte Tempel og samler sit Folk, Enhver under sin Vinstok. Da glemmer hans Blik at gaa den Vej, det ellers gjerne tager, op mod Kvindernes Galleri, for bagved et af Slørene at ane Trækkene af den Pige, som han elsker, Baruks Datter.

Rabbi Jonas har et blegt og fint Ansigt, som dog i Rakels Øjne er hæsligt. Han har et Skjæg, som Manken paa en kappadokisk Hest, langt, sort og glinsende, men som Rakel finder afskyeligt. Han sidder ofte hos Barúk og siger saadanne dybsindige Ting om den attikiserende Moses*) og den virkelige Moses, den platoniserende Filon og filoniserende Platon, at Baruk stryger sit graa Skjæg og sin Kaftan af lutter Forundring; men Rakel gaber over denne Tale og finder den utaalelig. Han er i sin Elskedes Nærværelse bly, — som en undselig Elsker, og han forvirres af hendes straalende Øjne. Derfor finder Rakel, at han er en Tølper.

---

*) Platon.

Thi, ak! Rakel har et mandligt Ideal, i Sammenligning med hvilket alle andre Mænd forekomme hende som mislykkede Forsøg af vor Herre paa at skabe noget Taaleligt i Retning af en Mand. Hvor hæsligt lyder ikke Navnet Jonas i hendes Øre, hvor smukt Karmides! Jonas har aldrig indgnedet sine Lemmer med Olie, aldrig tumlet sig paa Palæstraens Sand, aldrig siddet paa en Hesteryg; derfor er hans egen Ryg kroget, hans Gang tung, hans Bevægelser i den stive Kaftan uden Ynde. Og Karmides derimod! Han bærer usynlige Hermesvinger ved sine Fødder, hans elastiske Lemmer, ombølgede af den hvide Kiton og den tyriske Kappe, synes at ville løfte ham fra Jorden. Jonas's undselige, vemodige Blik, hvad er det, om det end stirrede i al Evighed, mod et eneste Øjekast af Karmides, et af disse dristige, besejrende Øjekast, som paa éngang forskrække en ildfuld Pige og henrykke hende! Rakel har hørt af sin Fader, at Karmides er en Ødeland; hun har set ham mange Gange ikke blot paa Vejen til Synagogen, men ogsaa i sin Faders Hus, naar han kom for at laane Penge. Rakel er henrykt over hans Ødselhed, som gjør ham tusindfold elskværdigere i hendes Øjne. Hun er vant til at se enhver nok saa lille Mynt blive vendt to Gange, hun hører daglig lige til Fortvivlelse Syraks Tankesprog om Sparsommeligheden anføres. Karmides, som smilende strør dette Metal rundt omkring sig, dette Metal, som de Andre med deres Fingre opgrave af Skarnet, hvad

kan denne Karmides være, om ikke et usædvanligt, overmenneskeligt Væsen? Og hvad nu Lærdommen angaar, for hvilken Baruk og Ester saa højlig agte Rabbi Jonas, saa er jo Karmides uendelig lærdere. Det har Karmides selv med ædel Oprigtighed forsikret hende. Skulde hun da ikke tro det? Og skjønt han er saa overordenlig lærd, saa er han alligevel glad, siger saadanne fuldkommen forstaaelige, fortryllende Ting og synger til Lyren de mest sprudlende Viser.

Skulde desuden Rakel et Øjeblik forglemme Karmides, saa findes der i Baruks Hus et gammelt Tjenestetyende, som gjerne fører hendes Tanker tilbage til denne Gjenstand. Ogsaa hun, Tjenestekvinden, har sine Grunde til at beundre Karmides's Ødselhed. Af det Guld, han udsaar, er noget ogsaa faldet i hendes Haand, og af Taknemmelighed herfor har hun paataget sig at være Budbærerske og Mæglerske mellem ham og Rakel.

Det er et Vink af hende, som har formaaet Rakel til i Aften at blive hjemme.

Rakel er steget op paa Altanen af sin Faders Hus. Der er hendes Yndlingsplads paa saa smukke Aftener som denne. Man har derfra en vidtstrakt Udsigt over den østlige og nordlige Del af Staden. Mod Vest derimod mødes Øjet af de nærliggende Huses Tage og Mure, men imellem dem skimtes Dele af den stejle Gade, som fra Skambonide fører ned til Kerameikos. Det er denne Gade, som man passerer til og fra Synagogen. En saa opmærksom Forpost som

Baruks gamle Tjenestetyende kan saaledes se det ærværdige Par, naar det nærmer sig, og i Tide underrette sin unge Herskerinde derom.

Huset har tvende Indgange. Den største, der vender ud til Gaden, er forsynet med en jernbeslagen Port, som Baruk forsigtig stænger, hver Gang han gaaer ud. Den anden er en lille Dør paa Husets Bagside. Den kan kun aabnes indvendig fra, og den fører ud til en skraanende, med Klippeblokke bestrøt, græsbevoxen Plads, som danner det øverste Punkt af Skambonides Høj. Denne Dør har Tjenestekvinden aabnet, og fra den fører en Trappe op til Altanen.

Rakel læner sig mod Brystværnet og ser ud over Staden. Himlen er klar, og friske Vindpust komme fra Havet. Rakel er urolig, og hendes Hjerte banker næsten lige saa voldsomt, som da hun ventede paa det første hemmelige Møde med Karmides. Senere har hun ofte truffet ham, netop heroppe, i maanelyse Nætter, naar Forældrene og Husets faa Tjenere vare gaaede til Hvile, og ved Vanen samt Overbevisningen om det Uskyldige i saadanne Møder er enhver Frygt, enhver Betænkelighed forsvundet hos hende. Karmides er kommet, for med Skjemt og Narrestreger at oplive hendes Sind, naar det er nedtrykt af Hjemmets Ensformighed og det indelukkede Liv, hun maa føre; han har stemt hendes Cither og lært hende at lokke smaa Melodier frem af den; han har fortalt om det glade, brogede Liv dernede i Staden, hvorhen

hun aldrig faar Lov til at styre sin Kours, uden at have Fader Baruk paa den ene Side og Moder Ester paa den anden; han har efterabet Rabbi Jonas's Gang, Lader og Maade at tale paa, saa at Rakel har været nær ved at briste af Latter; han har svøbt hendes lange sorte Lokker omkring sine Fingre og kaldet dem de skjønneste Ringe, kostbarere end de gyldne, med Diamanter besatte. Han har endvidere forsikret, hvad der i Begyndelsen forekom Rakel aldeles utroligt, at han ikke kunde leve, hvis han ikke imellemstunder maatte se og tale med hende. Hun maatte dog tro hans Forsikring, thi han var jo saa overordenlig vis, havde kastet saa dybe Blik ind i Naturen, og kjendte bedst selv de hemmelige Betingelser for sin Tilværelse. Nu erfarede ogsaa Rakel noget Lignende, thi hun befandt sig i den senere Tid aldrig rigtig lykkelig uden i hans Nærhed, under Indflydelsen af hans Øjnes Magt.

Den Frygt, der nu fik Rakels Hjerte til at banke med urolige Slag, laa ligesom i Luften; den føltes over de tusinde Huse og Templer, som beklædte Skambonides, Museions, Akropolis's og Kolyttos's Høje. Baruk havde hele Dagen øjensynlig været plaget af en ængstelig Sindsstemning. Ved Middagstider havde han under et Paaskud fjernet Tjenestefolkene fra Huset og baaret sin værdifuldeste Ejendom, Guld, Sølv, Penge og vigtige Papirer ned til et hemmeligt Gjemmested under Husets Kjælder.

Paa Datterens Spørgsmaal om Grunden til denne Forsigtighed havde han søgt at give beroligende Svar. Men af sin Moder og Tjenestetyendet havde Rakel erfaret, at der i den sidst forløbne Nat havde tildraget sig Adskilligt, som lod befrygte et Udbrud af Uroligheder i Staden.

Som Rakel nu stod der, lænet mod Altanens Brystværn og seende ud over Staden, som bestraaledes af den nedgaaende Sol eller hvilede i de lange Skygger, der kastedes af Højene, længtes hun efter Karmides og frygtede næsten for, at han ikke vilde komme. Det forekom hende, som om Karmides maatte have forladt Staden, siden denne ikke længer var det glade, livlige Athen, men skjælvede af bange Anelser. Hun følte, at hans Nærværelse, Synet af hans glade Ansigt, paa hvis Pande hun aldrig havde opdaget nogen Skygge, vilde være det Eneste, som kunde forjage hendes Ængstelse.

Hvor glad blev hun derfor ikke, da der pludselig paa Toppen af Skambonide viste sig en Skikkelse, som var hans. Han saa' op til Altanen og vinkede ad Rakel. I Bagdøren stod det gamle Tjenestetyende og gav ham det Tegn, som lod ham forstaa, at Adgangen var fri. Strax derpaa hørtes hans elastiske Trin paa Trappen. Rakel vendte sig om; han stod foran hende, glad og smilende, og rakte hende en Bouket af de mest udsøgte Blomster. Ikke et Spor af Bekymring kunde opdages i hans Væsen. Han kom netop nu fra Badet

og syntes straalende af Sundhed og Ungdom. Rakel havde aldrig set ham saa smuk som nu.

»Du kom da endelig,« udbrød hun og var nærved med søsterlig Hengivenhed at kaste sig i hans Arme.

»Jeg forsømmer ikke et eneste af de faa Øjeblikke, hvor jeg kan træffe Rakel,« svarede Karmides. »Visdom og Rakel er mine Gudinder. Jeg ofrer til den Første de Timer, som den Sidste ikke kan skjænke mig. Er dine Forældre i Synagogen, mit Barn?«

»Ja,« svarede Rakel og betragtede henrykt de smukke Blomster, som Karmides havde givet hende.

»Synagogen er en fortræffelig Anstalt. Jeg holder af Mennesker, som ærer deres Gud. Men jeg finder dog, at eders Gudstjeneste er altfor kort. Den burde vare hele Natten. Naar kommer dine Forældre hjem?«

»Ak, i Aften varer det ikke længe.«

»Lad os da benytte Øjeblikkene for vor Gudstjeneste,« sagde Karmides, idet han greb Pigens Haand og blidt tvang hende til at sætte sig paa en Sofa ved hans Side. »Mine Andagtsstunder er de, hvor jeg skuer i dine Øjne.«

»Fy, du taler som en Hedning, hvilket du da ogsaa er — — Men sig mig, Karmides, du er jo ogsaa Filosof?«

»Hvilket Spørgsmaal!« sagde Karmides leende. »Vist er jeg Filosof, og oven i Kjøbet en af de allerfornemste.«

»Ja, du er meget lærd, det véd jeg, men er du ogsaa meget dydig?«

»Naturligvis. Lærdom og Dyd er Tvillinger, som aldrig skilles ad.«

»Det glæder mig meget at høre, thi i Gaar sagde Jonas til min Fader, at vise og dydige Hedninger som — —»

»Karmides?«

»Nej, det sagde han ikke, men saadanne som — — som — — Platon tror jeg at han hed — — vel kunde regnes til det udvalgte Folk, skjønt de aldrig havde spist Paaskelammet.«

»Deri havde den morsomme Jonas Ret, min Rakel.«

»Og hvor jeg blev glad derover, thi jeg tænkte strax: saa bør ogsaa Karmides regnes til mit Folk, og han er ikke længer en Fremmed for en Datter af Israel.«

»Hør blot! Ogsaa du filosoferer jo fortræffelig. Det vilde være en besynderlig Gud, som alene skulde synes om de kaftanklædte, langskjæggede og krumnæsede Kræmmere, der kalder sig Jøder. Han vilde da have en ganske anden Smag end du.«

Rakel rødmede. Karmides tog Bouketten og fæstede den ved hendes Bryst.

„Ser du«, vedblev han, idet han pegede paa Solen, hvis halve Skive allerede havde sænket sig i Havet, »samme Sol for vore Øjne, samme Attraa

til Salighed i vore Hjerter, hvorledes kunde vi da kalde hinanden for Fremmede?«

»Samme Himmel og der oppe over Stjernerne samme Gud,« sagde Rakel med et dybt Blik paa Karmides. »Den Aften, da jeg gav dig den lille Ring, som — — som du ikke bærer paa din Finger — — Karmides, hvor har du Ringen?«

»Her, ved mit Hjerte,« svarede Karmides, idet han trak den frem fra sit Bryst.

»Ak, tilgiv mig! Jeg vilde overbevise mig om, at du havde bevaret den,« vedblev Pigen med glædestraalende Ansigt. »Men jeg vilde sige dig, at samme Aften drømte jeg, at vi altid skulde være sammen. Mine Forældre omfavnede dig og kaldte dig Søn. Jonas var ogsaa til Stede. Han var slet ikke skinsyg; han snakkede og snakkede kun med dig om denne Platon og andre besynderlige Ting. Og du kunde svare ham paa Alt, hvad han ønskede at vide. Det mærkedes tydelig, at du var lærdere end han.«

»Din Drøm skal gaa i Opfyldelse. Der kommer en Tid, hvor vi altid skal være sammen.«

»Tror du det?«

»Beror det ikke paa os selv? Betragt Havet, Rakel! Det skinner purpurfarvet, og guldkantede Skyer spejler sig i det. Længes du ikke efter at svæve hen over dets Flade, baaret af et Skib, tusindfold smukkere end noget af din Faders? Jeg skal føre dig til en Ø, som jeg har opdaget der henne

mod Vest, langt, langt bag ved Horizonten. Man kalder den Lyksalighedens Ø. Den er en Levning af det i Havet sunkne Paradis. Der skal vi bo, jeg og du.«

»O, hvad siger du?» udbrød Rakel, hvis barnlige Ubekjendtskab med Verden gjorde det muligt for Karmides paa den mest ubundne Maade at give sine Fantasier Luft. »Men«, tilføjede Rakel betænkelig. »jeg kan ikke lade Fader og Moder blive her tilbage i Athen.«

»De skal følge med os, Rakel. Paa Lyksalighedens Ø findes der et umaadeligt Forraad af det gule Metal, som er din Faders Lyst. Han følger os derhen, samler en Skibsladning Guld og vender tilbage som det rigeste Menneske paa Jorden, for at gjenopbygge eders Tempel. Hvad siger du hertil?«

»Ak, det er jo herligt! Jeg maa underrette min Fader herom. Jeg maa fortælle ham, hvad du agter at gjøre.«

»Nej, nej, ikke endnu. Min Plan maa holdes hemmelig, ligesom vore Møder. Hører du det!«

»Godt, som du vil.«

Rakel havde i sin Elskers Nærværelse aldeles glemt den Frygt, som nylig foruroligede hende. Først nu, da Samtalen drejede sig om at forlade Athen, erindrede hun sig, at denne By for nærværende Øjeblik var et farligt Sted, og hun betroede Karmides sine uklare Bekymringer.

I Virkeligheden var denne Aften ogsaa i saa

Henseende besynderlig, at den vældige Summen, som ellers nede fra Staden steg op mod Skambonides Top, var saa godt som forstummet. Der herskede en usædvanlig Stilhed, ikkun afbrudt af Bulderet fra en gjennem Gaden rullende ensom Vogn eller nogle Hammerslag fra de nærliggende Værksteder.

Et skarpt Øre havde alligevel netop i dette Øjeblik kunnet opfange en formedelst Afstanden næsten umærkelig Summen af Menneskestemmer, som kom fra Nord og nærmede sig mere og mere.

»Bah«, sagde Karmides til Svar paa Rakels Spørgsmaal, »hvad har du at frygte? I Hebræere kan, ligesom de olympiske Guder fra deres Skyer, i god Ro more eder over de Andres Stridigheder Hvad har I at bestille med Billeddyrkere og Kristne?«

»Men det er jo forskrækkeligt! Du tror da virkelig, at det kommer til Strid, til Blodsudgydelse — — og her, her i Athen, maaske udenfor min Faders Port?« spurgte Rakel blegnende. — »Men hvad er da sket? Hvad er det, som ophidser dem mod hverandre?«

»De Kristne har i Nat frastjaalet den gamle Læres Tilhængere et Tempel og lagt Beslag paa Tempelskatten — —«

»Men hvorfor, hvorfor handler de saa slet?« udbrød Rakel.

»Hvorfor? Alle kan ikke være Kræmmere her i Verden, men Alle vil have Guld. De, der ikke bliver Kræmmere som Jøderne, bliver Røvere som

de Kristne. Der har du Forklaringen. Men lad Pakket slaas. Jeg kjender mine. De er for fejge til at vove deres Liv. De lader de Kristne fratage dem Alt lige indtil Livet, men af Frygt for Livet vil de ikke vove at forsvare dette deres Liv. Men de Kristne selv, min Rakel, det er Mænd! eller rettere det er vilde Dyr — modigere end Løver, blodtørstigere end Tigre. Amfitheatrets Lege er forbudte. Vi behøver dem ikke heller, thi vi har de Kristne. Vi tager Plads paa Tilskuerbænken og klapper i Hænderne, naar de sønderriver hverandre. Vi har et prægtigt Skuespil i Vente.«

»O Gud, hvor du taler, Karmides! Jeg forskrækkes næsten for dig.«

»Vær rolig, mit Barn! Jeg er ikke farlig. Naar jeg ikke kan afvende Tordenen eller tvinge Stormen, saa tager jeg min Beslutning: jeg glæder mig ved deres Højhed. Men hør videre, hvad der er hændet i Nat og hvad der udbreder Forfærdelse i Staden. Det herskende kristne Parti har opdaget, at det undertrykte har holdt hemmelig Gudstjeneste i et Kalkstensbrud, der ligger i Nærheden af den uhyggelige Søjle-Simons Plads. De Sidste er blevne overraskede midt under deres Bønner, Soldaterne har stormet ned i deres underjordiske Kirke, taget saa Mange til Fange, som ikke kunde slippe bort, bundet dem og slæbt dem i Fængsel. Man siger, at de Undertryktes fornemste Stridsmand, en Præst med et af disse lange væmmelige Navne, som de Kristne har fundet paa — Athanasios hedder han

— var til Stede og netop prædikede, da Begivenheden gik for sig; men det lykkedes ham at undkomme i Mørket og Forvirringen. De Fængslede er saa omtrent halvtres; de Fleste hører til Pakket, men Adskillige er ansete Mænd og Borgere i Athen. Loven dømmer dem til Døden. Du kan forstaa, hvilket Røre dette har vakt hos deres Trosfæller, Venner og Slægtninge. Skaansel har de Fængslede ikke at vente. Sorg, Skræk og Raseri hos de mange Tusinder, som kalder sig Homousianere! Man tror, at de vil bevæbne sig, for med Magt at befri de Fangne. Det herskende Partis Anfører, Biskopen af Athen, ønsker Intet hellere, thi han har Tropperne til sin Raadighed og vil gribe Lejligheden til med ét Slag at knuse Modstanderne. Det er i Korthed mine Nyheder, min sortøjede Pige. Hvor din Bleghed gjør dig smuk! Jeg fristes til at skræmme dig, for altid at se dig saaledes. Men vær rolig. Karmides er jo hos dig. Her, her i min Favn, frygter du her?«

Karmides havde uden Modstand trykket den skjælvende Pige til sit Bryst og legede med hendes mørke Lokker.

»Jeg vilde ikke være bange, hvis du altid var her. Men du kommer jo og gaar. Du er borte, naar maaske — — Nej, jeg vover ikke at tænke paa et saadant Øjeblik.«

»Jeg skal usynlig være i din Nærhed og i egen Person staa ved din Side, hvis en Fare truer. Men nu ikke et Ord mere om Frygt og Fare! Se op

mod Himlen. Stjernerne begynde at tændes der. Hvor er din Cither, Barn?«

Citheren laa i Karmides's Nærhed. Han tog den, stemte den og sang til dens Akkorder en indtagende livsglad Vise. Rakel lyttede og smilede. Derefter begyndte han i en anden Toneart en Sang om Kjærlighed, Kjærlighedssmerte, Troskab i Døden. Rakel havde Taarer i Øjnene, da han lagde Citheren bort.

»Hvad? Taarer? Elskede lille Nar!« sagde han. »Dine Øjne har varmet min Sjæl, men Taarerne gjør dem til Sole, som stikker den i Brand. Luk dem, eller du blænder mig. Luk dem, østerlandske Kvinde!«

Og da Rakel adlød, lagde han Armene om hendes Hals og trykkede et brændende Kys paa hendes Læber.

Det var det første. Karmides gik stundom langsomt mod sit Maal. Han var en Protevs — forskjellig hos forskjellige Kvinder. En Pige som Rakel var for hans overmættede Sanser dog endnu en Pirring, desto større, jo mere hendes Enfoldighed stak af mod hans sædvanlige Veninders Verdenserfaring. Hverdagsagtige Erobringer tog han med Storm. Hos Evsebia, den blaserede Romerinde, var det ham og ikke hende, som koketterede, som spillede undselig, koket, lunefuld, uerfaren, og ihvorvel Evsebia gjennemskuede det, vare begge for kloge til at bortjage en Illusion, hvoraf begge havde lige Fornøjelse.

Rakel elskede ham. Han var Alt for hende. Hvem undrés da over, at hun følte sig salig ved dette Kys? Men hun aabnede Øjnene og rødmede op til Panden. Hendes Blik bad om Skaansel for Gjentagelse af Saligheden, men den Dristige var ubevægelig. Han røvede Kys efter Kys.

Rakel hørte ikke, hvorledes den fjerne Susen, som mærkedes fra Nord, bestandig kom nærmere, hvorledes den tydeligere og tydeligere blandedes med Bulderet af en Folkemasses Trampen, den dumpe brusende Lyd, som et saadant mangehoved, tusindbenet Uhyre afstedkommer, naar det trænger frem gjennem en Bys snevre Gader og ved hvert Stræde, hver Aabning, som det glider forbi, svulmer ud og rivèr Alt, hvad det møder, med sig.

Men tilsidst skjelnedes i denne forvirrede Larm gjennemtrængende og vilde Raab, som forkyndte, at det mangehovede Dyr var ophidset, at det søgte Fjender, og at disse Fjender maatte skjælve for en sig nærmende Hævn.

Karmides slap Rakels Haand. Raabene havde naat hans Øre. Han anede deres Betydning. Han rejste sig og lyttede. Ogsaa Rakel hørte den optrækkende Orkans Brusen. Hun greb Karmides's Haand og klyngede sig skjælvende op til ham.

I den Angst, som greb hende, fløj hendes første Tanke til Forældrene.

»O Gud, mine stakkels Forældre! De er ude. Hvad kan der ikke hændes dem! Hvorledes skal jeg frelse dem fra Faren? Jeg maa ud. Jeg vil

skynde mig til Synagogen. Følg mig, Karmides! Jeg frygter Intet, naar du følger mig. Kom!«

I dette Øjeblik dukkede det gamle Tjenestetyendes forfærdede Ansigt op over Altantrappen.

»De kommer!« raabte hun.

»Hvem? hvem?«

»Dine Forældre. De er allerede udenfor Porten.«

»Lovet være Gud! De er da frelste!«

»Farvel, min Rakel,« sagde Karmides hurtig. »Frygt Intet! Jeg skal være i din Nærhed.«

Rakel havde neppe Mod til at slippe Karmides's Haand. Man hørte, hvorledes den tunge Port til Gaden knirkede paa sine Hængsler. Der var ingen Tid at spilde. Karmides ilede ned ad Trappen og gjennem Bagdøren ud i det Fri. Rakels Blik fulgte ham, da han med hastige Skridt gik over den stenede Top af Højen og forsvandt bag denne. Derpaa skyndte hun sig ned for at modtage sine Forældre. Hun saa' den gamle Ester støttende sig paa Rabbi Jonas's Arm. Hendes Fader løftede de tunge Bjælker i Vejret, hvormed Porten indvendig var forsynet, lagde dem korsvis over hinanden og gjorde dem fast til deres Jernhager.

Baruk og Ester ledsagedes ikke blot af Rabbi Jonas; syv eller otte unge kraftige Israeliter fulgte med dem, for at blive i Huset, medens Stormen rasede gjennem Staden. De skulde udgjøre Husets Besætning. Baruk, som handlede med Vaa-

ben, var forsynet med et helt Arsenal af saadanne. I det vel tillukkede Hus vilde de med Sværd i Haand afvente Begivenhedernes Gang.

Tolvte Kapitel.

Begyndelsen til et Sørgespil.

»Fra den ene Glæde til den anden! Priset være Olympen, som endnu strør Roser over Jorden!«

Saaledes tænkte Karmides, idet han vandrede ned ad den Del af Skambonide, som skraanede mod Kerameikos. Han erkjendte taknemmelig, at de Øjeblikke, han havde tilbragt hos Rakel, havde været Øjeblikke af Nydelse, det vil sige en Skygge af Lykke, — tilvisse kun en Skygge, men han lod sig nøje hermed, thi han havde for længe siden givet Virkeligheden tabt.

Han søgte nu en anden Adspredelse. Fra Kerameikos hørtes skingrende vilde Raab og larmende Stemmer i Tusindvis. Det var formodenlig Indledningskoret til en storartet Tragedie. Karmides elskede Tragedier og ilede for at sikre sig en Plads mellem Tilskuerne.

Som vi vide, var Skumringen allerede brudt frem og Stjernerne begyndte at tænde sig paa Him-

len. Et saadant Halvlys er gunstigt for slige Skuespil, ligesom en graa Himmel forøger Indtrykket af en gothisk Kirke. Det skjuler saadanne smaa Enkeltheder som de smaa Mennesker og lader de store Masser, der ere de paa denne Scene optrædende Skuespillere, smelte sammen til sublime Individer.

Karmides standsede et Øjeblik, før han naaede det Punkt, hvor de snevre Gyder begyndte, som paa denne Side klatrede op ad Højen. Man kunde herfra se visse, af Tage og Mure afbrudte Dele af Gaden Kerameikos, lige hen til Areopagos's Høj. Alle disse Dele bedækkedes af en bølgende Masse, som i Virkeligheden syntes at være et eneste Kæmpedyr, der langsomt. møjsommelig og konvulsivisk bugtede sig fremad ligesom en saaret Slange. To Blus, som lyste i Spidsen, vare Dyrets Øjne. Men ligesom Rygtet i Følge Digternes Beskrivelse, saaledes var dette Kæmpelegeme i hele sin Længde bedækket med en Manke af Tunger, der ikke talte, ikke hviskede, men brølede af Raseri.

Karmides ilede videre. Han kom ind i en snever Gyde, som mundede ud i Hovedgaden. Medens denne stønnede under et Overmaal af Liv, var Gyden øde, ligesom uddød. Portene vare stængte, Vinduesaabningerne lukkede, intet Menneske var at se.

Karmides befandt sig nu ved selve Bredden af den forbivæltende, svulmende Folkestrøm. Et Skridt til, og han var bleven revet bort af dens Bølger.

Han saa' Ansigter dukke op og forsvinde, Ansigter forvredne af skummel Vrede eller Raseri.

»Hævn, Hævn! Død over Kjætterne! Død over Giftblanderne! Død over Athanasianerne!«

Disse Raab, blandede med andre af samme Slags, skingrede i hans Øren. Han bedrog sig saaledes ikke. Forhænget var faldet, Korsangen var begyndt, Korsangen, som indledte det længe ventede og forberedte Sørgespil.

Karmides havde ingen Lyst til at lade sig rive bort af den hvirvlende Strøm. Man opofrer nødig sin Villie og den fri Brug af sine Lemmer, naar man ikke gjennemtrænges af den Aand, som smelter den skubbende og puffende Masse sammen til et Hele. Karmides besluttede at vælge en bekvemmere Tilskuerplads. Han forlod Kerameikos og gik gjennem de folketomme Sidegader hen til Torvet, efter at have overtydet sig om, at Strømmen brusede ad den Kant. Han ankom før den til Torvet. Det var tomt og forladt af Alle, med Undtagelse af Billedstøtternes tavse Rækker. De syntes ligesom med mørk Frygt at vente paa den sig nærmende Skare. Karmides traadte op paa Billedgalleriets Marmortrappe og indtog en bekvem Plads ved dens Hjørnesøjle. Tæt forbi denne maatte Toget vælte sig frem; den var bestemt til Bølgebryder mod Floden. Karmides kunde saaledes se Alt i Nærheden.

Faklerne, som lyste i Spidsen, nærmede sig. Pladsen mellem Pnyx og Areopagos opfyldtes af

de vilde, vanvittige Raab, som Torvets Søjlegange kastede tilbage:

»Død over Kjætterne, Athanasianerne, Giftblanderne!«

Folkestrømmens første Bølger havde naat Torvet. De slyngede et Skum af Mennesker op paa Billedgalleriets Trappe, hvor Karmides stod beskyttet af sin Søjle, og udbredte sig hurtig som en Oversvømmelse over Torvet. Faklernes røde Skin belyste en Baare, som hvilede ikke paa Skuldrene men paa de udstrakte Arme af ivrige Bærere, der, naar de vare trætte, øjeblikkelig erstattedes af andre, lige saa ivrige. Saaledes overlader paa Havet den ene Bølge det til den anden at bære det sejlende Skib. Paa Baaren hvilede en Skikkelse, knap nok lig et Menneske, thi det var Simon, Søjlehelgenen, eller hans jordiske Hylster. Kroppen var nøgen. Bjørnepelsen, som havde bedækket ham, laa sammenrullet under hans Hoved, saa at dette, der var vendt mod den efterfølgende Hob, med sine græsselige Ansigtstræk og lukkede Øjne kunde belyses af Faklerne og ses af Mængden. Nærmest omkring Baaren gik nogle Præster med nedslaaede Hætter og blottede Hoveder. To af dem bare Faklerne. Ved Siden af den ene Fakkelbærer saas Evfemios. De tav, thi det Feltraab, de fra først af havde uddelt, gjenlød nu i de vilde Raab, som ved deres egen Kraft vandt Overbevisningens Styrke hos de fanatiserede Tusinder. Præsterne tav, men nærmede Faklerne til den Dødes Ansigt, for atter og atter at vise det saa tydeligt

som muligt. Og hver Gang skingrede med forøget Styrke Raabene:

»Død over Athanasianerne! Giftblanderne! Kjætterne! Død over Giftblanderne!«

Massen var endelig naat forbi. Karmides sluttede sig til de Sidste i Bagtroppen, for at se, hvorhen den agtede sig, og overvære Opløsningen af denne Scene.

»Medborger, hvad er der sket?« spurgte han sin nærmeste Nabo. »Hvad er det, som sætter Folket i Raseri?«

»De har myrdet Simon Bekjenderen og Helgenen,« svarede Manden. »Har du Øren og hører ikke, hvad Folket raaber?«

»Jeg hører, at det raaber Giftblandere og Kjættere. Det er altsaa en Athanasianer, der har forgivet den Hellige?«

»En Athanasianer? Nej, de har gjort det Alle. Alle Athanasianere er medskyldige i dette Mord. De kunde ikke taale, at de Rettroende ejede en saa hellig Broder som Simon. De frygtede hans Forbønner hos Gud og Martyrerne. Homousianerne er gamle Giftblandere. Gav ikke Athanasios og hans Venner Arios Gift den samme Morgen, da han skulde uddele den hellige Nadver i Konstantinopels Domkirke? Har de ikke ved flere Lejligheder forgiftet Nadvervinen for de Rettroende? Kan du da betvivle, at det er de samme Kjættere, som har myrdet vor Simon? Død over Kjætterne! Død over Giftblanderne! Hævn, Hævn!«

Manden istemte de utrættelige skingrende Raab. Karmides fjernede sig, for ikke at rives med af de to nye Hobe, som uophørlig forstærkede Massen. Toget gik tværs over Torvet, væltede derfra ind over en Gade, der fulgte Akropolis's søndre Skraaning, banede sig under forfærdelig Trængsel Vej gjennem Porten, som angav Grænsen mellem det gamle Athen, »Thesevs's Stad«, og det ny, »Hadrians Stad«. Efter at have gjennemvandret Hovedgaderne i den sidstes folkerige Kvarterer og forstærket sig med de Homoiusianere, som boede i disse Egne, styrede det i sine Anføreres Spor Koursen mod de Kristnes Domkirke, der var beliggende paa en aaben Plads ved den Gade, som endte ved den Diomeiske Port og førte til det gamle Gymnasium Kynosarges.

Kirken var oplyst, dens Døre opslaaede paa vid Gab.

En stærk Afdeling Soldater var opstillet i Nærheden af Kirken. Denne var inden nogle Øjeblikke overfyldt af Mennesker. Men disse udgjorde dog kun et Mindretal af den vældige Hob. Den øvrige Mængde opfyldte Pladsen udenfor og de tilstødende Gader. Biskop Petros i Spidsen for sine underordnede Præster havde ved Hoveddøren modtaget Baaren. De satte den nu ned i det af mangearmede Kandelabrer oplyste Kor, medens Kirkehvælvingerne syntes at skulle sprænges af Massens vanvittige Raab. Midt under disse istemtes en Psalme af Præsterne, som knælede omkring Helgenens Lig.

Den fromme Sang kunde kun høres af de Nærmeststaaende. Men disse stemte i med; den udbredte sig nu mere og mere, voxede i Styrke og trængte endelig, baaren af tusinde Stemmer, til Mængden, som stod udenfor Kirken. Og nu forenede alle Stemmer sig i Sangen. Raseriet havde faaet Rhythme og Melodi. Det gaar da let over til Ro, men ved Lejligheder som denne til en Ro af en forfærdelig og truende Art, farligere end dens Forgænger, fordi den lystrer Kommando.

Ogsaa lyttede Alle, da Psalmen var forbi, til Petros's vældige Røst, da den lød over Folket i følgende Opfordring:

»Gaar hjem i Fred og afventer Morgendagen, da Herren skal bevise sin herlige Kraft!«

Opfordringen gjentoges af Præsterne i Hoben og gik som en Feltherres Kommandoraab gjennem Massen.

Vi forlade Kirken og begive os til det biskoppelige Palads. Clemens havde i Aften ikke maattet ledsage Biskopen; det var befalet ham at blive hjemme. Foruden ham fandtes i Paladset ikkun Dørvogteren og en Fange, den Samme, om hvem der er talt under Navnet Theodoros.

Omtrent en Time før det ovenfor skildrede Optrins Begyndelse havde Biskopen begivet sig til Domkirken. Clemens havde tilbragt denne Time med at læse i en Bog, som hans Plejefader havde foræret ham, om den kristelige Lydighed.

»Du skal i alle Dele forsage dig selv. Din

egen Villie er din Djævel. Det var den fri Villie, som afstedkom vore første Forældres Fald og gjorde vor Slægt til en falden, syndig, fordærvet Slægt. Du har ingen værre Fjende end dig selv. Lær dig derfor at lyde, lær dig at ofre din Villie under en Andens. Naar Gud den Almægtige tog sig en Tjeners Skikkelse paa, kan du da ikke ydmyge dig til at tjene et Menneske og være et Menneskes Slave? Lær at underkaste dig, du Støv og Aske! Ti og taal, saa vorder du hjulpet! Vær taknemmelig for, at du ikke er din egen, men har jordiske Herrer, thi det er tryggere for dig at lyde end at svare for dig selv.«

Saaledes talede denne Bog til den unge Forelæser. Og her var Sæden ikke spildt paa Klippen. Hvem undres over, at Konstantinus yndede en Lære af den Art, da han fik Kundskab om dens virkelige Beskaffenhed? De vanslægtede Sønner af Oldtidens Republikanere betragtede Despotismen som en Ulykke og den absolute Lydighed mod Herskeren som en haard Nødvendighed; de Kristne saa' i Despotismen en uangribelig Sag, indstiftet af Herren, og i den blinde Lydighed en Dyd.

Hvad den unge Forelæser angaar, saa opgik disse Sætninger for ham i et højere Lys, der ikke kom fra dem, men fra hans egen mod himmelsk Renhed higende Sjæl.

Da det skumrede i hans lille Kammer, gik han ud i Avlaen og fortsatte der sin ivrige andagtsfulde Læsning. Men da Stjernerne begyndte at

titte frem, maatte han lægge Pergamentet bort, thi dets Bogstaver lode sig ikke mere adskille. Det var med dem som med Menneskene. De betød lidet, uden i Forening med hverandre, men da de ogsaa mistede denne Selvstændighed, da Skumringen kom og forflygtigede deres Ejendommelighed ved at gjøre det ene ligt det andet, saa var ogsaa Aanden borte, som nys talede ud af dem.

Først nu erindrede Clemens sig, at Tiden var kommen, da han i Følge Biskopens Bud skulde bringe Simon Søjlehelgenen et Brød og et Maal Vin, thi dette var ham siden Gaarsdagen paalagt som en daglig Pligt. Ja, Tiden var ikke alene kommen; den kjære Læsning havde faaet ham til at glemme den rette Time. Bedrøvet over denne ufrivillige Forsømmelse, iførte han sig Kappen og gik for at hente Kurven, som Paladsets Proviantmester havde ordnet til ham. Det var i dette Øjeblik, at Larmen fra den Folkeskare, hvis Tog vi have beskrevet, naaede hans Øre. Clemens agtede ikke derpaa; han tænkte kun paa at opfylde sin Forpligtelse. Men Larmen nærmede sig hurtig, thi Simons Baare, som nylig havde passeret gjennem Dobbeltporten, havde endnu ikke faaet samlet om sig en større Hob, end den brede Keramcikos havde rigelig Plads til. Paladsets Dørvogter havde imidlertid aabnet Døren til Vestibulen og stod nu udenfor Tærskelen, lyttede forundret og stirrede paa de sig nærmende Blus.

»Vent,« sagde han til Clemens, »vent, til vi

faar at se, hvad dette betyder. Det lader som et Opløb. Hør de forskrækkelige Raab! Det er som et optrækkende Uvejr. Lad det passere forbi, inden du gaar!«

Toget befandt sig nu mellem Thesevs's Tempel og det biskoppelige Palads. Clemens skjelnede bestandig tydeligere Raabene: »De har myrdet ham! Død over Giftblanderne, Athanasianerne!«

Et Par Minutter derefter havde Spidsen af Skaren naat derhen. Clemens gjenkjendte i Fakkelbærerne tvende ældre Embedsbrødre; han saa' Baaren og, da den kom forbi, Skikkelsen, som man bar paa den. Han gjenkjendte Simon.

Han behøvede ikke at spørge om hvad der var sket. Han saa' Mængdens vanvittige Lader og hørte deres vilde Raab: »Kjætterne har myrdet ham! Død over Giftblanderne!«

Clemens følte sig fristet til at slutte sig til de omkring Baaren gaaende Præster. Dette havde været at handle mod Biskopens Befaling, men han vilde ikke have kommet denne i Hu, han vilde have forglemt sin Pligt under Indflydelsen af det paa én Gang forfærdelige og elektriserende Skuespil. Delte han ikke de Følelser, som gjennembævede denne Masse! Simon den Hellige, for hvem han nærede en afguderisk Ærefrygt, Simon, som havde lagt sin Haand paa hans Hoved og velsignet ham. Simon myrdet af disse Kjættere, disse Guds, Kejserens og de Rettroendes Fjender, hvem det var en Pligt og Ære at udrydde fra Jorden! Blodet be-

gyndte at koge i Ynglingens Aarer, han blev greben af den almindelige Fanatisme, Raabene lød som uimodstaaelige Opfordringer, han vilde være en Draabe i Hvivlerne af denne voldsomme, oversvømmende Flod, som brusede forbi ham. Dørvogteren, som nylig stod ved hans Side, var bleven greben af Svimlen og var forsvundet i Massen, til hvilken Forstærkninger strømmede fra alle Porte og Stræder. Men i det Øjeblik Clemens havde sat Kurven ned, for at blande sig med Hoben, blev han greben af en Tanke, som lammede hans Beslutning. Ved de fornyede Raab: Giftblandere, kom han pludselig til at tænke paa, at det var ham, Clemens, som den foregaaende Aften havde baaret Spise og Drikke til Simon. For Simon gaves der kun ét Maaltid: Aftensmaaltidet. Det vidste Clemens. Han vidste derimod ikke, at Simon, udmattet af den uophørlige Knælen, da spiste med Ulvens Hunger og slugte Alt, hvad hans fromme Beundrere bragte ham. Den forgiftede Mad kunde saaledes være bleven rakt ham af en Anden, som havde indfundet sig efter Clemens. Men til en saadan Formodning var Clemens nu ikke i Stand. Han var Rov for en gyselig, isnende, Alt beherskende Anelse. Han syntes, at de truende Raab gjaldt ham, at utallige, blodtørstige Øjne vare rettede paa ham. Han stod som forstenet, til Hoben var naat forbi.

Derpaa tog han Kurven og ilede tilbage til Avlaen. Saa længe Hobens Skrig endnu naaede

hans Øre, formaaede han ikke at samle sine Tanker til at søge Grunde mod den Frygt, som havde grebet ham. Urolig gik han videre og kom ind i Paladsets Baggaard. Fangen, som forsmægtede i en Kjælder, der vendte herud til, havde neppe hørt Lyden af hans Skridt, før han lagde Ansigtet til Kjældergluggens Gitter og spurgte:

»Hvem er det, som kommer?«

»Det er mig, Clemens,« svarede han.

»Clemens, sig mig, hvad der foregaar i Staden! Raab af tusind Stemmer er trængt herned. Jeg hører dem endnu. Hvad betyder dette?«

»Theodoros, der er hændet noget Forfærdeligt. Jeg kan neppe berette det. Jeg skjælver selv.«

»Medens du samler dig, saa hent mig noget Vand, Clemens. Min Tørst er stærkere end min Nysgjerrighed. Man har aldeles forglemt mig i Dag.«

»Theodoros, jeg vover det ikke. Petros har forbudt os at give dig Vand.«

»Jeg fik dog nogle Draaber af Evfemios i Gaar Aftes. Handlede han da mod Biskopens Befaling? Jeg tror det ikke, thi jeg kjender Evfemios.«

»Nej. Biskopen har bestemt et dagligt Maal til at læske din Tunge. Du maa ikke tro, at han vil lade dig dø af Torst. Han vil kun overvinde din Haardnakkethed. Han sørger over dit Frafald, Theodoros.«

»Du hører jo, at Evfemios har forglemt mig. Ved Gud, som lever i Himlen, man har hele den

den lange Dag ikke givet mig en Draabe Vand. Og Maden, som bringes mig, er salt. Sulten har tvunget mig til at smage paa den. Skynd dig, Clemens.«

»Jeg vover det ikke,« sagde Clemens sukkende.

»Dreng, jeg lider den rige Mands Kval i Skjærsilden. Ve dit unge forhærdede Hjerte!«

Theodoros forlod Gluggen. Han kastede sig paa sit Straaleje og lagde, som tidligere, sin hentørrede Tunge ind til den kolde Kjældermur.

Den Stilhed, som fulgte paa Fangens i en Tone af rolig Fortvivlelse udtalte Ord, virkede overvældende paa den unge Forelæser. Theodoros havde stiltiende overgivet sig til sine Kvaler. Clemens hørte et Suk, som de afpressede ham. Mere formaaede han ikke. Han ilede tilbage til Avlaen og ind i Evfemios's Kammer, tog Nøgleknippet og Kruset, som han fandt derinde, fyldte det sidste med Vand og skyndte sig tilbage til Fængslet. Han aabnede den ydre Dør til dette, steg ned ad nogle Trapper og stod foran Gitterdøren.

»Clemens, er det dig?« sagde Fangen derindefra.

»Ja, jeg kommer med Vand. Her, her.«

»Priset være Gud, som bevægede dit Hjerte! Tryk paa en Slaa dernede, og Døren gaar op!«

Clemens følte sig for og fandt Slaaen. Han trak den tilbage. I samme Øjeblik gik Døren op, og Fangens Skikkelse skimtedes i Mørket foran ham. Han havde, uden at lede, fundet Vandkarret, lige-

som den tørstige Antilope sporer en Kilde i Ørkenen. Clemens hørte, hvorledes han drak, i lange, dybe Drag.

»Herlige Guds Gave! Jeg aner nu, hvad Livsens Vand er for Aanden. Broder Clemens, jeg skal aldrig glemme ham, som rakte mig denne Drik. Broder, du har været meget ulydig, meget fejlende, thi du har overskredet det bestemte Maal og ikke blot læsket min Tunge, men hele min Tilværelse. Hvor gammel er du nu?«

»Atten Aar.«

»Jeg vil ikke se dig, naar du bliver saa gammel som Evfemios. Du var sikkert fra først af en smuk og lige Plante; Skade, at du skal blive et kroget Træ. Men her er bælgmørkt . . . lader os gaa op og se, hvad der sker i Staden. Vil du følge mig?«

»Hvad gjør du?« udbrød Clemens forskrækket og greb Theodoros's Arm. »Broder, kommer du ikke i Hu, at du er fængslet? Vil du forlade Fængslet? Vil du flygte?«

»Om Fangen vil flygte? Hvilket Spørgsmaal!« sagde Theodoros, idet han fortsatte sin Vej op ad Trappen.

»I Himlens Navn — — Broder — — kom i Hu, at det er Petros's Villie — — kom i Hu, at du gjør mig ulykkelig — — jeg vilde række dig en Drik Vand — — og du lønner mig paa denne Vis!«

»Du tager fejl, Clemens. Da du ilede efter

Vand til den Forsmægtende, var det ikke i Haab om Gjengjældelse . . .«

»Men du gjør mig ulykkelig.«

»Bah, jeg skulde tage meget fejl af dig, hvis du er ulykkelig for denne Aftens Skyld, naar vi mødes om et Aar. Slip min Arm, Broder! Petros's Villie er stærkere end dine Muskler, men det er min Villie, som skal bekæmpe Petros's Villie og alle andre lignende Villier. Se, min Clemens, hvor let jeg overvinder dig.«

Theodoros løftede Clemens op paa sine Arme og bar ham op ad Trappen. Derpaa satte han atter sin Byrde ned paa dens egne Ben.

»Jeg skulde gjerne bære dig videre, langt herfra; men det var bedre, om du fulgte mig frivillig. Ak, at du en Dag vilde gjøre det! Nu Farvel, min Broder!«

Theodoros gik uden at hindres af Nogen.

Da han kom ud paa Gaden, mødtes han af en Vogn, ledsaget af tvende Fakkelbærere til Hest.

»Plads for Prokonsulen over Akaja!« raabtes der af Fakkelbærerne til de mødende Folkehobe. Da Vognen havde naat Dobbeltporten, svaredes der paa den posterede Vagts Raab:

»Prokonsulen over Akajas Vogn!«

Folket fik saaledes at vide, at Prokonsulen havde forladt Staden. Biskop Petros og Krysantevs, Arkonten, vare særskilt blevne underrettede

om. at han af et vigtigt Anliggende kaldtes til Korinth.

Førend Prokonsulen forlod Athen, havde han imidlertid i Biskopens Nærværelse forhørt de i Kalkstensbruddet ved Søjlesletten fangede Athanasianere, havde fundet dem skyldige i den Brøde, hvorfor de anklagedes, nemlig hemmelig Gudstjeneste i Overensstemmelse med deres Sædvaner og Lære, og havde i Følge et af Kejser Konstantius udstedt Edikt undertegnet deres Dødsdom.

Da Karmides henimod Midnat styrede Koursen hjemad, ventede udenfor hans Dør en Slave, som holdt ved Tøjlen en Ridehest, Prokonsulens bekjendte kappadokiske Akillevs. Slaven rakte Karmides et Brev, som denne læste ved Skinnet fra Vestibulens Lampe. Det lød saaledes:

»Annæus til Karmides. Maatte den blide Skjæbne føje det saa, at dette Brev kommer i sin Ejers Haand og af ham venlig modtages. Den gode Lysis beder dig være velkommen til hendes Villa. Din Seng staar redt med svulmende Puder. De skjønneste Drømme, som nogensinde ere gaaede ud af Elfenbensporten for at glæde en sovende Verden, ere tilsagte til at indfinde sig ved dit Leje. Naar Morgenstjernen slaar Øjet op, skal den finde samlede Karmides og Olympiodoros, Demonax og Palladios, Myro og Praxinoa, alle friske, straalende og glade, samlede omkring den stakkels Annæus Domitius som en Skjoldvagt mod de Sorger, der.

pegende paa hans prokonsulariske Insignier, tiltro sig Ret til uophørlig at udsuge hans Blod.«

Trettende Kapitel.

Sørgespillet.

Den homoiusianske Befolkning havde i Løbet af Natten sværmet omkring paa Gaderne og i mindre Hobe ledsaget de spredte Militærafdelinger, som endnu henimod Morgenstunden gjennemstrejfede Kartererne, for at opsøge og fængsle de fornemste Medlemmer af Kjætterkirken.

Mange af disse havde imidlertid allerede forladt deres Huse. Partiet var organiseret. Da Dagen gryede, stod flere end tusinde Tilhængere af det Nicæiske Møde og Athanasios under Vaaben i Forstaden Piræos. Saa mange, som havde kunnet undfly derhen, havde samlet sig der med Kvinder og Børn. De befæstede sig nu i et af de mest utilgængelige og bjergfulde Kvarterer af Havnestaden. En Skare Søfolk fra de i Havnen liggende alexandrinske Skibe havde forenet sig med dem. Her var Homousianernes Hovedstyrke.

Af de i Kolyttos boende Athanasianere havde en anden, i Antal langt mindre Skare samlet sig

paa Toppen af den Høj, som har givet dette Kvarter sit Navn. Højen dannede en Labyrinth af snevre Gader, som bugtede sig mellem høje, faldefærdige, af Stadens fattigere Befolkning beboede Huse. De Patrouiller, som, forstærkede af Folkehobe, i Løbet af Natten vare trængte ind i dette Kvarter, vare blevne modtagne med Stenkast fra Tage og Vinduer og havde med uforrettet Sag maattet trække sig tilbage.

Da Dagen gryede, fornyede Homoiusianerne deres Angreb paa denne Skare. Petros havde beordret hundrede Legionærer imod den, men disse udgjorde kun Kjærnen af Angrebskolonnen, som forøvrigt bestod af en fanatisk Pøbelmasse.

De samme Raab, som havde lydt den foregaaende Aften, udgjorde her de Stormendes Krigsskrig: Død over Kjætterne! Død over Giftblanderne!

De Angrebne svarede med Raabene: Død over Kjætterne! Ned med alle Løgnkristne!

Paa begge Sider kæmpede Kvinder og Børn ved Mændenes Side. Paa begge Sider bleve de, som gjordes til Fanger, uden Hensyn til Alder og Kjøn, i Ordets bogstavelige Forstand revne i Stykker.

Athanasianernes Fortvivlelse erstattede hvad de manglede i Tal. De fejge Legionærer veg den ene Gang efter den anden tilbage. Men den homoiusianske Befolkning stormede bestandig vildere og vildere frem efter hvert lidt Nederlag.

Solen stod op, for snart at skjule sig bag Skyer. Morgenhimlen var blygraa, og det regnede med korte Mellemrum. .

Paa denne Tid var der indtraadt en Pavse i Striden. Homoiusianerne bar deres Døde og Saarede ned og førte dem gjennem Hovedgaderne. Dette Syn gjød ny Olie paa Raseriet. De forfærdeligste Hævnskrig gjenlød. Man beredte sig til nyt Angreb. Brolægningen blev revet op; Kvinder og Børn fyldte Kurve eller, i Mangel af saadanne, deres Kitoner og Kapper med Stene.

»Fremad!« lød Massens Skrig til den fortyndede Soldaterhob, som, støttet mod Spydene eller forbindende sine Saar, befandt sig i Mundingen til en af Gyderne.

»Hvorfor tøver I? — Hvilke fejge Uslinger! — Vi burde stene dem,« skreg Kvinderne.

Soldaterne oppebiede Forstærkning. En Centurion var ilet til Biskopen, for at begjære frisk Mandskab. Snart udbredte sig ogsaa et Rygte om, at Palatinerne vare i Fremrykning. Hoben beroligede sig nu. Man vilde afvente Ankomsten af disse frygtede Krigere. De, der vare forlagte til Athen, udgjorde vel kun en Haandfuld Mænd, men de vare gamle udvalgte Soldater, for største Delen bestaaende af kæmpehøje Barbarer: Gother og Allemanner.

Da de endelig viste sig, marscherende fra Torvet i sluttet Trop, medens deres Spyd og Hjelme saas højt over de omgivende Skarer, hilstes de

med vældige Bifaldsraab. De kommanderes af en Centurion. Deres øverste Befalingsmand, Tribunen Ammianus Marcellinus, havde for denne Dag med Biskopens Samtykke nedlagt sin Kommando.

Imidlertid havde de belejrede Athanasianere rustet sig til at modtage et nyt Angreb Omkring Højens Top vare Bunker af Klippestykker og Tagsten opstablede; de hidtil Vaabenløse vare forsynede med Jernstænger, løsrevne af Portene, med Knipler, Kjøkkenknive og hvad som helst de havde kunnet faa fat i, og som kunde bruges til at kaste, slaa eller stikke med.

Solen tittede frem mellem Skyerne, medens alle Gyderne, der førte op til Højen, fyldtes med de mørke, bølgende Masser, som, efter at Palatinerne og Legionærerne vare rykkede frem, ilede med at forny Striden. Athanasianerne havde istemt en af deres Krigspsalmer, den samme som Simon hørte fra Kalkstensbruddet mellem Olivenhøjene. Mænd, Kvinder og Børn sang:

Se Røverbjerget, i sin Grund det vakler for hans hvasse Syn,
og Krigerskarer sænke mat hvert Vaaben for hans Øjes Lyn.
Se Vognen standser med sit Spand,
og dødt er Stridstrompetens Bud,
og sænkt i Dvale Hest og Mand —
blot ved et Vink af Jakobs Gud.

Psalmens sidste Toner tabte sig i det almindelige Hærskrig, som opløftedes af de Stormende, der nu

vare naaede hid. Angrebet skete fra alle Sider og af en saa stor Mængde, at man, ved at kaste et Blik ud over den, i næste Øjeblik maatte vente at se Athanasianernes lille Skare nedtrampet og knust under dens Fødder. Og alligevel standsedes for et Øjeblik de fremvæltende Hobe af den morderiske Stenregn, hvormed de modtoges. Men kun for et Øjeblik, thi om end de Færreste nølede, saa stod der alligevel intet andet Valg for dem end at styrte fremad eller kaste sig ned og lade sig nedtrampe under den efterfølgende, uimodstaaelig fremtrængende Mængde.

Kredsen, som omgav de Belejrede, blev derfor bestandig snevrere og snevrere, lig en Holm, der oversvømmes af et stigende Hav.

Palatinerne, som ikke et Øjeblik havde ladet sig standse af Stenregnen, omendskjønt den gjorde Flere ukampdygtige, vare allerede naaede derhen.

Enhver Modstand var haabløs. Athanasianerne saa' Døden og Martyrkronen for deres Øjne. Forældrene omfavnede deres Børn, Mændene deres Hustruer. Derefter styrtede Flere sig mod Angriberne, for at dø i Kampen mellem nedhuggede Fjender. De Øvrige blev tilbage hos deres Nærmeste, for i Fællesskab med dem at modtage Døden. Børnene gjemte deres Ansigter i Mødrenes Skjød. Nogle foldede Hænderne til Bøn; Andre haanede deres Fjender med Raabene: Kjættere, Løgnkristne! En Gubbe istemte Sangen om Martyrkronen, om

deres Herlighed, som ere kaldede til at samles om Lammets Throne.

Haandmænget, som endte med Homoiusianernes fuldstændige Sejr, var kort men blodigt og ledsaget af de gyseligste Scener. Mange af de kæmpestore Barbarer, som bar Palatinernes Vaabendragt, faldt for Slagene af Køller og Jernstænger eller døde en endnu skjændigere Død under ubevæbnede Hænder.

Da Striden var forbi, vedblev Myrderiet, saa længe der endnu fandtes en Gnist af Liv at slukke hos de Besejrede. Deres Legemer knustes eller sledes i Stykker af Pøbelen. Deres Hoveder afskares og fæstedes som Sejrstegn paa Spyd og Stænger.

Gjennem den blod- og sejrsdrukne Hob lød derefter Raabet:

»Til Piræos!«

Raabet gjentoges af tusinde Stemmer.

Syngende og skrigende, med de uhyggelige Trofæer i Spidsen bølgede Massen ned ad Højen og tog Vejen mod Piræos.

Petros, som med det homoiusianske Præsteskab havde valgt sit Hovedkvarter i Domkirken, modtog Underretningen om den Sejr, som hans Hjord havde tilkæmpet sig paa Kolyttos, just som han var i Færd med at beordre to Centurier Soldater til at marschere mod Piræos og aabne Angrebet paa Kjætternes der forsamlede Hovedstyrke. Palatinerne fik nu Ordre til at understøtte dette Angreb.

Medens Orkanen saaledes fjernede sig fra den egenlige Stad, var det dog langt fra, at dennes Gader havde sit sædvanlige rolige Udseende. De gjennemstrejfedes af Folkehobe, mellem hvilke man saa' Familier, tilhørende den mere formuende Del af Befolkningen, som forlod Staden, for at begive sig til deres Landgaarde, eller som toge deres Tilflugt til Akropolis, paa hvis Høj en anselig Skare af den gamle Læres Tilhængere var forsamlet ved Middagstid.

Hedningernes Stilling var farlig i saadanne Tilfælde som dette. De udgjorde et nevtralt, men af begge de kæmpende kristne Sekter lige hadet eller foragtet Parti. Den ubetydeligste Anledning kunde rette samme Raseri mod dem, som det, hvormed de Kristne sonderrev hverandre indbyrdes.

Medens de nu banede sig Vej mellem de omkringsværmende Hobe og vare Vidner til de blodige Optrin, i hvilke disse vare Skuespillerne, maatte de være døve for de haanende Raab, som fulgte dem, og taalmodig underkaste sig de Mishandlinger, som de ikke kunde undgaa.

Raabet: Til Piræos! forplantedes imidlertid fra Kvarter til Kvarter af dem, som hjembar de paa Kolyttos faldne eller saarede Homoiusianere, og lokkede bestandig flere og flere Stridslystne til at ile efter den afmarscherede Hovedstyrke. Andre vedblev at strejfe omkring i den egenlige Stad, oppebiende Klokkeringningen, som skulde forkynde Gudstjenestens Begyndelse i Domkirken. Paa den aabne Plads foran denne havde ligefra Daggry staaet

en sammenpakket Skare, som for den krigeriske Del af Skuespillet ikke havde forglemt den anden, mere opbyggelige, og hellere vilde forsage den første end gaa glip af den sidste. Et Rygte gik, at de i Kalkbruddet fangede, til Døden dømte Athanasianere skulde føres til den hellige Nadvere. Man vilde se dette, man vilde høre Petros, og fremfor Alt vilde man endnu en Gang se den hellige, af Kjætterne myrdede Simon. Hans jordiske Levninger vare flyttede ned foran Alteret i Koret. Krøblinger og Syge vilde røre ved dem, for at gjenvinde deres Sundhed; Andre ventede, at et Mirakel skulde ske ved dem, saaledes som det var sket mange Steder i Ægypten og Asien ved andre Martyrers; Alle haabede at kunne tilegne sig en Relikvie af den Hellige: nogle Haar af hans Skjæg, en Negl af hans Hænder, et Stykke af den Bjørnehud, som i levende Live havde bedækket hans Krop.

Medens denne Skare venter paa at den store Kirkeport skal aabnes — den anden har hele Natten været aaben, men bevogtes af Soldater, som ikke slippe Andre ind end Biskopens Budbærere — tildrager sig Følgende i Nærheden af den Akarnaniske Port.

Den gamle Bathyllos, Olivenhandleren, havde, medens hans Hustru Tabitha var borte fra Hytten for at malke Gjederne, taget sin Kurv paa Armen og begivet sig ind til Staden. Gubben var i Dag hensunken i en Slags Sjælerus ved Mindet om det, som han i Løbet af Natten havde oplevet. Atha-

nasios havde været under hans Tag. Alexandrias retmæssige Biskop, den nedtrampede Sandheds Forkæmper, den fortrykte Kirkes Helt, han, som forfulgtes af en Verden, Athanasios havde gjæstet hans Hus, siddet ved hans Bord, brudt hans Brød, drukket hans Vin. Han havde talt til Bathyllos som til en Ligemand, og de to Graaskjæg havde udfundet, at de vare fødte i samme Aar. Men hvilken Forskjel alligevel i Kræfter! Trods de graa Lokker. det rynkede Ansigt, havde Bathyllos troet at se en Yngling for sig, og han tilskrev dette Guds Aands Kraft, som behøvede Athanasios for sit store Værk og gjennemstrømmede ham med Liv fra Livets Kilde. De havde ved Lampens Skin samtalt om den forfulgte rettroende Menigheds Tilstand i Athen. Bathyllos havde maattet opregne de Fasteste i Troen blandt Mændene, Tabitha dem blandt Kvinderne; de havde maattet fortælle, hvorledes de samledes i Hemmelighed, for at høre det uforfalskede Ord, hvorledes de levede med hverandre i Endrægtighed og Fordragelighed. Ved mange af de Navne, der nævnedes, havde Athanasios vist, at han kjendte deres Ejermænd; han maatte saaledes have en Hukommelse, som omfattede Venner i Hundredtusindvis, spredte i alle Stæder over Jorden. Derefter havde Athanasios fortalt. hvad han selv havde erfaret i Løbet af de tvende Dage, han havde opholdt sig i det vidtberømte Athen. Han havde ved sin Ankomst til Staden ikke hvilet, forend han befandt sig oppe paa Pnyxs Høj og

netop paa den Plads. hvor Apostelen Pavlus maatte have staaet, da han talede til Perikles's Folk om den ukjendte Gud; han havde gjennemstrejfet alle Gader og Stræder. besøgt baade Hedninger og Kristne i deres Huse. Han havde blandt Malerier, Blomster og Vaser opsøgt en skjøn kvindelig Filosof og givet hende et Vink om nazarensk Filosofi. Og uagtet alt dette var han alligevel ikke træt. Han vidste, at hans Brødre skulde samles i Kalkstensbruddet, og han vilde overraske dem med sin Nærværelse. tale til dem og opmuntre dem til Standhaftighed. Da Tiden var kommen, havde han med Bathyllos og Tabitha begivet sig til de i Nærheden forsamlede Brødre og Søstre. Kalkstensbruddet laa, som vi vide, tæt ved Bathyllos's Bolig. Hvad derpaa var hændet, forekom Bathyllos næsten som en Drøm. Han havde altid følt sig forunderlig grebet af disse Sammenkomster, disse forbudne. livsfarlige. hemmelighedsfulde, natlige Sammenkomster, men aldrig saa dybt som denne Gang. Han erindrede sig den svagt oplyste Hvælving, de i dette Halvmørke som Skygger opdukkende Mennesker, de med dæmpede Stemmer afsungne Psalmer, den Summen af Forbavselse, der modtog den Fremmede, da han viste sig paa Talerens Plads, den himmelske Veltalenhed, som strømmede fra hans Læber og fik Alt til at forstumme, indtil Forbavselsen og Anelsen gav sig Luft i den fra Mund til Mund ilende Hvisken: Athanasios! Han erindrede sig videre, hvorledes denne Scene plud-

selig forvandledes, hvorledes Mænd med Sværd og Hjelme trængte ind i Forsamlingen, hvorledes Lamperne slukkedes og forøgede Forvirringen med et uigjennemtrængeligt Mørke, hvorledes i Trængselen en Haand greb hans Arm og førte ham ud af Hvælvingen, indtil han stod mellem sine egne Oliventræer under den aabne, stjernebesaaede Himmel og opdagede i den Mand, som saa vidunderlig havde frelst ham og sig selv: Athanasios!

Det forekom Bathyllos som en Forsynets Tilskikkelse, at Athanasios havde vist sig mellem de Trofaste i Athen, just da Forfølgelsen brød løs. De behøvede at trøstes, styrkes, opflammes, for at kunne udholde den. Hans mange Venners Fængsling, Søjlehelgenens Død, Opløbet, som rasede i Staden, føjede sine Indtryk til de forrige i Gubbens Sjæl. Han befandt sig i en drømmeagtig Tilstand, hvori Begejstring, Ro og Varme blandede sig med en ubestemt Længsel.

Kommen et Stykke indenfor den Akarnaniske Port standsedes han af en Hob af Mænd og Kvinder.

»Der er Bathyllos. Han kommer, som han var kaldet,« hørtes en Røst i Hoben.

»Der er han! Der er han!«

Hoben opløftede et vildt Glædesskrig ved Synet af den Gamle.

»Olivenhandleren og Giftblanderen!«

»Det var ham, som rakte Simon den forgiftede Mad!«

»Nej.« raabte en Kvinde. »det var ikke ham — han tilberedte den kun — men det var Tabitha. hans Kone. som rakte den til Simon. Jeg saa' det selv.«

»Hører I? Anastasia har selv set det!«

»Jeg saa' det selv, siger jeg.« skreg den samme kvindelige Røst.

»Død over Kjætteren! Vi skal rive Giftblanderen i Stykker!«

»Holdt, godt Folk,« hørtes en mandlig Røst; »lad det blive Kvindernes Sag! Lad Kvinderne ogsaa gjøre Noget til Guds og Homoiusions Ære! Det er just en passende Modstander for dem, denne her!«

»Det er rigtigt! Frem med Kvinderne! Det bliver netop et lystigt Skuespil.«

»En mod En!« skreg en pjaltet Furie. som tidligere paa Morgenen havde taget virksom Del i Striden paa Kolyttos. »Der behøves ikke mere end En. Men ned med Tommelfingrene, naar han har faaet nok! Hører I det!«

»Ja. naar vi se hans Pegefinger i Luften*). Men tag dig selv i Agt! Gab ikke, thi han kan slynge en forgiftet Oliven i Halsen paa dig.«

---

*) Paa de romerske Amfitheatre var det Brug, at en Gladiator, som var bukket under, med hævet Pegefinger bad om Folkets Naade. Vilde Tilskuerne, at han skulde skaanes, sænkede de Tommelfingeren: i modsat Fald hævede de den i Vejret.

Denne plumpe Vittighed hilstes med uhyggelige Lattersalver.

Furien, som havde smøget sin Tunika op, for at vise sine magre Arme — farvede i Blodet af de faldne Kjættere paa Kolyttos — traadte frem af Hoben, sparkede sine sømbeslagne Træsandaler af Fødderne og tog den ene i Haanden som Vaaben.

»Pas paa!« skreg hun, idet hun nærmede sig Bathyllos. »Det er ikke dig, jeg vil have fat i, men dine Oliven.«

Denne Hentydning til en blandt kæmpende Gladiatorer hævdvunden Vittighed belønnedes med nye Lattersalver.

Bathyllos havde sat Kurven ned ved sine Fødder. Han stirrede med sine halvblinde Øjne paa Hoben, som havde slaaet Kreds om ham, hans Læber bevægede sig og fik Luft i følgende Ord:

»Brødre i Kristo! Jeg er uskyldig i den Forbrydelse, hvorom I tale. Hverken jeg eller min Hustru har forgivet Simon.«

»Nu staar du ikke paa Talerstolen,« raabte det kvindelige Uhyre. »Pas paa! Det første Hug er mit.«

»Holdt!« udbrod en Karl, idet han sprang til og greb Furiens Arm. »Lad ham tale ud. Du har ikke forgivet den Hellige, siger du. Sværg paa det ved Gud!«

»Ved Gud den Almægtige!«

»Og ved den enbaarne Søn, af lige Væsen med Faderen — — —«

»Nej, nej, ved Sønnen, som er af samme evige Guddomsvæsen. Jeg sværger det ved ham.«

Disse Ord, det forfulgte kristne Partis Løsen, vakte en Storm af vanvittige Skrig i Hoben:

»Der hører I det! Slaa Kjætteren ned! Slaa ham ned, Monika!«

Monika, saaledes kaldte Furien sig, svingede den tunge Sandal i Luften og traf i næste Øjeblik Bathyllos's Hoved, saa at Blodet farvede hans graa Lokker og randt ned ad hans Pande.

Bathyllos vaklede hen mod Trappen til det nærmeste Hus. Et nyt Slag strakte ham til Jorden. Trods Monikas Protester, der vilde beholde Byttet for sig, styrtede nu Hoben, som havde set Blod, frem fra alle Sider, for at sønderrive den Faldne, der, hvor han laa, havde foldet Hænderne over Brystet og med svindende Bevidsthed bad Stefanus's Bøn for sine Mordere.

Under dette Optrin havde en Mand, der var iført de Kristnes Præstekappe, nærmet sig med ilsomme Skridt. Han havde hørt de vilde Skrig og anet, at noget Forfærdeligt gik for sig. Nu stod han ved den Faldnes Side, hans Stemme lød over Larmen, hans Arme stødte de mest Vanvittige tilbage. Det lykkedes virkelig hans pludselige kraftige Optræden og den Dragt, han bar, at drage Hobens Øjne fra Offeret hen paa ham.

Skaren betragtede den Nysankomne og gjenkjendte et Medlem af det homoiusianske Præsteskab, Petros's Medbejler i kraftig Veltalenhed.

Man gjenkjendte, trods den blege Ansigtsfarve og de udmagrede Træk, Theodoros.

»Jeg ser, hvad der er paa Færde,« sagde han, idet han løftede den Saarede op paa Trappen, kastede sin Kappe af og lagde den under hans Hoved. »I ville myrde denne Mand. Hvad har han gjort?«

Den øjeblikkelige Stilhed, som fulgte paa dette Spørgsmaal, afbrødes af en Stemme, som svarede ud af Hoben:

»Han har forgivet den hellige Simon. Han er en Kjætter og Giftblander. Han skal dø!«

»Ja, ja!« skreg man i Kor.

»Du vil vel ikke forsvare en Kjætter og Giftblander,« skreg en anden Stemme. »Det vilde være besynderligt af en rettroende Præst.«

»Her udøver vi kun Retfærdighed,« sagde en Karl, som traadte frem af Hoben. »Vi har besluttet, at han skal dø. Dig vil vi intet Ondt, men hvis du hindrer os, saa vár dig selv.«

»Hindre Jer?« afbrød Theodoros ham, idet han stillede sig foran den Saarede, saa at han beskyttede ham mod den fremtrængende Hob »Ikke vil jeg hindre Jer, naar I kun vil udøve Retfærdighed. Langt derfra! Jeg har altid elsket Retfærdigheden og tager gjerne Del i enhver Handling, som paabydes af den. Men Retfærdigheden fordrer Orden. Ingen skal dømmes uhørt. Hvor er nu Domstolen?«

»Her, her!« svaredes der i Hoben. »Her er vi selv Dommere.«

»Godt. Dommerne er her, den Anklagede der. Men hvor er Anklagerne og Vidnerne?«

»Her, her!«

»Hvad siger I? Skal Dommerne tillige være Anklagere og Vidner? Var det dette, som I kaldte Retfærdighed? Nej, mine Venner, Sligt er ikke Retfærdighed: det er Mord, og Guds Lov siger: du skal ikke slaa ihjel.«

»Bah, vi har Vidner nok.« raabte en af Mændene. »Hvor er Anastasia, som med egne Øjne saa', da Giftblanderens Hustru rakte Simon den forgiftede Mad? Træd frem, Anastasia! Vi skal vise, at Folket ikke dømmer uhørt.«

»Rigtigt, Artemon,« sagde Theodoros til Taleren. »Du skal vise, at du og de Øvrige ikke dømmer uhørt; det var jo saaledes, du sagde?«

»Ja.«

»At I ikke vil besmitte eders Hænder med uskyldigt Blod?«

»Ja«.

»At I er Kristne og ikke vilde Dyr — det er jo saaledes?«

»Ja vist«.

»Træd frem, Anastasia!« raabtes der i Hoben. »Frem med dig! Overbevis Præsten — —«

»Saa at det kan faa en Ende med Snakken,« raabte Monika med skingrende Stemme.

Anastasia, Enken fra Dipylon, traadte nølende frem.

»Du er altsaa Vidnet?« spurgte Theodoros, idet han saa' Anastasia skarpt i Øjnene.

»Ja«.

»Hvad saa' du da? Tal Sandhed, thi af dine Ord afhænger den Ulykkeliges Liv! Betragt ham og sig, om du vil have hans Blod over dit Hoved!«

Bathyllos havde aabnet Øjnene. Hans Bevidsthed begyndte at vende tilbage.

»Men før du siger Noget, saa endnu et Spørgsmaal,« vedblev Theodoros, i hvis udmagrede Kinder en livlig Rødme var steget op. »Har du Børn?«

»Ja, jeg har en Søn — —«

»Som du elsker? Ikke sandt?«

»Jo«.

»For hvis Lykke i det Mindste dit Moderhjerte en og anden Gang har bedt til Gud?«

»Ja, jeg beder hver Aften for mit Barn,« svarede Anastasia med usikker Stemme, som forraadte en pludselig Opvaagnen af ømme Følelser.

»Husk da, hvad den Evige siger: Jeg er en vældig Hævner, som straffer Fædrenes Misgjerninger paa Børnene i tredie og fjerde Led. — Tal nu! Hvad har du set, som berettiger dig til at kalde denne Mand en Giftblander?«

»Jeg har set,« svarede Anastasia nølende, »at hans Hustru en og anden Gang har baaret Mad til Simon.«

»Naar saa' du det sidst?«

»Ved Solnedgang Dagen før Simons Død.«

»Og du saa' ogsaa, at Maden var forgiftet?«

»Nej, det kunde jeg ikke se.«

»Er dette Alt, hvad du har at vidne?«

Anastasia tav.

»Siger din Samvittighed dig, at dette Vidnesbyrd er tilstrækkeligt til at dømme den Anklagede skyldig? Betragt ham! Betragt den gamle Mand, som venter Liv eller Død af dine Ord! Tænk paa din Søn og besvar nu mit Spørgsmaal!«

Anastasia vedblev at tie. Hun nølede, hun kæmpede med sig selv. Men da hun i Hoben bag ved sig hørte ny, utaalmodige, truende Raab og frygtede, at det blodtørstige Pak skulde styrte frem og sønderrive Offeret — — da hun saa' Mordlystens Gjenstand, som med halvt bevidstløst Blik stirrede ind i hendes Ansigt, da kunde hun ikke længer modstaa Indtrykket af Theodoros's Ord og sin egen bedre Natur.

»Nej, nej, jeg kan ikke tage hans Blod paa min Samvittighed. Jeg tror, at han er uskyldig — — jeg kan Intet vidne — — han er uskyldig — — jeg tror det — — hører I, Venner, jeg tror, at han er uskyldig — — og Ingen skal tage hans Liv, før han har taget mit.«

Saaledes raabte Anastasia. Hendes Samvittighed og hendes kvindelige Instinkt vare vækkede. Svimmelen, som havde drevet hende til at forene sig med de blodtørstige Hobe, var forsvunden. Hun saa' nu Alt ligesom med andre, klarere Øjne. Hun kastede sig ned ved Siden af den Saarede og greb hans Haand.

Sejren begyndte at hælde til Theodoros's Side. Det gjaldt at benytte Øjeblikket, for at vinde den.

»Artemon«, sagde han, »du, som ikke vil dømme Nogen uhørt, som ikke vil besudle Samvittighed og Hænder med uskyldigt Blod, se, Vidnet trykker den Anklagedes Haand og vil med sit Liv forsvare hans. Hvad siger du om dette Vidnesbyrd?«

»Jeg troede, at hun havde set mere,« svarede Karlen. »Det er nok muligt, at Bathyllos er uskyldig. Jeg har heller ikke rørt ham med en Finger.«

Artemon var ikke den Eneste i Hoben, hos hvem Eftertanke og en menneskeligere Sindsstemning begyndte at faa Indgang. Men der fandtes Andre, hos hvem Forfølgelsesraseriets Svimmel druknede alle Tanker, alle Følelser i Blodtørstens Rus, og atter Andre, som i det Mindste vare i i Stand til følgende Raisonnement: »Det er umuligt, at de Bloddømme, som vi i Dag have fuldbyrdet, skulde være uretfærdige; det er umuligt, thi det vilde være forfærdeligt. Vi have gjort os skyldige i saa mange Grusomheder; vi have myrdet Børn i deres Moders Skjød; vi have ikke skaanet Alderdommens graa Haar. Dersom Samvittigheden engang skulde tilregne os alt dette — — nej, det vilde være for meget — — vi maa have handlet retfærdig — — og hvad vi have gjort, er jo sket i Herrens Navn, for den rene Lære, for Bekjendelsens Enhed.«

Det var Saadanne, som i Theodoros begyndte

at frygte deres egen personificerede Samvittighed. De vilde bringe ham til Tavshed, thi om de end, efter at saa megen Eftertanke var begyndt at vaagne, ikke længer selv vilde have formaaet at lægge Haand paa den saarede Olding, saa gaves der Andre, som ikke vilde tøve med at bekræfte det Retfærdige i deres Forehavende ved en ny Bloddaab.

Derfor indvendte de, idet de trængte ind paa Theodoros:

»Men han er en Kjætter. Det er tilstrækkeligt til at fortjene Døden. Loven selv dømmer Kjættere til Døden, naar de samles til Gudstjeneste. Halvtresindstyve Athanasianere skal jo i Dag efter Lovens Dom dø under Øxen. Skarpretteren tager sine, vi vore. I Dag skifter Folket Ret. Her er vi Alle Vidner. Han er kjendt af Alle som en haardnakket Kjætter. Han svor nylig paa, at Sønnen er af samme Væsen som Faderen. Det er nok. Gaa af Vejen, Præst! Tag dig selv i Vare, i Fald du hindrer os!«

»I have da besluttet, at han skal dø?« svarede Theodoros med en Stemme, der skjælvede af Bevægelse. »I, som bekjende Kristi Navn, I har da ingen Barmhjertighed?«

»Han er en Kjætter!«

»Se, han har jo allerede blødt under eders Hænder! Han ligner ham, der laa paa Vejen, slagen af Røvere. Kristne, jeg taler ikke til Jer. Jeg raaber til Gud, at en Samaritan, en Hedning, maa vandre her forbi! Hans Øjne skulle fyldes

med Taarer, han skal ikke spørge om den Ulykkelige er en Kjætter, men kun se, at han er en Broder, der trænger til Hjælp; han skal forbinde de Saar, som I har slaaet, og bære den Ulykkelige paa Skuldrene til sit Hus . . .«

»Præsten besnakker Jer, Folk,« afbrød Monika ham med skarp Røst. »Hører I? Han paastaar, at vi er værre end Hedninger og Samaritanere. Skal vi taale Sligt? Han paastaar, at Blodet, som du har der paa Haanden, Timothevs, er uskyldigt Blod, at Blodet, som har stænket dig i Ansigtet, Alexios, er uskyldigt Blod; at Blodet, som har farvet disse Arme (Monika strakte sine Arme i Vejret), er uskyldigt Blod. Og dog var det paa Kolyttos, Kammerater, at Rettroende i Hundredvis blev slaaede ihjel af Kjætterne! Ser I, Venner! se her — — (Monika smøgede Tunikaen ned om sin knortede Hals) — — ser I, at jeg er blodig paa min Hals? Ser I Saarene paa den? Det er Mærker af uskyldige Kjættertænder, af en lille djævleblændt uskyldig Kjætterunges Tænder, som vilde bide Halsen over paa mig, da jeg i Guds og Homoiusions Navn gjorde det af med hans Kjætterske til Moder. Paa Kolyttos, Kammerater, har de uskyldige Kjættere myrdet eders Fædre og Sønner. Paa Kolyttos sloges Kejserens egne Soldater med de uskyldige Kjættere og bar efter Stridens Slutning de uskyldige Kjætterhoveder bort paa Kejserens egne Lanser. Kejseren maa være en stor Misdæder, som forfølger Uskyldige, og I maa være lutter Uslinger, værre

end Samaritanere, Hedninger og Hunde, eller ogsaa er denne Præst en Løgnepræst, en hemmelig Athanasianer, som fortjener Døden. Er I fejge, Karle? Skal Kjællingerne frem i Spidsen for jer? Er der Ingen, som kan kjøre Præsten af Vejen? Bort med ham! Slaa ham ned, slaa ham ned! Han fornægter Bekjendelsens Enhed, thi han forsvarer Kjætterne! Bekjendelsens Enhed. Kammerater, Bekjendelsens Enhed, den eneste almindelige Kirke, mine Venner! Bort med Præsten, slaa Løgnepræsten ned!«

Bekjendelsens Enhed, dette Udtryk for den ulykkeligste Vildfarelse, som Verdenshistorien kjender, fandtes i Furiens Mund ligesom i alle Andres. Hendes Ord havde faaet Fanatismen til atter at blusse i Vejret. De mest Afsindige i Hoben stormede frem, for at kaste sig over deres Offer. De greb fat i Anastasia, som bedækkede Oldingen med sit Legeme, og forsøgte at rykke hende bort. Andre faldt over Theodoros og stødte ham tilbage; men kraftig og resolut, som han var, tilbageerobrede han den ene Gang efter den anden sin Stilling, afværgede de Slag, der vare rettede mod Bathyllos, og kæmpede som for sit eget Liv, alene mod en Overmagt af vanvittige, til vilde Dyr forvandlede Mennesker.

I dette Øjeblik sprængte en Rytter, klædt som kejserlig Kourer, ned ad Gaden. Han kom fra den Akarnaniske Port. Folket hørte ikke hans Raab om at gjøre Plads. Han drev da Hesten ind i Mængden;

den stejlede, skræmmet af Larmen omkring den. Rytteren bandede og uddelte Slag til Højre og Venstre med Fæstet af sit Sværd. Opmærksomheden henvendtes paa ham. Theodoros benyttede sig af Øjeblikket. Døren til det Hus, ved hvis Trappe dette Optrin forefaldt, var lukket, men ikke aflaaset. Den sprang op for et Tryk af hans Haand. Theodoros greb Bathyllos under Armen og trak ham ind i Vestibulen. Anastasias passive Modstand og Artemons tvetydige Opførsel, der, medens han tog fat i Bathyllos, puffede de Nærmeste til Side, understøttede denne pludselige Handling. Da Rytteren endelig var passeret forbi, vare Præsten og Kjætteren forsvundne, og Døren stænget efter dem.

Klokkerne i Domkirken begyndte at ringe. De kaldte til Gudstjeneste. Hoben, som ellers utvivlsomt vilde have stormet Huset, havde at vælge. De Vildeste, med Monika i Spidsen, forsøgte at bryde Døren op, medens det overvejende Tal spredtes ad og ilede bort, for ikke at komme for sent. Endnu et frugtesløst Forsøg mod Døren, og med nogle Forbandelser skyndte Resten sig ad samme Kant.

Gudstjenesten samlede saa mange Homoiusianere, som Domkirken kunde rumme. Men dette var kun et ringe Antal i Sammenligning med de Masser, der vare i Bevægelse. Omtrent paa samme Tid som det nys skildrede Optrin ved den Akarnaniske Port fandt Sted, havde den ordnede væbnede Styrke, understøttet af en talrig Pøbelmasse, gjort et An-

greb paa de i Piræos forskansede Athanasianere. Det blev imidlertid saa kraftig slaaet tilbage, at den Officer, som havde ledet det, forlangte — for med Udsigt til et heldigt Udfald at vove et nyt — Forstærkning af endnu en Centurie blandt de fire, som under Tribunen Pylades's Kommando vare opstillede i Nærheden af Domkirken og endnu ikke havde været anvendte i Striden. Pylades afsendte den forlangte Centurie, men med Ordre til ikke at forny Angrebet. Man burde indskrænke sig til at omringe det af Athanasianerne besatte Kvarter, for at hindre dem fra at modtage Forstærkninger, som kunde gjøre dem farlige og sætte dem i Stand til fra Forsvar at gaa over til Anfald. Denne afventende Holdning skulde man indtage til hen imod Aften. Det var nemlig Biskopens Hensigt at ordne Homoiusianernes Masser og bevæbne dem fra Arsenalerne. Han vilde derpaa i egen Person og ledsaget af sit Præsteskab foretage et afgjørende Angreb paa Kjætterne med hele de Rettroendes samlede og ordnede Styrke.

I Følge denne Ordre blev den kamplystne Masse, som fra Staden var strømmet til Piræos, aftakket. Efter at den havde slaaet sig til Ro med Udsigten til Aftenens Heltedaad, marscherede den tilbage til Staden, forstærket med Pøbelen i Piræos og bærende sine gyselige Trofæer fra Kolyttos i Spidsen. Det var et forfærdeligt Skue, denne Skare frembrød, hvor den væltede frem mellem de gamle, halvforfaldne Mure, som forenede Athen med dets

Havnestad. Psalmer og Gadeviser skraaledes mellem hverandre, og højt over alt dette lød de utrættelige Raab: Død over Kjætterne, Giftblanderne!

Men imellem disse Raab hørtes nu for første Gang andre, i Begyndelsen opløftede af nogle faa Stemmer, derpaa af flere, og endelig maalende sig i Styrke med de tidligere:

»Død over de hedenske Hunde, Afgudsdyrkerne!«

»Ned med Kristendommens Fjender! Hævn over Ærkehedningen! Krysantevs har forhaanet Kristus. Hævn over Ærkehedningen!«

De Optrin, som forefaldt under Marschen til Staden, lod ane, at ny Elementer havde forenet sig med de allerede virksomme. Mængden begyndte at plyndre. Kjøbmandsboderne, som vare indrettede i de lange Buegange paa begge Sider af Vejen, opbrødes og tømtes af Troens Forsvarere.

Piræos-Gaden udmundede paa Torvet. I Dag laa en tung og mørk Himmel over denne skjønne og minderige Plads. Dens Søjlerækker og Billedstøtter syntes at længes efter Tilintetgjørelse, efter den Tilintetgjørelse, som er fuldstændig, da Formen er bleven Støv, og Støvet spredet for Himlens Vinde.

De vare nu intet Andet end Spøgelser fra en forbigangen Tid og havde Intet fælles med saadanne Menneskeskikkelser som disse, der dannede de mørke urolige Bølger, som i dette Øjeblik nærmede sig.

Zenons Disciple havde, som sædvanligt, samlet

sig i Billedgalleriets Søjlegang. Midt under de Storme, som brusede gjennem Verden og rystede dens Hjørnestene, under den forfærdelige Kamp mellem Masser, som havde ofret Menneskehedens af Gud skjænkede Gaver. Fornuft og Villie, paa Alteret til den Afgud, som benævntes Troen, den døbte Molok. som kaldtes Bekjendelsen, for derpaa villieløse at drives hid og did af egne og Andres gyselige Lidenskaber — midt under dette saa' man omkring en gammel Stoas Filosof en Del Mænd og Ynglinger forsamlede for at lytte til Ord om sædelig Selvbestemmelse, om Villiens Sejr over jordiske Lyster og jordisk Frygt, om Menneskesjælens Kraft til at forædles ved sig selv og til ved Dyden at blive et Spejlbillede af Guds Aands Ro og Harmoni.

Det var denne Lære. som indblæste Hedenskabet Storhed, som fyldte Plutarkos's Heltegalleri med en Rigdom af ophøjede Skikkelser. en Rigdom. samlet blot fra tvende Middelhavslande og alligevel saa stor, at den kristelige Kulturs første Aartusinde. omfattende talrige Folk, næsten syntes som et Misvæxtaar paa store Mennesker i Sammenligning hermed.

Medens den homoiusianske Pøbel drog forbi. gjenlød Torvet af mangfoldige Raab. og deriblandt: Død over Afgudsdyrkerne, Hedningerne, Kristendommens Fjender! Torvets Billedstøtter overhobedes af Stenkast; man saa' hist og her de mørke Skikkelser kravle op paa Fodstykkerne. saa' Billed-

støtterne, som de bar, knuses under Slag af Køller og Stænger; men besynderligt nok, de hedenske Mænd i Billedgalleriet blev ikke Gjenstand for Raseriet; man nøjedes med at udslynge Haansord imod dem. Deres Ro kunde vel ikke være mægtig nok til at imponere den rov- og mordlystne, fanatiserede Skare; men der fandtes endnu hos Pøbelen paa denne Tid, den atheniensiske Pøbel, en traditionel Ærefrygt, en sky Agtelse for Jernmændene i Stoa.

Pøbelen spredte sig i alle de Gader, som førte fra Torvet. Den stærkeste Hob drog til Tripodgaden, hvor Krysantevs's Hus var beliggende.

En Mand, som længe havde vandret frem og tilbage udenfor Perikles's Odeum, fjernede sig derfra ved Hobens Ankomst. Han begav sig til Pylades og underrettede ham om hvad han havde set og hørt. Kort derefter sad samme Mand til Hest og sprængte bort igjennem Dobbeltporten.

Han var mindst det tiende Bud, som i Løbet af denne Formiddag af Pylades var bleven beordret til Lysis's Villa.

Pylades havde begyndt sin Bane som frigiven Søn af en af Annæus Domitius's Slaver. Efter at have valgt Krigerstanden, var han under Annæus Domitius's Avspicier temmelig hurtig steget op til den Post, han nu beklædte. Hans Karakter, som passede for Tidsforholdene og forstod at benytte disse, lovede ham en glimrende Bane. Han havde imidlertid knyttet sin Skjæbne til Annæus

Domitius's, indtil den som et modent Æble vilde falde fra Modertræet, der havde udviklet det. Endnu var det ikke modent. Pylades nærede dristige Forhaabninger om Annæus Domitius's Fremtid og næsten ubegrænsede om sin egen. For Øjeblikket var han et Værktøj, paa hvis Duelighed og Troskab Prokonsulen kunde forlade sig.

Den kejserlige Kourer, hvis Ankomst til Athen vi have været Vidne til, havde begivet sig til Annæus Domitius's Palads, men havde lige saa hurtig forladt det, ledsaget af Prokonsulens fortrolige Kammerslave til Hest. Han var kommen ind gjennem den Akarnaniske Port og forlod nogle Minutter senere Athen gjennem Dobbeltporten.

Fjortende Kapitel.

Sørgespillet.

(Fortsættelse.)

I Nød prøves Venner. Karmides havde bestaaet den Prøve, som hans Ven Prokonsulen havde stillet ham paa. Han, Karmides, havde virkelig sat sig op paa Kappadokieren Akillevs og var midt om Natten redet ud til Lysis's Villa, for at trøste den Bekymrede.

Ved Ankomsten herskede den dybeste Stilhed.

Søvnens hulde Genius førte der sit Valmuescepter. Gjæsterne slumrede, hver bag sin Dør, i Avlaens lange Søjlegang. Endogsaa den dybt Bekymrede nød en forønsket Ro, efter hvad en Kammerslave forsikrede Karmides. Det havde været grusomt at forstyrre ham. Karmides lod sig vise til det for ham bestemte Sovekammer, og snart var ogsaa han hensunket i Drømme. Han drømte om Rakel og Hermione, om blodige Gadekampe, om ulykkelige Tærningkast, om Kreditorer og Selvmord.

Morgenstjernen slog Øjet op, og i Kjøkkendepartementet herskede den livligste Virksomhed. Omtrent to Timer derefter vaagnede Karmides ved Tonerne af en blid Musik. Med denne blandede sig fra det nærmeste Værelse Praxinoas Stemme; hun skjændte paa Slavinden, som friserede hendes Haar. Medens Karmides lyttede hertil og forbandede de elendige Drømme, som Annæus Domitius havde tilsagt for sin Gjæsts Vedkommende, indfandt Slaver sig, som bar ham til Badet. Badet var fortræffeligt, Vandet passende varmt og blandet med rigelige Parfumer. Frottørerne vare Mestere i deres Art. og burde kunnet gjengive en Oldings Lemmer Ungdommens Elasticitet. Karmides følte sig forynget under deres Hænder og i Stand til en hvilken som helst epikuræisk Heltedaad. Fra Badet blev han baaret til et Værelse, hvor Kunstnere af forskjellig Sort ventede ham, Kunstnere af Ragekniven, Frisørkammen og Toiletpenselen. Han tav og betroede sig trygt til sin Skjæbnes blide Magter.

Samtlige Kunstnere udførte deres Sager fortræffelig. Ragekniven førtes af den letteste Haand, Lokkerne blødgjordes med Ambrosia og ordnedes à la Føbos Apollon, Toiletpenselen trak den Streg, som forhøjer Øjets Glans, hvorefter Karmides iførtes Kitonen og Sandalerne og vistes til Samlingssalen.

Her ventedes han af de øvrige Gjæster, der hver for sig havde undergaaet samme Behandling som han. De kunde saaledes ikke være Andet end morgenfriske. Husvalelsen var ogsaa allerede i fuld Gang. Karmides hørte allerede i Frastand Latter og glade Stemmer.

En selskabelig Sammenkomst, der begyndtes saa tidlig paa Morgenstunden, var noget Ualmindeligt og Pikant. Samtlige Tilstedeværende optraadte i Morgentoiletter, blandt hvilke Damernes udmærkede sig ved deres Gjennemsigtighed. Damerne vare af to Slags, nemlig de konstante og de improviserede. De konstante vare Myro og Praxinoa; de improviserede vare tvende unge syriske Slaver, som den kvindelige Kiton og de efter sidste Damemode friserede Lokker klædte fortræffelig. Mellem disse forskjellige Arter af Damer viste der sig i Løbet af Samtalen intet Spor til Misundelse, men mange til stærke Sympathier og en voxende Fortrolighed. Og naar ingen Mislyd fra denne Kant forstyrrede Glæden, hvorfra skulde Mislyden saa komme?

Vi vide, at Himlen var overtrukken, men om ogsaa Morgensolen havde skinnet med sin klareste Glans, saa vilde vanskelig en Straale have fundet

Vej gjennem de tykke Tapeter, som bedækkede Salens Vinduer. Salen oplystes af Lampers festlige Skin.

Heller ikke fandtes der, efter at to til tre Timer vare forløbne, Nogen i Selsket, uden maaske Annæus Domitius, som klart erindrede sig, at det var høj lys Dag udenfor. Dertil bidrog ikke alene Lamperne, men endnu mere de fortryllende, forræderiske Vine, hvormed man flittig fyldte de bekransede Bægere.

Samtalen blev naturligvis bestandig livligere og livligere, bestandig mere og mere sprudlende. Karmides havde aabnet den med en Gaben, det sidste Spor af en under urolige Drømme tilbragt Nat; Olympiodoros med en poetisk Udgydelse om Morgenen og Morgenrøden, i Særdeleshed den, der straalede paa de fire Damers Kinder.

Annæus Domitius, den af Statssager Nedbøjede, var ikke utaknemmelig mod sine Gjæsters Bestræbelser for at adsprede hans Sind. Hans Munterhed voxede med de Øvriges. Vi ville notere, at Annæus Domitius blandt ædru Mennesker var Prokonsul, Patricier og Romer; selv hans fortrolige unge Ven Karmides erindrede sig kun gjennem Taagen fra en eller anden grundig Rus en favnagtig Annæus Domitius. Men en saadan fandtes og ventede kun paa gunstig Lejlighed og passende Omgivelser, for at afkaste Masken og fremtræde i hele sit Galskab. Under Hofmanden skjulte sig et Naturmenneske, som, naar det blev sluppet løs, gav sig

Luft i Udbrud af den raaeste, mest barokke og mest utøjlede Lystighed.

Imidlertid blev de Bud, som Pylades afsendte til Villaen, modtagne af en Slave, og Chiffertavlerne, som de medbragte, overrakte til Prokonsulen, der læste dem, udslettede det Skrevne med sin Stylus, drak og spøgede, uden at deres Indhold syntes at efterlade en eneste alvorlig Tanke paa hans fede, skinnende og smilende Ansigt.

Han drak, kredensede Pokalerne til Myro og Praxinoa, lo, fortalte Kjærlighedshistorier og spøgede paa en Maade, der blev plumpere, jo større Virkning Vinen og Lystigheden viste sig at have udøvet paa hans Gjæsters Livsaander.

Den Rødme, som bedækkede hans Kinder, steg lidt efter lidt op over hans Pande og farvede den nøgne Isse med en varm Zinnoberglans. Hans Hoved lignede en moden, svulmende Drue. Men dette Forbud om Favnens snare Fremtræden røbede sig ikke, før de øvrige Gjæster havde begyndt at tillade sig Friheder i Tale og Handling, for hvilke Lamperne burde have været slukte, hvis Gjæsterne havde ejet den ringeste Følelse af Undseelse.

Musiken, som udførtes af usynlige Kunstnere, syntes at følge Indskydelserne fra den Aand, som besjælede Selskabet. I Begyndelsen blid og smægtende, blev den bestandig livligere og livligere. Myro, Praxinoa og de syriske Slaver, som vare Dansere af Haandtering, grebes af Rhythmen, sprang op og hvirvlede om hverandre i Danse, der for-

enede Bajaderens luftige Bevægelser med Bakkantens vilde Lystighed.

De unge Mænd, som henstrakte paa deres Løjbænke betragtede Dansen, kunde ikke længer modstaa Lysten til at tage Del i den. Ved en Hemmelighed, som kun Prokonsulen og Festens usynlige tjenende Aander kjendte, var Musiken afhængig af hans Villie. Den faldt ind med Kalabis, Hellenernes Kankan, en Dans, som Atheniensere sjelden dansede uden ved Lejligheder som denne. Annæus Domitius, der havde afkastet den Krans af Roser, som hidtil havde prydet hans skaldede Isse, og paasat sig en tæt Vedbendkrans, forenede sig med de Øvrige. Han figurerede mod Praxinoa. Silenen var færdig. Hans vældige Mave syntes, i Stedet for at være en Byrde, at gjøre Tjeneste som en luftfyldt Blære hos en Svømmer. Han drejede sig paa Hælene, lagde Hænderne over Maven, knepsede med Fingrene, var uudtømmelig i barokke Bevægelser, som han forstod at parre med en Bøjelighed, en paataget Alvor og en Bestræbelse efter Gratie. der tilsammen vakte den mest afsindige Lystighed og opløste det Hele i en eneste skraldende Latter, som fik Dansen for et Øjeblik til at standse. Annæus Domitius antog en Mine af komisk Forargelse; han lod som han var stødt, kastede sig paa en Løjbænk, tørrede sin svedige Isse og nøjedes derefter med som Tilskuer at være Vidne til Dansens Fortsættelse.

Under alt dette havde hans Tanker kun und-

tagelsesvis været borte fra Athen og de Begivenheder, som forefaldt der. De Bud, han modtog fra Pylades, satte ham i Stand til Skridt for Skridt at følge Begivenhedernes Udvikling. Jo længere det led hen paa Formiddagen, desto vanskeligere blev det, trods Vinen og Selskabet, for Annæus Domitius at beherske sin Utaalmodighed. som begyndte at gaa over til virkelig Uro. og det skjønt han vidste, at Pylades havde ordnet Alt paa den bedst mulige Vis.

Imidlertid havde Pylades's sidste Brev indeholdt følgende beroligende Ord:

»Biskopen har billiget mit Forslag om at lade Vaabnene hvile i Piræos indtil Aften. Pøbelen staar saaledes til vor Raadighed. Vore Folk ere blandede i Mængden, og det kan ikke slaa fejl, at den snart vender tilbage til Staden. Krysantevs er i sit Hus, som han har aabnet til Fristed for en Mængde Athanasianere. Dette bliver en ny Aarsag til hvad der i alle Tilfælde vil ske.«

Disse Ord vare, som sagt, af beroligende Beskaffenhed for Annæus Domitius. Men han frygtede endnu for, at det forberedte Slag skulde rettes for sent, og for sent vilde det være, naar Petros efter Gudstjenesten fik fri Hænder og kunde udsende sine Præster som selvskrevne Ledere af Hoben. Disse vilde utvivlsomt afværge Faren fra Krysantevs og rette Pøbelens Raseri mod andre Kanter.

Efter Dansens Glæde kom Bordets. Villaens

Archimagirus*) havde udviklet et Talent, som bidrog til at holde Selskabets Stemning paa det Punkt, den havde naat. Selv Tærningerne, som man lod komme frem under Desserten, bleve slaaede af Brættet af den kaade Konversation. Gjæsterne betjentes af udvalgte Slavedrenge, hvis lange Lokker Olympiodoros foretrak for Servietten, naar han imellem Retterne tørrede sine med parfymeret Vand overgydte Hænder. Konversationen var ikke blot kaad, men gudsbespotterisk. Forgjæves mindede Annæus Domitius med et Anstrøg af Alvor om, at han var Katekumen, og at man burde skaane hans religiøse Følelse og theologiske Overbevisning; man lo ad de Kristnes Gud med de tre Hoveder, saavel som ad den gamle gigtbrudne Zevs. Det var en Haan uden Grænser, og havde Olympen endnu ejet en Lynstraale, saa maatte de vilde Bespottelser have nedkaldt den over Selskabets Hoveder.

Man grinte ad den dumme Tro paa Sjælens Udødelighed og priste den vise Lære, som byder at leve, saa længe man lever. Man var ni ved Bordet: man raabte paa den tiende, paa Knokkelmanden. Og Knokkelmanden, som fandtes i Beredskab, fordi han, hvor Gjæsterne fordrede det saaledes, aldrig maatte savnes i et velforsynet og gjæstfrit Hus, Knokkelmanden bragtes ind og fik Plads mellem Gjæsterne, paa en af de svulmende Løjbænke omkring Bordet. Man bekransede ham, man satte

*) Mesterkok.

Bægeret til hans Mund og haanede ham, fordi han ikke kunde drikke.

Under denne Scene traadte Taffeldækkeren ind, hviskede Noget i sin Herres Øre og gik.

Annæus Domitius rejste sig, tog en Ske og slog den stærkt mod den store, midt paa Bordet mellem Dessertens mangfoldige Lækkerheder staaende Bolle, indtil det ved denne infernalske Kimen tilsidst lykkedes ham at tiltvinge sig Selskabets Opmærksomhed.

Han lagde Vedbendkransen bort, paatog sig en Mine af Alvor og Værdighed og sagde:

»Børn, jeg nævnede nys et Ord om theologisk Overbevisning. Det Ord var alvorligt, i alt for høj Grad alvorligt, til ikke at blive en overset Fremmed mellem de skalkagtige, bevingede Kupidoer, som flagre fra eders Læber. Jeg elsker Glæden, mine Børn, men glemmer ikke, at jeg er Katekumen! Selv paamindes jeg herom ved Ankomsten af denne magre, rolige, tavse højtidelige Gjæst, hvis kjødløse Pande I have bekranset med Engens Roser, til hvis Mund, som Døden har forseglet og Forraadnelsen atter aabnet, I have ført den skummende Pokal. Han tier og taler dog med to Slags Tungemaal. Til eder, Verdens Børn, siger han: nyd, medens det er Tid, thi I skulle engang blive lige saa huløjede, kjødløse, kolde og tomme som jeg. Til mig er hans Tale en anden. De tomme Øjenhuler have Blikke, som spørge mig: hvad gjør du her? Mine Børn, dette Spørgsmaal, rettet til en

Katekumen, er bebrejdende og truende. Det forskrækker mig vel ikke, men det nøder mig til at gaa. Jeg ærer Glæden og erkjender dens kongelige Rettigheder. Jeg erkjender disse, ogsaa naar Glæden raser som Tyran. Jeg erkjender dem, men forlader, lig Pøtus, Raadsalen, til Glæden atter fører sit Scepter med behersket Haand. Hellere end at gjøre Oprør, fjerner jeg mig. Derved freder jeg tillige om min katekumeniske Følelse og min theologiske Overbevisning. Jeg gaar, for at vende tilbage, naar Samtalen, som nu synes mig male præcinctus, slet omgjordet, har ordnet sin Kiton i sædeligere Folder. Det er paa denne Vis, at jeg løser det store Problem, som jeg har gjort til Opgave for mit Livs Granskning: nemlig at forene Livsglæden med Katekumenens Pligter, at iagttage de Pligter, som paalægges mig af min Tro, den samme Tro, som hans høje og hellige Majestæt, Konstantius Augustus, min Kejser og Herre, saa varmt bekjender, og som derfor bør staa højt over enhver Indvending — at forene, siger jeg, disse Pligter med Nydelsen af en saa fortryllende Omgang som eders.«

Annæus Domitius havde talt ud. Han tømte sit Bæger og fjernede sig med en indtagende Gestus.

»Ved Dionysos, et herligt Paaskud til at gaa ud og tage et Vomitiv! *)« udbrød Karmides.

---

*) Et mellem romerske Svirebrødre sædvanligt Middel,

»Der har vi Grunden. Godt gjættet! Rigtigt!« raabte de Andre.

»Elskelige Myro,« vedblev Karmides, »da han talede om en slet omgjordet Kiton, saa hentydede han vel ikke til din?«

»Nej, han hentydede til Praxinoas,« raabte Olympiodoros. »Praxinoa, du forstaar aldeles ikke den Kunst at ordne din Kiton; jeg skal nu strax lære dig baade de meget sædelige og mindre sædelige Folder, saa at du herefter kan skjelne mellem begge Slags og undgaa at saare saavel en katekumenisk Følelse som en theologisk Overbevisning.«

»Praxinoa,« afbrød Karmides ham, „tag ikke Olympiodoros til Lærer! Hans Evne til at ordne en Kiton er formodenlig ikke større end hans Evne til at digte Epigrammer. Hæng en Kiton over vor Ven, Knokkelmanden og lad Olympiodoros forevise de mer og mindre sædelige Folder paa den!«

»Hu, hvilken Spøg!« udbrød Myro. »Palladios, ræk mig Bægeret og lad mig skylle den ned i Vin.«

»Se her! Din Skaal, Veninde! Karmides, hvor lider Tiden?«

»Tiden? Hvem taler om Tiden her? Overlad det Ord til Menneskene. Det passer ikke for os udødelige Guder fra det høje

---

hvorved de satte sig i Stand til at forny Drikkelaget.

Olymp, hvor man siger, at Guderne har deres Bolig
evig og fast, som aldrig af Storm vorder rystet, og aldrig
vædet af Regn og befyget af Sne, men Luften sig skyfri
breder derover, og lysende Glans omstraaler den altid.
Der fra Dage til Dage de salige Guder sig fryde.*)

Mine Venner,« vedblev Karmides, strækkende sig paa sin Løjbænk, »lader os komme overens derom, at vi er Guder og lykkeligere end Guder. Tilsidst beror dog Alt paa hvad vi kommer overens om. Hvorfor skulde vi da ikke gjøre os lykkelige og udødelige?«

»Antaget! En Skaal for vor Udødelighed!«

»I vor Egenskab af Guder er vi ingenlunde nysgjerrige, mine Venner. Ellers vilde vi maaske spørge: hvorledes ser der ud i denne Time i Athen? Men jeg formoder, at Ingen af os falder saa plat fra Olympen ned paa den usle Jord. Altsaa: En Skaal for Athen! Gid det forsvinde fra Jorden!«

»Og tage vore Kreditorer med sig!«

»Athen? Hvad er Athen? En Skaal for Jorden! Gid den ogsaa gaa fra hinanden i Atomer! Gid den forsvinde under vore Fødder!«

»Myro, her er en fortræffelig Plads paa Løjbænken ved min Side! Læg dig her, medens Jorden forsvinder under os. Desværre Myro, er det egenlig ikke dig, som jeg ønsker i min Favn, naar jeg

---

*) Homer [Wilsters Oversættelse].

svæver i Ætheren over en tilintetgjort Verden. Men det betyder ikke Noget; i Mørket forsvinder enhver Forskjel. Sluk Lamperne!«

»Jeg spørger endnu engang, hvad Tid paa Dagen det er,« stammede Palladios, beruset som de Øvrige, »thi naar jeg er bleven en Gud, vil jeg være en ordenlig Gud med gode borgerlige Vaner, som slukker min Lampe ved Midnat, aldrig før og sjelden senere. Hvad Tid er det paa Dagen, spørger jeg?«

»Det er over Midnat.«

»Sluk Lamperne da! Hvor er Praxinoa?«

»Ingen nærgaaende Spørgsmaal!« svarede Olympiodoros. »Du kan tage Knokkelmanden, Palladios. Det er over Midnat. Jeg er søvnig. Sluk Lamperne.«

»Nej, nej, vi skal danse! Hvorfor har Musiken holdt op? Spil Kalabis, Kalabis!«

»Hvem vil have Kalabis?«

»Knokkelmanden.«

»Giv mig en friskere Krans.«

»Tag Knokkelmandens.«

»Kalabis! Jeg figurerer mod min unge Syrier. Kalabis!«

»Fyld mit Bæger.«

»Tag Knokkelmandens.«

»Slaver, sluk Lamperne!«

»Slaver, spil Kalabis!«

»Sluk Lamperne!«

»Kalabis, Kalabis!«

Efter at Raabene og den stadig mere og mere

forvirrede Samtale var fortsat en Stund paa denne Vis, vendte Annæus Domitius tilbage til sine Gjæster. Den kejserlige Kourer havde oppebiet ham i Avlaen. Det Brev, som Koureren havde medbragt, bar Prokonsulen over Akaja nu i sit Bælte. Der laa i dette Øjeblik i hans Ansigt og Væsen Noget, som tidligere ikke havde været synligt der, noget fuldstændig Modsat af den nys forsvundne Silen.

»Mine Venner,« sagde han, »Skjæbnen var stærkere end min Skjoldborg. Min Embedspligt kalder mig til Athen, hvor et forskrækkeligt Opløb overskyller Gaderne med Blod . . .«

»Bah, lad de Kristne rive hverandre i Stykker!« afbrød en af Gjæsterne ham.

»Hverandre? Ja hverandre og jer! Staden gjenlyder nu af Raabet: Død over Afgudsdyrkerne!«

»Bah, lad dem raabe!«

»Lad Athen brænde!«

»Lad dem i Fred slaa vore Kreditorer ihjel! Hvad angaar det dig?«

»De raaber vel ogsaa: Død over Jøderne, som har korsfæstet vor Gud!«

»Død over Jøderne! Død over hele Menneskeslægten!«

»Sluk Lamperne!«

»Kalabis, Kalabis, I Slaver!«

Den Eneste i Selskabet, som laante Prokonsulen Øre, var Karmides. Han sprang op fra Løjbænken og raabte:

»En Hest og en Kappe! Jeg følger dig til Staden!«

»Venner,« raabte Annæus Domitius over Larmen, »for Prokonsulen over Akaja gaar det ikke an at lade Athen brænde, hvis han kan slukke Branden, var det end med sit Blod. Athen, det herlige, minderige Athen, Videnskabens og Kunstens Amme! Athen, Kejserens Øjesten! Mine Gjæster, jeg maa forlade eder — — følg efter mig til Staden — — der skal vi fortsætte Festen. Her staar endnu kun tvende Skaaler tilbage. Op og griber Bægeret! Op du sløve, ligegyldige, fordærvede Ungdom! Op Enhver der endnu elsker Fædrenes Minder! Bægerne, Bægerne! En Skaal for de gamle, evig unge Guder!«

»Hør paa Katekumenen! Katekumenen!«

»Stille, her findes ingen Katekumen!« raabte Annæus Domitius. »Gudernes Skaal!«

Han tømte sit Bæger. De berusede Gjæster fulgte Exemplet. Karmides betragtede Annæus Domitius med Forbavselse. Han kjendte ham og anede pludselig af hans Opførsel, hans Holdning, Tonen i hans Stemme, at noget Overordenligt var hændet eller forestod.

»Den sidste Skaal! den vigtigste af dem alle!« raabte Annæus Domitius, idet han greb den vældige, midt paa Bordet staaende Bolle. »Til Bunds! tømmer den til Bunds for Verdens Herre, Roms Kejser, Julianus Augustus!«

En Dødsstilhed opstod. Den afbrødes endelig

af Karmides, som greb Annæus Domitius i Armen og hviskede:

»Véd du, hvad du siger? Eller hvad er der sket?«

»Hys, hys! Han er beruset. Det kommer til at koste os Hovedet! Forbandet! Slaverne har hørt hans Raab. Vi er fortabte.«

Gjæsterne vare pludselig blevne ædru. De hviskede indbyrdes og betragtede hverandre med forskrækkede Blikke.

»Hvad?« udbrød Annæus Domitius. »Hvad betyder denne Tavshed? Staar jeg blandt Rebeller? Jeg sværger ved Julians Navn at lægge alle eders Hoveder for mine Fødder, og det før Solen er gaaet ned, hvis I vægrer eder ved at drikke Skaalen for vor retmæssige Kejser, sanctissima majestas, dominus Augustus Julianus imperator, pontifex maximus, pater patriæ, restitutor orbis!«

Han førte Bollen til sine Læber og kastede den derpaa mod Gulvet. I samme Øjeblik aabnedes Døren, en Stemme sagde:

»Din Hest er rede.«

»Her er dit Sværd og din Regnkappe.«

Kammerslaven, som bragte disse Ting, fæstede Sværdet ved sin Herres Bælte og hængte Kappen over hans Skuldre.

Annæus Domitius ilede ud, besteg sin Akillevs og red bort.

Paa Vejen kom det sidste Bud, som Pylades havde afsendt, ham i Møde. Prokonsulen holdt sin Hest an og løb Brevtavlen igjennem, som indeholdt følgende Ord:

»En talrig Folkemasse nærmer sig Tripodgaden, mens jeg skriver dette. Man raaber, at Krysantevs har forhaanet Kristus.«

Annæus Domitius piskede paa sin Hest.

»Forbandelse over Pylades! Ti tusind Lanser i Pøbelens Struber! Hvis jeg kommer for sent til at frelse Krysantevs! O, min Akillevs, hvis du nu havde Vinger! Min fordømte Førhed! Her gjælder det om at ride sig til Konsulatet eller knække Halsen under Forsøget.«

Da Annæus Domitius red ind ad Tripodgaden, var den opfyldt af Mennesker.

Men disse iagttog en Stilhed, som forbavsede ham. Hvad betød det? Var han kommen for sent?

Deroppe paa Akropolis's øverste Skraaning stod en Skare bævende Tilskuere, Krysantevs's Trosfæller. Annæus Domitius forbandede deres Fejghed: de havde maaske, uden at røre sig fra Stedet, set Krysantevs's Hus blive stormet, ham selv og hans Datter, den af Hedningerne elskede Hermione, blive revne i Stykker af fanatiske Kristne. Og dog kunde et pludseligt Angreb af en resolut Skare, der stor-

mede ned fra denne Høj, have knust den sammenpakkede Hob paa Gaden neden under dem.

Prokonsulen havde slaaet Kappen tilbage, for at kunne gjenkjendes af Mængden. Da han havde banet sig Vej et Stykke igjennem denne og nærmet sig Arkontens Hus, hvor Trængselen var størst, saa' han foran Husets Port en Mand til Hest, omgiven af Soldater, hvis Spyd og Hjelme ragede op over Hoben. Rytteren var Pylades.

»Gjør Plads for Prokonsulen over Akaja! Hvad er paa Færde? Hvad betyder denne Folkestimmel? Gjør Plads, i Kejserens Navn!«

Annæus Domitius raabte dette og holdt en Brevtavle i Vejret, paa hvis udskaarne og forgyldte Ramme man gjenkjendte et kejserligt Dekret eller en Regeringsskrivelse.

»Leve Annæus Domitius!« raabte man i Hoben, thi Prokonsulen var Homoiusian og havde altid bestræbt sig for at vinde Mængdens Yndest. »Leve Prokonsulen over Akaja! Leve Homoiusion!«

Disse Raab efterfulgtes umiddelbart af andre, som istemtes længer nede i Gaden:

»Ud med Kjætterne! Død over Hedningerne!«

Den Stilhed, som Mængden havde iagttaget ved Prokonsulens Ankomst, havde kun været forbigaaende. Man havde lyttet til en Præst, som netop i samme Øjeblik havde endt sin Tale til Folket. Præsten var nu forsvundet gjennem Døren til Krysantevs's Hus.

»Annæus Domitius!« mumlede Pylades, da han

i Frastand opdagede ham. »Han her? Hvad betyder dette?«

Men da Tribunen strax derpaa tillige opdagede hvad det var, Prokonsulen holdt i Haanden, blev han greben af en pludselig ubestemt Anelse.

Han red Prokonsulen i Møde gjennem Hoben, som nærmest deromkring var bleven stille ved Synet af den ærefrygtbydende Tavle, Forkynderen af Guds Salvedes Villie, medens i større Frastand Raabet: »Ud med Kjætterne!« vedblev og stadig lød stærkere og stærkere.

»Pylades!« udbrød Prokonsulen i en hviskende Tone, idet han greb Tribunens Arm, »hvad er der sket? Kommer jeg for sent? Hvad har man foretaget mod Krysantevs?«

»Lysende og ædle Herre, I kommer tvertimod for tidlig . . .«

»Hurtig, svar mig, lever han?«

»Vor Plan er i de sidste Øjeblikke bleven forsinket . . .«

»Forsinket? Hvilken Plan er forsinket?«

»Ammianus Marcellinus hører Mængdens Raab, forstaar dens Hensigter, iler til Kirken, underretter ved en Diakon Petros — — —«

»Forbandelse over dine lange Omsvøb! Jeg begriber ikke et Ord af hvad du siger. Lever han endnu, spørger jeg?«

»Petros beordrer mig hid for at beskytte hans Hus, jeg kommer, medens Hoben gjør Mine til at

storme det, en Præst ledsager mig, Præsten taler til Folket, og det lykkes at tilvejebringe Underhandlinger, Folket fordrer til en Begyndelse Udleveringen af de Kjættere, der er i Huset, Underhandlingen fortsættes i dette Øjeblik — — — og vi er her, for til sidste Mand at forsvare Arkontens Liv — —«

»Lovet være min lykkelige Stjerne! Den ædle Krysantevs!«

»Ah!« mumlede Pylades blegnende, »jeg begynder at forstaa — —«

»Underhandlingerne er sluttede«, vedblev Annæus Domitius med hævet Stemme. »Hvad betyder dette Uvæsen, disse Raab, denne Folkestimmel? Hvad er der sket under min Fraværelse? Hvad er dette for et Opløb? Vover man at forstyrre Roligheden, krænke Lovene, foragte Kejserens Majestæt?«

»Lysende og ædle Herre! — —«

»Jeg gav, i Følge min Pligt, Raadigheden over Tropperne til Biskopen af Athen. Har han brugt dem til at forstyrre Ordenen, i Stedet for at opretholde den? Nu, det er Prokonsulen over Akaja, som i sidste Instans er ansvarlig for Lovenes Ukrænkelighed og Opretholdelsen af Kejserens Myndighed. Jeg overtager atter min Kommando. Hoben skal fjerne sig eller sprænges med Magt. Ordenen skal gjenoprettes med Embedsmændenes, Troppernes og alle gode Borgeres Bistand. Hvor er Tropperne?

»Største Delen i Piræos . . .«

»Hvad Djævelen gjør de i Piræos? . . Og de Øvrige?«

»Opstillede ved Domkirken . .«

»Hvad Djævelen gjør de ved Domkirken? Ikke en eneste Mand behøves ved Domkirken. Du beordrer øjeblikkelig hele den ved Domkirken posterede Styrke herhen, du bringer Hoben til Tavshed, erindrer Folket om Oprørsloven og tugter de Gjenstridige. Pylades,« vedblev Annæus Domitius med sænket Stemme, »du grundlægger i Dag din Fremtid — —«

»Ah — jeg aner . .«

»Tys!«

»Jeg afsender strax en Centurion, for at hidkalde Forstærkning.«

»Og jeg gaar for at tale med Arkonten i Athen . .«

Prokonsulen steg af sin Hest og gav dens Tøjler til en Soldat. I dette Øjeblik viste Præsten sig. Han syntes bekymret. Saasnart han fik Øje paa Prokonsulen, klaredes hans Ansigt, og han udbrød:

»Du kommer, som om du var sendt af Herrens Engel, ædle Herre! Som du hører, fordre de Rettroende, at Arkonten skal udlevere de Kjættere, som have fundet Tilflugt i hans Hus. Det Svar, han har givet, vil blive mig vanskeligt at overbringe. Han vil udlevere Kjætterne, men kun til en verdslig lovlig Myndighed, og efter at Folket har fjernet sig . .«

Prokonsulen afbrød ham barsk:

»Er du Underhandleren mellem Krysantevs og disse Mennesker?«

»Ja; min højærværdige Fader. Biskopen har — —«

»Underhandler mellem Arkonten i Athen og disse Tumultuanter?«

»Mellem ham og de Rettroende. min lysende Herre!«

»Mellem en lovlig Myndighed og en oprørisk Folkehob? Jeg sværger ved Gud og Kejseren, at du skal hænges med det første det bedste Reb som Folkeophidser og Oprørsstifter, hvis du ikke strax forføjer dig herfra og sørger for, at Pakket følger dig.«

Under denne Samtale vedblev Raabene: »Ud med Kjætterne! Leve Prokonsulen! Død over Hedningerne!«

Præsten stod lammet af Forbavselse og fulgte med Øjnene Annæus Domitius, medens denne gjennem Vestibulen begav sig til Avlaen.

Avlaen frembød ingenlunde det Syn af Forvirring, som man under saadanne Omstændigheder kunde have ventet. Under Buegangen, som skjærmede mod den faldende Regn, befandt sig omkring Hermione et talrigt Selskab: Filosofer og Rhetorer, som hørte til Højskolen i Athen, de fleste Disciple i Akademia. Krigstribunen Ammianus Marcellinus og nogle af Athens mest ansete Borgere tillige med deres Familier.

For de forfulgte Kristne, som havde fundet en Tilflugt hos Krysantevs, var Husets øverste Stokværk aabnet. Hele Husets Tjenerskab var samlet i Kvindegaarden.

Annæus Domitius's Ankomst vakte en stor og behagelig Overraskelse. Endnu mere den Maade, hvorpaa han optraadte. Krysantevs, som var gaaet ham i Møde, sluttede han med Hjertelighed i sine Arme. Derpaa hilste han Selskabet, ilede hen til Hermione og førte hendes Haand til sine Læber.

»Og vi, der troede, du var i Korinthos!« udbrød Krysantevs.

»Mine ædle Venner, jeg vilde ogsaa have været der, hvis ikke en Anelse — jeg maa tilvisse sige: en Indskydelse fra Guderne — havde kaldt mig tilbage til Athen. Jeg kommer i en ulykkelig, eller rettere i en lykkelig Stund. Vort ellers saa rolige, glade og skjønne Athen er, som jeg mærker, i Hænderne paa forbryderiske Oprørere, vilde Fanatikere. Værer rolige, mine Venner! Inden en Time skal Ordenen være gjenoprettet. Dig, Krysantevs, kan jeg ikke noksom bringe min Tak for det Fristed, du har aabnet saadanne Medborgere og Kejserens Undersaatter, der ellers vilde være faldne som Ofre for det theologiske Raseri. Tiden er ond, den theologiske Smitte gaar som en Pest gjennem Verden; men vi anraaber ikke de guddommelige Magter forgjæves om Hjælp i Nøden. Mine Venner, jeg bringer eder en Underretning af stor Betydning. Det har behaget Forsynet at bortkalde vor

hellige Majestæt, vor Kejser og Herre, Konstantius Augustus, til Gudernes og Cæsarernes Himmel. Fædrelandet har faaet en ny Fader. Roms og Verdens Hersker er i Dag — Julianus!«

En almindelig Stilhed fulgte paa disse Ord. Ytrede en Time tidligere, af hvilke som helst Læber, vilde de have været højforræderiske og haft Døden i Følge. De lød dristige, forfærdelige, ogsaa nu, fra Annæus Domitius's Læber, ogsaa her mellem Mennesker, hvis inderste Ønsker de pludselig gjorde til Virkelighed, som af dem havde at vente Liv og Frelse under en overhængende Fare, og som i den Begivenhed, de forkyndte, saa' endnu mere end deres egen Lykke: en Borgen for det romerske Riges Fred, Menneskehedens Held, Sandhedens Sejr. Det var, som om hvert enkelt Hjerte i denne Forsamling følte hele den historiske Betydning af den skete Forandring. Men da denne første Forbavselse var overstaaet, ilede man med, Enhver paa sin Maade, at give en Følelse Luft, som ikke formaaede at udtrykke sig i Ord. Imellem Krysantevs og hans Datter skete det med et Blik, et Haandtryk; Andre omfavnede hinanden, atter Andre jublede højt.

Endelig tog Prokonsulen til Orde, idet han vendte sig til Krysantevs:

»Jeg fordrer nu din virksomme Bistand til Ordenens Gjenoprettelse. Du er ikke forgjæves Atheniensernes Arkont. Lad os strax skride til

Værket! Dine Trosfæller er jo i et betydeligt Antal samlede paa Akropolis?«

»Ja. Vil du, at vi skal bevæbne dem?«

»Du udtalte netop min Tanke.«

»Jeg svarer for deres værdige og besindige Opførsel. De har Forurettelser at hævne, men de vil overlade Hævnen til Guderne og Julianus.«

»De vil følge dig, deres Fører — det er tilstrækkeligt. Det træffer sig heldigt, at der findes en Vaabensamling i Pallas Athenes Tempel . . .«

»Og at jeg har Nøglen til Opisthodomen, hvor de forvares. Jeg staar til din Raadighed. Skal jeg strax begive mig derop?«

»Vi følges ad. Jeg burde i Dag kun være din Skygge,« tilføjede Prokonsulen smilende og med en Hentydning til Konstantius's Hofmænds Spot over Julianus, »thi det er jo dig, som har lært vor Kejser Krigskunsten i Akademias Haver. Du har Ære af din Discipel. Germaniens Skove, Frankernes og Allemannernes Konger kan bevidne det. Frygt ikke,« tilføjede han til Hermione, som holdt sin Fader i Haanden og lyttede til Raabene, der endnu vedblev udenfor, »frygt ikke, min ædle Hermione. Vi gaar netop for at bringe Skrighalsene til Tavshed. Ammianus Marcellinus, følg os til Akropolis, før du atter overtager Befalingen over Palatinerne!«

Annæus Domitius forlod Avlaen, fulgt af Krysantevs og Ammianus Marcellinus.

Mængden trykkedes, puffedes og raabte, endnu som før, udenfor Porten. Dens Utaalmodighed voxede. Den syntes, at Underhandlingen trak altfor meget i Langdrag. Præsten, som hidtil havde ført den, havde, for helskindet at slippe ud af Legen, forsikret, at Prokonsulen nu havde overtaget Sagen, og havde derefter listet sig bort. Pylades og hans Soldater bevogtede Porten, og Pøbelen havde endnu ikke antaget nogen truende Holdning mod den væbnede Styrke.

Imidlertid forstærkedes Mængden hvert Øjeblik af nye Hobe, som vare dragne gjennem de tilstødende Kvarterer under Plyndring og Blodsudgydelse. En af disse Hobe, som forgjæves havde søgt at komme ind i den overfyldte Domkirke, anførtes af den uhyggelige Monika, Furien fra Kolyttos.

Synet af Krysantevs ved Annæus Domitius's Side skaffede nogle Øjeblikkes Stilhed til Veje. Man undrede sig over, hvad dette skulde betyde. Imidlertid vexlede Prokonsulen nogle Ord med Pylades. Soldaterne banede dem en Vej tvers over Gaden. Raabet: Leve Prokonsulen! blandedes med Raabet: Død over Ærkehedningen! Man havde kun nogle Skridt at gaa, for at naa Akropolis's Skraaning. Til denne Side førte en stejl Sti til dens Top. De naaede den uden nogen Fare. Det kostede kun Prokonsulen nogle Sveddraaber.

Nogle Minutter derefter hørte Homoiusianerne, som trykkedes i Tripodgaden, en vældig Jubel fra Akropolis. Raabet: Julianus Augustus, opløftet af

tusind Stemmer, Mænds, Kvinders og Børns, faldt blytungt over Mængden nedenfor. I samme Øjeblik viste sig i Mundingen af Gaden de første Rækker af de fra Domkirken fremrykkende Legionærer. Folkemængden trængtes tilbage eller op i Buegangene. Pylades ordnede Tropperne i en lang Linie. Paa Akropolis's Skraaning saas bevæbnede Skarer rykke ned Den utrættelige Prokonsul viste sig atter, besteg sin kappadokiske Hest, red til Midten af Fronten, udstrakte sin Haand med den kejserlige Brevtavle og talede til Soldaterne:

»Romere! Vor Herre og Kejser, Konstantius, er gaaet til sine Fædre. Hans eneste efterlevende Slægtning, den høje, daadrige Julianus, som vore Krigskammerater, de galliske Legioner have udraabt til Kejser, er vort Riges eneste retmæssige Hersker, bekræftet i sin Værdighed af det romerske Senats, Folkets og Legionernes enstemmige Bifald. Han staar i Dag i det nye Roma, Konstantinus's Stad, omgiven af alle Vesterlandets Legioner, omgiven af et glædedrukkent Folk. Krigskammerater, lader os istemme Verdens almindelige Jubel! Lader os hylde Julianus Augustus! Dominus Julianus Augustus!«

Pylades steg af sin Hest og bøjede Knæ. Centurionerne og Soldaterne fulgte hans Exempel. Man svingede Sværd og Skjolde i Luften. Ned ad Linien klang Raabet: Dominus Julianus Augustus!

De fra Akropolis nedstigende Skarer faldt jub-

lende ind. Derefter kom Touren til de Kristne. De behøvede kun at samle sig noget, at faa en klar Opfattelse af Stillingen, saaledes som den nu havde formet sig, og at sigtes fra de vildeste Troskæmper og Blodmænd, som af sig selv listede sig bort — for at ogsaa de af alle Kræfter kunde forene sig i Hyldingsraabet. Al Øvrighed er jo af Gud, og Øvrigheden bærer ikke Sværdet forgjæves.

Tørsten efter Kjætterblod var med Et forsvundet. Plyndringslysten og det private Had, der havde iført sig den rettroendes Theologis Kappe, fandt det klogest at snige sig bort og skjule sig, hvor de kunde. Den nys saa afsindige Hob var splittet som Avner for Vinden. Nogle ilede til deres Hjem, lukkede sig inde i deres Værelser og bad til Gud for den rette Lære, som nu truedes af en forfærdelig Fremtid. Andre — og de vare langt flere — forundrede sig pludselig over sig selv og formaaede ikke at begribe, at det lille »i«, som skiller Homoiusion fra Homousion, nylig havde kunnet forekomme dem saa stort og vigtigt. Nu var det i deres Øjne svundet ind til en umærkelig Prik; ja ved nærmere Eftertanke fandt nu En og Anden, at den gamle Lære og Kristendommen ingenlunde vare saa forskjellige — at Kløften mellem begge ingenlunde var bredere, end at man kunde have en Fod paa hver af Siderne og i denne Stilling afvente Fremtiden. Men de Fleste skjælvede for Gjengjældelsen. De myrdede Athanasianeres Blod raabte fra Jorden, og enten disses Trosfæller eller

den kejserlige Magt blev deres Hævner, saa maatte Hævnen blive forfærdelig. De blodige Trofæer fra Kolyttos vare faldne ud af Sejrherrernes Hænder og laa nu strøede om paa Gaderne. De, der havde farvet Hænderne i Kjætterblod, skyndte sig med omhyggelig at tvætte dem. Altsom Underretningen om Konstantius's Død og Julians fredelige Thronbestigelse udbredte sig over Staden, bortfejede den de omkringstrejfende homoiusianske Hobe; og de Patrouiller af Legionærer eller bevæbnede Borgere, som snart drog igjennem alle Gader, fandt ingen Modstand, ingen Uordener at dæmpe.

Saasnart Annæus Domitius havde ordnet Troppefordelingen over Staden og beordret Ammianus Marcellinus at tage Befalingen over Tropperne i Piræos, samt gjenoprette Ordenen der, begav han sig, fulgt af Pylades, i Spidsen for en Centurie Soldater til Domkirken.

Femtende Kapitel.

Sørgespillet.

(Fortsættelse.)

De i Domkirken forsamlede Homoiusianere havde ingen Anelse om den pludselige Forandring, som var foregaaet i Staden. Begivenheder kunne ind-

træffe, saa intensive og alligevel saa øjeblikkelige, at det, der nylig var Midtpunktet for Dagens Liv, i næste Øjeblik befinder sig udenfor Periferien og staar som en Anakronisme mellem nye Forhold. Domkirken havde samlet en Mængde trosivrige, andægtige eller nysgjerrige Homoiusianere, og de Følelser, der havde ført dem did, vare ingenlunde blevne kjølnede under Kirkehvælvingen. Hvad man havde set og hørt, hvad man endnu saa' og hørte, havde tvertimod drevet disse Følelser op til en svimlende Højde.

Naar man traadte ind gjennem Kirkens Hovedport, befandt man sig i det mellemste Langskib, som dannedes af vældige, fra antike Templer tagne Piller, forenede ved Halvbuer og stigende op mod et af trende Kupler bestaaende Tag. Over Sideskibene vare de for Kvinderne bestemte Gallerier, som aabnede sig ud til Midtskibet med Søjlearkader, indpassede mellem Pillerne. I Baggrunden det højtliggende Kor med Alteret. Foran dette under den mellemste Kuppel, hvor Midtskibet og Tværskibet dannede et Kors med hinanden, fandtes et Pulpitur med tvende Stole, den ene for Forelæseren af Evangeliet, den anden for Prædikanten. Halvmørke herskede i hele det udstrakte Rum, med Undtagelse af Koret, fra hvis høje Vinduer en Lysmasse strømmede ned over Katafalken, paa hvilken Simon Søjlehelgenen nu hvilede.

Omkring Katafalken var der stillet Røgelsekar, hvorfra vellugtende Skyer steg op og omgav Hel-

genen, medens de sagte hævede sig op mod Korets Kuppel.

Skibene, Gallerierne, Pillernes Fodstykker, Vinduesnischerne, hvert fremspringende Sted paa Arkaderne var opfyldt med Mennesker. Kun Koret og Pladsen nærmest Pulpituret vare fri for Trængsel, forbeholdne som de vare for Præsteskabet og de hellige Ceremonier.

Ikke langt fra Pulpituret og lige over for Prædikestolen havde man stillet de Kjættere, som vare dømte fra Livet for hemmelig Gudstjeneste. Det var Mænd og Kvinder, Gamle og Unge, formuende Borgere og fattige Slaver. Deres Arme vare bagbundne, og nogle Soldater bevogtede dem.

Man havde udset denne Plads til Kjætterne, fordi det var til dem, at Prædikanten agtede at rette sin Tale, og for at de stadig skulde have ham for Øje, som de anklagedes for at have myrdet.

Deres Henrettelse skulde finde Sted efter Gudstjenestens Slutning.

Mellem denne Gruppe og det paa Katafalken hvilende Lig vare Forsamlingens Øjne delte. Naar Røgelseskyerne spredte sig og afslørede Simons blege Ansigt, forekom det de Rettroende, som om hans Læber vilde aabne sig, for at bestyrke den forfærdelige Anklage mod Kjætterne, som om hans Aasyn fortrak sig, for at indjage Morderne Skræk. Man ventede et Mirakel. Der hviskedes, at Petros vilde anraabe Himlen om, at et saadant maatte ske til Vidnesbyrd om Homoiusions Sandhed og til

Kjætternes Omvendelse i det sidste afgjørende Øjeblik.

Hymnen og Bønnerne, som havde aabnet Gudstjenesten, vare sluttede. Clemens, den unge Forelæser, havde med skjælvende Røst oplæst for Forsamlingen et messiansk Kapitel af Daniel og et Stykke af Evangeliet. Derpaa havde Biskopen besteget Prædikestolen.

Han afhandlede først Forsoningslæren, saaledes som denne paa den Tid opfattedes af begge de store kristne Partier. Ved vore første Forældres Syndefald havde Døden og Djævelen faaet Magt over Verden. Menneskeslægten var hjemfalden til Satan og hans Engle og dyrkede dem i de hedenske Guders mangfoldige Skikkelser. Gud havde i sin Visdom forudset dette, før Verden blev skabt, og i sin Barmhjertighed udset Menneskeslægten en Forløser. Dette Guds Raad var Djævelen ubekjendt. Kristus nedsteg til Jorden i en Tjeners Skikkelse og underkastede sig Døden, for med et Blodoffer at forsone Gud, underkastede sig Djævelen, for med sin retfærdige og syndfri Sjæl at løskjøbe de syndige Menneskers. Men da han nedsteg til Helvede, var det alene for at prædike Forløsning for Hedningernes Sjæle. Djævelen fandt sig bedragen, overlistet. Han havde forgrebet sig paa en fuldkommen retfærdig Sjæl, paa Guds egen Søn. Herved fik Jesus Magt over ham og kunde vinde de under hans Vælde staaende Mennesker tilbage. Djævelen var dermed overvunden og Adams Børn forløste.

Herfra gik Biskopen over til en Fremstilling

af Kristi Person. Af Apostelen Pavlus's Breve hentede han Bevis for Homoiusions uomstødelige Sandhed. til hvis yderligere Bestyrkelse han ikke tog i Betænkning at bruge et skarpsindigt Forstandsraisonnement, eftersom Forstanden er en god Gave, naar man kun anvender den i den for Øjeblikket herskende Læres Tjeneste og ikke misbruger den til Forsvar for andre Meninger.

Den tilvejebragte Forsoning, forkyndte Petros videre, er aaben for Enhver, men kun i den rettroende Kirkes Favn, for den, der ved Troen tilegner sig Guds Søns Retfærdighed. Djævelen er ikke længer Verdens enevældige Fyrste, men han er endnu en mægtig Konge, som vedblivende kæmper mod den i Kirken legemliggjorte Treenighed. Og han strider med Held. De hellige Skrifter vidne klart, at hans Rige ved Dagenes Ende paa Ny skal være det overmægtige, naar Kristus kommer igjen, besejrer det, holder Dom over Onde og Gode, over Rettroende og Kjættere, samt grundlægger det tusindaarige Rige.

I denne Kamp betjener Djævelen sig især af den menneskelige Forstand. I den indblæser han en kjættersk Aand, som lokker Mennesket til at træde ud af Kirkens mægtige Tryllekreds. Lokket ud af denne, hjemfalder det til Djævelen. De afvigende Meninger ere hans Værk. Kjætteriet er af ham. Og Tiden maa være nær ved sin Ende, thi Kjætteriet udbreder sig med rædsom Fart over Jorden. Antikristen er allerede kommen. Skabelses-

bogen vidner, at de faldne Guds Sønner, de onde Aander, have nærmet sig Menneskenes Døtre. Antikrist er Søn af Djævelen med en jordisk Kvinde. Han gaar omkring paa Jorden, indfinder sig ved Kirkemøderne, klæder sig i præsteligt Skrud og kalder sig med et kristeligt Navn Athanasios.

Prædikanten afbrødes i Begyndelsen ofte af stormende Bifaldsraab og Haandklap. Men disse forstummede under Talens Fortsættelse, thi Petros's Røst blev saa gjennemtrængende, hans Veltalenhed saa overvældende, som om han havde laant Lynildens Skin og Gravens Mørke til det Maleri, han malede for den forsamlede Menighed, af Antikrists Fremfærd og de sidste Dages Forvildelser. Tilhørerne bævede. Tusind blege, forfærdede Ansigter vare rettede paa Taleren. Hans Mund var Brændpunktet for de Tusindes Blikke. Under de Ophold, han gjorde, herskede i Kirken en uhyggelig Stumhed, som i Naturen efter et Tordenbrag, og Menneskene nede i Skibenes og oppe i Galleriernes Halvmørke syntes forstenede.

Clemens, som befandt sig i Talerens Nærhed, havde kastet sig paa Knæ. Hans taarefyldte Øjne vare rettede paa de bundne Athanasianere, med Blikke, som ynkedes over deres Frafald og besvor dem at omvende sig.

Petros vendte sig derpaa umiddelbart til de tilstedeværende Athanasianere. Petros opfordrede dem til at afsværge Djævelen og den kjætterske Vildfarelse, han havde indgivet dem. Petros bad

dem betænke, at deres Skjæbne inden kort Tid vilde være bestemt for evig, at Døden ventede dem udenfor Kirkens Mure. Han greb Timeglasset, som stod ved hans Side, og paamindede dem om, at deres eget snart var udrundet — at det bagefter var for sent. Han pegede paa den gyselige Skikkelse, som hvilede foran Alteret paa den sortklædte Katafalk, paa ham, som de havde myrdet; — og ved hans Sjæl, som nu med alle Engle, Helgene og Blodvidner omkring Lammets Throne forkyndte Guds Ære og Homoiusions Sandhed, besvor han dem at vende tilbage til den eneste saliggjørende Lære.

Medens han talede saaledes, mumlede de bundne Kjættere til hverandre: »Mod, Mod! Vær stærk i Troen! Forløsningen nærmer sig!«

»Hustru, skjælv ikke,« hviskede en Mand til Kvinden ved hans Side. »Se paa ham! Paa ham ved Hjørnepillen! Ingen Frygt i hans Aasyn! Han skal skue vor Sejr!«

Ved en af Hjørnepillerne til Tværskibet stod en Mand, hvis Øjne ufravendt havde været fæstede paa de Bundne. De havde i ham gjenkjendt den fremmede Prædikant, som var optraadt i Kalkstensbruddet — Athanasios. Da Petros talede, var det ikke til ham, de lyttede. Fra Athanasios's Læber strømmede Ord, uhørlige for alle Andre, men ikke for dem. De lyttede til ham.

Og da Petros opfordrede dem til med høj Røst at erklære deres Overgang til Homoiusion, svarede de med høj Røst et enstemmigt Nej.

Dette Nej efterfulgtes af en dump Mumlen fra den forsamlede Menighed, en Mumlen af Forbavselse og Forfærdelse over deres Haardnakkethed.

Efter nogle Øjeblikkes Stilhed sagde Petros med sørgmodig og alvorlig Stemme:

»Herren vil ikke tillade, at hans Lære forhaanes. Han holder Stjernerne i sin Haand, Himlen og Jorden ere ham underdanige, Naturens Magter ere hans Trælle, han raader over Døden som over Livet. Med Mirakler har han bevidnet sin Sandhed for vore Fædre, og den Kraft. der opvakte Enkens Søn i Nain, der opvakte Lazarus og gjorde Tegn ved Apostlenes Hænder, strømmer uforgængelig gjennem hans Kirke.

Trofaste Kristne, bestormer Gud med Bønner om et Mirakel, paa det at de Forvildedes Sjæle maa føres tilbage fra Fortabelsens Vej! Lader os bede, at jeg, hans ringe Tjener, maa blive Redskabet, som aabenbarer hans Herlighed! Lader os bede, at han, den Hellige, som disse Bileams Børn have slaaet, selv maa vidne mod sine Mordere om Sandheden! Lader os bede som Elias, da han bøjede sig trende Gange over den døde Dreng og raabte: Herre, lad hans Sjæl vende tilbage til hans Legeme! Lader os bede som han, og vi skulle, saa vist som Elias, blive bønhørte!«

Petros bøjede sig ned for at bede, og Forsamlingen med ham. Der blev dødsstille i Kirken. Ogsaa de fra Livet Dømte bad — bad, at den Døde

maatte rejse sig op, for at bevidne deres Uskyldighed og deres forfulgte Læres Sandhed.

Da endelig Petros stod op, blev dette Signalet til hele Forsamlingen at hæve Hovederne. Man afventede med en ubeskrivelig Spænding, med tilbageholdt Aandedrag, hvad der skulde ske.

Præsterne, iførte deres Højtidsskrud, samlede sig omkring Petros og drog op mod Alteret. De ordnede sig omkring Katafalken. De ældste Presbytere bragte et Kors og stillede det ved Ligets Fødder. Biskopen havde taget Plads ved dets Hoved.

Fra Galleriet over Hovedindgangen istemtes af usynlige Sangere en højtidelig, sagte lydende Hymne.

Petros bøjede Armene korsvis over sit Bryst og syntes at bede. Derpaa lagde han sin ene Haand paa den Dødes Pande, den anden paa hans Hjerte, opløftede sine Øjne mod Himlen og sagde:

»Almægtige Gud! Lad i Dag din Almagt aabenbare sig til dit Navns Ære og til Vidnesbyrd for din Sandhed! Almægtige Gud, lad ikke vor Tro staa til Skamme!«

»Amen, Amen!« istemte Forsamlingen.

Efter disse Ord bøjede Petros sig ned over den Døde og raabte med høj Røst:

»I den hellige Treenigheds Navn besværger jeg din Sjæl at levendegjøre denne Hytte, som den har forladt! I den hellige Treenigheds Navn besværger jeg din Aand atter at tale gjennem denne forstummede Mund! I hans Navn, som brød Dø-

dens Braad og sprængte Gravens Port, besværger jeg dig, Simon — vaagn op!«

Efter at Petros havde udtalt disse Ord, trak han sig nogle Skridt tilbage. De øvrige Præster fordelte sig til begge Sider, saa at Udsigten for Tilskuerne blev fri. Sangen fra Galleriet var holdt op. Man ventede med aandeløs Spænding paa hvad der skulde ske.

Mellem Aabningerne af de Skyer, som opstege fra Røgelsekarret, saas den Dødes ubevægelige Ansigt. Til dette vare Tilskuernes Blikke naglede. Man troede at se, hvad Indbildningskraften foregjøglede: snart det ene, snart det andet Tegn til tilbagevendende Liv — en Bevægelse af Øjenlaagene. en Trækning af Munden under det lange over Brystet nedhængende Skjæg — men i næste Øjeblik var Skuffelsen forbi.

Han laa dér ubevægelig, med stivnede Træk. Den mægtige Død trodsede de Trofastes brændende Bønner. Tilintetgjørelsens Naturmagt vilde ikke slippe sit Bytte; den stillede den Lov, den havde faaet fra Begyndelsen af, imod Bønnens Kraft, og Skabelsens Herre syntes at være tvivlraadig.

Dog pludselig fortrak den Dødes Ansigt sig paa en Maade, der burde have vakt Rædsel hos de Forsamlede, hvis ikke dette voldsomme Muskelspil ufejlbart havde beseglet Bønhørelsen, Livets Tilbagevenden i de stivnede Lemmer, det forventede Mirakel til Troens og Sandhedens Bestyrkelse. Den slappe Ansigtshud spændes lidt efter lidt,

trækker lidt efter lidt sine Furer dybere; Øjnene aabne sig med et glasagtigt Blik, hvori Død og Bevidstløshed endnu herske, men der snart lyse ligesom af en flammende Ild, det nytændte Livs Gjenskin. Over Kirken udbreder sig, trods den overflødige Røgelse, en Lugt af brændt Kjød, en ubehagelig, stinkende Lugt, som Alle kjende og Alle tilskrive Aandedraget af Dødens flygtende onde Engel. Simons Arme bevæger sig paa Liglagenet, hans Hoved vender sig, han rejser sig op, ser sig omkring, fører Haanden til sine Øjne, lig En, der er vaagnet op af en Drøm, og hans Læber bevæge sig.

Men taler han, saa høres det ikke, thi Kirken fyldes af Forsamlingens Jubelraab.

Petros træder hen til den Gjenopvakte og lægger sit Øre til hans Mund. Derpaa gribe Præsterne paa hans Vink Katafalken, løfte den op paa deres Skuldre og bære den med Simon til et ved Tværskibet beliggende, for Præsteskabet afsondret Rum.

Petros opfordrer Forsamlingen til at takke og love Herren. Han synker ned paa sine Knæ og anfører Forsamlingens Bønner. Derefter istemmes en Sejrshymne: Jubelsangen om Kristi Sejr over Døden.

Da denne er endt, forkynder Petros, hvad den Gjenopvakte har hvisket i hans Øre: han havde vidnet om Homoiusions Sandhed, med Ord, som én Gang kunde høres, men ikke mere gjengives, baarne

fra Lammets Throne af et til Jorden tilbagevendende Blodvidnes Sjæl.

Fra de bundne Kjætteres Skare hørtes en Røst, som raabte: »Du lyver. Herren skal straffe dig.«

Paa dem havde Miraklet gjort et lige saa dybt rystende Indtryk som paa den homoiusianske Menighed. Men de tilskrev det deres Bønner, og de vare overbeviste om, at Simons Læber havde vidnet om Sandheden af deres Lære. De overførte for deres Vedkommende paa Petros Alt hvad denne havde sagt om Athanasios, og fandt det ikke besynderligt, at en Kjætter, som forvrængte Moses og Profeterne, heller ikke skulde tage i Betænkning at forvrænge Udsagn af Døde, som vare stegne op af Graven.

Athanasios og det nicæiske Kirkemødes Tilhængere, de Bundne og Dødsdømte, som kaldtes Kjættere, lode sig saaledes ikke bevæge til at opgive deres Tro. De havde beredt sig til at dø for den. Med en saadan Død fulgte jo Matyrkronen, det Bedste af det Efterstræbelsesværdige, det, for hvilket Mangen frivillig havde søgt Døden og med Henrykkelse kastet sig i dens Arme.

Petros, Repræsentanten paa dette Sted for den rettroende, af de verdslige Love anerkjendte Lære, Ihændehaveren af den herskende Kirkes Rettigheder og Pligter, havde saaledes frugtesløst anvendt Overtydningens Vaaben. Der stod tilbage at bruge Vold. Kjætterne skulde før deres Henrettelse modtage den hellige Nadver, og dette maatte, for deres

Sjæles Frelses Skyld, ske efter det homoiusianske Ritual.

I langsomme og højtidelige Toner lød gjennem Kirken Sangen om Guds Lam, som borttager Verdens Synder. Petros og den ældste Presbyter traadte bag Alterskranken. Hostien indviedes. Det hellige Bord ventede sine Gjæster.

Og disse førtes, nogle ad Gangen og med bagbundne Hænder, frem af Soldaterne. De stred imod, de søgte at rive deres Baand over for at forsvare sig, og da dette ikke lykkedes, kastede de sig til Gulvet, for at lade sig slæbe frem til Alteret. Deres Fortvivlelse gav sig Luft i gjennemtrængende Raab, som paa en forfærdelig Maade blandede sig med den hjertegribende Sang: »O du Guds Lam, som borttager Verdens Synder!«

Slæbte hen til Alteret løftedes de i Vejret af Soldaterne. Petros befalede dem at knæle. De adlød ikke. Soldaterne maatte bøje deres Knæ med Magt og i denne Stilling trykke dem ned mod Alterskranken.

Da Petros rakte dem Hostien, mødte denne sammenpressede Læber, sammenbidte Tænder. Personligheden forsøgte det sidste Middel til at værge sit hellige Omraade mod ydre Vold.

Men mod dette Middel fandtes et andet Middel, nylig opfundet og allerede flittig brugt, senest af Patriarken Makedonios i Konstantinopel.

Et Redskab bragtes, hvormed de Gjenstridiges

Munde spærredes op og Hostien skjødes ned i deres Svælg.

Den Første, som underkastedes denne Vold følte neppe sine Læber befriede fra det uhyggelige' Redskab, før han forsøgte at spytte Hostien ud. Men da dette ikke lykkedes, slog han sit Hoved mod Stengulvet og udbrød i Jammerskrig.

Under dette Skuespil klang gjennem Hvælvingerne bestandig Sangen om Guds Lam, der borttager Verdens Synder.

Blandt Præsterne, som stod i Koret, viste der sig en urolig Bevægelse. Man saa' imellem dem en Mand, hvis Ankomst havde overrasket dem, og som nu, trods Forsøgene paa at holde ham tilbage, ilede hen til Alteret. Manden var Theodoros. Hans Ansigt var ganske vaadt af Taarer, men da han nu pludselig hævede sin Stemme, lød den kraftig af Harme og Smerte.

Kommunionen standsede. Inden Petros havde kunnet besinde sig, havde Theodoros talt. I Jesu Kristi Navn, Grundlæggeren af Kjærlighedens Religion, i en Læres Navn, som vil helliggjøre Mennesket, men ikke dræbe det Helligste, det Bedste i dets Væsen, befalede han Petros at løse de Fangnes Baand, befalede han Biskop og Menighed at kaste sig i Støvet og anraabe om Forbarmelse hos den Gud, hvis Vrede de samlede over sig; ellers vilde han, Theodoros, bevæbne sig med Elias's Aand og Magt til at nedkalde Ild fra Himlen over deres Hoveder.

Medens han udsendte disse bevingede Ord, hørtes Vaabenklirren fra Kirkens Tværskib, hvortil dens Bagport førte, og inden Petros havde kunnet give Tegn til at gribe den forvovne Taler, vare den forbavsede, allarmerede Menigheds Øjne fæstede paa den hjelmklædte, spydbærende Skare, som trængte ind i Koret og omringede Alteret.

I Spidsen for Soldaterne saas Prokonsulen over Akaja.

Petros blev højlig overrasket ved dette Syn. Han afbrød Forretningen ved Alteret og gik Annæus Domitius i Møde.

»Du her, min Søn? Hvad har foranlediget din saa uventede Tilbagekomst?« spurgte Biskopen blegnende, men uden at tabe sin Fatning.

»Jeg er kaldet tilbage hertil af det forfærdelige Opløb, som begyndte her umiddelbart efter min Afrejse. Jeg spørger dig, Petros, hvem har anstiftet dette?«

»Jeg véd ikke af noget Opløb, men kun af en Straffedom, som mordlystne Kjættere selv have nedkaldt over deres Hoveder. Men her er det ikke paa sin Plads, at du spørger og jeg svarer. Jeg vil vide, hvad der foranlediger dig til at indfinde dig her med alle disse. Her maa være indtruffet noget Overordenligt. Min Søn, har du modtaget Underretninger fra Konstantinopel eller Antiokia?«

»Ja, min Biskop, fra begge Steder. Men her forekommer det mig ikke at være Stedet til vidtløftig at afhandle saadanne Anliggender.«

»Du har Ret. Sig i Korthed dine Nyheder!«

»De er af den Beskaffenhed, at de bør meddeles baade dig og hele Forsamlingen. Hvis du derfor tillader mig at tale til Folket . . .«

»Her? Nej, min Søn. Hvad tænker du paa? Hvad du har at meddele Forsamlingen maa her ske igjennem min Mund.«

»Godt, saa sig da Forsamlingen, at Kejseren, bedrøvet over de Lidenskaber og theologiske Meningsforskjelligheder, som sønderslide Verden, har besluttet at sætte en Dæmning mod Partiernes Raseri; at han har paabudt Verden en almindelig Religionsfrihed og befalet, at Enhver, det være sig Patriark, Biskop, Presbyter eller Lægmand, som herefter af theologiske eller andre Grunde forgriber sig paa en privat Person, skal straffes som en almindelig Forbryder. Sig Forsamlingen, at Kejseren under en haard Bøde forbyder Benyttelsen af Ordet Kjætter, og at du øjeblikkelig maa løse de Baand, hvormed disse Ulykkelige ere bundne, da Prokonsulen over Akaja er her til Stede, for i modsat Fald — jeg siger det med Beklagelse — for i modsat Fald at binde dig selv.«

»Holdt,« afbrød Petros ham, »det Sprog, du fører, klinger fremmed i din Mund. Saaledes taler ikke en Rettroende til sin Hyrde. Hvad der end er hændet — og jeg aner det Værste — saa er indenfor disse Mure jeg Biskopen og du Katekumenen. Gaa, stil dig mellem Tilhørerne! Der er din Plads. Udenfor Kirkens Port er du Prokonsul over Akaja,

men ikke her. Her vilde din rette Plads være bag de Døbte. Har Kejseren paabudt Religionsfrihed, saa er denne Kejser ikke længer Konstantius, men en Anden. Men Religionsfriheden byder, at ingen Gudstjeneste maa forstyrres, ingen Helligdom skjændes. Hvad du har at forkynde, maa saaledes ske efter Gudstjenestens Slutning. Da skal vi ogsaa faa at se, om Verden i Virkeligheden saa pludselig har forandret sig, at en Embedsmand ustraffet kan træde Loven under Fødderne, kan tilegne sig en Befaling over Kejserens Tropper, hvortil han ikke er berettiget, og befale at løse Fanger, som han selv har forhørt, fundet skyldige og dømt til Døden.«

»Min Petros, du bør bemærke, at her ikke er Tid til at tale, men til at handle,« afbrød Annæus Domitius ham og skyndte sig med gjenoprettende Haand at gribe ind i det Kaos, hvortil Omgivelserne truede med at udvikle sig.

Prokonsulens og den væbnede Styrkes Ankomst var ligesom bleven foraarsaget ved Theodoros's Bønner. Selv var han overtydet derom, og medens de Hænder, som havde grebet fat i ham for at rive ham bort, slap ham paa Grund af deres Ejeres Overraskelse ved Soldaternes Indrykning i Koret, udstrakte han selv sin Arm og pegede paa disse som Indseglet paa sin Bønhørelse og Guds Beslutning at sætte en Grænse for de gyselige Gjerninger, som skete i hans Navn. Blandt de forsamlede Homoiusianere opstod den største Forvirring. Mange stod slagne af Forbavselse; Andre

trængte sig frem for at høre, hvad der var paa Færde — hvad Prokonsulens Ankomst og besynderlige Adfærd betød; atter Andre stormede frem mod Theodoros, som med dristige Hænder havde begyndt at løse en Fanges Baand. Legionærerne, som, før de rykkede ind, af Prokonsulen havde modtaget Ordre om hvorledes de skulde gaa til Værks, søgte at holde Menigheden tilbage. Mellem dem og Mængden kom det til Haandgribeligheder, som truede med at gaa over til blodige Optrin. Kirken gjenlød af forvirrede Raab.

Det var i dette Øjeblik, Prokonsulen over Akaja traadte frem midt i Koret og paabød Stilhed.

Præsternes og Soldaternes forenede Anstrængelser og Mængdens egen Nysgjerrighed understøttede hans Befaling.

Da der var blevet nogenlunde stille i Kirken, udtalte Annæus Domitius den mægtige Besværgelsesformular, som alene var i Stand til i det Mindste for Øjeblikket at dæmpe Stormen.

Han forkyndte, at Kejser Konstantius var gaaet til sine Fædre, og at hans Slægtning Cæsar Julianus af Senatet, Folket og Legionerne var udraabt til Kejser og Herre over det romerske Rige. Han forkyndte, at den ny Kejsers første Ord havde været Samvittighedsfrihed, hans første Befaling — med tusinde Bud affærdiget til alle den romerske Verdens yderste Grænser — at enhver Undersaat, Borger eller Slave, som bar Lænker for sin Tros Skyld, skulde befris. samt at Enhver, som herefter i Reli-

gionens Navn vovede at forstyrre Ordenen og den personlige Sikkerhed, skulde kastes i Lænker og som en almindelig Forbryder overgives til Retfærdigheden.

Disse Ord modtoges først med Overraskelsens Tavshed, derpaa fra de fjernere Dele af Kirken, hvor Ingen kunde udpege Majestætsforbryderen mellem de Andre, med en Hylen af Harme og Misfornøjelse.

Denne Hylen gjentoges og blev stærkere, da Soldaterne paa Annæus Domitius's Vink løste de fangne Athanasianere, som, idet de følte sig befriede, faldt i hverandres Arme og takkede Gud.

»Bring din Menighed til Tavshed.« befalede Annæus Domitius Petros. »eller du er deres Medskyldige. Er det paa den Vis, man hylder Kejseren?

Biskopen steg op paa Prædikestolen, formanede til Stilhed og holdt i Anledning af den uventede Underretning, som var kommen, en Tale til Forsamlingen over Ordene: Giver Kejseren hvad Kejserens er, og Gud hvad Guds er.

Hans Ord vare som altid veltalende og under de nærværende Omstændigheder dristige. Han roste den afdøde Kejsers Egenskaber og høje Fortjenester af den rettroende Kirke. Han beklagede, at dette mægtige Sværd ved Døden var bleven berøvet den stridende Menighed, og tog ikke i Betænkning at forudsige, at den Tid, som nu var oprundet, maatte blive en haard Tid, en Prøvelsens Tid; men han formanede sine Tilhørere til trofast at holde sig

til det sande Ord og under Modgangen forlade sig paa den Gud, som i Dag saa mægtig havde aabenbaret sig for deres jordiske Øjne.

»Hvad mener han med denne Aabenbaring?« spurgte Prokonsulen de Nærmeststaaende, og man skyndte sig med at oplyse, at Biskopen i Dag havde opvakt Simon Helgenen fra de Døde.

Annæus Domitius vilde se den Døde og paa Ny Opvakte.

Evfemios underrettede ham om, at Simon nylig var bleven baaret til det biskoppelige Palads.

Paa de Soldater, som havde fulgt med Prokonsulen, havde denne Underretning, som strax var bleven spredt imellem dem, gjort et dybt Indtryk. Men Annæus Domitius, som tvivlede paa Alt og tvivlede paa Intet, Alt efter Sindsstemning og Omstændigheder, var i Dag ikke tilgængelig for den bevisende Magt, der laa i et Mirakel. Dette pirrede kun hans Nysgjerrighed. Han besluttede fra Kirken strax at begive sig til det biskoppelige Palads for at se den Opstandne. Med en nærmere Beskrivelse af hvorledes det var gaaet til med Miraklet vilde han uden Tvivl blive opvartet af sin fromme Evsebia, som nu indtog Ærespladsen deroppe paa Galleriet og sikkert var bleven meget overrasket ved sin Annæus's pludselige Optræden i Domkirken.

»Bah,« sagde han til en af sine Centurioner, »Apollonius af Tyana og Simon Magus har ogsaa opvakt Døde. Det er en Kunst, som nu for Tiden dyrkes med stort Held. At dø i vore Dage og ikke blive

vækket op er en ugunstig Tilfældighed, et daarligt Tærningkast, *caniculæ* og intet Andet*).

Imidlertid havde Manden, som Athanasianerne havde set ved Hjørnepillen til Tværskibet, og hvis Aasyn havde styrket de Dødsdømtes Mod, trængt sig gjennem Hoben, som skilte ham fra Koret, og nærmet sig Prokonsulen. Han tiltrak sig strax Annæus Domitius's Opmærksomhed ved den tavse, men synlige Hyldest, som de Dødsdømte helligede ham.

Manden vexlede nogle Ord med Prokonsulen over Akaja, og da han kort derefter ved Annæus Domitius's Side, omgiven af sine Trosfæller, forlod Kirken, var det Navn, han havde nævnt som sit, fløjet gjennem Soldaternes Rækker, havde meddelt sig til Præsterne, forplantet sig til Menigheden, saa at Alles Øjne vare fæstede paa ham — selv Petros vendte sig tavs om — og en Brusen af Stemmer ledsagede ham, udtalende Navnet Athanasios.

---

*) Af saadanne Mirakler som det her skildrede véd Historien desværre at nævne altfor mange indenfor den kristne Kirke. Kirkefaderen Augustinus udtalte sine Bekymringer over, at Præsteskabet paa hans Tid for flittig betjenede sig af sin Evne til at opvække Døde og opfordrede det til at ophøre dermed, fordi saadanne Miraklers Formaal, nemlig at vidne for den rette Lære mod Kjætteri og Hedenskab, allerede var naat.

Sextende Kapitel.

Under den ny Kejser.

Om Aftenen den samme Dag, paa hvilken de ovenfor skildrede Begivenheder vare indtrufne, modtog Krysantevs et egenhændigt Brev fra Kejser Julianus, hvilket ledsagedes af en offenlig Skrivelse fra denne til Folket og Raadet i Athen.

Ved Opslag, fæstede paa Tempeldørene og Heltenes Billedstøtter, kaldtes Athenienserne den følgende Dag til en almindelig Folkeforsamling, for at høre Kejserens Skrivelse blive oplæst. Pnyx, den samme Høj, hvor det atheniensiske Folk under sin Glansperiode havde forsamlet sig, for at overlægge om Krig og Fred, om sin indre Politik, om Belønninger og Straffe, om Skuespil og Fester, var paa Ny Vidne til en Folkeforsamling. Flere tusinde Borgere indfandt sig højtidsklædte; Annæus Domitius, i Spidsen for de kejserlige Embedsmænd, kom til Stedet i højtideligt Festoptog; et Røgoffer bragtes de himmelske Magter i Folkets Overværelse af en bekranset, purpurklædt Offerpræst; den ny Kejser hyldedes, hvorpaa Krysantevs optraadte paa Demosthenes's Talerstol og forelæste Julians Brev til Folket og Raadet i Athen.

Dette Brev, et Veltalenhedsmønster, værdigt de store og geniale Folkeledere i Demokratiets Dage, gjorde Rede for de Omstændigheder, som

havde nødt Julianus til at gribe til Vaaben mod Konstantius. Julianus henstillede til det atheniensiske Folks Omdømme, om det i hans Gjerninger og Bevæggrunde kunde finde noget Uædelt og Dadelværdigt. Vi ville ikke beskrive den Begejstring, som fremkaldtes af denne ydmyge Henstillelse, forsaa vel skikket til at smigre Atheniensernes Forfængelighed, da den gjordes af den romerske Verdens Behersker til Indbyggerne af en i mange Tider politisk lidetsigende Provinsstad. Men for Julianus var det et Hjerteanliggende at se sine Handlinger billigede af den bedre Del af Folket, og for ham, som var Hellener i Følge sin Natur og sværmede for den helleniske Oldtids Idealer, var Athen endnu den vigtigste Stad i hans Rige, fordi det var de store Minders Stad, den gamle Læres og Filosofiens Bolværk.

Efter at det kejserlige Brev var blevet foredraget, besteg Prokonsulen over Akaja Talerstolen og forelæste den ny Regents første Edikt, indtruffet samtidig med Underretningen om hans Hylding i Konstantinopel, hvilket forkyndte almindelig Religionsfrihed som den Grundsætning, Regeringen havde antaget og Folket burde følge. Derefter optraadte Krysantevs og, efter at han havde talt, flere andre Filosofer og Rhetorer, der med Begejstring skildrede de Forhaabninger om en ny og lykkeligere Tidsalder, som bebudedes af Julians Thronbestigelse, samt opfordrede Folket til ved de

samme Dyder, som prydede deres Fædre, at fortjene sin Lykke og gjøre den varig.

Efter at man dernæst var kommen overens om de Festligheder, ved hvilke Regeringsforandringen skulde fejres, opløstes Folkeforsamlingen. Jubelen og Begejstringen forplantedes gjennem Staden af de højtidsklædte Skarer, som drog ned fra Pnyx.

Ediktet om den fri Religionsovelse indeholdt imidlertid et Punkt, der i det Mindste maatte forekomme Fanatikerne mellem de Kristne som en Tvang. Ediktet forbød at betjene sig af Ordene Kjætter og Afgudsdyrker og forordnede tillige, at de, der vovede at begaa nogen Voldsomhed af hvilken som helst Art mod anderledes Tænkende, skulde straffes som almindelige Forbrydere. Den gamle Læres Tilhængere erholdt Tilladelse eller rettere Befaling til at aabne alle deres Templer; de trykkende Afgifter og Tvangslove, som Konstantius's tyranniske Iver og hans Yndlingers Gjerrighed havde paalagt dem, erklæredes ophævede. Alle af Konstantius landsforviste eller afsatte Biskopper og Præster fik Tilladelse at vende tilbage og med deres Menigheders Samtyke paa Ny overtage deres Embeder.

Nogle Dage derefter begav paa Julians Indbydelse Krysantevs og hans Datter sig til Konstantinopel. Prokonsulen over Akaja ledsagede dem. Samme Dag, paa hvilken de ankom til det nye Roma, mønstrede Kejseren de østerlandske Legioner, som vare blevne trukne sammen der. Disse Soldater be-

stod for største Delen af Kristne; det var med deres Vaaben, at Konstantius havde agtet at tilintetgjøre den gamle Læres sidste Selvopholdelsesforsøg Nu bleve Julians atheniensiske Gjæster Vidner til et Skuespil af en egen Art. Julianus var stegen op paa en prægtig Throne, omgiven af Roms og Republikens ældgamle Attributer. I Nærheden af Thronen stod tvende til Guderne helligede Altere, paa hvilke Offerluerne vare tændte. Soldaterne vare opfordrede til, for saa vidt de fandt det foreneligt med deres Overbevisning, under Defileringen at ofre nogle Røgelsekorn paa disse Altere. De Fleste gjorde det, og det var kun Faa, der afholdt sig derfra, skjønt dette Offer var ensbetydende med en offenlig Overgang til den gamle Lære. De galliske Legioner havde allerede tidligere afsvoret Korsets Fane og oprejst de gamle Bannere, paa hvilke der stod præget: Det romerske Senat og Folket. De kejserlige Embedsmænd fulgte i Masse Legionernes Exempel. Det var et Skuespil, som paa den ene Side kunde glæde den gamle Læres oplyste Venner, men som paa den anden Side maatte opfylde dem med Fortvivlelse over Menneskenaturen og med Afsky for Tidens Usselhed Kristendommen syntes at ville vige uden Vold. Det var, som Menneskeslægten havde baaret en Maske, hvilken den pludselig afkastede De, som vare standhaftige i deres Tro, trak sig tilbage til Ensomheden, og Solen skinnede paa en bølgende Masse, i hvilken de, som holdt fast ved deres Fædres Tro af religiøs Overbevisning eller af

Hensyn til den truede Kultur, eller af Kjærlighed til den republikanske Friheds Skygge, forsvandt i Mængden af de Lykkesøgende, som havde grebet den samme Lære for at vinde Kejserens Yndest og personlige Fordele.

Legionernes Frafald var ikke det eneste, for den kristne Kirke nedværdigende Skuespil, som Krysantevs og Hermione bivaanede i Konstantinopel. Julianus havde indbudt til sit Palads de fornemste Førere af de forskjellige kristne Partier, som fandtes i Hovedstaden og dens Omegn, for at overtale dem til Enighed eller i det Mindste bevæge dem til at leve i Fred og Forsonlighed med hverandre. Forsamlingen var talrig og bestod af Præster, tilhørende det nylig herskende homoiusianske Parti, Præster, tilhørende de nylig ved Ild og Sværd forfulgte indbyrdes lige fjendtlige homousianske, novatianske og øvrige Bekjendelser. Hvis Julianus havde til Bihensigt at more sig og sine Gjæster ved Synet af de kristne Præsters Fordærvelse og Hadefuldhed, saa naaede han fuldkommen sit Maal. Nærværelsen af Kejserens Majestæt kunde lige saa lidt holde Ordenen ved Magt som Undseelsen over en uværdig Opførsel i de hedenske Filosofers Øjne. Mødets Medlemmer overskreg hverandre, tildængede hverandre med de groveste Skjældsord, anklagede hverandre for de græsseligste Forbrydelser. Julianus raabte flere Gange forgjæves:

»Hører da mig, I kristne Præster! Vore Fjender, Germaniens Barbarer, Frankerne og Allemannerne, have jo hørt mig!«

Julianus og Krysantevs havde daglig fortrolige Sammenkomster, under hvilke de raadslog om den bedste Maade at reformere den gamle Lære paa, bringe den i Overensstemmelse med Tidens Trang og til Klarhed udvikle de Grundsætninger i den, hvoraf begge haabede at bevirke Menneskeslægtens Forbedring. At disse Grundsætuinger virkelig fandtes i den og at de vare fyldestgjørende med Hensyn til Menneskets Lykke. derom følte sig begge overtydede. Julianus, som ved sin Thronbestigelse havde afslaaet at modtage Titelen Dominus eller Enevoldshersker og allerede havde begyndt at omgive Magten med alle den gamle Friheds Symboler, drømte om den romerske Republiks Gjenoprettelse og haabede ved formaalstjenlig Opfostring af den opvoxende Slægt at kunne bevirke i den romerske Verden. hvad Moses med den fyrretyveaarige Vandring i Ørkenen havde villet bevirke i Israel: den slaviske Aands Fortrængelse af en fri, frisk og ædel Folkebevidsthed. Krysantevs delte hans Begejstring. De lagde. for at naa dette Maal, Planer, hvis Dristighed og gjennemgribende Tendens maatte have bortfjernet enhver Udsigt til Virkeliggjørelse, hvis de ikke begge havde forladt sig paa Himlens Bistand, deres Hensigters Renhed og den uhørte Magt, som laa i Hænderne paa en romersk Imperator. Julianus var kun tredive Aar gammel, fuld af Kraft, Klogskab, Geni og Begejstring. Hvad skulde ikke Krysantevs have kunnet vente af ham?

At benytte voldsomme Midler. derfra afstod de

baade af Grundsætning og Klogskab. De Begivenheder, de havde oplevet, havde lært Julianus, at det verdslige Sværd lige saa lidt kan udrydde Vildfarelsen som Sandheden. Han vilde maaske ogsaa give Verden et Mønster paa Mildhed, udøvet ved en Tilhænger af den gamle Lære, i Modsætning til de gyselige Grusomheder, hvori de Kristne i deres Magts Dage havde gjort sig skyldige.

Julianus havde besluttet for alle det romerske Riges Provinsers Vedkommende at udse Repræsentanter for sin Myndighed, hvilke ved den gamle Læres Reform og Ungdommens Opdragelse skulde medvirke til det store Maal, han havde for Øje. Han valgte i Samraad med Krysantevs de Præster og Filosofer, som syntes mest skikkede til disse Pladser. Krysantevs selv fik Befaling til at virke i Akaja, og han modtog med Glæde dette Hverv. Da han vendte tilbage til Athen, medbragte han til dets Myndigheder et kejserligt Edikt, der samtidig spredtes i Rigets ovrige Provinser. I dette Edikt udtalte Julianus til en Begyndelse sine reformatoriske Planer med Hensyn til den gamle Læres Præsteskab. Han paabød, at i enhver Stad skulde Præsterne, uden Hensyn til Stand eller Formue, vælges blandt saadanne Medborgere, som havde udmærket sig fremfor de Øvrige ved Visdom og Menneskekjærlighed. Deres hellige Forretninger kræve en baade legemlig og aandelig Renhed, og naar de forlade Templerne, for paa Ny at gaa over til det sædvanlige Livs Hverv, bør de bestræbe sig

for ogsaa i statsborgerlige Dyder at foregaa deres Medborgere med et godt Exempel. Præstens Studier bør stemme overens med hans Kald. Føler han sig dragen til Epikuræernes eller Tvivlernes Grundsætninger, bør han nedlægge sit Embede: i modsat Fald bør han saa meget desto flittigere studere Pythagoras's, Platons og Stoikernes Filosofi, fordi disse lære, at Verden styres af et himmelsk Forsyn, som er Kilden til enhver timelig Velsignelse og bereder Menneskesjælen en kommende Tilstand af Straf og Belønning. Ediktet befalede, at Præster, der befandtes uværdige til deres Kald, skulde øjeblikkelig afsættes.

I samme Kundgjørelse erklærede Julianus endvidere, at han vilde betage de Kristne den Ære, de havde erhvervet sig som de, der havde øvet Barmhjertighed og Velgjørenhed i det Store. Særlig paamindede han Athenienserne om, at deres Fædre havde været de Første, som indrettede almindelige Syge- og Forsørgelseshuse for Fattige, og han opfordrede dem til paa Ny at kalde denne deres Fædres Skik til Live i Overensstemmelse med Tidens Trang.

Tilsidst anbefalede han, at de allegoriske Forklaringer, som Filosoferne havde givet af de gamle Gudesagn, skulde samles og benyttes som almindelig Skolebog ved Ungdommens Undervisning, og at Indvielsen i de elevsinske Religionshemmeligheder uden Bekostning skulde staa aaben for fattige Borgere og for Slaver.

Til forfaldne Templers Gjenopbyggelse og nyes Opførelse i de helleniske Stæder anslog Julianus store Pengesummer. Han befalede tillige, at de Kristne paa egen Bekostning skulde gjenopbygge eller istandsætte saadanne Templer, som de havde ødelagt eller beskadiget for den gamle Læres Tilhængere.

Jøderne, som under den foregaaende Regering vare blevne berøvede deres Rettigheder og paa mangehaande Maader forfulgte, vare ikke alene medindbefattede i det almindelige Religionsfriheds-Edikt, men Julianus tog dem særlig under sin Beskyttelse, tillod dem at vende tilbage til Jerusalem og besluttede med Penge fra den romerske Statskasse at gjenopføre Jerusalems Tempel i hele dets fordums Herlighed.

Efter at han havde ordnet Rigets Forvaltning og betrygget dets Rolighed mod Religionspartiernes indbyrdes Had, forlod han Konstantinopel for at drage i Hærtog mod det romerske Riges gamle Fjende Persien, som under hans Forgængers Regering havde hærget og erobret romerske Grænselande.

Paa Tilbagerejsen fra Konstantinopel besøgte Krysantevs med sin Datter det gamle Orakeltempel i Delfi. Det var Julians Hensigt, at dette skulde have sin gamle Pragt tilbage, og at den pythiske Orakeltjeneste skulde gjenoprettes; han havde betroet Krysantevs Udførelsen af denne Plan. Vinte-

ren havde nu berøvet den gamle, til Apollon helligede Lund dens Kroner og redt Snedriverne et Leje i Dalen. Krysantevs og Hermione fandt Templet øde. Dets sidste Præst, den gamle Herakleon, hvis Hus Krysantevs og hans Datter engang havde gjæstet, var død: hans Tjenestekvinde var flyttet til den nærliggende Stad. Da Krysantevs og Hermione forlod Templet — den Sidste fordybet i Erindringerne fra den Nat, hun der havde oplevet — bleve de en Mand vár, som langsomt steg op ad den ene af Dalens stejle Skraaninger og forsvandt bag en Klippe. Han bar Hjælm paa Hovedet, Sværd ved Siden, men var forøvrigt, trods den strænge Kulde, kun beskyttet af et Dyreskind omkring Livet. Ankommen til Staden, erfarede Krysantevs der, at den Røverbande, som havde sat sig fast i Parnassets Klofter, endnu vedblev at hærge i Omegnen.

Stadens Beboere troede at vide, at Fredsforstyrrerne tilhørte den kristne Sekt, som kaldtes Donatister, mod hvilke Konstantius havde befalet en formelig Udryddelseskrig, og som under mangeaarige Forfølgelser tilsidst var udartet til en høj Grad af Vildhed. Flygtende fra deres nedbrændte Byer til Ørkener eller utilgængelige Bjergegne, havde de der ordnet sig til Røverbander, der foruroligede de afrikanske Provinser saavel som andre Steder paa den anden Side af Middelhavet, hvorhen det var lykkedes adspredte Hobe at undfly.

Hvad de Donatister angaar, der foruroligede Egnen omkring Delfi, havde de fra først af kun

udgjort et ubetydeligt Tal, men vare lidt efter lidt blevne forstærkede med bortrømte Slaver og Soldater samt Misdædere af alle Slags. Og ikke nok hermed. Blandt de adspredt boende Hyrder og Agerbrugere i de parnassiske Dale havde de vundet mange Proselyter for deres religiøse Overbevisning, og disse havde med deres Familier ikke taget i Betænkning at forlade Freden og Fattigdommen i deres Hytter, for at dele deres Trosfællers vilde Levevis.

Krysantevs besluttede at opsøge de paa Parnasset hærgende Donatister. Stadens Indbyggere raadte ham fra dette farlige Foretagende, men han stod fast ved sin Beslutning. Hermione vilde følge med ham; han gav hende sit Samtykke dertil. Ledsagede af Vejvisere, som kjendte Bjergegnen, og udrustede med Alt, som kunde understøtte en Udflugt i den, begav de sig derind. Det varede ikke længe, før de stødte paa og anholdtes af nogle i Pjalter klædte, men velbevæbnede Mænd, som, forbavsede over deres Dristighed og fremfor Alt ved Synet af den unge Pige, nærmede sig dem, ikke for at plyndre, men for at spørge om deres Ærinde og Hensigten med deres Rejse.

Krysantevs fortalte dem, hvad de hidtil ikke havde vidst, at Kejser Konstantius var død, og Magten gaaet over i Hænderne paa Julianus, en Mand, der ikke tilhørte nogen af de kristne Bekjendelser, men den gamle Lære, samt at han, Krysantevs, opsøgte dem i Kejserens Navn, for at give Do-

natisterne Underretning om den almindelige Tolerance og fri Religionsøvelse, som var bleven paabudt i alle det romerske Riges Provinser. De bevæbnede Mænd lyttede mistroisk til Krysantevs's Ord, men efterkom hans Forlangende at blive vist til Bandens Tilflugtssted, hvor han kunde faa dens forsamlede Medlemmer i Tale.

Donatisterne havde valgt deres Tilhold i en vanskelig tilgængelig. mod Stormene beskyttet Bjergkløft, hvis søndersplittede Vægge bød dem naturlige Boliger, hvilke de, saa vidt det havde ladet sig gjøre, havde udbedret ved sammenføjede Træstammer. I disse usle Boliger, utilstrækkelige Værn mod Vinterkulden og Snestormen, opholdt omtrent to hundrede Mennesker sig, blandt hvilke ogsaa nogle Kvinder og Børn. Den lille Karavanes Ankomst vakte stor Forundring og samlede Folket om sig. De halvnøgne Mænd. de i Pjalter indhyllede Kvinder og Børn bare alle Præget af Vildhed og gruelig Mangel. Det Eneste, som de ejede i i Overflod, var Vaaben, og det af enhver Art, lige fra den sombeslaaede Kølle — alle Donatisters frygtelige Yndlingsvaaben, hvilket de selv havde givet Navnet Gideon eller Israeliten — til de Hjelme, Spyd, Sværd og Skjolde, hvilke de havde hjembragt som Sejrsbytte efter dræbte Legionærer.

Krysantevs gjentog, at han kom i den ny Kejsers Navn, for at forkynde dem Tilgivelse for hvad de havde forbrudt mod den lovlige Orden, samt Beskyttelse for deres Personer og religiøse Overbe-

visning, i Fald de vilde vende tilbage til Samfundets Skjød. For at lette dem denne Tilbagevenden, lovede han dem Afstaaelsen af saa meget Jord, de havde nødig, i den sydligste Del af Attika, hvor i Følge Kejerens Anordning Bopæle ogsaa vare blevne indrømmede mange af deres i Religionen ligetænkende, men mere fredeligsindede Brødre, Novatianerne.

Medens Forberedelserne til denne Bosættelse bleve trufne, lovede Krysantevs, at deres Menighed paa Provinsens Bekostning skulde forsynes med Alt hvad den behøvede til Livets nødtørftige Ophold og til Udbedring af deres elendige Boliger, mod den højtidelige Forsikring fra deres Side, at de ikke længer vilde forurolige Egnen med Strejftog.

Efter en lang Raadslagning mellem Donatisternes Præster og Ældste tilkjendegav de, at de havde lyttet til Kejserens Tilbud og med Tak modtaget det. Dog vilde de endnu ikke give noget bindende Løfte, før de havde erfaret, hvilken Skikkelse Verden udenfor deres Bjerge i Virkeligheden havde taget. I dette Øjemed havde en af deres Ældste tilbudt sig at ville ledsage Krysantevs, for derpaa at vende tilbage til sine Trosfæller og meddele dem sin Erfaring. Krysantevs gav sit Bifald til dette Forslag og vendte tilbage til Delfi, ledsaget af Donatisternes Udsending, en pjaltet, langskjægget Gubbe med et vildt Blik.

Af Delfis Indbyggere modtoges Efterretningen om at Underhandlingen var lykkedes med lydelig

Glæde, thi Donatisterne havde været dem et svært Tugtens Ris. Deres Udsending vendte snart hjem til sine Bjerge, for at bekræfte Sandheden af Krysantevs's Udsagn. Inden denne drog tilbage til Athen, havde han med Delfis Myndigheder truffet Overenskomst om Tilførsel af Nødvendighedsartikler til Donatisterne, og tre af deres Ældste ledsagede ham paa Rejsen til Athen, for selv at lægge Haand paa Forberedelserne til den ny Bosættelse.

I Athen blev Krysantevs og hans Datter modtagne med Jubel og Festligheder. Annæus Domitius, som efter at have modtaget flere Beviser paa Kejserens Yndest (omendskjønt Konsulatet rigtignok udeblev) var ilet tilbage til Athen, havde paa en almindelig Folkeforsamling foreslaaet og uden Modstand sat igjennem, at en Billedstøtte skulde oprejses for Kejserens Ven og Lærer, Athens første Borger.

Krysantevs sammenkaldte Folkeforsamlingen og meddelte den Kejserens reformatoriske Planer. De begejstrede Borgere lovede af alle Kræfter at virke med til Opnaaelsen af det store fælles Maal. Den gamle Læres Præsteskab rensedes, og de bedste Borgere kappedes om at beklæde de herved opstaaede ledige Pladser; Offertjenesten indrettedes med fornyet Pragt, Skoler grundlagdes for Børn af alle Samfundsklasser, barmhjertige Stiftelser oprettedes, det overvejende Flertal bestræbte sig for at vende tilbage til en sim-

plere og strengere Levevis, selv Ungdommen syntes grebet af en sædeligere Aand, den forlod med nogle faa Undtagelser sine yppige og støjende Glæder og ilede til Gymnasiernes hærdende Lege og Filosofernes Læresale. Alt syntes at bebude, at en ny og bedre Tid var kommen.

